

7.3 Opetuksen tavoitteet ja sisällöt vuosiluokittain

Opetuksen tavoitteet ja sisällöt vuosiluokittain eri oppiaineissa ovat oppilaan arvioinnin perusta kullakin vuosiluokalla. Opetus on mahdollista toteuttaa myös oppiaineita yhdistäen ilmiökeskeisesti, jolloin eri aineiden tavoitteet ja sisällöt muodostavat opetuksen kokonaisuuden. Ilmiökeskeinen opetus voi toteutua tietyn jakson aikana tai pitkäaikaisesti kokonaisopetuksen periaatteiden mukaisesti. Erityisesti yläluokilla opetuksen eheyttäminen muodostaa haasteen, johon vastaaminen edellyttää opettajien yhteistyötä ja systemaattista kehittämistyötä.

7.3.1 Äidinkieli ja kirjallisuus

7.3.1.1 Suomi äidinkielenä

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on saada oppilas kiinnostumaan kielestä, kirjallisuudesta ja vuorovaikutuksesta. Opetus pohjaa yhteisölliseen käsitykseen kielestä, jonka mukaan yhteisön jäsenyys ja osallisuus tietoon syntyvät kielenkäytön avulla. Äidinkieli on oppilaan oppimisen perusta: kieli on oppilaalle sekä oppimisen kohde että väline. Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksessa otetaan huomioon oppilaan aikaisemmat kokemukset, tiedot ja taidot.

Oppilaalle tarjotaan mahdollisuuksia monipuoliseen viestintään, lukemiseen ja kirjoittamiseen kannustavassa ja haasteellisessa oppimisympäristössä. Äidinkielen ja sen hallinnan myötä oppilas rakentaa identiteettiään ja itsetuntoaan. Oppilaan ajattelun taidot kehittyvät käyttämällä kieltä vuorovaikutuksessa toisten kanssa, haasteita tuottavassa opiskeluympäristössä. Opetuksen tavoitteina ovat perustaitojen oppiminen ja monipuoliset kielenkäyttötaidot. Oppilas kehittyy aktiiviseksi viestijäksi ja kriittiseksi kuuntelijaksi ja lukijaksi. Hänen suhteensa kulttuuriin syvenee, ja hän haluaa omalla toiminnallaan vaikuttaa yhteiskuntaan.

Äidinkieli ja kirjallisuus on tieto-, taito- ja taideaine, jonka keskeinen sisältö perustuu kieli- ja kirjallisuustieteeseen sekä viestintätieteisiin. Oppiaineen perustana on laaja tekstin käsite. Tekstit voivat olla puhuttuja ja kirjoitettuja, kuvitteellisia tekstejä ja asiatekstejä, sanallisia, kuvallisia, äänellisiä ja graafisia sekä näiden yhdistelmiä.

Oppimisympäristö

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelu edellyttää tarkoituksenmukaista oppimisympäristöä. Luokassa on lasten ja nuorten saatavilla kirjoja sekä lukemiseen ja kirjoittamiseen kannustavaa muuta materiaalia. Tavoitteena on, että koulun tiloihin ja luokkiin järjestetään paikkoja, joissa on hyvä lukea ja keskustella ryhmissä luetusta. Myös ilmaisukasvatus edellyttää sopivia tiloja ja materiaaleja.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opiskelua tukee toimiva koulukirjasto. Kirjastossa pitää olla tarpeellinen määrä monipuolista kirjallisuutta ja opetusta tukevia lehtiä, ajanmukaiset tietoverkkoyhteydet ja riittävästi työskentelytilaa. Hyvä koulukirjasto on muunneltavissa, ja se tarjoaa mahdollisuuksia monenlaiseen opiskeluun. Koulukirjastoja kehitetään tavoitteellisesti ja määrätietoisesti.

Arviointi

Oppilaan arvioinnin periaatteet on kuvattu luvussa 6. Opintojen aikainen arviointi on kannustavaa, ja se tukee oppilaan persoonallisuuden kehittymistä ja tavoitteiden mukaista äidinkielen ja kirjallisuuden hallintaa. Oppilaalle annetaan tietoa oppimistavoitteista ja arvioinnin perusteista. Oppimistulosten lisäksi arvioidaan koko oppimisprosessia ja oppilaan työskentelytaitoja, joissa korostuvat suunnitelmallisuus, aktiivisuus, vastuullisuus ja yhteistyökyky. Oppilasta kannustetaan omien tavoitteidensa asettamiseen ja itsearviointiin. Arvioinnissa korostetaan myös rakentavan palautteen antamista ja vastaanottamista.

Oppilaalle annetaan sanallista, rakentavaa palautetta kirjallisista tuotoksista ja suullisista harjoituksista. Oppilaan yksilöllisyys ja taidot otetaan huomioon palautetta annettaessa. Oppilas voi osoittaa osaamistaan esimerkiksi portfolioin, lukupäiväkirjoin ja -kortein. Erityisopetusta saavan oppilaan arvioinnista päättävät äidinkielenopettaja ja erityisopettaja yhdessä. Perusopetuksen päättövaiheessa, luokilla 8–9, noudatetaan päättöarvioinnin kriteerejä. Arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön.

Aihekokonaisuudet

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus tukee oppilaan itsetunnon ja identiteetin kehittymistä. **Ihmisenä kasvaminen** -aihekokonaisuus näkyy erityisesti kirjallisuuden opetuksessa, vuorovaikutustaitojen sisältökohdissa ja siinä käsityksessä, että tietoisuus yhteisöön kuulumisesta syntyy kielen avulla. **Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys** -aihekokonaisuus on olennainen osa äidinkielen ja kirjallisuuden opetusta. Oppilas tulee tietoiseksi omasta kulttuuriperinnöstään ja sen monimuotoisuudesta ja pystyy tarkastelemaan sitä osana eurooppalaista kulttuuria. Hän oppii kehittämään valmiuksiaan kulttuurien väliseen vuorovaikutukseen ja kansainvälisyyteen.

Viestintä ja mediataito -aihekokonaisuus kuuluu äidinkielen ja kirjallisuuden opetukseen, jonka yhtenä tavoitteena on oppilaan aktiivinen ja kriittinen lukutaito. Oppilas kasvaa osallistuvaksi, vaikuttavaksi ja vastuulliseksi viestijäksi ja kriittiseksi median käyttäjäksi. **Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys** otetaan äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksessa huomioon siten, että oppilaan vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja kehitetään. Hän oppii käyttämään monipuolisesti kielen vaikuttamisen keinoja, saa valmiuksia sisäiseen yrittäjyyteen ja kykenee kohtaamaan ja käsittelemään ympäröivän yhteiskunnan muutoksia.

Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta sekä Turvallisuus ja liikenne ovat aihekokonaisuuksia, jotka sisältyvät äidinkielen ja kirjallisuuden opetukseen suullisten esitysten, kirjoitelmien, esseiden ja muiden opinnäytteiden aiheina. **Ihminen ja teknologia** -aihekokonaisuus korostuu äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksessa, siten että oppilas kykenee tekemään järkeviä valintoja ja pohtimaan teknologiaan liittyviä eettisiä ja moraalisia kysymyksiä. Tavoitteena on, että oppilas oppii käyttämään tietoverkkoja vastuullisesti ja kriittisesti.

Tavoitteet ja sisällöt luokilla 1–9

Perusopetuksen aikana oppilas oppii sujuvan luku- ja kirjoitustaidon, hän ymmärtää lukemaansa ja hänen tiedonhankintaitonsa karttuvat. Oppilaan tekstitaidot syvenevät lähiympäristössä tarvittavista taidoista kohti yhteisön ja yleiskielen käytön asettamia vaatimuksia. Oppilaan vuorovaikutustaidot karttuvat niin, että hän oppii toimimaan eri viestintätilanteissa aktiivisena puhujana ja kuuntelijana. Tavoitteena on, että oppilas rakentaa vuorovaikutusta ja luo sille myönteistä ilmapiiriä. Oppilas asettaa itselleen tavoitteita kielenkäyttäjänä ja viestien vastaanottajana. Oppilaan kyky eritellä ja tulkita tekstejä kehittyy. Hän oppii havainnoimaan tekstien kielellisiä keinoja ja arvioimaan lukemaansa. Hän pystyy kriittisesti tarkastelemaan mediatekstejä ja niiden luomaa kuvaa todellisuudesta.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tavoitteena on kehittää oppilaan mielikuvitusta, luovuutta, lukutaitoa ja ilmaisuvaroja. Oppilasta kannustetaan lukemaan ja harjaannutetaan omien lukukokemustensa jakamiseen. Hänen lukuharrastuksensa monipuolistuu, ja hän saa lukemastaan

esteettisiä elämyksiä. Oppilas kykenee erittelemään kaunokirjallisuutta keskeisten käsitteiden avulla. Tavoitteena on, että oppilas ymmärtää kielen ja kirjallisuuden yleissivistävän ja kulttuurisen merkityksen.

Perusopetuksen aikana oppilaalla on mahdollisuus suorittaa Oulun kaupungin kirjallisuusdiplomi. Diplomin tavoitteena on antaa oppilaalle kirjallista yleissivistystä ja syventää hänen länsimaisen kulttuurin tuntemustaan. Oppilas saa mahdollisuuden osoittaa harrastuneisuuttaan, ja samalla hän saa eväitä omaan henkiseen kasvuunsa. Oululaiset kirjailijat ja heidän tuotantonsa kuuluvat olennaisena osana kirjallisuuden opetukseen.

1. luokka	Tavoitteet	Sisällöt
Vuorovaikutustaidot	<p>Oppilas osaa kertoa omista asioistaan ja kokemuksistaan toisille ja vastavuoroisesti kuunnella toisia.</p> <p>Oppilas osallistuu ilmaisharjoituksiin omien persoonallisten kykyjensä mukaan.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>harjoitellaan suullista ilmaisua luonteivissa puhetilanteissa ja leikeissä</i> • harjoitellaan keskittyvää kuuntelemista
Lukeminen ja kirjoittaminen	<p>Oppilas osaa jakaa sanoja ja yhdistää kirjaimen sitä vastaavaan äänteeseen ja päinvastoin.</p> <p>Oppilas lukee lyhyitä sanoja ja lauseita sekä ymmärtää lukemaansa.</p> <p>Oppilas osaa luetella kirjaimet aakkosjärjestyksessä.</p> <p>Oppilas tuottaa oikein pienten tai isojen tekstauskirjainten hahmot ja kirjoittaa ne sanelusta yksittäisinä kirjaimina oikein.</p> <p>Oppilas kirjoittaa tuttuja sanoja virheettömästi.</p> <p>Oppilas tuottaa tekstiä tietotekniikan avulla.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • opetellaan ulkoa runoja ja loruja • harjoitellaan kielellistä tietoisuutta, esimerkiksi riimien, sanaleikkien ja arvoitusten avulla • luetaan ääneen • harjoitellaan oikeinkirjoitusta • puretaan merkityksellisiä sanoja tavuiksi, äänteiksi ja kirjaimiksi ja kootaan vastaavasti kirjaimista sanoja • tutustutaan tekstin ymmärtämisen strategioihin • harjoitellaan isoja ja pieniä tekstauskirjaimia • harjoitellaan oikeaa kynäotetta ja kirjoitusasentoa • tutustutaan tekstinkäsittelyohjelman käyttöön
Kirjallisuus ja kieli	<p>Oppilas on kiinnostunut kirjoista ja lukee omaa lukutaitoaan vastaavia tekstejä.</p> <p>Oppilas tuntee käsitteet äänne, kirjain, tavu, sana.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • tutustutaan monipuolisesti kirjallisuuteen opettajan luentaa kuunnellen, kuvia katsellen ja vähitellen itse lukien • tutustutaan koulukirjastoon • tutustutaan oululaisen kirjallisuusdiplomin 1. luokan kirjoihin

2. luokka	Tavoitteet	Sisällöt
Vuorovaikutustaidot	<p>Oppilas osallistuu pienryhmä- keskusteluun kysymyksiin, mielipitein ja ajatuksiaan ilmaisemalla.</p> <p>Oppilaalla on oma rooli ilmaisuharjoituksissa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • harjoitellaan keskittyvää, tarkkaa ja päättelevää kuuntelemista • harjoitellaan monipuolisesti ilmaisutaitoa draaman ja leikin avulla
Lukeminen ja kirjoittaminen	<p>Oppilas lukee mekaanisesti melko sujuvasti ja pystyy keskittymään lukemisen ymmärtämiseen.</p> <p>Oppilas tuottaa oikein käsialakirjainten kirjainhahmot ja alkaa sitoa niitä toisiinsa.</p> <p>Oppilas kirjoittaa pieniä tarinoita.</p> <p>Oppilas kirjoittaa pitkäköjä sanoja melko virheettömästi ja kirjoittaa lyhyitä lauseita.</p> <p>Oppilas osaa etsiä tietoa ikäkaudelleen sopivista tietoteksteistä.</p> <p>Oppilas osaa käyttää tekstinkäsittelyohjelmaa omissa tuotoksissaan.</p> <p>Oppilas tutustuu johonkin verkko-oppimisympäristöön, esimerkiksi Riiheen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • harjoitellaan kielellistä tietoisuutta • siirrytään ääneen lukemisesta äänettömään lukemiseen • tutustutaan ja totuttaudutaan tekstin ymmärtämisen strategioihin • harjoitellaan käsialakirjaimia • kirjoitetaan omista kokemuksista ja havainnoista • harjoitellaan oikeinkirjoitusta • lisätään lausetietoisuutta: harjoitellaan ison alkukirjaimen, sanavälien ja pisteen merkitsemistä • avataan painettuja ja verkkotekstejä yhdessä keskustellen, tutustutaan erilaisiin tietoteksteihin • tekstin avaamisessa käytetään apuna esim. sisältöön liittyviä kysymyksiä ja kuvia. • harjoitellaan kirjoitettua kielimuotoa ja yleispuhekieltä • tehdään pienimuotoinen työ verkko-oppimisympäristössä
Kirjallisuus ja kieli	<p>Oppilas oppii valitsemaan itselleen sopivaa ja mieltä mieltävää luettavaa.</p> <p>Oppilas lukee ikäkaudelle tarkoitettuja tekstejä ja kirjoja.</p> <p>Oppilas osaa soveltaa aakkosjärjestystä pienissä tehtävissä, esimerkiksi löytää kirjan aakkosjärjestyksen mukaan kirjastosta.</p> <p>Oppilas erottaa tarinan tietotekstistä.</p> <p>Oppilas tuntee käsitteet lause, lopetusmerkki, otsikko, teksti ja kuva.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • harjoitellaan kirjaston käyttöä mieltä mieltävien ja itselle sopivan luettavan löytämiseksi • tutustutaan lähikirjastoon • luetaan ja käsitellään kirjoja elämyksellisiä keinoja käyttäen • keskustellaan kirjoista käyttämällä käsitteitä päähenkilö, juoni, tapahtuma- • aika ja -paikka • tutustutaan ikäkaudelle tarkoitettuihin tietoteksteihin ja avataan niitä

3. luokka	Tavoitteet	Sisällöt
Vuorovaikutustaidot	Oppilas rohkaistuu ilmaisemaan itseään ja oppii kuuntelemaan toisia.	<ul style="list-style-type: none"> • tehdään pieniä omia esityksiä • harjoitellaan erilaisia puhe- ja keskustelutilanteita • erilaisia draamaharjoituksia (esimerkiksi nukketeatteri, varjoteatteri)
Tekstinymmärtäminen	Oppilas hallitsee sujuvan lukutaidon ja opettelee käyttämään helppoa lukustrategiaa.	<ul style="list-style-type: none"> • harjoitellaan ennustamisen strategiaa kuvien, otsikoiden, aikaisempien lukukokemusten avulla • opetellaan tukisanalistan ja ajatuskartan tekemistä
Puhe-esitysten ja kirjoitusten laatiminen	Oppilas harjoittelee itsensä ilmaisemista suullisesti ja kirjallisesti.	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Puhe-esitykset</i> • kerrotaan tutusta asiasta • harjoitellaan pieniä puhe-esityksiä ja äänenkäyttöä • <i>Kirjoittaminen</i> • varmennetaan ja tuetaan kirjoituskirjainten käyttöä • suunnitellaan omaa tekstiä ajatuskartan avulla • kirjoitetaan juonellisia kertomuksia, satuja ja runoja • harjoitellaan otsikointia • kasvatetaan sanavarastoa • kirjoitetaan pieniä tietotekstejä • kirjoitetaan erilaisia viestejä (esimerkiksi oikeakielinen sähköpostiviesti) • <i>Kielenhuolto</i> • varmennetaan erilaisten lausetyyppien merkitsemistä • harjoitellaan vuorosanaviivan käyttöä • harjoitellaan pilkun käyttöä luetteloissa • varmennetaan yhdyssanojen merkitsemistä • harjoitellaan ison alkukirjaimen käyttöä erilaisissa nimissä • hyödynnetään tekstinkäsittelyohjelmaa edellä mainittujen asioiden opettelussa
Tiedonhallintataidot	Oppilas oppii hankkimaan tietoa ikäkaudelleen sopivista lähteistä.	<ul style="list-style-type: none"> • opetellaan kirjaston käyttöä • harjoitellaan itsenäistä työskentelyä erilaisissa oppimisympäristöissä
Kielen tehtävät ja rakenne	Oppilas opettelee sanojen ryhmittelyä ja harjoittelee lauseen muodostamista.	<ul style="list-style-type: none"> • tarkastellaan kielen tehtäviä • luokitellaan sanoja • tarkastellaan sanojen muotoja (yksikkö ja monikko) • tarkastellaan sanastoa (esimerkiksi synonyymi, homonyymi, yhdyssanat) • tarkastellaan lauseopin alkeita
Kirjallisuus ja muu kulttuuri	Oppilas lukee erilaista lasten kirjallisuutta ja oppii käyttämään koulu- ja kaupunginkirjastoa.	<ul style="list-style-type: none"> • tutustutaan kirjallisuuden lajeihin (esimerkiksi satu, kertomus ja runo) • tutustutaan johonkin oululaiseen kirjailijaan • esitellään lastenkirjoja • innostetaan lukemaan • luetaan ja kuunnellaan kokonaisteoksia

4. luokka	Tavoitteet	Sisällöt
Vuorovaikutustaidot	Oppilas oppii keskustelemaan ja ottamaan huomioon viestinsä vastaanottajan.	<ul style="list-style-type: none"> • harjoitellaan oman mielipiteen esittämistä, kysymysten tekoa • ilmaisharjoituksia
Tekstinymmärtäminen	Oppilas kykenee erottamaan pääasiat kokonaisuudesta.	<ul style="list-style-type: none"> • etsitään pääasioita tekstistä • laajennetaan ajatuskartta käsitekartaksi
Puhe-esitysten ja kirjoitusten laatiminen	Oppilas kykenee ilmaisemaan itseään kirjallisesti ja rakentamaan pieniä puhetekstejä.	<p><i>Puhe-esitykset</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • suunnitellaan ja pidetään erilaisia puhe-esityksiä • esityksen jaksottaminen ja havainnollistaminen • lausunta, kerronta, esitys/esitelmä <p><i>Kirjoittaminen</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • harjoitellaan juonellisen kertomuksen rakennetta • kirjoitetaan tietotekstejä • harjoitellaan yleiskielen käyttöä • muokataan omaa tekstiä • vahvistetaan selkeää käsialaa • tehdään pieniä näytelmiä, keksitään vuorosanoja <p><i>Kielenhuolto</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • käytetään vuorosanaviivaa omissa teksteissä • harjoitellaan pilkun käyttöä • harjoitellaan virkkeen muodostamista
Tiedonhallintataidot	Oppilas oppii valitsemaan tarkoituksenmukaisesti tietoa eri lähteistä.	<ul style="list-style-type: none"> • tutustutaan erilaisiin tietoteksteihin ja opetellaan käyttämään niitä omissa töissä • etsitään tietoa eri lähteistä
Kielen tehtävät ja rakenne	Oppilas tutustuu sanojen semantiikkaan ja virkkeen käsitteeseen.	<ul style="list-style-type: none"> • laajennetaan sanojen luokittelua • opetellaan verbin persoona-, myöntö- ja kieltomuotoja • tarkastellaan verbin aikamuotoja • opetellaan adjektiivien vertailuasteet • tutustutaan pronomini-lajeihin
Kirjallisuus ja muu kulttuuri	Oppilas harjoittelee teoksen tarkastelua, osaa valita itselleen luettavaa ja kertoa lukemastaan.	<ul style="list-style-type: none"> • laajennetaan kirjallisuuskäsitteitä: päähenkilöiden lisäksi tarkastellaan sivu- ja taustahenkilöitä sekä teoksen kuvaamaa miljöötä • syvennetään juonenkerrontataitoa • käsitellään luokan yhteisiä kokonaisteoksia • tehdään kirjaesitelmiä • käsitellään sarjakuvia

5.Ik	Tavoitteet	Sisällöt
Vuorovaikutustaidot	Oppilas oppii toimimaan aktiivisesti eri tekstiympäristöissä ja käyttämään sanaa, kuvaa ja ääntä vuorovaikutuksessa vastaanottajan kanssa.	<ul style="list-style-type: none"> • tehdään haastattelu • tutustutaan elokuvaan • tehdään kuunnelma • opetellaan videokuvauksen alkeita • työskennellään tavoitteellisesti verkko-oppimisympäristössä
Tekstinymmärtäminen	Oppilas osaa avata tekstiä eri tapoja käyttäen.	<ul style="list-style-type: none"> • avataan tietotekstiä erilaisin strategioin • pohditaan tekstin ajatuksia ja vertaillaan tekstejä • opetellaan kuvan tulkintaa
Puhe-esitysten ja kirjoitusten laatiminen	Oppilaan ilmaisutaito vahvistuu, hän osaa ilmaista omia mielipiteitään, hallitsee juonellisen kertomuksen ja osaa kirjoittaa pieniä tietotekstejä.	<p><i>Puhe-esitykset</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • harjoitellaan keskustelupuheenvuoroja ja aktiivista kuuntelua • pidetään erilaisia esityksiä, esimerkiksi perusteltu puheenvuoro <p><i>Kirjoittaminen</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • tutustaan kertomuksen lajeihin • harjoitellaan kuvauksen kirjoittamista • harjoitellaan mielipiteen ja tietotekstin kirjoittamista • viimeistellään omaa tekstiä palautteen pohjalta • harjoitellaan yleiskielen käyttöä • huolletaan tekstausta ja käsialakirjoitusta <p><i>Kielenhuolto</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • varmennetaan virkkeenkäyttöä • harjoitellaan kappalejakoja • harjoitellaan lainausmerkkien käyttöä ja varmennetaan vuorosanaviivan käyttöä • vahvistetaan oikeinkirjoitusta
Tiedonhallintataidot	Oppilas oppii tarkastelemaan kriittisesti ja vertailemaan löytämänsä tietoa.	<ul style="list-style-type: none"> • arvioidaan luettua ja kuultua • tiivistetään asiatekstiä • tutustutaan vuorovaikutteisiin tekstiympäristöihin
Kielen tehtävät ja rakenne	Oppilas hallitsee sanaluokat pääpiirteissään ja tutustuu lauseoppiin sekä kykenee vertailemaan puhuttua ja kirjoitettua kieltä.	<ul style="list-style-type: none"> • varmennetaan sanaluokkia • opetellaan sanojen eri muotoja • tarkastellaan taivutuksen tehtäviä tekstilauseissa • varmennetaan verbien käyttöä • harjoitellaan lauseenjäsennystä • vertaillaan puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä
Kirjallisuus ja muu kulttuuri	Oppilas syventää lukukokemuksiaan ja osaa hyödyntää lukemaansa.	<ul style="list-style-type: none"> • vahvistetaan lukuharrastusta ja tutustutaan erilaisiin lukutekniikkoihin • syvennetään kirjallisuuden lajien tuntemusta

6.Ik	Tavoitteet	Sisällöt
Vuorovaikutustaidot	Oppilas harjaantuu ilmaisemaan itseään puhujana, lukijana ja kirjoittajana.	<ul style="list-style-type: none"> • vahvistetaan viestintärohkeutta ja ilmaisua • harjoitellaan väittelyä • harjoitellaan kokoustekniikkaa • harjoitellaan puhetaitoa (esimerkiksi ex tempore -esitykset, esitelmät, juhlapuheet)
Tekstinymmärtäminen	Oppilas oppii aktiiviseksi ja kriittiseksi lukijaksi ja kuuntelijaksi.	<ul style="list-style-type: none"> • harjoitellaan olennaisen asiasisällön erottamista tekstistä • harjoitellaan päätelmien tekemistä tekstistä • varmennetaan lukustrategioita • tarkastellaan eri medioiden tekstejä kriittisesti (esimerkiksi lehdistö, TV, radio, Internet)
Puhe-esitysten ja kirjoitelmien laatiminen	Oppilas rohkaistuu ja osaa laatia erilaisia tekstejä sekä suullisesti että kirjallisesti.	<ul style="list-style-type: none"> • tehdään esitelmiä • rakennetaan tekstiä: aloitus, käsittely ja lopetus • kirjoitetaan erilaisia tekstejä (esimerkiksi kuunnelma, uutinen, mielipide, käsikirjoitus) • huolletaan käsialakirjoitusta
Tiedonhallintataidot	Oppilas oppii hyödyntämään erilaisia lähteitä tiedonhankintaprosessissa.	<ul style="list-style-type: none"> • harjoitellaan tiedon hankkimista erilaisissa oppimisympäristöissä • tehdään muistiinpanoja • opetellaan tekemään sisällysluettelo ja merkitsemään lähteitä • tehdään oma projektityö
Suhde kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin	Oppilas oppii ymmärtämään kieliopillisen kuvauksen perusteita, hänen lause- ja virketajunsa syvenee, hänen oikeinkirjoituksensa vakiintuu ja hän harjaantuu kohteliaaksi viestijäksi. Oppilas lukee ikäkauteensa sopivia tekstejä ja kokonaisteoksia. Oppilas tutustuu sanoma- ja aikakauslehtiin tiedonvälittäjinä sekä teatteriin ja elokuvaan elämysten antajina.	<ul style="list-style-type: none"> • tarkastellaan sanojen syntyä ja puhekielen piirteitä • tutustutaan murteisiin ja sukulaiskieliin • opetellaan lauseenjäsennyksen pääpiirteet • luetaan erilaisia tekstejä ja analysoidaan kirjallisuutta peruskäsitteiden avulla • tarkastellaan sanoma- ja aikakauslehtiä • jaetaan elokuva- ja teatterikokemuksia

7.Ik	Tavoitteet	Sisällöt
Vuorovaikutustaidot	Oppilas kehittää viestintävalmiuttaan ja rakentaa vuorovaikutustaan eri tilanteissa.	<ul style="list-style-type: none"> vahvistetaan viestintävarmuutta harjoitellaan ryhmäviestintätaitoja (esimerkiksi erityyppisiä keskusteluja)
Tekstinymmärtäminen	Oppilas harjaantuu tulkitseväksi ja arvioivaksi lukijaksi ja kuuntelijaksi.	<ul style="list-style-type: none"> harjoitellaan aktiivista, monipuolista ja kriittistä lukemista tarkastellaan luettua tekstiä ja keskustellaan lukukokemuksista
Puhe-esitysten ja kirjoitelmien laatiminen	Oppilas harjaantuu toimimaan tavoitteellisesti puhujana ja kirjoittajana.	<ul style="list-style-type: none"> vahvistetaan ilmaisurohkeutta määritellään puhe-esitysten tavoitteet, suunnitellaan ja pidetään puhe-esityksiä määritellään kirjoittamisen tavoite, suunnitellaan teksti ja harjoitellaan eri tapoja jäsenellä tekstiä kirjoitetaan erilaisia tekstejä (esimerkiksi kertomus, kuvaus, runo, satu, tarina, uutinen ja tiedote)
Tiedonhallintataidot	Oppilas oppii suunnittelemaan tiedonhankintaansa ja tekemään yksinkertaisia lähdemerkintöjä.	<ul style="list-style-type: none"> harjoitellaan suunnitelmallista tiedonhankintaa harjoitellaan yksinkertaisten lähdemerkintöjen tekemistä
Suhde kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin	Oppilas harjaantuu tarkastelemaan suomen kielen rakenteellisia ominaisuuksia, oppii yleiskielen käytön perusteita ja kertaa kirjoitetun kielen perussääntöjä. Oppilaan lukuharrastus monipuolistuu, ja hän oppii erittelemään kaunokirjallisia tekstejä keskeisten käsitteiden avulla. Oppilas harjaantuu seuraamaan omia viestintä- ja mediankäyttötottumuksiaan sekä tulkitsemaan ja tuottamaan fiktiivisiä tekstejä.	<ul style="list-style-type: none"> syvennetään sanaluokkien tarkastelua kerrataan virke ja lause opetellaan pää- ja sivulauseet sekä lausetyypit opetellaan sijamuodot kerrataan verbin persoona- ja aikamuodot kerrataan keskeiset lauseenjäsenet tarkastellaan yleis- ja puhekielen eroja kerrataan ja syvennetään kirjoitetun kielen perussääntöjä (iso ja pieni alkukirjain, yhdyssanat ja välimerkkien käyttö) luetaan yhteisesti sovittuja ja omavalintaisia kokonaisteoksia eritellään fiktiivisiä tekstejä tarkastellaan kirjallisuuden päälajeja (epiikka, lyriikka ja draama) tarkastellaan omia luku-, viestintä- ja mediankäyttötottumuksia tutkitaan ja tuotetaan fiktiivisiä tekstejä

8.Ik	Tavoitteet	Sisällöt
Vuorovaikutustaidot	Oppilas osaa kuunnella toisia puhujia, arvostaa heitä ja heidän erilaisia mielipiteitään. Hän kykenee rakentavasti osallistumaan keskusteluun ja esittämään perustellusti omia näkemyksiään.	<ul style="list-style-type: none"> • syvennetään keskustelu-, kuuntelu- ja väittelytaitoja • harjoitellaan perustellun mielipiteen ilmaisemista eri viestintäympäristöissä
Tekstinymmärtäminen	Oppilas kehittää tekstityyppien ja -lajien tuntemustaan. Hän oppii ennakoimaan tekstilajin ja tavoitteen edellyttämää luku-, kuuntelu- ja tiedonhankintatapaa.	<ul style="list-style-type: none"> • harjoitellaan arvioivaa ja päättelevää kuuntelemista • analysoidaan erilaisia tekstejä ja niihin sisältyviä kannanottoja, arvoja ja asenteita • tarkastellaan kriittisesti mainoksia, media- ja verkkotekstejä
Puhe-esitysten ja kirjoitelmien laatiminen	Oppilas rohkaistuu ilmaisemaan ja perustelemaan näkemyksiään sekä suullisesti että kirjallisesti ja kommentoimaan rakentavasti toisten näkemyksiä.	<ul style="list-style-type: none"> • suunnitellaan ja pidetään suullinen esitys tai vaikuttamaan pyrkivä puheenvuoro • tarkastellaan monipuolisesti tekstien sisältöä, kieltä ja muotoa • tuotetaan erilaisia tekstejä (esimerkiksi mielipidekirjoitus, arvostelu, fantasiakertomus, kuvaruno ja novelli)
Tiedonhallintataidot	Oppilas oppii kriittisesti valikoimaan ja ryhmittelemään sitä tarkoituksen mukaisesti.	<ul style="list-style-type: none"> • valitaan kriittisesti tietoa ja ryhmitellään sitä tarkoituksenmukaisesti • valmistellaan esitelmä, jossa on käytetty monipuolisesti lähdemateriaalia
Suhde kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin	Oppilas hahmottaa lauseen kokonaisrakenteen, persoona- ja nominaalimuotoisen verbin eron ja tapaluokkien käytön merkityksen. Hän harjaantuu käyttämään kieltä tarkoituksenmukaisesti eri tilanteissa. Oppilas kehittää taitoaan tulkita erilaisia tekstejä ja syventää tekstilajien tuntemustaan. Hän arvioi omia mediankäyttötottumuksiaan ja tarkastelee eri viestimiä vaikuttajina ja mielikuvien tuottajina.	<ul style="list-style-type: none"> • käsitellään kaikki lauseenjäsenet • opitaan modukset ja niiden käyttö • opitaan persoona- ja nominaalimuotoisen verbin ero • harjoitellaan kohteliasta, tilanteen mukaista kielenkäyttöä • vahvistetaan lause- ja virketajua ja syvennetään oikeinkirjoitusta • luetaan yhteisesti sovittuja ja omavalintaisia kokonaisteoksia ja eritellään niitä kirjallisuusanalyysin käsitteistöä hyödyntäen • syvennetään kaunokirjallisuuslajeihin tutustumista • tutustutaan tekstien tyylieroihin • arvioidaan ja tarkastellaan kriittisesti omien luku-, viestintä- ja mediankäyttötaitojen kehittymistä • kuvaillaan omia elämyksiä ja näkemyksiä fiktioiden avulla

9.Ik	Tavoitteet	Sisällöt
Vuorovaikutustaidot	Oppilas pyrkii tavoitteellisesti luomaan vuorovaikutukselle myönteistä ilmapiriä. Hänen vuorovaikutustaitonsa kehittyvät yhä vaativammassa esiintymis- ja viestintätilanteissa.	kasvatetaan viestintärohkeutta ja vahvistetaan tilanteen mukaista vuorovaikutusta erilaisissa ryhmäviestintätilanteissa <ul style="list-style-type: none"> • tarkastellaan ja arvioidaan omia vuorovaikutustaitoja, annetaan ja vastaanotetaan rakentavaa palautetta
Tekstinymmärtäminen	Oppilas oppii hankkimaan tietoa eri lähteistä ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisesti.	<ul style="list-style-type: none"> • harjoitellaan kokonaisvaltaista ja ymmärtävää kuuntelemista • tarkastellaan tekstejä eri näkökulmista
Puhe-esitysten ja kirjoitelmien laatiminen	Oppilas harjaantuu tavoitteelliseksi, monipuoliseksi ja omaääniseksi tekstien tekijäksi, joka hyödyntää kielitaitoaan puhuessaan ja kirjoittaessaan ja ottaa huomioon tilanteen, viestintävälineen ja vastaanottajan.	<ul style="list-style-type: none"> • pidetään aiheeltaan laajahko ja suunnitelmallinen esitelmä tai vaikuttamaan pyrkivä puhe kirjoitetaan tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti (esimerkiksi essee, referaatti ja aineistoaine)
Tiedonhallintataidot	Oppilas kykenee käyttämään monipuolisesti eri tietolähteitä, arviomaan niiden luotettavuutta ja viittaamaan niihin tarkoituksenmukaisesti.	<ul style="list-style-type: none"> • tehdään referaatti • kirjoitetaan aineistopohjainen aine • tehdään tutkielma tai työmäärältään vastaava portfolio
Suhde kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin	Oppilas syventää kielitaidon tuntemustaan ja kertoo kielenhuollon perusteita. Oppilas soveltaa tietoaan puhe- ja kirjakielen eroista, kohteliaan kielen keinoista ja kielenhuollon käytänteistä. Hän ymmärtää kirjallisuuden yleissivistävän merkityksen, tuntee Suomen kirjallisuuden vaiheita sekä uutta ja vanhaa kansanperinnettä. Oppilas kykenee hahmottamaan median luoman kuvan todellisuudesta ja käsittää median maailmankuvan muokkaajana ja valintojen ohjaajana. Hänen suhteensa kulttuuriin syvenee, ja hän kiinnostuu eettisen tietoisuutensa vahvistamisesta esteettisten elämysten avulla.	<ul style="list-style-type: none"> • kerrataan ydinkielioppi • käsitellään suomen kielen ominaispiirteitä, sanastoa ja nimistöä • tutustaan suomen kirjakielen vaiheisiin ja sukukieliin tarkastellaan kielen tilanteenmukaista, sosiaalista ja maantieteellistä vaihtelua sekä yleiskielen käyttöä • luetaan, analysoidaan ja arvioidaan yhteisesti valittuja ja omavalintaisia kokonaisteoksia tutustutaan Kalevalaan, uuteen ja vanhaan kansanperinteeseen sekä Suomen kirjallisuuden päävaiheisiin • perehdytään tekstien tyylilliseen pääjakoon • eritellään ja vertaillaan teatteri-, elokuva- ja lukukokemuksia, analysoidaan ja tarkastellaan sekä kaunokirjallisia että mediatekstejä näkemysten kehittäjinä

7.3.1.2 Suomi toisena kielenä

Maahanmuuttajataustaiselle oppilaalle opetetaan suomen kieltä suomi toisena kielenä -oppimäärän mukaan. Oppilas oppii suomea suomenkielisessä ympäristössä, ja hänelle kehitetty vähitellen monipuolinen suomen kielen taito oman äidinkielenä rinnalle.

Suomea toisena kielenä oppivalle suomen kieli on sekä oppimisen kohde että sen väline koko kouluajan. Suomea opitaan kaikissa oppiaineissa, ja suomen opetus toisena kielenä edellyttää yhteissuunnittelua ja yhteistyötä opettajien kesken. Suomi toisena kielenä -oppimäärän tehtävänä on kehittää oppilaiden suomen kielen taitoa suunnitelmallisesti, ja opetuksessa otetaan huomioon myös muiden oppiaineiden sisältöjä, peruskäsitteitä ja sanastoa. Oppimisprosessissa käytetään hyväksi oppimisympäristön tarjoamia oppimateriaaleja ja viestintätilanteita sekä oppilaiden omia tekstejä ja ikätasolle sopivaa monipuolista kirjallisuutta.

Opetuksen lähtökohtana on oppilaan suomen kielen taito, ei luokka-aste, jolla hän opiskelee. Suomen oppiminen toisena kielenä etenee tasolta toiselle. Samalla tasolla opiskelee iältään ja oppimistaustaltaan erilaisia oppilaita. Opetuksessa painotetaan viestinnällisyyttä: sanaston kasvattaminen ja kielen rakenteiden harjoittelu kietoutuvat kielitaidon eri osa-alueiden kehittämiseen ja oppijan kulttuuritiedon lisäämiseen. Opettaja valitsee opetusmenetelmät ja käytettävät materiaalit oppilaan yksilöllisen tason mukaan.

Opetuksessa tulee ottaa huomioon, että uuden kielen syvälinen oppiminen vie useita vuosia. Opettajan tulee kiinnittää huomiota myös siihen, että tavoitteiden saavuttamiseen kuluvaan aikaan vaikuttaa oppilaan oman äidinkielen hallinta sekä äidinkielen ja suomen kielen rakenteiden erilaisuus ja kulttuurinen etäisyys. Tavoitteiden asettamiseen vaikuttavat oppilaan ikä, koulu- ja kokemustausta sekä perheen kokonaistilanne. Oppilaskohtaisesti tavoitteet voidaan määritellä oppimissuunnitelmassa.

Keskeiset tavoitteet

Tavoitteena on, että oppilaat saavuttavat perusopetuksen loppuun mennessä toimivan suomen kielen taidon kielitaidon eri osa-alueilla. Tämä sisältää seuraavia kielitaitoon liittyviä osatavoitteita:

Oppilas

- ilmaisee itseään suullisesti
- selviää kaikista arkielämän tilanteista suomen kielellä
- ymmärtää puhuttua ja kirjoitettua kieltä
- saavuttaa riittävän teknisen lukutaidon
- saavuttaa hyvän kirjoitustaidon
- omaa laajan sanavaraston
- tuntee suomalaista kirjallisuutta ja kulttuuriperintöä
- osaa arvioida omaa kielitaitoaan
- osaa käyttää tieto- ja viestintäteknikkaa opiskelun apuna

TASO	SANASTO JA AIHEPIIRIT	RAKENTEET JA KIELITAITO	LUKEMINEN JA KIRJALLISUUS	KIRJOITTAMINEN	SUULLINEN KIELITAITO
0-TASO	<ul style="list-style-type: none"> jokapäiväiseen koti ja kouluelämään liittyvää sanastoa kuten perhe, suku, ystävät, koti ja asuminen, koulu, oppitunnit, koulukaverit, opettajat ja muu henkilökunta, ruokailu, puhtaus, ihmisen keho, vaatetus ja kellonajat ympäristö- ja luonnontietoon liittyvät sanat vuoden- ja vuorokaudenajat juhlapäivät, kansanperinne, tapakulttuuri, leikit 	<ul style="list-style-type: none"> äänne ja kirjain aakkoset, lyhyt ja pitkä vokaali, konsonanttien kesto, äng-äänne tavu, tavutus sana, sanaväli lause, aloitus ja lopetus lukusanat, järjestysluvut 	<ul style="list-style-type: none"> kirjain-äänne - vastaavuus tavuttaminen äng-äänne kuvalukemista, kuvien käyttö tekstin avaajana 	<ul style="list-style-type: none"> oikea kynäote ja kirjoitusasento isot ja pienet tekstauskirjaimet/isot ja pienet kirjoituskirjaimet ja niiden yhdistäminen sanatason oikeinkirjoitus 	<ul style="list-style-type: none"> arkipäivän tilanteiden harjoittelua: tervehtiminen, esittäytyminen, puhuttelu, kiittäminen, anteeksipyyttäminen arkipäivän fraasien käyttö, kysyminen ja vastaaminen asioiden ja esineiden nimeäminen
1-TASO	<ul style="list-style-type: none"> lähiympäristö kauppa, liikenne, terveydenhoito, maaseutu, kaupunki, vapaa-aika, kulttuuri, urheilu, matkustus, tiedotusvälineet oppiaineiden peruskäsitteistöä ja sanastoa oman ikä- ja taitotason lasten ja nuorten kirjallisuuden sanastoa synonyymejä ja vastakohtia sanakirjan käyttöön tutustuminen 	<ul style="list-style-type: none"> yhdyssanat erisnimi ja yleisnimi vokaaliharmonia, yksikkö ja monikko verbit, substantiivit, adjektiivit tavallisia nomini- ja verbityypin taivutuksia verbin persoonamuodot, kielteiset, kysyvät muodot preesensissä ja imperfektissä astevaihtelu sisä- ja ulkopaikallissijojen tunnistaminen ja käyttö 	<ul style="list-style-type: none"> lukemisen perustekniikan vahvistaminen keskittyvä ja eläytyvä kuunteleminen luetun ymmärtäminen sana- ja lausetasolla ikä-, taito- ja tietotason sopivien tekstien, satujen, lorujen, runojen kuuntelua, lukemista ja käsittelyä kirjastoon tutustuminen 	<ul style="list-style-type: none"> sanelut isot alkukirjaimet, päättövälimerkit kokonaisten ymmärrettävien lauseiden, pienien viestien ja kertomuksien kirjoittaminen esim. kuvista ja tutuista aihepiireistä 	<ul style="list-style-type: none"> puheen rytmi, sujuvuus, selkeä ääntäminen keskittyvä kuunteleminen keskustelu jokapäiväisiin tapahtumiin liittyvistä asioista suomen kielen ymmärtäminen eri tilanteissa ja eri henkilöiden puhumana pieniä esityksiä, haastatteluja mielipiteen ilmaiseminen, kertominen, kuvailu
2-TASO	<ul style="list-style-type: none"> eri oppiaineiden ja aihepiirien erityissanaston tunnistaminen, ymmärtäminen ja tuottaminen sanojen luokittelua; ylä- ja alakäsitteitä 	<ul style="list-style-type: none"> tavallisimmat rektiot pronominit, numeraalit, partikkelit nominiin taipuminen, sijamuodot 	<ul style="list-style-type: none"> lukutaidon varmentaminen ja luetun ymmärtämisen kehittäminen sadut, lasten- ja 	<ul style="list-style-type: none"> vuorosanat, pilkun käyttö lauseiden erottelussa ja luetteloissa johdonmukaisesti 	<ul style="list-style-type: none"> keskustelua abstrakteista asioista ilmaisun rohkeus, aktiivinen ja luonteva suomen kielen käyttö

	<ul style="list-style-type: none"> • sanakirjan käyttö • oman ikä- ja taitotason lastenkirjallisuuden sanastoa 	<ul style="list-style-type: none"> • adjektiivien vertailumuodot • lauseen pääjäsenten tunnistaminen • lausetyypit: kysymys-, väite- ja käskylause • verbityypit • aktiivi ja passiivi • aikamuodot • modukset pääpiirteissään 	<ul style="list-style-type: none"> • nuortenkirjat, sarjakuvalehdet, lehdet, tietokirjat • Kalevala ja sen henkilöahmoja • kirjastovierailut 	<ul style="list-style-type: none"> • eteneviä kirjoitelmia esim. kertomuksia tai lyhennelmiä • luetusta, katsotusta kirjoittaminen • mainos, juliste, mielipide, uutinen, luokkalehti sekä sarjakuva 	<ul style="list-style-type: none"> • keskusteluharjoituksia eri tilanteissa • esitelmä itse valitusta aiheesta • kirjaesittely
3-TASO	<ul style="list-style-type: none"> • sanavaraston laajentaminen ja syventäminen, ylä- ja alakäsitteet • sanojen johtaminen • suomalaiseen kulttuuriin kuuluvat juhlapäivät 	<ul style="list-style-type: none"> • lauseenvastikkeet, nominaalimuodot • sanojen johtamisen periaatteita • suomen kielen erityispiirteitä • suomen kielen vertaaminen omaan äidinkieleen • puhutun ja kirjoitetun kielen erot 	<ul style="list-style-type: none"> • kirjaston käyttö • lukutekniikkaa; • ennakointi, päättely, tietojen etsiminen ja yhdisteleminen, syy-seuraussuhteet • erilaiset tekstityypit; mediatekstit, kuvien ja mainosten tulkintaa, kokonaisteoksia 	<ul style="list-style-type: none"> • lausetason oikeinkirjoitus • välimerkkien käyttö • tavallisimmat lyhenteet • omat runot, sadut, sarjakuvat • referointi • mielipidekirjoitus • päiväkirjan pitäminen 	<ul style="list-style-type: none"> • esitelmiä annetuista aiheista • puheen pitäminen • väittely • Oulun murteen piirteitä

Oppilaan lukemisen ja kirjoittamisen oppimisprosessiin tarvitaan usein tavallista enemmän aikaa. Opiskeluun tarvittavan kielitaidon kehittyminen vaatii vuosia. Vaikka oppilas selviytyy arkielämän tilanteista suomen kielellä, niin eri oppiaineiden keskeisten sisältöjen ja kokonaisuuksien ymmärtäminen vaatii useiden vuosien määrätietoista yhteistyötä oppilaalta ja opettajilta.

Arviointi

Oppilaan suomen kieli arvioidaan suomi toisena kielenä -oppimäärän mukaisesti. Oppimista arvioidaan oppimisprosessia kuvaillen ja kiinnittäen erityistä huomiota vähitellen kehittyvään kahden tai useamman kielen hallintaan. Arvioinnin tulee olla joustavaa, monipuolista ja ulottua kaikille kielen osa-alueille.

Arvioinnissa pyritään kannustavuuteen ja realismuuteen. Arvioinnin jatkuvana tukena on yleiseurooppalainen viitekehys taitotasokuvauksineen (liite 9.8).

Päätösarvioinnissa käytetään numeroarviointia. Päätösarvioinnin kriteerit arvosanalle kahdeksan on yleiseurooppalaisen viitekehysten taitotasosteikossa B1.1–B1.2. (Ks. Liite 9.8).

7.3.2 Toinen kotimainen kieli (B-ruotsi)

B1-ruotsin tavoitteet, sisällöt ja rakenteet ovat vieraiden kielten yhteydessä luvussa 7.3.3. Mikäli A-ruotsin ryhmä muodostuu, opetusta järjestävä koulu kirjaa opetussuunnitelmaansa kielen tavoitteet, sisällöt ja rakenteet valtakunnallisen OPS:n perusteiden pohjalta.

7.3.3 Vieraat kielet

Kielten suunnitelmallinen ja pitkäjänteinen opiskelu ja sen monipuolinen arvioiminen antavat oppilaalle kielelliset, viestinnälliset ja kulttuurilliset valmiudet, jotka luovat pohjaa eri kulttuurien ja toiseuden ymmärtämiselle sekä elinikäiselle oppimiselle.

Tietostrategia ja opiskeluympäristö

Vieraiden kielten opetuksen tavoitteena on monipuolisten viestintätaitojen oppiminen sekä valmius kohdata erilaisia ihmisiä ja kulttuureja. Tähän pääsemiseksi pelkkä tietoisuus opiskeltavasta kielestä ei riitä, vaan tarvitaan tietoa myös opiskelustrategioista. Näiden tietojen lisäksi oppilas tarvitsee kielenopettajan ohjausta, jotta hänelle olisi tarjolla mielekkäitä ja monipuolisia kielenkäyttötilanteita ja viestinnällisiä tehtäviä. Kun oppilas vierasta kieltä opiskellessaan myös oppii oppimistaitoja ja medialukutaitoa, hänelle kehittyy kyky toimia sekä itsenäisesti että yhteisössä, ja hän saa valmiuksia elinikäiseen oppimiseen.

Tietostrategia: tavoitteena oppimaan oppiminen

Etsi ja erottele: tiedonhallintaprosessit	Julkaise ja jaa: tiedonvälittäminen	Keskustele ja kuuntele: vuorovaikutus	Ymmärrä yhteistyöllä: yhteistyötaidot
<ul style="list-style-type: none"> • tiedonhaku: lähtökohtana oppikirjan käyttö, esim. sanaston, kuva-aukeamien, kielioppiosion käyttö ja soveltaminen. • sanakirjan käyttötaito • kokonaisuuksien hahmottaminen, josta tiedon jaottelu, ryhmittely, käsittekartat sekä tiedon luotettavuuden arviointi • pitkäjänteisyys ja tavoitteellinen toiminta 	<ul style="list-style-type: none"> • tiedon jäsentely ja tiivistäminen sekä kokonaisuuksien hahmottaminen • oman työn jäljen, sisällön ja muodon arvioiminen • monipuolisten julkaisumenetelmien valitseminen, esimerkiksi juliste, nauhoitus, videointi, www-materiaali • oppimansa soveltaminen 	<ul style="list-style-type: none"> • etiketti, rekisteri, kohteliaisuus, toisen henkilön ja tilanteen huomioonottaminen • päättely asiayhteydestä, epävarmuudensietokyky • kyky ja rohkeus kysyä epäselvissä tilanteissa ja pyytää apua tai selvennystä • kyky käyttää kiertoilmaisuja ja selittää asia toisin 	<ul style="list-style-type: none"> • erilaisten opiskelutaitojen kuten muististrategioiden, opiskelu ja harjoittelu opettajan johdolla • merkityksien päättelemisen kielen ja kulttuurin tasolla • vastuu omasta ja ryhmän työstä, toisten auttaminen • oikeudet ja velvollisuudet ryhmässä • sosiaaliset taidot • erilaisuuden ymmärtäminen ja hyväksyminen ja sen hyödyntäminen • toiminnallisuus • kyky myös itsenäiseen vastuulliseen työskentelyyn • valmius toimia monikulttuurisessa yhteisössä oman kulttuurin edustajana

Opiskeluympäristö

Tavoitteena on luoda monipuolinen, kokemuksellinen ja toimintaan haastava ilmapiiri, joka antaa oppilaalle valmiuksia toimia viestintäyhteiskunnassa ja kannustaa jatkuvaan kielenopiskeluun. Opiskeluympäristöön kuuluvat:

- oma ryhmä, koulun muut oppilaat ja henkilökunta, sidosryhmät, kotimaiset ja kansainväliset projektikumppanit ja yhteistyötahot, vierailut
- kielenopetukseen varustettu luokkahuone, koulun muut sisä- ja ulkotilat, (koulu)kirjasto
- simuloitua kommunikaatioympäristöt (kuvitteellinen, kokonainen kommunikaatioympäristö, esimerkiksi Ruotsin-laiva tai ostoskeskus kauppoineen, ravintoloineen, kampaamoineen ja elokuvateattereineen) ja virtuaaliset ympäristöt
- julkiset vierailut: museot, teatterit, elokuvat (esim. Oulun lasten ja nuorten teatteripäivät, Oulun kansainvälinen lastenelokuvien festivaali)
- ATK-pohjaiset ohjelmat, oppimisalustat (esim. Riihi)
- tietoverkot, esimerkiksi Internet, www-sivut, keskustelufoorumit, sähköposti, nettiradio, kielenopetukseen suunnatut portaalit (esimerkiksi ylen Kieliportti ja OPH:n virtuaalikoulu), virtuaalikirjastot

Koulukohtaisissa opetussuunnitelmissa näkyy, miten yksittäiset koulut toteuttavat ja painottavat tietostrategian jäsentelyä kielenopetuksessa. Koulut päättävät siis itse, miten tietostrategia ja opiskeluympäristöt yksityiskohtaisesti näkyvät ja toteutuvat koulussa ja koulun kielenopetuksessa.

Kaikille oppilaille annetaan mahdollisuus yksilölliseen ja yhteisölliseen oppimiseen. Oppilasta kannustetaan löytämään ja käyttämään omalle oppimistyyliilleen sopivia työtapoja.

Arviointi vieraiden kielten opiskelussa

Nykyisten oppimisnäkemysten mukaan arvioinnin tehtävänä on ohjata ja kannustaa opiskelua ja sen luonteen tulee olla jatkuvaa ja tavoitteellista. Arvioinnin painopiste on siis siirtynyt lopputuloksen arvioinnista itse työskentelyprosessin arviointiin. Oppilaan itsearviointi ja toveriarviointi laajentavat näkemystä oppilaan kielenoppimisesta.

Tuotosten monipuolisuus ja kielen eri osa-alueiden huomioiminen lisäävät arvioinnin monipuolisuutta ja kattavuutta. Oppilaiden osaamista arvioidaan perinteisten kokeiden ja jatkuvan näytön lisäksi esim. portfolion avulla. Kielen osa-alueista suullinen kielitaito sekä vuorovaikutustaidot korostuvat aikaisempaa enemmän. Hyvän osaamisen kriteerit perustuvat Yleiseurooppalaisen viitekehyksen

taitotasokuvauksiin. (Ks. Viestintästrategiat, jossa taitotasot on suhteutettu opetussuunnitelman tavoitteisiin nivelkohdittain.)

Arviointi opetuskäytänteenä

Arviointi on yksi oppilaan itsenäisyyteen eli oppimaan oppimiseen ohjaavia opetuskäytänteitä. Opettaja voi jo työskentelyn aikana ohjata oppilasta esim. tietyn virheen huomioimiseen. Oppilaiden iän ja osaamisen taso vaikuttavat siihen, kuinka paljon ja minkälaisiin virheisiin heidän voi olettaa kiinnittävän huomiota. Ongelmia tehdään näkyviksi, niitä pohditaan ja niistä neuvotellaan, jolloin oppilas oppii työskentelykeinoja ja selviämään jatkossa itsenäisesti. Samalla oppilas oppii toimimaan yhteistyössä muiden kanssa.

Arviointi oppimaan oppimista ohjaavana opetuskäytänteenä muodostaa polun. Suuntaus on holistisesta eli kokonaisvaltaisesta analyttisempaan. Oppimaan oppimistaitoja opetellaan yhdessä opettajan kanssa (esim. mallittamalla tai yhdessä työskennellen). Ohjaus on jatkuvaa, ja se tehdään tietoisesti näkyväksi. Näin oppilas vähitellen oppii ymmärtämään arvioinnin merkityksen omalle työskentelylleen ja sen kautta tuotostensa lopputulokselle.

Alaluokat 1–6	Yläluokat 7–9
<ul style="list-style-type: none"> • totuttaminen systeemiin: kyky miettiä kielenoppimiseen liittyviä asioita <ul style="list-style-type: none"> ○ mitä on itsearviointi? ○ mitä on toveriarviointi? ○ millaisia tavoitteita voi asettaa itselleen? <p><i>keinot:</i> pieniä kysymyksiä, lomakkeita <i>tavoite:</i> itsetuntemuksen ja motivaation lisääntyminen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • kielitaidon pilkkominen pienempiin osiin <i>keinot:</i> esim. kielen tarkistuslistat (<i>Osaan...</i> -lauseet), itsearviointilomakkeet, oppimispäiväkirjat <i>tavoite:</i> arviointi välineenä työnsuunnittelussa • analyttinen lähestyminen: asioiden pilkkominen yhä pienempiin yksityiskohtiin (hienosäädön tiedostaminen, arvioinnin tarkkuus) • arvioinnin suhteuttaminen viitekehyksen taitotasoihin ja hyvän osaamisen kriteereihin <i>keinot:</i> taitotasojen käyttö, hyvän osaamisen kriteerien hyödyntäminen <i>tavoite:</i> arviointi osaamisen kuvaajana

Opiskelun tavoitetasot

Arvioinnissa huomioitavaa	luokka	kieli	kuullun ymmärtäminen	puhuminen	luetun ymmärtäminen	kirjoittaminen
<ul style="list-style-type: none"> Opintojen aikana oppilaan edistymistä kieliopinnoissa (suullinen ja kirjallinen viestintä, ääntäminen) arvioidaan monipuolisesti opetus suunnitelman ja hyvän osaamisen kuvauksen pohjalta. Oppilaan työskentelyn pitkäjänteisyys ja tuloksellisuus näkyvät hänen kielitaidossaan. Nivelkohdissa (6. luokka, 9. luokka) kielitaitoa arvioidaan taitotasokuvausasteikoilla. Kielitaidon hyvän osaamisen (arvosana 8) kriteerit 6. luokan päättyessä ja 9. luokan päättöarvioinnissa. (Katso myös luku 9.5): Vapaaehtoisen A-kielen ja valinnaisen B-kielen päättöarvioinnissa voidaan oppilaalle antaa arvosanan sijasta osallistumismerkintä, mikäli oppilaan huoltaja pyytää sitä kirjallisesti. Vapaaehtoisessa A-kielessä ja valinnaisessa B-kielessä arviointi voi olla suoritusmerkintä, mikäli oppilaan huoltaja pyytää sitä kirjallisesti. 	6	englanti (A1 & A2)	A2.1	A1.3	A2.1	A1.3
	6	muut kielet (A1 & A2)	A1.3	A1.2	A1.3	A1.2
	9	englanti (A1 & A2)	B1.1	A2.2	B1.1	A2.2
	9	muut kielet (A1 & A2)	A2.2	A2.1	A2.2	A2.1
	9	toinen kotimainen (B1)	A2.1	A1.3	A2.1	A1.3
	9	valinnainen kieli (B2)	A1.2–A1.3.	A1.1–A1.2	A1.2–A1.3.	A1.1–A1.2

Aihekokonaisuudet toteutuvat kielten opiskelussa:

- **Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys; Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä kehityksestä:** aihepiirit, jotka esiintyvät oppikirjojen teksteissä ja koulujen teemoissa
- **Viestintä ja mediataito; Ihminen ja teknologia:** opiskelu ympäristöjen valinnat, jotka kannustavat monipuolisten, autenttisten materiaalien sekä välineiden ja laitteiden käyttöön
- **Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys:** oppimaan oppimista tukevat opiskelumenetelmät, esim. yhteistoiminnallinen oppiminen, erilaiset projektit, Eurooppalainen kielisalkku (ks. myös luku Tietostrategia)
- **Ihmisenä kasvamisen:** arviointi
- **Turvallisuus ja liikenne:** integraatio muiden oppiaineiden kanssa

Viestintästrategiat: polku alaluokat – yläluokat

Hyvän osaamisen kriteerit perustuvat Yleiseurooppalaisen viitekehyksen taitotasoihin, jotka eivät perustu luokka-asteisiin, vaan taitotasokuvauksiin. Esimerkiksi 6.-luokkalainen voi jäädä alle taitotason A2.1 tai ylittää sen. Viestintästrategioissa taitotasot on suhteutettu opetussuunnitelman tavoitteisiin nivelkohdittain (6. luokka, 9. luokka). Lisäksi on annettu ns. bonus-osaamisen taso, joka ylittää hyvän osaamisen tason (nivelkohdan taitotaso vastaa arvosanaa 8, hyvä) ja vastaa lähinnä kiitettävää tasoa. Viestintästrategiat etenevät alaluokilta yläluokille yhtenäisenä polkuna.

	Luetunymmärtäminen, vastaanottaminen	Kuullunymmärtäminen, vastaanottaminen
A-englanti	<p>↑ Ymmärtää ikäiselleen tarkoitettua kaunokirjallista tekstiä (B1.2).</p> <p style="text-align: center;">Nivelkohta 9. luokka B1.1</p> <p>↑ Osaa etsiä tietoa (ja ymmärtää esim. www-sivun pääsisällön ja siihen liittyvät linkit) silmäilylukemisella.</p> <p>↑ Ymmärtää sanomalehtien otsikoita ja pystyy poimimaan pääaiheita.</p> <p style="text-align: center;">Nivelkohta 6. luokka: A2.1</p> <p>↑ Pystyy seuraamaan ohjeita (esim. tietokoneen perustoiminnot) ja lukemaan ja toteuttamaan helppoja ja selkeitä reseptejä.</p> <p>↑ Pystyy seuraamaan satujen, kertomusten ja dialogien juonen kulkua ja tunnelmia.</p> <p>↑ Tunnistaa tutut sanat tekstistä.</p>	<p>↑ Pystyy ymmärtämään tiedotusvälineistä kuulemaansa, elokuvia, laulujen sanoja, natiivin puhetta; ainakin pääkohdat ja perusjuonen kulun (B1.2).</p> <p style="text-align: center;">Nivelkohta 9.luokka: B1.1</p> <p>↑ Ymmärtää pienimuotoisia esityksiä ja esitelmiä (esim. ryhmätöiden purku, yhteistoiminnallinen työskentely) ja pystyy seuraamaan niiden pääkohtia.</p> <p style="text-align: center;">Nivelkohta 6. luokka: A2.1</p> <p>↑ Ymmärtää lyhyiden satujen ja kertomusten sekä dialogien juonen kulun, ymmärtää lyhyitä viestejä.</p> <p>↑ Ymmärtää lyhyitä ohjeita ja dialogeja.</p>

	Suullinen tuottaminen	Kirjallinen tuottaminen
A-englanti	<p>↑ Pystyy pitämään pienimuotoisen esitelmän tukisanoja tai käsitekarttaa apuna käyttäen (ei tarkoita esitelmän ääneen lukemista paperista) (B1.1).</p> <p style="text-align: center;">Nivelkohta 9. luokka: A2.2</p>	<p>↑ Osaa kirjoittaa pienimuotoisia esitelmiä ja tiivistelmiä (B1.2).</p> <p style="text-align: center;">Nivelkohta 9. luokka: A2.2</p>
	<p>↑ Pystyy puhumaan vapaamuotoisesti tai esim. tutuista teksteistä ja asioista puukuvaimen tai valmisteltujen roolien avulla.</p>	<p>↑ Osaa kirjoittaa henkilökohtaisia tai julkisia viestejä (esim. kirje, hakemus).</p> <p style="text-align: center;">Nivelkohta 6. luokka: A1.3</p>
	<p>↑ Osaa välittää yksinkertaisia viestejä.</p>	<p>↑ Osaa tiedottaa ja välittää tietoa (esim. julisteet, portfolio työt).</p>
	<p>↑ Selviytyy tavallisista asioimistilanteista.</p> <p style="text-align: center;">Nivelkohta 6. luokka: A1.3</p>	<p>↑ Osaa kertoa itsestään, pystyy täyttämään lyhyitä lomakkeita (esim. henkilötiedot ja mahdolliset kohdekieliset lyhyet ja selkeät itsearviointikyselyt), osaa kirjoittaa lyhyen postikortin tai viestin.</p>
	<p>↑ Pystyy esittämään valmiita rooleja sekä kertomaan itsestään ja lähipiiristään.</p>	
	<p>↑ Lukee tekstiä ja dialogeja ääneen.</p> <p>↑ Toistaa perässä ja reagoi automaattisesti tuttuihin fraaseihin.</p>	

	Vuorovaikutus, suullinen	Vuorovaikutus, kirjallinen
A-englanti	<p>↑ Pystyy osallistumaan muodolliseen, mutta vielä epäviralliseen keskusteluun tavallisista aiheista, esim. toiminnan suunnittelu, asioista sopiminen, muodollisempi haastattelu kuten esim. vaihto-oppilaaksi tai au pairiksi hakeuduttaessa (B1.1).</p> <p style="text-align: center;">Nivelkohta 9. luokka: A2.2</p> <p>↑ Osaa keskustella käyttäen keskustelustrategioita, mm. ottamalla kuulijan huomioon, käyttämällä luontevasti perusfraaseja sekä ottamalla kohdekielelle kuuluvat kohteliaisuuksia huomioon.</p> <p>↑ Selviytyy haastattelutilanteesta, kun kyse on arkisista tai yleisistä aiheista, osaa haastattelussa ottaa kuulijan huomioon sekä osaa kuunnella aktiivisesti reagoiden kuulemaansa.</p> <p style="text-align: center;">Nivelkohta 6. luokka: A1.3</p> <p>↑ Selviytyy tavallisista asioimistilanteista.</p> <p>↑ Selviytyy rutiininomaisesta haastattelusta, kun kyse on lähipiiriin liittyvistä asioista.</p> <p>↑ Osaa kysyä ja vastata.</p>	<p>Tavoitteena on herättää oppilaan tietoisuus mm. seuraavissa asioissa:</p> <p>Oppilaan tulisi osata ottaa huomioon vastaanottaja (rekisteri).</p> <p>Oppilaan tulisi tunnistaa tekstityylejä ja rekistereitä esim. tietokoneella viestittäessä milloin on pysyttävä asialinjalla, milloin voi chattailla tai käyttää hymiöitä.</p> <p>Oppilaan tulisi osata viestiä tiiviisti esim. sähköisissä viestimissä.</p> <p>Oppilaan tulisi osata tehdä omalla äidinkielellään muistiinpanoja kohdekielisestä esityksestä, keskustelusta tai ryhmätöistä esim. avainsanoja tai käsitekarttaa apuna käyttäen.</p>

	Luetunymmärtäminen, vastaanottaminen	Kuullunymmärtäminen, vastaanottaminen
A-kieli, muu kuin englanti	<p>↑ Pystyy lukemaan pitempiä ja monipuolisempia tekstejä (B1.1).</p> <p style="text-align: center;">Nivelkohta 9. luokka: A2.2</p>	<p>↑ Pystyy tiedotusvälineitä seuratessaan ymmärtämään selkeää puhetta itselleen läheisistä aiheista (B1.1).</p> <p style="text-align: center;">Nivelkohta 9. luokka: A2.2</p>
	<p>↑ Osaa etsiä tietoa selkeästi jäsennellystä tekstistä.</p>	<p>↑ Ymmärtää pienimuotoisia esityksiä ja pystyy seuraamaan selkeän keskustelun pääkohtia.</p> <p style="text-align: center;">Nivelkohta 6. luokka: A1.3</p>
	<p>↑ Ymmärtää sanomalehtien otsikoita ja pystyy poimimaan pääaiheita.</p> <p style="text-align: center;">Nivelkohta 6. luokka: A1.3</p>	<p>↑ Ymmärtää lyhyiden satujen ja kertomusten juonenkulun, ymmärtää lyhyitä viestejä.</p>
	<p>↑ Pystyy seuraamaan yksinkertaisia ohjeita.</p>	<p>↑ Ymmärtää lyhyitä ohjeita ja dialogeja.</p>
	<p>↑ Pystyy seuraamaan satujen ja kertomusten juonen kulkua ja tunnelmia.</p>	
	<p>↑ Tunnistaa tutut sanat tekstistä.</p>	

	Suullinen tuottaminen	Kirjallinen tuottaminen	Vuorovaikutus, suullinen
A-kieli, muu kuin englantia	<p>↑ Pystyy pitämään lyhyen ja luettelonomaisen esityksen tukisanoja tai käsitekarttaa apuna käyttäen (A2.2).</p> <p style="text-align: center;">Nivelkohta 9.luokka: A2.1</p>	<p>↑ Osaa kirjoittaa pienimuotoisia kertomuksia suhteellisen virheettömästi (A2.2).</p> <p style="text-align: center;">Nivelkohta 9. luokka: A2.1</p>	<p>↑ Kykenee ottamaan lähipiiriä käsittelevässä keskustelussa aktiivisen roolin, esim. osaa esittää vastakysymyksen (A2.2).</p> <p style="text-align: center;">Nivelkohta 9. luokka: A2.1</p>
	<p>↑ Pystyy puhumaan esim. tutuista teksteistä ja asioista puukuvaimen tai valmisteltujen roolien avulla.</p> <p>↑ Osaa välittää yksinkertaisia viestejä.</p> <p>↑ Selviytyy tavallisista asioimistilanteista.</p> <p style="text-align: center;">Nivelkohta 6. luokka: A1.2</p> <p>↑ Pystyy esittämään rooleja sekä kertomaan itsestään ja lähipiiristään suppeaa sanavarastoa käyttäen.</p> <p>↑ Lukee tekstiä ja dialogeja ääneen ymmärrettävästi ääntäen.</p> <p>↑ Toistaa perässä ja reagoi automaattisesti tuttuihin fraaseihin.</p>	<p>↑ Osaa kirjoittaa henkilökohtaisia viestejä (esim. kirje).</p> <p>↑ Osaa tiedottaa ja välittää tietoa (esim. julisteet, portfolio työt).</p> <p style="text-align: center;">Nivelkohta 6. luokka: A1.2</p> <p>↑ Osaa kirjoittaa sanelun mukaan.</p> <p>↑ Osaa kertoa itsestään muutamalla lauseella, pystyy täyttämään lyhyitä lomakkeita, osaa kirjoittaa lyhyen postikortin tai viestin apuneuvoja käyttäen.</p>	<p>↑ Osaa vastata ja reagoida, kun on kyse arkisista tai yleisistä aiheista.</p> <p style="text-align: center;">Nivelkohta 6. luokka: A1.2</p> <p>↑ Selviytyy tavallisimmista asioimistilanteista lyhyesti mutta kohteliaasti.</p> <p>↑ Osaa kysyä ja vastata.</p>

Keskeiset sisällöt

Tilanteet ja aihepiirit ovat pääpiirteittäin samat kaikissa A-kielissä. Kun A-kieli on jokin muu kieli kuin englanti, aihepiirejä käsitellään suppeammin, sillä kielten rakenteellisuus hidastaa kielen omaksumisen automatisoitumista ja koulun ulkopuolella tapahtuva kielelle altistuminen on vähäisempää kuin englannin kielen kohdalla.

Kielten opiskelu voidaan aloittaa leikinomaisesti ja toiminnallisesti jo peruskoulun ensimmäisellä tai toisella luokalla. Opiskelun tavoitteena on luoda onnistumisen kokemuksia ja innostaa kielenopiskeluun ilman suorituspaineita. Pienet kielisuihkut lisäävät oppilaiden tietoa eri kielistä ja auttavat myöhemmin kielivalinnoissa. Kielisuihkut kannustavat oppilasta valitsemaan myös vähemmän opiskeltuja kieliä kolmannella luokalla. Varhennettua kielenopiskelua kuvataan tarkemmin luvussa 7.1.

	A-englanti	A-kieli muu kuin englanti	Valinnainen kieli B-kieli
3. luokka	<ul style="list-style-type: none"> • lähiympäristö ja siihen olennaisesti kuuluvat tutut henkilöt, asiat ja toiminnot, kuten koti ja perheenjäsenet, eläimet • koulu ja oppilastoverit sekä opettajat • harrastukset • perustiedot omasta ja brittikulttuurista 	<ul style="list-style-type: none"> • lähiympäristö ja siihen olennaisesti kuuluvat tutut henkilöt, asiat ja toiminnot, kuten koti ja perheenjäsenet, eläimet • koulu ja oppilastoverit sekä opettajat • harrastukset • perustiedot omasta ja kohdekulttuurista 	
4. luokka	<ul style="list-style-type: none"> • edellisten aihepiirien syventäminen ja laajentaminen • asuminen maalla ja kaupungissa: eläimet, luonto; rakennettu ympäristö • ikäkauteen liittyvät vapaa-ajan toiminnot • ammatit • asioiminen perustilanteissa 	<ul style="list-style-type: none"> • edellisten aihepiirien syventäminen ja laajentaminen • asuminen maalla ja kaupungissa: eläimet, luonto; rakennettu ympäristö • ikäkauteen liittyvät vapaa-ajan toiminnot 	
5. luokka	<ul style="list-style-type: none"> • edellisten aihepiirien syventäminen ja laajentaminen • asioiminen erilaisissa paikoissa ja arkielämän tilanteissa (kauppa, ravintola, lipun osto, peruspuhelinkeskustelu) 	<ul style="list-style-type: none"> • edellisten aihepiirien syventäminen ja laajentaminen • asioiminen erilaisissa paikoissa ja arkielämän tilanteissa 	

6. luokka	<ul style="list-style-type: none"> • edellisten aihepiirien syventäminen ja laajentaminen • lisää asioimistilanteita • matkustaminen • perustiedot omasta kulttuurista ja englantia puhuvien maiden kulttuureista • integrointi muihin oppiaineisiin (esim. historia, biologia ja maantieto) 	<ul style="list-style-type: none"> • edellisten aihepiirien syventäminen ja laajentaminen • lisää asioimistilanteita • matkustaminen • kohdemaan kulttuurin ja elämäntavan laajentaminen 	
Tilanteet ja aihepiirit luokilla 3–6 esiin tulleiden lisäksi.			
7. luokka	<ul style="list-style-type: none"> • asuminen • vapaa-ajan vietto ja harrastukset • koulu • lisää tietoa englantia puhuvista maista (jatkuu 8. ja 9. luokilla) 	<ul style="list-style-type: none"> • asuminen • vapaa-ajan vietto ja harrastukset • koulu 	
8. luokka	<ul style="list-style-type: none"> • terveys ja hyvinvointi: lääkärissä käynti; vastuu itsestä ja muista, arjen hallinta • julkiset palvelut: majoitus, liikenne, rahanvaihto ja matkailu • kulttuuri: oman ja kohdemaan kulttuuri; oululainen kulttuuri 	<ul style="list-style-type: none"> • terveys ja hyvinvointi: sairaala, hammaslääkäri; vastuu itsestä ja muista, arjen hallinta • julkiset palvelut: majoitus, liikenne, rahanvaihto ja matkailu • lisää tietoa kohdekieltä puhuvien maiden elämäntavoista 	<ul style="list-style-type: none"> • lähiympäristö ja siihen olennaisesti kuuluvat tutut henkilöt, asiat ja toiminnot, kuten koti ja perheenjäsenet, eläimet • koulu ja oppilastoverit sekä opettajat • asuminen maalla ja kaupungissa: eläimet, luonto; rakennettu ympäristö • ikäkauteen liittyvät vapaa-ajan toiminnot • asioiminen erilaisissa paikoissa ja arkielämän tilanteissa, esim. kauppa, ravintola, lipun osto, peruspuhelinkeskustelu • perustiedot omasta ja kohdekulttuurista
9. luokka	<ul style="list-style-type: none"> • nuorisokulttuuri • ihmissuhteet • opiskelu ja työ • elinkeinoelämä: mainonta, yrittäjyys ja julkiset palvelut • tiedotusvälineet ja tiedonkulku: TV, radio, lehdet, puhelin, tietoverkot • kestävä kehitys: ympäristö, luonto, toimintamallit; sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys: suomalaisen kulttuurin vaaliminen, suvaitsevaisuus 	<ul style="list-style-type: none"> • koulun ja opiskelun jälkeen työelämä • tiedotusvälineet ja tiedonkulku: TV, radio, lehdet, puhelin, tietoverkot • oman ja kohdemaan kulttuuri • kestävä kehitys: ympäristö ja luonto 	<ul style="list-style-type: none"> • edellisten aihepiirien syventäminen ja laajentaminen • matkailu: raha, liikenne, majoitus • hyvinvointi • tiedotusvälineet: TV, elokuvat, puhelin, tietokone

A- ja B-kielet: rakenteet

Kielten opiskeluun kuuluvat viestinnän kannalta kullekin kielelle keskeinen kieliooppi ja lauseenmuodostus. Se, kuinka laajasti ja tarkasti rakenteet opiskellaan, riippuu oppilaiden ikäkaudesta.

Oheisessa taulukossa on lueteltu perusopetuksen A- ja B-kielten keskeiset rakenteet, jotka ovat viitteellisiä. Rakenteet pohjautuvat opetussuunnitelman keskeisiin tilanteisiin, aihepiireihin sekä kykyyn toimia viestintätilanteissa sekä suullisesti että kirjallisesti. Rakenteet toimivat opetuksen tukena ja tarkistuslistana erityisesti silloin, kun opettaja työskentelee ilman oppikirjaa ja tekee itse opetusmateriaalin.

A-kielet: rakenteet, vuosiluokat 3–6

Luokat 3–6	A-englanti	A-ranska	A-espanja	A-saksa	A-venäjä
Verbit	yleis- ja kestopreesens apuverbit imperatiivi imperfekti be going to -rakenne	preesens apuverbejä perfekti (passé composé) lähifutuuri imperatiivi	preesens perfekti futuuri apuverbejä gustarse	preesens apuverbit perfekti imperatiivi	verbien aikamuodot: preesens, preteriti (mennyt aikamuoto), futuuri imperatiivi liikeverbejä verbien aspektit
Substantiivit	yksikkö ja monikko artikkelin käyttö s-genetiivi	yksikkö ja monikko artikkelin käyttö sijamuoto: genetiivi	yksikkö ja monikko artikkelin käyttö genetiivi	yksikkö ja monikko artikkelin käyttö kielteinen artikkeli kein, keine sijamuoto: akkusatiivi s-genetiivi nimien yhteydessä	substantiivien suku yksikkö ja monikko sijamuodot: muodostus ja käyttö: nominatiivi, genetiivi, datiivi, akkusatiivi, instrumentaali ja prepositionaali
Adjektiivit	vertailumuodot (lyhyet ja pitkät)	adjektiivien taipuminen	adjektiivien taipuminen	vertailumuodot: komparatiivi	adjektiivien päätteet suvuissa ja sijamuodoissa vertailumuodot
Adverbit	tavan adverbien muodostaminen	tavallisimpia adverbeja	tavallisimpia adverbeja		tavallisimpia adverbeja
Pronominit	persoonapronominit: perus-, objekti- ja omistusmuodot interrogatiivipronominit demonstratiivipronominit indefiniittiipronomineja	persoonapronominit: perus- ja omistusmuodot interrogatiivipronominit demonstratiivipronominit tavallisimpia indefiniittiipronomineja	persoonapronominit: perus-, omistus-, akkusatiivi- ja datiivimuodot refleksiivipronominit interrogatiivipronominit demonstratiivipronominit tavallisimpia indefiniittiipronomineja	persoonapronominit: perus- ja omistusmuoto, akkusatiivi, datiivi interrogatiivipronominit	persoonapronominien nominatiivi-, genetiivi-, datiivi-, akkusatiivi-, instrumentaali- ja prepositionaalimuodot kysyviä pronomineja possessiivipronominit

Prepositiot	ajan ja paikan yhteydessä sanonnoissa	ajan ja paikan yhteydessä sanonnoissa	ajan ja paikan yhteydessä sanonnoissa	ajan ja paikan yhteydessä sanonnoissa	tavallisimpia prepositioita
Numeraalit	perusluvut järjestysluvut	perusluvut järjestysluvut	perusluvut järjestyslukuja	perusluvut järjestysluvut päiväyksen yhteydessä	perus- ja järjestysluvut lukusana + ikää, aikaa, rahayksikköä tarkoittava substantiivi
Lau- seenmuo- dostus	sanajärjestys (myönteinen, kielteinen, kysymys) There is/are -rakenne tavallisimmat konjunktiot	sanajärjestys (myönteinen, kielteinen) intonaatiokysymys Il y a -rakenne	välimerkit kysymyksissä ja huudahduksissa intonaatiokysymykset hay-rakenne	päälauseen sanajärjestys (myönteinen, kielteinen, kysymys)	päälause myönteinen, kielteinen ja kysymyslause intonaatiokysymys

A-kielet: rakenteet, vuosiluokat 7–9

	A-englanti	A-ranska	A-espanja	A-saksa	A-venäjä
Verbit	kestomuodot perfekti pluskvamperfekti futuuri ja ehtolause I ja II konditionaali ja ehtolause passiivi infinitiivi ja -ing-muoto tavallisia fraasiverbejä	imperfekti (imperfektin ja perfektin käytön ero) perfekti pluskvamperfekti päätteellinen futuuri ja ehtolause imperatiivi I (ja II) konditionaali ja ehtolause passiivi: preesens ja imperfekti subjunktiivi, gerundi refleksiiviverbit	epäsäännölliset preesensmuodot refleksiiviverbit imperfekti preteriti konditionaali gerundi ja kestopreesens pluskvamperfekti passiivi subjunktiivin esittely ser ja estar	eriävät yhdysverbit imperfekti pluskvamperfekti futuuri imperatiivi würde-rakenne ja konjunktivin imperfekti man-rakenne passiivi: preesens ja imperfekti zu-partikkelin käyttö refleksiiviverbit	verbien infinitiivi refleksiiviverbit konditionaali imperatiivi (osittain kertausta) verbien aspektit (osittain kertausta) etuliitteettömät ja etuliitteelliset liikeverbit gerundin preesens ja preteriti partisiipin preesens passiivi
Substantiivit	aine- ja ryhmäsanat maantieteelliset erisnimet ja artikkelin käyttö paljoussanat	sijamuoto: partitiivi	suomen kielen yhdyssanoja vastaavat fraasit	sijamuoto: datiivi maantieteellisiä erisnimiä sijamuoto: genetiivi	yksikön ja monikon sijamuotojen muodostus ja käyttö (osittain kertausta)
Adjektiivit		vertailumuodot adjektiivin paikka	ser/estar + adjektiivi adjektiivin vertailu adjektiivin paikka	vertailumuodot: superlatiivi adjektiivin taivutus vertailu: komparatiivi, superlatiivi	adjektiivien päätteet yksikössä ja monikossa (osittain kertausta) vertailumuodot (osittain kertausta) lyhyet adjektiivit
Adverbit	vertailumuodot				lisää adverbeja vertailumuodot

Prono- minnit	relatiivipronominit refleksiivipronominit itsenäiset omistuspronominnit indefiniittipronominit	relatiivipronominit itsenäiset omistuspronominnit indefiniittipronominit interrogatiivipronominit demonstratiivipronominit objekti- ja adverbiaalipronominit	objekti ja datiivipronominit itsenäiset possessiivipronominit tavalliset relatiivipronominit indefiniittipronomineja	relatiivipronominit indefiniittipronominit	interrogatiivipronominien taivutus persoonapronominien taivutus (osittain kertausta) demonstratiivipronominien taivutus, toinen toistaan -pronominin taivutus kieltopronominit dativiin kanssa
Prepositiot	lisää prepositioilmaisuja	lisää prepositioilmaisuja	lisää prepositioilmaisuja	akkusatiivia ja datiivia vaativat prepositiot vaihtoprepositiot	lisää prepositioilmauksia
Numeraalit		järjestysluvut	järjestysluvut	järjestysluvut	kollektiivilukusanat lukusanojen taivutus vuosiluvut ja päivämäärät
Lauseen- muodostu s	SPOTPA liikkuvat määreet epäsuora kysymys konjunktiot ja tekstin sidosteisuus	käänteinen sanajärjestys kysymyksissä konjunktiot	sanajärjestys; akkusatiivi- ja datiivipronominien sekä kieltosanan sijoittuminen lauseessa	sivulause Es gibt -rakenne	jotta-rakenne ehtolauseet pää- ja sivulauseita

B-kielet: rakenteet, vuosiluokat 8-9

	B-ranska	B-saksa	B-venäjä	B-espanja
Verbit	preesens apuverbejä perfekti (passé composé) lähifutuuri imperatiivi	preesens apuverbit perfekti imperatiivi imperfekti: war, hatte	preesens preteriti futuuri: olla-verbi	preesens perfekti pluskvamperfekti futuuri gerundi ja kestopreesens
Substantiivit	yksikkö ja monikko artikkelin käyttö partitiivi genetiivi	yksikkö ja monikko artikkelin käyttö kielteinen artikkeli kein, keine akkusatiivi, datiiivi s-genetiivi nimien yhteydessä	substantiivien suku monikon nominatiivi yksikön sijataivutus	substantiivien suku yksikkö ja monikko artikkelin käyttö
Adjektiivit	adjektiivien taipuminen vertailumuodot	vertailumuodot: komparatiivi	yksikön nominatiivitaivutus substantiivin suvun mukaan monikon nominatiivi	adjektiivin taipuminen
Adverbit	tavallisimpia adverbejä		adverbien muodostus	tavallisimpia adverbeja
Pronomin	persoonapronomit: perus- ja omistusmuodot interrogatiivipronomit demonstratiivipronomit (tavallisimpia) indefiniittipronomineja	persoonapronomit: perus- ja omistusmuoto, akkusatiivi-, datiiivi- ja interrogatiivipronomit	persoonapronominien sijataivutus demonstratiivi- ja possessiivipronominien nominatiivi suvun ja luvun mukaan	persoonapronomit: perusmuodot akkusatiivi- ja datiiivimuodot refleksiivipronomit demonstratiivipronomit
Prepositiot	ajan ja paikan yhteydessä sanonnoissa	ajan ja paikan yhteydessä sanonnoissa		ajan ja paikan yhteydessä sanonnoissa
Numeraalit	perusluvut järjestysluvut	perusluvut järjestysluvut päiväyksen yhteydessä		perusluvut
Lauseenmuodostus	sanajärjestys (myönteinen, kielteinen) intonaatiokysymys ll y a -rakenne			intonaatiokysymys välimerkit kysymyksissä ja huudahduksissa sanajärjestys

Ruotsi B-kielenä

Ruotsin kielen opiskeleminen antaa oppilaalle kielelliset, viestinnälliset ja kulttuurilliset valmiudet, jotka puolestaan luovat pohjan pohjoismaisten kulttuurien ja kansojen ymmärtämiselle. Ruotsin kieltä tarvitaan jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-aikana, esimerkiksi pohjoismaiseen kulttuuritarjontaan tutustuttaessa.

Viestintästrategiat

	Luetunymmärtäminen, vastaanottaminen	Kuullunymmärtäminen, vastaanottaminen	Suullinen tuottaminen	Kirjallinen tuottaminen
Ruotsi B-kielenä	<p>↑ Ymmärtää pidemmän tekstin pääkohdat ja yksityiskohtia.</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 2px; width: fit-content; margin: 5px auto;"> <p>Nivelkohta 9. luokka: A2.1</p> </div> <p>↑ Pystyy poimimaan pääaiheita lyhyehköstä tekstistä.</p> <p>↑ Pystyy lukemaan, seuraamaan ja toteuttamaan helppoja ja selkeitä ohjeita.</p> <p>↑ Pystyy seuraamaan kertomusten juonenkulkua.</p> <p>↑ Tunnistaa tutut sanat tekstistä.</p>	<p>↑ Pystyy tunnistamaan aihepiirin uudessa tilanteessa.</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 2px; width: fit-content; margin: 5px auto;"> <p>Nivelkohta 9. luokka: A2.1</p> </div> <p>↑ Ymmärtää pienimuotoisia esityksiä.</p> <p>↑ Ymmärtää lyhyiden kertomusten juonen kulun, ymmärtää lyhyitä viestejä.</p> <p>↑ Ymmärtää lyhyitä ohjeita ja dialogeja.</p>	<p>↑ Pystyy osallistumaan lyhyeen, rutiininomaiseen keskusteluun omista, itselle läheisistä asioista.</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 2px; width: fit-content; margin: 5px auto;"> <p>Nivelkohta 9. luokka: A1.3</p> </div> <p>↑ Pystyy puhumaan tutuista, helpoista teksteistä ja asioista puukuvaimen tai valmisteltujen roolien avulla.</p> <p>↑ Selviytyy tavallisista asioimistilanteista ja pystyy välittämään yksinkertaisia viestejä.</p> <p>↑ Pystyy esittämään valmiita rooleja sekä kertomaan itsestään ja lähipiiristään.</p> <p>↑ Lukee tekstiä ja dialogeja ääneen.</p> <p>↑ Toistaa perässä ja reagoi automaattisesti tuttuihin fraaseihin.</p>	<p>↑ Osaa kirjoittaa kohtalaisen virheettömästi.</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 2px; width: fit-content; margin: 5px auto;"> <p>Nivelkohta 9. luokka: A1.3</p> </div> <p>↑ Osaa kirjoittaa kokonaisilla virkkeillä kuvauksia, kertomuksia ja kirjeitä.</p> <p>↑ Osaa kirjoittaa lyhyen postikortin tai viestin.</p> <p>↑ Osaa kertoa itsestään, pystyy täyttämään lyhyitä lomakkeita (esim. henkilötiedot).</p> <p>↑ Osaa kirjoittaa yksinkertaisen sanelun mukaan.</p>

Ruotsi B-kielenä: keskeiset sisällöt, vuosiluokat 7–9

7. luokka ->	8. luokka ->	9. luokka
<ul style="list-style-type: none"> • lähiympäristö ja siihen olennaisesti kuuluvat tutut henkilöt, asiat ja toiminnot, kuten koti ja perheenjäsenet, ystävät, lemmikkieläimet • koulu ja oppilastoverit sekä opettajat • asuminen maalla ja kaupungissa: luonto ja eläimet, rakennettu ympäristö • ikäkauteen liittyvät vapaa-ajan toiminnot • matkustaminen ja asiointi erilaisissa paikoissa ja arkielämän tilanteissa (kauppa, ravintola, lipun ostos) • suomenruotsalaisuus, alustava tutustuminen ruotsalaiseen kulttuuriin 	<ul style="list-style-type: none"> • 7. luokan aihepiirien ja tilanteiden syventäminen ja laajentaminen • peruspuhelin keskustelu • tunteet, terveys, hyvinvointi ja suvaitsevaisuus • tiedotusvälineet 	<ul style="list-style-type: none"> • edellisten lisäksi: perustiedot omasta, ruotsalaisesta ja muusta pohjoismaisesta kulttuurista • työ ja ammatit • kansainvälisyys ja suvaitsevaisuus

Ruotsi B-kielenä: rakenteet, vuosiluokat 7–9

Oheisessa taulukossa on lueteltu perusopetuksen B-ruotsin keskeiset rakenteet, jotka ovat viitteellisiä. Rakenteet pohjautuvat opetussuunnitelman keskeisiin tilanteisiin, aihepiireihin sekä kykyyn toimia viestintätilanteissa sekä suullisesti että kirjallisesti. Rakenteet toimivat opetuksen tukena ja tarkistuslistana erityisesti silloin, kun opettaja työskentelee ilman oppikirjaa ja tekee opetusmateriaalia itse.

Verbit aikamuodot aktiivissa käskymuoto man-rakenne s-passiivin tunnistaminen	Substantiivit en/ett monikot epämääräinen ja määräinen muoto ainesanat (paljoussanat)	Adjektiivit yksikkö- ja monikkomuodot vertailumuodot	Adverbit adverbin muodostaminen adjektiivista
Pronominit persoonapronominit (subjekti- ja objektimuodot) omistuspronominin interrogatiivipronominin indefiniittipronominin demonstratiivipronominin	Prepositiot tavallisimmat prepositiot	Numeraalit perusluvut järjestysluvut	Lauseenmuodostus pää- ja sivulauseen sanajärjestys kysymyslause konjunktiot det-lauseet ehtovirkkeet

7.3.4 **Matematiikka**

Matematiikan opetuksen tehtävänä on tarjota mahdollisuuksia matemaattisen ajattelun kehittämiseen ja matemaattisten käsitteiden sekä yleisimmin käytettyjen ratkaisumenetelmien oppimiseen. Opetuksen tulee kehittää oppilaan luovaa ja täsmällistä ajattelutapaa ja sen tulee ohjata oppilasta löytämään asioita ja asiayhteyksiä sekä etsimään ratkaisuja ongelmiin. Matematiikan merkitys on nähtävä laajasti – se vaikuttaa oppilaan henkiseen kasvamiseen sekä edistää oppilaan tavoitteellista toimintaa ja sosiaalista vuorovaikutusta.

Matematiikan opetuksen on edettävä systemaattisesti ja sen tulee luoda kestävä pohja matematiikan käsitteiden ja rakenteiden omaksumiselle. Konkreettisuus toimii tärkeänä apuvälineenä yhdistettäessä oppilaan kokemuksia ja ajattelujärjestelmiä matematiikan abstraktiin järjestelmään. Arkipäivän tilanteissa eteen tulevia ongelmia, joita on mahdollista ratkoa matemaattisen ajattelun tai toiminnan avulla, tulee hyödyntää tehokkaasti. Tieto- ja viestintäteknikkaa tulee käyttää oppilaan oppimisprosessin tukemisessa mahdollisuuksien mukaan.

Matematiikan opiskeluun suunniteltu oppimisympäristö tukee ja edistää oppilaan oppimista. Monipuoliset havainto- ja demonstraatiomateriaalit tuovat konkreettisuutta opiskeluun. Tieto- ja viestintäteknikkaa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan.

Työtavat

Opetuksessa käytetään mahdollisimman monipuolisia ja havainnollisia työtapoja. Työtapojen valinnassa otetaan huomioon:

- opetussuunnitelman perusteiden tavoitteet
- opetussuunnitelman perusteissa esitetyt ajattelun taitojen ja menetelmien keskeiset sisällöt
- oppilaat (esim. kehitysvaihe, erilaisuus, luokkayhteisö)
- oppilaskeskeisyys ja toiminnallisuus
- tarkoituksenmukaisuus opiskeltavan asian kannalta
- oppimateriaalin tarjoamat mahdollisuudet.

Työtapoina voivat olla esimerkiksi

opettajajohtoinen kyselevä opetus, ongelmakeskeinen opetus, itsenäinen opiskelu, mallintaminen, tietokoneavusteinen opetus, työpistetyöskentely, toiminnallinen lähestymistapa, yhteistoiminnallinen työtapo, projektityöt, urakkatyöskentely, pelit ja leikit.

Erilaiset oppimistyyliä ja mahdolliset oppimisvaikeudet huomioidaan harjaannuttamalla monipuolisesti mm. muistia, tarkkaavaisuutta, päättelykykyä, kielellisiä toimintoja, visuaalista havainnointia ja motoriikkaa.

Oppimisympäristö

Hyvin suunnitellun oppimisympäristön avulla voidaan lisätä matematiikan opiskeluun vaihtelua ja kiinnostavuutta, jolloin keskeisten perustaitojen jatkuva harjoittelu saadaan mielekkääksi. Oppimisympäristön suunnittelussa huomioidaan monipuoliset ja toiminnalliset välineet sekä oppimispelit. Erilaiset opetusohjelmat tietokoneilla tukevat myös matematiikan opiskelua.

Arviointi

Opintojen aikainen arviointi perustuu oppilaan omaan oppimis- ja kasvamisprosessiin. Sen tehtävänä on ohjata ja kannustaa oppilasta sekä kuvata hänen etenemistään opinnoissa. Oppilasarvioinnin yhtenä perustehtävänä on myös oppilaan itsearviointikyvyn kehittäminen. Opettajan ja oppilaan väliset keskustelut selkeyttävät lisäksi tavoitteiden asettelua ja osaamisen tason mittausta. Arvioinnissa huomioidaan, miten vastuullisesti oppilas työskentelee ja toimii yhteistyössä toisten kanssa.

Päättöarvosana perustuu oppilaan osaamiseen perusopetuksen päättövaiheessa vuosiluokilla 8–9. Oppilaan osaaminen arvioidaan perusopetuksen päättöarvioinnin kriteereiden pohjalta monipuoliseen näyttöön perustuen.

Aihekokonaisuudet

Matematiikka tarjoaa työvälineen sekä keinoja kaikkien aihekokonaisuuksien käsittelyyn. Vuosiluokittain on lueteltu esimerkkejä aihekokonaisuuksista. Näistä voi jokainen koulu valita vahvuuksiensa mukaan itselleen sopivat painotukset.

1.–2. luokat

Alkuopetuksessa matematiikan oppimisessa on lähtökohtana lapselle tuttu arkielämän tilanne, joka virittää kokeilevaan ja ongelmakeskeiseen työskentelyyn sekä pohdintaan. Alusta alkaen matematiikan opiskelussa tähdätään käsitteiden ymmärtämiseen. Se tapahtuu konkreettisen toiminnan kautta leikinomaisuutta korostaen. Oppilaan tulisi saada taitotasostaan riippumatta rakennella ja tehdä käsillään malleja kyetäkseen luomaan oikeita mielikuvia matematiikan abstraktista maailmasta.

Keskustelun merkitys kaikissa oppimistilanteissa on ensiarvoisen tärkeää. Aikuisen ohjaamassa keskustelussa oikeat käsitteet ja ajattelumallit siirtyvät vähitellen oppilaan sanavarastoon ja sitä myöten aktiiviseen käyttöön. Oppilas perustelee ratkaisunsa joko suullisesti tai kirjallisesti käyttäen erilaisia havaintovälineitä. Oppilaita rohkaistaan tekemään päätelmiä ja löytämään ilmiöistä yhtäläisyyksiä ja eroja, säännönmukaisuuksia sekä syy-seuraussuhteita. Havaintojen tekeminen on ongelmakeskeisen matematiikan opetuksen keskeisiä tavoitteita. Näin oppilas oppii vähitellen matemaattista lukutaitoa.

1. vuosiluokka

Tavoitteet	Sisällöt		
Oppilas oppii	Luvut ja laskutoimitukset	Geometria	Mittaaminen ja taulukot
<ul style="list-style-type: none"> ymmärtämään lukukäsitteen ja oppii käyttämään monipuolisesti lukujonotaitoja lukualueella 0–20 lukemaan ja kirjoittamaan luvut 0–100 ymmärtämään kymmenjärjestelmän rakentumisperiaatteen laskemaan yhteen- ja vähennyslaskuja lukualueella 0–20 päässä laskuna perustelevaan ja sanallistamaan ratkaisunsa tunnistamaan kaksi- ja kolmiulotteisia muotoja tietämään geometriset peruskäsitteet pisteen, janan ja murtoviivan mittaamaan pituutta ja massaa etsimään, keräämään ja tallentamaan tietoa sekä lukemaan yksinkertaisia taulukoita ja diagrammeja. 	<ul style="list-style-type: none"> lukualue 0–100 (keskeinen lukualue 0–20): lukumäärä – lukusana, numerosymboli, suuruusvertailu, lukujen hajottaminen ja kokoaminen sekä lukujonon tulkitseminen ja kirjoittaminen kymmenjärjestelmän rakentumisen periaate yhteen- ja vähennyslaskut 0–20: yhteenlaskun vaihdannaisuus, vähennyslaskun tarkistaminen yhteenlaskun avulla ja puuttuva tekijä yhteen- ja vähennyslaskuissa yksinkertaista erilaisten vaihtoehtojen lukumäärän tutkimista 	<ul style="list-style-type: none"> ympäristössä olevien geometrinen muotojen havainnointi, kuvailu ja nimeäminen geometriset peruskäsitteet, piste, jana, suora ja kulma, sekä niiden yhteys yksinkertaisimpiin tasokuvioihin kaksiulotteisten muotojen tekeminen, piirtäminen ja jäljentäminen (nelikulmio, kolmio ja ympyrä) 	<ul style="list-style-type: none"> pituus, aika (tasa- ja puolet tunnit) ja raha (€ ja snt) yksinkertaiset taulukot ja diagrammit

2. vuosiluokka

Tavoitteet	Sisällöt		
Oppilas oppii	Luvut ja laskutoimitukset	Geometria	Mittaaminen ja taulukot
<ul style="list-style-type: none"> ymmärtämään lukukäsitteen ja oppii käyttämään monipuolisesti lukujonotaitoja lukualueella 0–100 lukemaan ja kirjoittamaan luvut 0–1000 hallitsemaan lukualueen 0–20 yhteen- ja vähennyslaskut automaation tasolla laskemaan yhteen- ja vähennyslaskuja lukualueella 0–100 (allekkainlaskut: muistinumero ja lainaaminen) hallitsemaan kertotaulut 0–5 ja käyttämään konkreetteja malleja ratkaisemaan sanallisia tehtäviä ja yksinkertaisia ongelmia sekä kykenee perustelemaan ratkaisunsa tunnistamaan, selostamaan ja nimeämään sekä rakentamaan, jäljentämään ja piirtämään kaksi- ja kolmiulotteisia muotoja tietämään geometriset peruskäsitteet puolisuoran, suoran ja kulman käyttämään tärkeimpiä mittayksiköitä, vertailemaan ja muuntamaan niitä sekä arvioimaan mittaustuloksia esittämään tietoja pylväsdiagrammina. 	<ul style="list-style-type: none"> luokan sisältöjä kerrataan ja laajennetaan. Lisäksi: lukualue 0–1000 (keskeinen lukualue 0–100): yhteen- ja vähennyslaskua sekä laskutoimitusten väliset yhteydet luonnollisilla luvuilla (lukualueella 0–100) kertolasku ja kertotauluja jakolaskuja ja murtolukuja konkreettisilla välineillä 	<ul style="list-style-type: none"> geometriset peruskäsitteet kuten murtoviiva ja puolisuora kolmiulotteisten kappaleiden tunnistaminen ja rakentaminen yksinkertaisia suurennoksia ja peilauksia 	<ul style="list-style-type: none"> pituus (mm, m, km), massa (g, kg), pinta-ala konkreettisesti, tilavuus (dl, l), aika (min, h, d, kk, a) hinta (eurot ja sentit) yksinkertaiset taulukot ja diagrammit

Vuosiluokat 3–5

Vuosiluokkien 3–5 matematiikan opetuksen ydintehtävinä ovat matemaattisen ajattelun kehittäminen, matemaattisten ajattelumallien oppimisen pohjustaminen, lukukäsitteen ja peruslaskutoimitusten varmentaminen sekä kokemusten hankkiminen matematiikan käsitteiden ja rakenteiden omaksumisen pohjaksi. Matematiikan opetus etenee systemaattisesti ja luo kestävä pohjan matematiikan käsitteiden ja rakenteiden omaksumiselle. Opetuksen lähtökohtana ovat oppilaan kokemukset ja ajattelumallit. Tutkien ja havainnoiden edetään matematiikan käsitteiden muodostamiseen, ymmärtämiseen ja käyttämiseen. Virikkeellisestä opiskelu-ympäristöstä havainnoidaan ilmiöitä, joista opitaan löytämään yhtäläisyyksiä ja eroja, säännönmukaisuuksia sekä syy-seuraussuhteita. Samalla opitaan esittämään kysymyksiä ja päätelmiä havaintojen pohjalta. Työtapojen valinnassa otetaan huomioon myös se, että oppilas oppii perustelemaan toimintaansa ja päätelmiään sekä esittämään ratkaisujaan muille. Hyvä peruslaskutaito on edellytys matematiikan opiskelulle ja matemaattisten ongelmien ratkaisulle. Oppilasta ohjataan työskentelemään keskittyneesti ja pitkäjänteisesti.

3.–5. vuosiluokkien tavoitteet

Oppilas oppii

- tutkien ja havainnoiden muodostamaan matemaattisia käsitteitä ja käsitejärjestelmiä
- käyttämään matemaattisia käsitteitä
- peruslaskutaitoja ja ratkaisemaan matemaattisia ongelmia
- löytämään ilmiöistä yhtäläisyyksiä ja eroja, säännönmukaisuuksia sekä syy-seuraussuhteita
- perustelemaan toimintaansa ja päätelmiään sekä esittämään ratkaisujaan muille
- esittämään kysymyksiä ja päätelmiä havaintojen pohjalta
- käyttämään sääntöjä ja noudattamaan ohjeita
- keskittyneeseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn sekä toimimaan ryhmässä.

3. vuosiluokka (1.–2. luokkien sisältöjä kerrataan ja laajennetaan)

Luvut ja laskutoimitukset	Algebra ja funktiot	Geometria	Tietojen käsittely, tilastot ja todennäköisyys	Esimerkkejä aihekokonaisuuksista
<ul style="list-style-type: none"> • lukualue 0–10 000 • kellonajat • lukujen luokittelua, järjestämistä • yhteen- ja vähennyslaskuja: algoritmit, muistinumero, lainaaminen • kerto- ja jakolaskuja: kertotaulut, kertolaskun algoritmi, jakolaskuja päässä • laskujärjestys • murtolukukäsite • tulosten arviointi, tarkistaminen ja pyöristäminen • kellonajat, tutustuminen 60-järjestelmään 	<ul style="list-style-type: none"> • säännönmukaisuuksia • lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen • yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisujen etsimistä päättelämällä • lausekkeen käsite, yksinkertaisten lausekkeiden kirjoittaminen 	<ul style="list-style-type: none"> • yhdenmuotoisuus, suurennot ja pienennökset • peilaus, symmetria, yhtenevyys • erilaisten monikulmioiden tutkiminen ja luokittelu, monikulmion piiri • kappaleiden geometristen ominaisuuksien tutkiminen • mittaamisen periaatteen vahvistaminen • mittayksiköiden käyttöä, vertailua ja muuntamista • mittaustuloksen arviointia ja mittauksen tarkistaminen 	<ul style="list-style-type: none"> • tietojen etsiminen, kerääminen, tallentaminen ja esittäminen • yksinkertaiset taulukot ja diagrammit 	<p>Turvallisuus ja liikenne</p> <ul style="list-style-type: none"> • tietojen keräämistä, taulukoiden sekä diagrammien laadintaa liikenneasioista <p>Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta</p> <ul style="list-style-type: none"> • tilastojen tulkintaa ja keräämistä

4. vuosiluokka

Luvut ja laskutoimitukset	Algebra ja funktiot	Geometria	Tietojen käsittely, tilastot ja todennäköisyys	Esimerkkejä aihekokonaisuuksista
<ul style="list-style-type: none"> • kymmenjärjestelmäkäsitteen varmentaminen (luvut 0–100 000) • kertolasku: kaksinumeroinen kertoja • jakolaskut: jakokulma, yksinumeroinen jakaja • lukujen luokittelua, järjestämistä • laskujärjestys, lausekkeiden kirjoittaminen, sulkeiden käyttö • desimaaliluvun käsite, desimaaliluvun ja murtoluvun välinen yhteys • murto- ja desimaalilukujen yhteen- ja vähennyslaskua • tulosten arviointi, tarkistaminen ja pyöristäminen • negatiivisen kokonaisluvun käsitteen pohjustaminen (lämpömittari) 	<ul style="list-style-type: none"> • säännönmukaisuuksia, suhteita ja riippuvuuksia käytännön esimerkein • yhtälöiden ratkaisujen etsimistä päättelemällä • lausekkeiden tulkitseminen ja kirjoittaminen • lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen 	<ul style="list-style-type: none"> • tasokuviota: tunnistus, piirtäminen, nimitykset, luokittelu • monikulmioiden pinta-aloja • peilaus, symmetria, yhtenevyys • yhdensuuntaiset ja kohtisuorat suorat • kulman mitta ja kulmien luokittelu • mittaamisen periaatteen vahvistaminen • mittaustuloksen arviointia ja mittauksen tarkistaminen 	<ul style="list-style-type: none"> • tietojen etsiminen, kerääminen, tallentaminen ja esittäminen • taulukot ja diagrammit 	<p>Turvallisuus ja liikenne</p> <ul style="list-style-type: none"> • tietojen keräämistä, taulukoiden ja diagrammien laadintaa liikenneasioista <p>Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta</p> <ul style="list-style-type: none"> • tilastojen tulkintaa ja keräämistä ympäristöön liittyvästä aiheesta

5. vuosiluokka

Luvut ja laskutoimitukset	Algebra ja funktiot	Geometria	Tietojen käsittely, tilastot ja todennäköisyys	Esimerkkejä aihekokonaisuuksista
<ul style="list-style-type: none"> • kerto- ja jakolasku: kaksinumeroinen jakaja. • lukujen luokittelua, järjestämistä, • säännönmukaisuuksia • murtoluvut: laventaminen ja supistaminen, erinimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku, kertominen ja jakaminen luonnollisilla luvuilla • murtoluvun, desimaaliluvun ja prosenttiluvun käsitteet ja niiden väliset yhteydet • tulosten arviointi, tarkistaminen ja pyöristäminen 	<ul style="list-style-type: none"> • säännönmukaisuuksia, suhteita ja riippuvuuksia käytännön esimerkein • yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisujen etsimistä päättelemällä • lukujonojen tulkintaa ja kirjoittamista 	<ul style="list-style-type: none"> • yhdenmuotoisuus, suurennokset ja pienennökset ja mittakaava • ympyrä ja sen osia • kulman mittaaminen ja kulmien luokittelu • kolmion ja nelikulmion kulmien summa • mittayksiköiden käyttöä, vertailua ja muuntamista • mittaamisen periaatteen vahvistaminen • mittaustuloksen arviointia ja mittauksen tarkistaminen 	<ul style="list-style-type: none"> • tietojen etsiminen, kerääminen, tallentaminen ja esittäminen • koordinaatiston 1. neljännes • taulukot ja diagrammit • keskiarvon käsite ja laskeminen • tietojen luokittelu ja järjestäminen, tyyppiä ja median käsitteiden pohjustaminen • esimerkkejä todennäköisyydestä 	<ul style="list-style-type: none"> • Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys • tilastotulkintoja erilaisten maiden elinoloista • Turvallisuus ja liikenne • tietojen keräämistä ja taulukoiden laadintaa liikenneasioista (fysiikka)

6.–9. luokat

Vuosiluokkien 6–9 matematiikan opetuksen ydintehtävänä on matematiikan osaamisen vahvistaminen ja riittävien perusvalmiuksien tarjoaminen. Perusvalmiuksiin kuuluvat arkipäivän matemaattisten ongelmien mallintaminen, matemaattisten ajattelutapojen oppiminen sekä muistamisen, keskittymisen ja täsmällisen ilmaisun harjoittelu.

Tavoitteena on herättää myönteinen asenne ja kiinnostus matematiikkaa kohtaan. Yhteiskunnassa ja jatko-opinnoissa tarvittavien perustaitojen lisäksi oppilas osaa käyttää ja ymmärtää matematiikan käsitteitä, sääntöjä ja menetelmiä loogisesti ja luovasti erilaisten ongelmien ja tehtävien ratkaisussa.

Opetuksessa käytetään sellaisia menetelmiä ja työtapoja, joiden avulla tuetaan ja ohjataan oppimista siten, että oppilas harjaantuu esittämään kysymyksiä ja päätelmiä havaintojen perusteella sekä näkemään säännönmukaisuuksia. Opiskeluympäristö rakennetaan sellaiseksi, että se motivoi työskentelemään keskittyneesti, mahdollistaa monipuolisen tiedonhankinnan, kannustaa soveltamaan erilaisia ajatteluprosesseja ja kehittää vuorovaikutustaitoja.

Opettaja valitsee menetelmät ja työtavat, jotka antavat mahdollisuuden ikäkaudelle ominaiseen luovaan toimintaan sekä tukevat ja ohjaavat oppilaan oppimista. Oppimisprosessiin kuuluu se, että oppilas ottaa vastuuta omasta oppimisesta ja sen arvioinnista sekä harjoittelee antamaan ja vastaanottamaan palautetta. Opetuksessa huomioidaan oppilaiden yksilölliset erot.

6.–9. vuosiluokkien tavoitteet

Oppilas oppii

- ymmärtämään matemaattisten käsitteiden ja sääntöjen merkityksen sekä näkemään matematiikan ja reaalimaailman välisiä yhteyksiä
- ratkaisemaan matemaattisia ongelmia
- loogista ja luovaa ajattelua
- soveltamaan erilaisia ajatteluprosesseja ja menetelmiä tiedon hankinnassa
- ilmaisemaan ajatuksensa yksiselitteisesti ja perustelemaan toimintaansa ja päätelmiään
- esittämään kysymyksiä ja päätelmiä havaintojen perusteella
- näkemään säännönmukaisuuksia
- työskentelemään keskittyneesti ja pitkäjänteisesti sekä toimimaan ryhmässä.

6. vuosiluokka

Luvut ja laskutoimitukset	Algebra ja funktiot	Geometria	Todennäköisyys ja tilastot	Esimerkkejä aihekokonaisuuksista
<ul style="list-style-type: none"> peruslaskutoimitusten varmentaminen, laskulausekkeiden kirjoittaminen aikalaskut, aikaväli murtolukulaskujen varmentaminen kertominen ja jakaminen desimaaliluvuilla prosenttilaskut: prosenttiluvun, prosenttiarvon ja muutosprosentin laskeminen pyöristäminen ja arviointi sekä laskimen käyttö suhde 	<ul style="list-style-type: none"> yhtälöiden ja epäyhtälöiden ratkaisujen etsimistä päättelemällä, yhtälön ratkaisun periaate lukuparin esittäminen koordinaatistossa 	<ul style="list-style-type: none"> kolmioihin ja nelikulmioihin liittyviä käsitteitä säännölliset monikulmiot tasokuvioiden piirin ja monikulmioiden pinta-alan laskeminen suorakulmaisen särmiön piirtäminen, sen tilavuuden ja pinta-alan pohjustaminen myös mittaamalla mittayksiköt ja niiden muunnokset yhdenmuotoisuus ja yhtenevyys, mittakaava 	<ul style="list-style-type: none"> tietojen kerääminen, muuntaminen ja esittäminen käyttökelpoisessa muodossa diagrammien tulkinta keskiarvon määrittäminen 	<p>Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys</p> <ul style="list-style-type: none"> leirikoulujen rahoituksen seuranta ja diagrammien laadintaa esim. taulukkolaskentaohjelmalla <p>Turvallisuus ja liikenne</p> <ul style="list-style-type: none"> tietojen keräämistä, taulukoiden ja diagrammien laadintaa liikenneasioista <p>Viestintä ja mediataito</p> <ul style="list-style-type: none"> diagrammien laatimista taulukkolaskennalla (esim. maapallon energiavaroista ja sähkön tuotantotavoista)

7. vuosiluokka

Luvut ja laskutoimitukset	Algebra ja funktiot	Geometria	Esimerkkejä aihekokonaisuuksista
<ul style="list-style-type: none"> lukujoukot vastaluku, itseisarvo, käänteisluku peruslaskutoimitukset kokonais-, murto- ja desimaaliluvuilla myös negatiivisilla luvuilla luvun jakaminen alkutekijöihin, lukujen jaollisuussääntöjä lausekkeiden sieventäminen potenssi, eksponenttina kokonaisluku juuren käsite ja laskutoimituksia neliöjuurella arviointi ja mittaaminen, merkitsevät numerot pyöristyssäännöt 	<ul style="list-style-type: none"> muuttujakäsite lauseke ja sen sieventäminen lausekkeen arvon laskeminen potenssilauseke ja sen sieventäminen polynomien käsite, polynomien yhteen- ja vähennyslasku, polynomien kertominen vakiolla, monomin jakaminen luvulla lineaarisen yhtälön ratkaiseminen lukujonojen tutkimista 	<ul style="list-style-type: none"> tasokuvioiden liittyviä käsitteitä ja osia tasokuvioiden piirin ja pinta-alan laskeminen kappaleiden nimeäminen ja luokittelu ja piirtäminen geometrista piirtämistä yhtenevyyskuvauksia: peilaukset, kierto ja siirto tasossa kulmien sekä kolmion ja ympyrän välisiä yhteyksiä koordinaatisto 	<p>Ihmisenä kasvaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> esim. tupakoitsijan menojen laskeminen <p>Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys</p> <ul style="list-style-type: none"> eri maiden mittajärjestelmiä <p>Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys</p> <ul style="list-style-type: none"> kaupankäyntiin, postiin ja matkustamiseen liittyvä laskenta ja/tai projektityöt <p>Turvallisuus ja liikenne</p> <ul style="list-style-type: none"> mopoilijan/autoilijan kulujen laskenta <p>Viestintä ja mediataito</p> <ul style="list-style-type: none"> projektitöiden kirjoittaminen tekstinkäsittelyohjelmalla taulukkolaskenta ja diagrammien piirtäminen tietojen haku internetistä kuvaajien piirtäminen matemaattisilla ohjelmilla geometrinen piirtäminen matemaattisilla ohjelmilla

8. vuosiluokka

Luvut ja laskutoimitukset, algebra ja funktiot	Geometria	Todennäköisyys ja tilastot	Esimerkkejä aihekokonaisuuksista
<ul style="list-style-type: none"> • prosenttilaskut • suhde ja verrannollisuus • potenssilauseke ja sen sieventäminen • polynomit: kertaus, polynomien kerto- ja jakolasku • yhtälöiden ratkaiseminen • riippuvuuden havaitseminen ja sen esittäminen muuttujien avulla • suoraan ja kääntäen verrannollisuus • verranto • vaillinaisen toisen asteen yhtälön ratkaiseminen • suoran yhtälö kuvaajasta 	<ul style="list-style-type: none"> • yhdenmuotoisuus ja yhtenevyys, mittakaava • Pythagoraan lause • trigonometriaa ja suorakulmaisen kolmion ratkaiseminen • ympyrägeometriaa 	<ul style="list-style-type: none"> • todennäköisyyden käsite • frekvenssi ja suhteellinen frekvenssi • keskiarvon, tyyppiarvon ja mediaanin määrittäminen • hajonnan käsite • diagrammien tulkinta • tietojen kerääminen, muuntaminen ja esittäminen käyttökelpoisessa muodossa 	<p>Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjäyys</p> <ul style="list-style-type: none"> • kaupankäyntiin liittyvä prosenttilaskenta • oman luokan varojen keräyksen suunnittelu ja seuranta • korkolaskenta ja laina-asiat • geometrian soveltaminen arkielämään <p>Viestintä ja mediataito</p> <ul style="list-style-type: none"> • projektitöiden kirjoittaminen tekstinkäsittelyohjelmalla • taulukkolaskenta ja diagrammien piirtäminen • tietojen, mm. tilastojen, haku Internetistä • kuvaajien piirtäminen matemaattisilla ohjelmilla • geometrinen piirtäminen matemaattisilla ohjelmilla

9. vuosiluokka

Algebra ja funktiot	Geometria	Esimerkkejä aihekokonaisuuksista
<ul style="list-style-type: none"> • yhtälö, epäyhtälö, määrittely- ja ratkaisujoukko • yhtälöpari ja sen ratkaiseminen algebrallisesti ja graafisesti • sanallisten tehtävien ratkaiseminen yhtälöparin avulla • funktion arvon laskeminen • funktion kuvaajan piirtäminen ja tulkinta • funktion kuvaajan tutkimista: funktion nollakohta, suurin ja pienin arvo, kasvaminen ja väheneminen • lineaarinen funktio 	<ul style="list-style-type: none"> • ympyrägeometriaa • kappaleen tilavuuden ja pinta-alan laskeminen 	<p>Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjäyys</p> <ul style="list-style-type: none"> • talousarvion laatiminen taulukkolaskentaohjelmalla • geometrian soveltaminen käytännön elämään <p>Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta</p> <ul style="list-style-type: none"> • radioaktiivinen hajoaminen ja sen seuraukset <p>Viestintä ja mediataito</p> <ul style="list-style-type: none"> • projektitöiden kirjoittaminen tekstinkäsittelyohjelmalla • tilastollisten tunnuslukujen määrittäminen taulukkolaskentaohjelmalla, diagrammien piirtäminen • tietojen, mm. tilastojen, haku Internetistä (tilastokeskuksen verkkokoulu) • kuvaajien piirtäminen matemaattisilla ohjelmilla

7.3.5 Ympäristö- ja luonnontieto

Vuosiluokat 1–4

Ympäristö- ja luonnontiedon keskeisenä tavoitteena on, että oppilas oppii tuntemaan ja ymmärtämään luontoa ja ympäristöä, itseään ja muita ihmisiä sekä terveyttä ja sairautta. Oppisisältöinä ovat biologiaan, maantietoon, fysiikkaan, kemiaan ja terveystietoon liittyviä aihealueita, joiden opiskelu on kestävän elämäntavan mukaista. Koulun jokapäiväisten arkikäytänteiden sekä erilaisten esimerkkien kautta luodaan oppilaalle myönteisiä asenteita sekä annetaan riittävästi tietoa ja taitoja kestävän elämäntavan muodostamiseen.

Ympäristö- ja luonnontiedon opetus perustuu tutkivaan ja ongelmakeskeiseen oppimiseen, jossa oppilas tutkii aktiivisesti ympäristöään ja häneen itseensä liittyviä asioita, ilmiöitä ja tapahtumia. Lähtökohtana ovat myös oppilaan aikaisemmat tiedot, taidot ja kokemukset. Oppimistilanteet tulee kytkeytyä oppilaiden kokemusmaailmaan ja siihen perspektiiviin, miten oppilaat maailmaa katselevat. Ympäristö- ja luonnontiedon lähestymistavat ja sisällöt valitaan oppilaiden edellytysten ja kehitystason perusteella sekä siten, että opiskelutilanteissa työskennellään myös mahdollisimman paljon maastossa.

Toimintaympäristönä ovat sekä luokkatilat että lähimaastot. Oppilas tutustuu ohjatusti erilaisiin rakennettuihin ympäristöihin sekä luonnonympäristöihin maastotöiden sekä retkien ja opintokäyntien kautta. Oulussa on runsaasti tarjolla opetusta tukevia kohteita, esimerkiksi luontopolut, eläintieteellinen museo, kasvitieteellinen puutarha, puistot, Turkansaaren ja Ainolan museot sekä erilaiset rakennetut ympäristöt. Timosenkosken Luontokoulu on kehitetty ja tullaan kehittämään ympäristö- ja luonnontiedon oppimisympäristönä, jossa annetaan opetusta sekä oppilaille että opettajille ja lainataan tarvittavaa välineistöä kouluille.

Tutkivaan oppimiseen liittyen kouluilla tulee olla käytössään tarvittavat välineet yksinkertaisten luonnontieteellisten tutkimusten sekä havaintojen tekemiseen. Välineitä tulisi olla niin paljon, että oppilas saisi henkilökohtaisesti tai pienissä ryhmissä tehdä havaintojaan ja mittauksiaan. Sähköisten viestimien käyttäminen ympäristö- ja luonnontiedossa on luontevaa sekä tiedon hakemisessa että esittämisessä.

Ympäristö- ja luonnontiedon opiskelussa käytetään monipuolisia työtapoja kehittämään oppimista, ajattelua sekä ongelmanratkaisutaitoja, työskentelytaitoja sekä sosiaalisia taitoja ja aktiivista osallistumista. Työtavoilla voidaan myös huomioida erilaiset oppijat. Työtapojen tulee tukea lapselle ominaista luovaa toimintaa sekä elämyksiä ja leikkejä.

Alkuopetuksessa korostuu oppimaan oppimisen valmiuksien kehittäminen. 1. –2. luokkasteilla ympäristö- ja luonnontiedossa käsitellään lapsen hallitsemia kokonaisuuksia, jotka samalla antavat aiheita muulle työskentelylle ja luovat perustaa myöhemmille oppimistilanteille. Alkuopetuksessa kokemuksellisen ja elämyksellisen opetuksen avulla oppilaalle kehittyy myönteinen ympäristö- ja luontosuhde. Elämykset ja kokemukset myös rikastuttavat ja tehostavat oppimista ja tuottavat oppimisen iloa.

3. ja 4. luokalla opitaan erilaisia tiedon käsittelyn taitoja lähdeaineistoja käyttämällä. Oppilas harjaantuu käyttämään erilaisia tutkimusvälineitä sekä havainnollistamaan ja esittämään ympäristöön ja sen ilmiöihin liittyvää tietoa. Näin oppilas oppii luonnon

lainalaisuuksia sekä syy- ja seuraussuhteita. Oppilas harjoittelee erilaisten karttojen käyttöä ja niiden laatimista.

Yhteys aihekokonaisuuksiin on luontevaa, sillä monet aihekokonaisuudet sisältyvät ympäristö- ja luonnontiedon tavoitteisiin ja sisältöihin sekä oppimismenetelmiin. Näin tuetaan **Ihmisenä kasvaminen, Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys, Turvallisuus ja liikenne** sekä **Ihminen ja teknologia** aihekokonaisuuksien tavoitteisiin pääsemistä. **Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta** on ympäristö- ja luonnontiedon opetuksen lähtökohta. **Viestintä ja mediataito** tulevat luontevasti käyttöön välineinä tietojen etsimisessä, arvioinnissa ja esittämisessä. Ympäristö- ja luonnontiedon sisällöt tutustuttavat oppilaan ihmisen ja ympäristön vuorovaikutukseen, sekä ihmisen toiminnan vaikutuksiin ja ihmisen vaikutusmahdollisuuksiin.

Arviointi

Oppiaineen luonteen mukaisesti opiskelussa käytetään tutkivan ja ongelmakeskeisen oppimisen menetelmiä. Oppiaineen monimuotoisuus antaa mahdollisuuden kiinnittää erityistä huomiota oppilaan työskentelytaitojen kehittymiselle. Tämän vuoksi ympäristö- ja luonnontiedossa korostuu oppilaan itsearvioinnin merkitys. Oppitunneilla oppilaat asettavat itselleen tavoitteita ja arvioivat niihin pääsyä luokkana, pienissä ryhmissä, pareittain ja yksin. Opettajan ohjaus opiskelun eri vaiheissa on tärkeää.

Ympäristö- ja luonnontiedon opiskelu tuottaa erityyppisiä opiskelun tuotoksia, joita käytetään näytön perusteena arvioinnissa. Oppiaine antaa hyvän mahdollisuuden oppilaan oman portfoliotyyppisen aineiston kokoamiselle. Kokeita käytetään, mikäli muu näyttö puuttuu.

Oppiainetta koskeva hyvän osaamisen kuvaus on laadittu neljännen vuosiluokan päätteeksi. Opettaja voi käyttää kuvausta opetuksen suunnittelussa vuosiluokilla 3–4.

VUOSILUOKAT 1-2

TAVOITTEET	SISÄLLÖT
<p>Oppilas:</p> <ul style="list-style-type: none"> • oppii tuntemaan luontoa ja rakennettua ympäristöä kokemusten ja elämysten kautta • oppii tekemään havaintoja, tutkimaan, kokeilemaan ja hankkimaan tietoja kehitystasoon sopivista tiedonlähteistä sekä käyttämään yksinkertaisia tutkimusvälineitä • oppii käsittelemään hankkimaansa tietoa vertailemalla, luokittelemalla ja arvioimalla • oppii pohtimaan hyvän ympäristön merkitystä sekä opettelee toimimaan elinpiirissään vastuullisesti • oppi vuorovaikutustaitoja ryhmässä toimimalla • oppii turvallisuuteen ja terveyteen liittyvää ajattelua ja toimintamalleja omassa elämässään • oppii toimimaan turvallisesti ja vastuullisesti ympäristössään ja liikenteessä • oppii tuntemaan ja arvostamaan oman lähipiirin kulttuuriperintöä. 	<p>Eliöt ja elinympäristöt: koulun piha ja lähiympäristö</p> <ul style="list-style-type: none"> • elottoman ja elollisen luonnon peruspiirteitä • erilaisten elinympäristöjen havainnoiminen (esim. piha, puisto, metsä, niitty tai pelto) • tavallisimpien kasvi-, sieni- ja eläinlajien tunnistaminen • luonnon tarkkailu eri vuodenaikoina • ruoan alkuperä ja tuottaminen (esim. maidon ja leivän tie, puutarhan ja luonnon antimia) <p>Oma lähiympäristö, kotiseutu ja maapallo ihmisen elinpaikkana</p> <ul style="list-style-type: none"> • sää ja sen vaihtelut ja vaikutukset (mm. lämpötila, tuuli, pukeutuminen) • luonnon ja rakennetun ympäristön eroja ja yhtäläisyyksiä (mm. karttojen ja pienoismallien laatiminen) • vuorokaudenaikaan ja vuodenaikoihin liittyvät käsitteet sekä avaruudellisuus • maapallo eliöiden elinpaikkana (mm. elämän edellytyksiä) <p>Kulttuuriperintö</p> <ul style="list-style-type: none"> • elämää isoäidin/isoisän aikaan • tervakaupungin historiaa ja nimistöä • suomalaisuuden historiaa <p>Fysikaaliset ilmiöt ja niiden tekniset sovellukset</p> <ul style="list-style-type: none"> • valon ja äänen, niiden lähteiden ja ominaisuuksien tutkiminen sekä kuulon ja näön suojeleminen • lämmönlähteiden ja lämmityksen tutkiminen sekä lämmön mittaaminen • oppilaan elämänpiiriin kuuluvaan teknologiaan tutustuminen (esim. tuttujen kokeiden ja laitteiden luokittelua energialähteiden mukaan, sähkön käyttö, sähköturvallisuus ja sähkön säästäminen) <p>Aine</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuttujen aineiden ominaisuuksien ja olomuotojen ja niiden muutosten tutkiminen • (esim. vesi, ilma, maa, maalajit) • tuttujen materiaalien tutkiminen, säästävää käyttöä ja kierrätystä painottaen (esim. lasi, muovi, puu, paperi, metalli, tekstiilit) • aineen muuttumiseen tutustuminen esim. palaminen ja siihen liittyen paloturvallisuus <p>Terveys ja turvallisuus</p> <ul style="list-style-type: none"> • ihmisen kehon kasvuun ja kehitykseen tutustuminen • terveystottumukset ja omasta terveydestä huolehtiminen • psykososiaalisten vuorovaikutustaitojen harjoittelu (esim. tunteiden tunnistaminen ja hallinta, myötätunto) • sairastuminen ja yksinkertaiset ensiaputoimet (esim. pinnallisen, pienen haavan hoito, palovamma, paleltuman ensihoito, hälytyksen tekeminen) • fyysinen koskemattomuus ja kiusaamisen ehkäisy • vaaratilanteiden välttäminen ja toimiminen vaaratilanteissa • turvallinen liikennekäyttäytyminen • turvallisesti vesillä ja jäällä

3. LUOKKA

TAVOITTEET	SISÄLLÖT
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> • oppii tuntemaan ja tietämään pihan ja puiston eliöitä sekä tutustuu vesiluontoon • tutustuu Ouluun, Pohjois-Pohjanmaahan ja Suomeen • oppii hankkimaan tietoa kokemusten, havaintojen sekä tutkimusten lisäksi erilaisia lähdeaineistoja käyttämällä • harjoittelee tekemään ohjatusti yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita • oppii lukemaan ja laatimaan yksinkertaisia karttoja sekä käyttämään kartastoa • oppii esittämään hankkimaansa tietoa eri tavoin • oppii käyttämään käsitteitä, joilla kuvataan ja selitetään ympäristöä, sen ilmiöitä ja kohteita • oppii kestävän elämäntavan arkikäytännöissään • tutustuu yksinkertaisiin laitteisiin ja niiden toimintaperiaatteisiin • oppii toimimaan hätätilanteessa ja tuntee keskeisimmät ensiaputoimet • oppii toimimaan elinpiirissään turvallisesti. 	<p>Eliöt ja elinympäristöt: piha ja puisto</p> <ul style="list-style-type: none"> • tavallisimmat eläimet ja kasvit sekä niiden sopeutuminen piha- ja puistoympäristöön • eläinten luokittelu selkärangkaisiin ja selkärangattomiin ja niiden eri elämänvaiheisiin tutustuminen • lähiluonnon tarkkailu eri vuodenaikoina <p>Oma lähiympäristö, kotiseutu ja maapallo ihmisen elinpaikkana</p> <ul style="list-style-type: none"> • luonnonympäristö ja rakennettu ympäristö • ilmansuunnat, kartan ilmaisutapa, karttamerkkien selitykset ja kartan laatiminen lähipiiristä <p>Luonnonvedet</p> <ul style="list-style-type: none"> • keskeiset käsitteet ja ominaisuudet ja eliökunta erityisesti Oulujoki ja Perämeri • elinkeinot ja luonnonvedet • oman lähialueen luonnonvesi elinympäristönä sekä maisematekijänä <p>Oulu – kotikaupunkini</p> <ul style="list-style-type: none"> • luonnon- ja kulttuurimaisema • kaupunkikartta • ”Oulussa osataan” <p>Pohjois-Pohjanmaan maakunta</p> <ul style="list-style-type: none"> • luonnonolot ja rakennettu ympäristö sekä ihmisten toiminta maakunnassa <p>Suomi</p> <ul style="list-style-type: none"> • muut maakunnat ja läänit, niiden keskeiset luonnonmaisemat ja vesistöt • suurimmat kaupungit, erityisesti Helsinki – pääkaupunkimme • kartan käyttäminen • erilaisten maantieteellisten tietolähteiden käyttöön tutustuminen <p>Ympäristön ilmiöitä:</p> <ul style="list-style-type: none"> • yksinkertaiset laitteet ja niiden toimintaperiaatteet kuten vipu, pyörä ja jousi (esim. polkupyörä) • erilaisten rakenteiden lujuuteen tutustuminen (kolmio- ja putkirakenteet) <p>Ympäristön aineita: Vesi</p> <ul style="list-style-type: none"> • ominaisuudet, veden käyttö ja säästäminen sekä veden kiertokulku luonnossa <p>Ihminen ja terveys: Hätätilanne</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimiminen hätätilanteessa ja ensiaputoimet (esim. iso haava, nivelen ”nyrjähdys” /iskuvamma, myrkytykset, vieras esine henkitorvessa, hälytyksen tekeminen) <p>Turvallisuus</p> <ul style="list-style-type: none"> • vaaratilanteiden välttäminen ja toimiminen tavallisimmissa vaaratilanteissa

4. LUOKKA

TAVOITTEET	SISÄLLÖT
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> • oppii niityn ja pellon eliöitä • tutustuu Pohjolaan, Itämeren alueeseen, Baltian maihin ja Venäjään • kehittää monipuolisesti tiedonhankintataitoja • oppii tekemään ohjatusti yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita • kehittää kartanlukutaitoja • oppii esittämään hankkimaansa tietoa eri tavoin • oppii käyttämään käsitteitä, joilla kuvataan ja selitetään ympäristöä, sen ilmiöitä ja kohteita • oppii kestävän elämäntavan arkikäytännöissään • oppii tuntemaan ja arvostamaan itseään sekä sitä kautta myös muita • oppii toimimaan elinpiirissään turvallisesti. 	<p>Eliöt ja elinympäristöt: Niityt ja pellot</p> <ul style="list-style-type: none"> • tavallisimmat eläimet ja kasvit • eläinten luokittelu selkärangaksiin ja selkärangattomiin • ruoan alkuperä ja tuottaminen <p>Pohjoismaat ja muut lähialueet</p> <ul style="list-style-type: none"> • maiden perustiedot sekä erityispiirteitä • Itämeren alue • Baltian maat ja Venäjä • Pohjoinen ulottuvuus <p>Ympäristön aineita ja ilmiöitä:</p> <ul style="list-style-type: none"> • magneetti. magneetin ominaisuuksia, kompassin toimintaan tutustuminen • sähkövirtapiiri: hankaussähkö, sähköturvallisuus, sähkön säästäminen • ilma: ominaisuudet, elinehto, tuuli • ilmansaasteet ja ihmisen toiminta <p>Ihminen ja terveys: Henkinen hyvinvointi ja mielenterveys</p> <ul style="list-style-type: none"> • perhe, ystävyys, vuorovaikutus • tunteet ja tunteiden ilmaisu • fyysinen koskemattomuus ja hyväksytyn ja ei-toivotun kosketuksen erot • koulukiusaaminen <p>Turvallisuus:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ensiaputaitojen kertaus, ks. 3. luokka • sopimukset ja säännöt (koti, koulu ja yhteiskunta) • erilaisuuden arvostaminen

7.3.6 *Biologia ja maantieto*

BIOLOGIA JA MAANTIETO VUOSILUOKILLA 5 JA 6

5. ja 6. luokalla biologian ja maantiedon opiskelussa oppilaan luonnon- ja ympäristöntuntemus sekä ekologinen ymmärtäminen lisääntyvät samalla, kun häntä tuetaan aktiiviseen ja kestäväan elämäntapaan. Biologian ja maantiedon opetuksen myötä oppilaan tietämys laajenee lähiympäristöstä Eurooppaan ja koko maapalloon. Oppilaat harjaantuvat tutkimusten ja tiedonhankinnan kautta projektityöskentelyyn ja oppivat samalla tarkastelemaan kriittisesti lähdeaineistoaan. Projektityöskentelyä voidaan käyttää isojen kokonaisuuksien kuten maanosien, valtioiden, eri kulttuurien, luonnonolosuhteiden ja eliöiden tutustumiseen. Oppilaan on hyvä saada kokemusta myös ilmiökeskeisestä opiskelusta.

Biologian opetuksessa tutkitaan elämää ja sen ilmiöitä tunnistamalla eliölajeja, tutustumalla eliöiden ja niiden elinympäristöjen väliseen vuorovaikutukseen. Samalla opitaan arvostamaan ja vaalimaan luonnon monimuotoisuutta. Biologian opetus perustuu tutkivaan oppimiseen sekä kokemuksiin ja elämyksiin, joita toteutetaan maastossa ja luokkahuoneessa. Yhtenä osana maastotyöskentelyä on ohjattu kasvien keruu lähiluonnossa. Kasvien keruuta laajennetaan myöhemmillä vuosiluokilla.

Maantiedon opetuksen tavoitteena on laajentaa oppilaan maailmankuvaa. Opetuksessa tarkastellaan maapalloa ja sen eri osia. 5–6. luokilla sisältöjä ovat Eurooppa, Afrikka, Aasia sekä Oseania. Euroopan maantieteellistä ymmärrystä laajennetaan 8. luokalla. Pohjois- ja Etelä-Amerikka sekä napa-alueet käsitellään 7. luokalla.

Maantiedon opetus auttaa oppilasta ymmärtämään luonnon ja ihmisten toimintaan liittyviä ilmiöitä sekä niiden välistä vuorovaikutusta eri alueilla. Oppilalle muodostuu käsitys ja arvostus erilaisista luonnon- ja kulttuuriympäristöistä maapalolla. Maantiedon opetuksella luodaan pohja kansojen ja kulttuurien väliselle suvaitsevaisuudelle ja kansainvälisyydelle.

Terveystieto on integroituna biologian opetukseen. Terveystiedon opetuksessa tavoitteena on, että oppilas oppii ymmärtämään omaa kasvuaan ja kehitystään fyysisenä, psyykkisenä ja sosiaalisena prosessina sekä ihmisten ja hänen ympäristönsä välisenä vuorovaikutuksena.

Yhteys aihekokonaisuuksiin

Biologian ja maantiedon sisältöalueet sopivat hyvin opetusta eheyttävien, eri oppiaineiden tavoitteita yhdistävien aihekokonaisuuksien pohjaksi. Monet aihekokonaisuudet sisältyvät sekä biologian ja maantiedon että ympäristö- ja luonnontiedon sisältöihin ja oppimismenetelmiin. Biologiassa ja maantiedossa keskeisiä aihepiirejä ovat muun muassa oma fyysinen ja psyykkinen kasvu, eurooppalaisuus, monikulttuurisuus, mediakriittisyys ja ympäristönsuojelu.

Arviointi

Biologia ja maantieto arvioidaan alkavana oppiaineena vuosiluokalla 5. Oppiaineen varsinaisten tavoitteiden ohella huomiota kiinnitetään opiskelutaitojen opetteluun ja työskentelymenetelmissä harjaantumiseen. Tässä prosessissa opettajan palaute ja oppilaan itsearviointi ovat keskeisiä.

5. LUOKKA

TAVOITTEET	SISÄLLÖT
<p>BIOLOGIA</p> <p>Oppilas oppii</p> <ul style="list-style-type: none"> • liikkumaan luonnossa • toimimaan ympäristön huomioon ottaen, huolehtimaan lähiympäristöstään ja suojelemaan luontoa • tuntemaan eliölajeja, niiden rakenteita ja elämää sekä eliölajien sopeutumista elinympäristöihinsä • ohjatusti keräämään kasveja • ihmisen rakenteen ja elintoimintojen perusasiat • ymmärtämään ihmisen seksuaalisuutta, tunnistamaan murrosiän tunnuspiirteitä sekä arvostamaan yksilöllistä kasvua ja kehitystä • pohtimaan kysymyksiä kasvusta ja kehityksestä sekä sosiaalisesta vuorovaikutuksesta ottamaan vastuun omista teoistaan ja huomioimaan toiset ihmiset 	<p>Ekosysteemi: Metsä ja suo</p> <ul style="list-style-type: none"> • eliöiden tunnistus (yleisimmät kasvi- ja eläinlajit) • ohjattu kasvien kerääminen • eliöiden sopeutuminen ympäristöönsä • ravintoketjut • metsäluonnon monimuotoisuuden merkitys • jokamiehen oikeudet ja velvollisuudet • metsien ja soiden hyötykäyttö (esim. paperitehdas ja turvevoimala) • oman ympäristökäyttäytymisen pohtiminen <p>Ihminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • kehon rakenne ja keskeiset elintoiminnot • lisääntyminen • murrosiän fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset muutokset • seksuaalisen kehityksen yksilöllinen vaihtelu, oman kehon arvostaminen ja suojeleminen • tervettä kasvua ja kehitystä tukevat ja haittaavat tekijät • läheisyys, ihmissuhteet, tunteiden säätely • ikäkauteen liittyvät oikeudet ja vastuut • ensiaputaidot (erilaiset haavat, palovammat sekä paleltumisvammat, murtumat, silmävammat, aivotärähdykset, hengityksen ja sydämen pysähdys, sairauskohtaus) • tiedon havainnollistaminen • erilaisten maantieteellisten tietolähteiden käyttö (kartat, tilastot, diagrammit, kuvat ja sähköiset viestimet)
<p>MAANTIETO</p> <p>Oppilas oppii</p> <ul style="list-style-type: none"> • laatimaan ja tulkitsemaan karttoja sekä käyttämään tilastoja, diagrammeja, kuvia ja sähköisiä viestimiä maantieteellisen tiedon lähteinä • Euroopan ja Afrikan maantietoa • arvostamaan ja suhtautumaan myönteisesti vieraisiin maihin, niiden kansoihin ja kulttuureihin. 	<p>Eurooppa</p> <ul style="list-style-type: none"> • valtiot ja niiden pääkaupungit • luonnonolot ja niiden vaihtelut • ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeet • talvisateiden alueet ihmisen elinympäristöinä <p>Afrikka</p> <ul style="list-style-type: none"> • keskeisimmät valtiot ja pääkaupungit • sademetsät, savannit, arot, aavikot, • ihmisen monimuotoinen elämä erilaisissa ympäristöissä

6. LUOKKA

TAVOITTEET	SISÄLLÖT
<p>BIOLOGIA</p> <p>Oppilas oppii</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimimaan ympäristön huomioon ottaen, huolehtimaan lähiympäristöstään ja suojelemaan luontoa • ymmärtämään elämän perusreaktioita • ymmärtämään ihmisen riippuvuuden luonnosta ravinnontuotannossaan 	<p>Elämän perusreaktioita</p> <ul style="list-style-type: none"> • yhteyttäminen • kasvien ja eläinten lisääntyminen <p>Eliöt</p> <ul style="list-style-type: none"> • kasvien kasvu ja sen kokeellinen tutkiminen • eliökunnan kokonaisuuden hahmottaminen ja luokittelu • elintarvikkeiden alkuperä ja tuottaminen sekä puutarhan antimet • ohjattu kasvien kerääminen
<p>MAANTIETO</p> <p>Oppilas oppii</p> <ul style="list-style-type: none"> • käyttämään monipuolisesti erilaisia tietolähteitä • hahmottamaan maailmankartan ja tuntemaan sen keskeisen nimistön • ymmärtämään ihmisen toiminnan 	<p>Maailmankartan keskeinen nimistö</p> <ul style="list-style-type: none"> • maanosat • suurimmat vuoristot • sademetsä- ja aavikkoalueet <p>Luonnon ja ihmisen toiminnan vuorovaikutus maapallolla</p> <p>Maanosat: Aasia, Australia ja Oseania</p>

<p>riippuvuutta ympäristön tarjoamista mahdollisuuksista maapallolla</p> <ul style="list-style-type: none"> • maanosista Aasia sekä Australia ja Oseania • arvostamaan ja suhtautumaan myönteisesti vieraisiin maihin, niiden kansoihin ja kulttuureihin 	<ul style="list-style-type: none"> • keskeisimmät valtiot ja pääkaupungit • luonnonolot ja niiden vaihtelu • lauhkean ja kylmän vyöhykkeen alueet ihmisen elinympäristöinä • ihmisen monimuotoinen elämä erilaisissa ympäristöissä
--	--

BIOLOGIA VUOSILUOKAT 7-9

OPPIMISYMPÄRISTÖ JA MENETELMÄT BIOLOGIASSA

Oppimisympäristön tulee tukea biologian opiskelun menetelmiä. Tutkivan, innostavan työskentelyilmapiiriin muodostamiseen kiinnitetään erityistä huomiota. Myös opiskelumateriaalien ja välineiden sekä havaintovälineiden runsas käyttö innostaa opiskelussa ja auttaa käsitteiden ja ilmiöiden opiskelussa. Oppilasryhmille pyritään järjestämään mahdollisuuksia laborointiin sopivan kokoisissa ryhmissä. Opetuksessa hyödynnetään verkko-oppimisympäristöjä sekä ohjataan tiedon hankintataitojen kartuttamiseen verkossa ja kirjallisuuden avulla. Erityistä huomiota kiinnitetään kriittisyyteen ja tekijänoikeus kysymyksiin tiedon hankinnassa. Maastotyöskentelyssä hyödynnetään lähimaastoja ja mahdollisuuksien mukaan luontokoulun palveluja. Tunneilla jatketaan alaluokilla aloitettua ohjattua kasvien keruuta. ”Sirpaletietojen” sijasta pyritään kokonaisuuksien ja biologian tarkoituksenmukaisuuden ymmärtämiseen.

ARVIOINTI

Arviointi toteutetaan laaja-alaisesti ottaen huomioon tiedollisten taitojen lisäksi työskentelytaidot, aktiivisuus, harrastuneisuus ja yleinen kiinnostus biologiaa kohtaan. Kirjallisten kokeiden lisäksi arviointi perustuu myös vihkotyöhön, tutkielmiin, laborointeihin ja maastotyöskentelyyn (portfolio). Päätösarvioinnin osalta arviointikriteerinä käytetään päätösarvioinnin kriteerejä.

YHTEYS AIHEKOKONAISUUKSIIN 7-9 LUOKILLA

(Luokkakohtaiset yhteydet aihekokonaisuuksiin kuvattu tavoitteiden ja sisältöjen yhteydessä.)

Ihmisenä kasvaminen

- tavoitteellinen itsensä kehittäminen
- vastuullinen toiminta ryhmässä (pienryhmätyöskentely ja maastoretket)
- oikeudenmukainen käyttäytyminen ja eettisyys

Turvallisuus ja liikenne

- vaaratilanteiden ehkäiseminen maastotyöskentelyssä ja liikenteessä
- oikeiden ja turvallisten työtapojen omaksuminen
- rakentavan yhteistyön merkitys erilaisissa oppimistilanteissa

Ihminen ja teknologia

- biologiassa käytettävien tutkimusvälineiden ja laitteiden oikean käytön ja toimintaperiaatteiden opettelu.
- tiedonhankkimisessa ja tietojenkäsittelyssä monipuolisten ja tarkoituksenmukaisten välineiden käyttö
- yhteistyö muiden tieteenalojen kanssa

Viestintä ja mediataito

- osallistuva viestintä (ryhmätyöt, esitelmät, tutkielmat, tietoverkkojen hyväksikäyttö)
- lähdekritiikki ja tietoturva

VUOSILUOKKA 7		
TAVOITTEET	SISÄLLÖT	AIHEKOKONAISUUDET
<p>Oppilas oppii</p> <ul style="list-style-type: none"> oppia tekemään omia havaintoja luonnosta ja hankkimaan näytteitä tutkimaan näytteitä maastossa ja luokassa tunnistamaan eliölajeja ja tekemään päätelmiä havainnoistaan havainnollistamaan ja vertaamaan niitä muihin tietoläheisiin ymmärtämään ekosysteemin toimintaa ja sen merkitystä sekä ympäristönsuojelun keskeisiä periaatteita arvostamaan luonnon monimuotoisuutta ja kestävän kehityksen mukaisia ratkaisuja 	<p>Ekosysteemi: lähivesistöjen toiminta</p> <ul style="list-style-type: none"> lajintuntemus ja eliökunnan rakenne kasvien keruu eliöiden sopeutuminen ympäristöönsä vesiluonnon monimuotoisuus ravintoverkot, ravinteiden kierto ja energian kulku ihminen vesiluonnon käyttäjänä ympäristömuutosten tunnistaminen oman ympäristökäyttäytymisen pohtiminen 	<p>Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys</p> <ul style="list-style-type: none"> Suomen sisävesien ja Itämeren merkitys maailman merten globaalinen merkitys veden kiertokulku <p>Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta</p> <ul style="list-style-type: none"> ympäristömuutosten havaitseminen lähiluonnossa vesiensuojelun merkityksen ymmärtäminen
VUOSILUOKKA 8		
TAVOITTEET	SISÄLLÖT	AIHEKOKONAISUUDET
<ul style="list-style-type: none"> oppilaan kiinnostuksen ja harrastuneisuuden ylläpitäminen ja lisääminen luontoa kohtaan oppilas ymmärtää eliöyhteisön rakennetta, toimintaa ja vuorovaikutussuhteita oppilas ymmärtää elämän perusprosessien käsitteet, tapahtumat ja niiden merkityksen täydennetään ja syvennetään lajintuntemusta omatoimiseen laborointiin ja maastotyöskentelyyn harjaannuttaminen 	<p>Ekosysteemien vertailu: metsä ja suo</p> <ul style="list-style-type: none"> sekä niiden ekologia lajintuntemus eliöiden vuorovaikutussuhteet populaatiot, eliöyhteisöt <p>Elämän perusprosesseja</p> <ul style="list-style-type: none"> fotosynteesi solujen rakenne ja toiminta eliöiden rakenne, kasvu ja lisääntyminen etologia 	<p>Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta</p> <ul style="list-style-type: none"> kestävä metsätalous jokamiehenoikeudet luonnonsuojelualueet uhanalaiset eliöt ihmisen aiheuttamat ympäristömuutokset ympäristökäyttäytyminen <p>Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys</p> <ul style="list-style-type: none"> metsä- ja suoluonnon merkitys
VUOSILUOKKA 9		
TAVOITTEET	SISÄLLÖT	AIHEKOKONAISUUDET
<p>Oppilas oppii</p> <ul style="list-style-type: none"> tuntemaan itseään oppii tiedostamaan ja hyväksymään itsessään tapahtuvat muutokset eri ikäkausina saa aineksia tasapainoisen minäkuvan muodostumiselle ja terveiden elämäntapojen omaksumiselle kykenee pohtimaan eettisiä kysymyksiä 	<p>Ihminen</p> <ul style="list-style-type: none"> rakenne ja elintoiminnot terveyttä edistävät ja vaarantavat tekijät ihmisen elämänkaari ja sukupuolinen kehitys perinnöllisyys <p>Elämä ja evoluutio</p> <ul style="list-style-type: none"> biotekniikan perusteita evoluutio ihmisen vastuu ympäristöstä 	<p>Ihmisenä kasvaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen kasvu eettiset kysymykset vanhemmuus <p>Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta</p> <ul style="list-style-type: none"> kestävä elämäntapa ja oma kulutusikäyttäytyminen <p>Turvallisuus ja liikenne</p> <ul style="list-style-type: none"> vastuu omasta terveydestä päihteiltä suojautuminen ihminen ja teknologia geenitekniikka ja sen eettisyys

MAANTIETO VUOSILUOKAT 7-9

OPPIMISYMPÄRISTÖ JA MENETELMÄT MAANTIEDOSSA

Maantiedon opiskelulle asetettujen tavoitteiden saavuttaminen edellyttää monipuolisia tiedonhankinta- ja käsittelytapoja. Näiden taitojen kehittymistä edistävät maantieteelle ominainen aluekohtainen lähestymistapa, johon kuuluvat:

- alueen karttakuvan monipuolinen hahmottaminen
- alueen luonnonolojen tutkiminen karttojen, diagrammien, suorien havaintojen ja kuvallisen materiaalin avulla
- tilastomateriaalin monipuolinen käyttö
- kirjallisten lähteiden hyväksikäyttöä, missä tärkeällä sijalla on myös ajankohtaismateriaali niin kirjoitetussa kuin sähköisessäkin muodossa
- saatujen tulosten tarkastelu, havainnollistaminen ja johtopäätösten tekeminen.
- toimiminen vastuullisesti työryhmissä
- valmius omien tulosten arviointiin, esittämiseen ja perusteltujen johtopäätösten puolustamiseen
- maantieteellisten ilmiöiden kokonaisvaltainen ymmärtäminen edellyttää aina alueen luonnonolojen, ihmisten, kulttuurin ja yhteiskunnallisten olojen tarkastelua.

Oppimisympäristön tulee tukea maantieteen opiskelun menetelmiä. Tiloja kehitetään vastaamaan maantiedon opiskelun vaatimuksia

ARVIOINTI

Arviointi toteutetaan laaja-alaisesti ottaen huomioon tiedollisten taitojen lisäksi työskentelytaidot, aktiivisuus ja yleinen kiinnostus. Arvioinnin tulee perustua monipuoliseen näyttöön. Kirjallisten kokeiden lisäksi arviointi perustuu muun muassa vihkotyöskentelyyn, tutkielmiin, projektitöihin.

YHTEYS AIHEKOKONAISUUKSIIN KAIKILLA LUOKILLA 7-9

(Luokkakohtaiset yhteydet on kuvattu tavoitteiden ja sisältöjen yhteydessä.)

Ihmisenä kasvaminen

- tavoitteellinen itsensä kehittäminen
- vastuullinen toiminta ryhmässä
- oikeudenmukainen käyttäytyminen ja eettisyys

Viestintä ja mediataito

- osallistuva viestintä (ryhmätyöt, esitelmät, tutkielmat, tietoverkkojen hyväksikäyttö)

Turvallisuus ja liikenne

- vaaratilanteiden ehkäiseminen maastotyöskentelyssä ja liikenteessä
- oikeiden ja turvallisten työtapojen omaksuminen
- rakentavan yhteistyön merkitys erilaisissa oppimistilanteissa

Ihminen ja teknologia

- maantiedossa käytettävien tutkimusvälineiden ja laitteiden oikean käytön ja toimintaperiaatteiden opettelu
- tiedonhankkimisessa ja tietojenkäsittelyssä monipuolisten ja tarkoituksenmukaisten välineiden käyttö
- yhteistyö muiden tieteenalojen kanssa

Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys

- yksilön vaikuttamismahdollisuudet yhteiskunnassa

VUOSILUOKKA 7		
TAVOITTEET	SISÄLLÖT	AIHEKOKONAISUUDET
<ul style="list-style-type: none"> oppia käyttämään erilaisia kartoja ja muita maantieteellisiä tietolähteitä ymmärtää planeetta Maan planetaarisuuden seurauksia sekä Maan erityispiirteitä ymmärtää luonnonolojen vyöhykkeisyyden ja tämän vyöhykkeisyyden vaikutuksia ihmisen toimintaan tunnistaa tutkittavien maanosien luonnon- ja kulttuurimaantieteelliset peruspiirteet ymmärtää laattaliikunnot ja niiden seuraukset (endogeeniset prosessit) 	<p>Maa – ihmisen koti</p> <ul style="list-style-type: none"> karttaopiskelun syventämistä ilmansuuntien, mittakaavan ja paikanmäärityksen kertaus planeetta Maa ja avaruus <p>Amerikat ja napaseudut</p> <ul style="list-style-type: none"> vyöhykkeisyys laattaliikunnot kahden tai useamman maanosan luonnonolojen ja ihmistoiminnan vertaaminen 	<p>Ihmisenä kasvamisen</p> <ul style="list-style-type: none"> oikeudenmukaisuus maailmassa <p>Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys</p> <ul style="list-style-type: none"> suvaitsevaisuus ihmistien eriarvoisuuden tiedostaminen eri kulttuureihin tutustumien <p>Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta</p> <ul style="list-style-type: none"> ympäristömuutosten havaitseminen
VUOSILUOKKA 8		
TAVOITTEET	SISÄLLÖT	AIHEKOKONAISUUDET
<ul style="list-style-type: none"> syventää ymmärrystä ihmisen toiminnan riippuvuudesta alueellisista ympäristötekijöistä havaita ja ymmärtää taloudellisen, teknologisen ja kulttuurisen kehityksen aiheuttamia muutoksia, syitä ja niiden suomia mahdollisuuksia eri alueilla syventää tietoa maan planetaarisuudesta ja vyöhykkeellisyydestä oppia tuntemaan maanpintaa muokkaavat (eksogeeniset) tekijät 	<p>Eurooppa</p> <ul style="list-style-type: none"> karttakuva luonnonolot ihmistoiminta Euroopan unioni Eurooppa osana maailmaa eksogeeniset prosessit 	<p>Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta</p> <ul style="list-style-type: none"> Euroopan ympäristöongelmat <p>Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys</p> <ul style="list-style-type: none"> EU:n sisäinen muuttoliike, siirtolaisuus ja pakolaisuus
VUOSILUOKKA 9		
TAVOITTEET	SISÄLLÖT	AIHEKOKONAISUUDET
<ul style="list-style-type: none"> tutustua kotiseutuun ja Suomeen oppia vertailemaan Suomea lähialueisiin ja muihin maanosiin oman ja toisten kulttuurien arvostuksen lisääminen kehittää maantieteellistä ympäristön tarkkailua ja havaintojen tulkintaa oppilas ymmärtää jokaisen ihmisen vastuun planeetta maan hyvinvoinnista ja sen tulevaisuudesta oppilas ymmärtää kestävä kehityksen perusteet oppilaan luonnon ja rakennetun ympäristön arvostus kehittyä oppilaan kyky arvioida kriittisesti eri viestimien tietoa kehittyä 	<p>Suomi ja lähialueet</p> <ul style="list-style-type: none"> Suomen ja lähialueiden aluemaantieto karttatyöskentelyn syventäminen maakuntien maisemalliset erot kulttuurit ja vähemmistöt luonnon ja ihmistoiminnan vuorovaikutus ympäristön suunnittelu ja vaikuttamismahdollisuudet oman lähiympäristön, kotikunnan ja maakunnan tutkiminen <p>Yhteinen ympäristö</p> <ul style="list-style-type: none"> Itämeren alueen ympäristökysymykset kestävä kehitys ja omat vaikutusmahdollisuudet kulutus ja tuotteiden elinkaari ympäristökysymykset paikallisesti ja maailmanlaajuisesti ympäristökysymysten ratkaisumahdollisuuksia 	<p>Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta</p> <ul style="list-style-type: none"> kestävä elämäntapa ja oma kulutuskäyttäytymisen <p>Ihminen ja teknologia</p> <ul style="list-style-type: none"> ihmiskunnan tulevaisuus energia- ja ympäristöongelmien tarkastelu <p>Viestintä ja mediataito</p> <ul style="list-style-type: none"> viestintäteknologian monipuolinen käyttäminen

7.3.7 Fysiikka ja kemia

Fysiikan ja kemian opetuksen ydintehtävänä on syventää oppilaan tietämystä luonnon ilmiöistä ja käsitystä fysikaalisen ja kemiallisen tiedon luonteesta sekä vahvistaa kokeellisen tiedonhankinnan taitoja.

Opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin elämän eri tilanteissa. Opetus antaa oppilaalle valmiuksia keskustella ja kirjoittaa fysiikan, kemian ja teknologian alaan kuuluvista asioista ja ilmiöistä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä auttaa häntä ymmärtämään fysiikan, kemian ja teknologian merkityksen jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa.

Fysiikan ja kemian opiskelu tukee oppilaan persoonallisuuden kehittymistä ja nykyaikaisen maailmankuvan muodostamista sekä antaa valmiuksia tehdä jokapäiväisiä valintoja erityisesti energiavarojen käyttöön ja ympäristön suojeluun liittyvissä asioissa.

Fysiikan ja kemian opetus erillisinä oppiaineina alkaa 5. luokalla. Fysiikkaa ja kemiaa opetetaan jo esiopetuksessa ja luokilla 1–4 osana integroitua aineryhmää ympäristö- ja luonnontieto, johon kuuluvat edellisten lisäksi biologia, maantieto ja terveystieto.

Fysiikka tutkii luonnonilmiöitä esimerkiksi säätiloja, rakenteiden kestävyyttä ja avaruutta. Kemia tutkii aineita ja niiden ominaisuuksia. Fysiikan ja kemian opetuksen lähtökohtana ovat oppilaan aikaisemmat tiedot, taidot ja kokemukset. Ympäristön kappaleista, aineista ja ilmiöistä tehdään havaintoja ja tutkimuksia, joista edetään kohti fysiikan ja kemian peruskäsitteitä ja periaatteita. Tavoitteena on innostaa oppilasta luonnontieteiden opiskeluun, auttaa pohtimaan hyvän ja turvallisen ympäristön merkitystä sekä opettaa huolehtimaan ympäristöstään ja toimimaan siinä vastuullisesti.

Opetus tukeutuu kokeelliseen lähestymistapaan, jossa lähtökohtana on elinympäristöön liittyvien ilmiöiden havaitseminen ja tutkiminen. Kokeellisen työskentelyn avulla oppilas oppii hahmottamaan luonnontieteiden luonnetta, omaksumaan luonnontieteellisiä käsitteitä, periaatteita sekä malleja ja yhteistyötaitoja.

Oppimisympäristö ja opiskelumenetelmät fysiikassa ja kemiassa

Oppimisympäristön varustamisessa ja opetusryhmien muodostamisessa huomioidaan fysiikan ja kemian opiskelun vaatimukset. Turvallinen työskentely on mahdollista asianmukaisissa tiloissa tarkoituksenmukaisilla välineillä.

Arviointi

Vuosiluokilla 5–6 fysiikka ja kemia arvioidaan yhtenä numerona. Vuosiluokilla 7–9 annetaan erilliset numerot fysiikasta ja kemiasta.

Opintojen aikainen arviointi perustuu oppilaan omaan oppimis- ja kasvamisprosessiin. Sen tehtävänä on ohjata ja kannustaa oppilasta sekä kuvata, miten oppilas on saavuttanut asetetut tavoitteet. Oppilasarvioinnin yhtenä perustehtävänä on myös oppilaan itsearviointikyvyn kehittäminen. Opettajan ja oppilaan väliset keskustelut selkeyttävät lisäksi tavoitteiden asettelua ja osaamisen tason mittausta. Arvioinnissa on otettava huomioon, miten vastuullisesti oppilas työskentelee ja toimii yhteistyössä toisten kanssa. Opintojen aikainen arviointi auttaa oppilasta muodostamaan realistisen kuvan omasta oppimisesta ja kehittymisestä.

Päätösarvioinnin tehtävänä on määritellä, miten hyvin oppilas on saavuttanut fysiikassa ja kemiassa asetetut tavoitteet. Arviointi kohdistuu oppilaan osaamiseen vuosiluokilla 8–9, ja osaaminen arvioidaan päätösarvioinnin kriteereiden pohjalta monipuoliseen näyttöön perustuen.

Fysiikka ja kemia vuosiluokat 5–6

Keskeiset tavoitteet

Fysiikan ja kemian opetuksen lähtökohtana on, että oppilas oppii havaitsemaan ja tutkimaan luonnontieteellisiä ilmiöitä. Tavoitteena on ylläpitää oppilaan luontaista kiinnostusta ja uteliaisuutta luonnontieteellisiin ilmiöihin. Kokemuksellinen ja elämyksellinen opetus kehittää luonnontieteellistä ajattelutapaa sekä myönteistä suhtautumista ympäristöön.

Oppilas opettelee tekemään havaintoja ja mittauksia, etsimään tietoa tutkittavasta kohteesta sekä pohtimaan tiedon luotettavuutta. Tiedon etsimisessä ja raportoinnissa hyödynnetään tietotekniikkaa sekä tietoverkkoja.

Tekemällä luonnontieteellisiä kokeita oppilas tutustuu fysiikan ja kemian välineistöön ja oppii työskentelemään turvallisesti työtiloissa. Oppilas tekee johtopäätöksiä havainnoistaan ja mittauksistaan sekä tunnistaa luonnonilmiöiden ja kappaleiden ominaisuuksiin liittyviä syy-seuraussuhteita. Kokeellinen työskentely harjaannuttaa oppilaan vuorovaikutustaitoja, aktiivisuutta, itseohjautuvuutta ja luovuutta. Oppilas oppii käyttämään luonnontieteellisen tiedon kuvailemisessa, vertailemisessa sekä luokittelussa fysiikan ja kemian alaan kuuluvia käsitteitä.

5. luokka		
Tavoitteet	Sisällöt	Aihekokonaisuudet ¹
<p>Aineet ympärillämme Oppilas oppii</p> <ul style="list-style-type: none"> tutkimaan veden erilaisia ominaisuuksia kuten happamuutta ja tietämään, miten vesiä puhdistetaan tekemään yksinkertaisen luonnontieteellisen kokeen tutkimalla, mitkä tekijät vaikuttavat kiinteän aineen liukenemiseen veteen tuntemaan ilman koostumuksen, tietämään ilmakehän kaasujen kemiallisia merkkejä sekä ymmärtämään ilmakehän merkityksen elämän ylläpitäjänä. 	<ul style="list-style-type: none"> luonnonvesien tutkiminen sekä veden puhdistaminen (vesien saastuminen, vesinäytteiden kerääminen, näytteiden kirkkauden ja vaahtoamisen tutkiminen, mekaaninen vedenpuhdistus) veden ominaisuudet ja sen merkitys liuottimena (liukeneminen kokeellisena työskentelynä) ilman koostumus (happi, typpi, hiilidioksidi) ja ilmakehä, ilmakehän merkitys elämän ylläpitäjänä, ilmansuojelu ja ilmansaastumisen havainnointi 	<p>Ihminen ja teknologia</p> <ul style="list-style-type: none"> uuden teknologian mahdollisuudet ympäristön suojelussa: vesien ja ilman suojelu, vesien ja ilman sekä maaperän puhdistaminen <p>Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta</p> <ul style="list-style-type: none"> vesien, ilman ja muun ympäristön suojelu puhtaan juomaveden merkitys
<p>Luonnon rakenteet Oppilas oppii</p> <ul style="list-style-type: none"> tunnistamaan Maan ja Kuun liikkeistä johtuvia ilmiöitä ja tuntemaan Aurinkokunnan rakenteen tutkimaan, miten voima muuttaa liikettä ja soveltamaan luonnontieteellistä tietoa, kuvaamaan ja arvioimaan vaaratilanteita liikenteessä selittämään syy-seuraussuhteita, esim. mitä suurempi on kappaleen massa, sitä vaikeampi se on saada liikkeelle tai pysäyttää. 	<ul style="list-style-type: none"> Maan ja Kuun liikkeet ja näistä aiheutuvia ilmiöitä (haetaan ilmiöille selitykset valon ominaisuuksista, kuten valon suoraviivainen kulku ja valon heijastuminen) Aurinkokunnan rakenne voimista aiheutuvia liike- ja tasapaino-ilmiöitä: tutkitaan kokeellisesti vipua ja kaltevaa tasoa, tiheyttä (ilman- ja vedenvastus) sekä kitkaa (mitä kitka on, mitkä tekijät vaikuttavat kitkan suuruuteen) liikettä kuvaavien käsitteiden soveltaminen turvallisessa liikkumisessa ja tapaturmien ehkäisemisessä: tasainen ja kiihtyvä liike, massan hitaus (esim. miksi käytetään turvavöitä, kiihdytyksen ja jarrutuksen vaikutus autossa istuttaessa) 	<p>Ihminen ja teknologia</p> <ul style="list-style-type: none"> yksinkertaisten koneiden käyttö ennen ja nyt ihmisläheisen teknologian kehittyminen teknologian kehittymisen vaikutus yhteiskuntaan ja ympäristöön <p>Turvallisuus ja liikenne</p> <ul style="list-style-type: none"> turvavöiden käytön merkitys kulkuvälineiden massan ja nopeuden merkitys liikenteessä (vaaratilanteiden ennakointi)

¹ Esimerkkejä aihekokonaisuuksien toteuttamisesta.

6. luokka		
<p>Aineet ympärillämme Oppilas oppii</p> <ul style="list-style-type: none"> • luokittelemaan erilaisia aineita ja käyttämään erilaisia erotusmenetelmiä • tuntemaan perusasioita ympäristönsä aineiden ja tuotteiden turvallisesta käytöstä ja elinkaaresta • tutkimaan aineiden ja tuotteiden ominaisuuksia (ruokakemialia, tuoteselosteet) • tuntemaan keskeisiä asioita päihde- ja huumausaineista ja ymmärtämään niiden haitallisuuden. 	<ul style="list-style-type: none"> • erilaisten luokitteluperusteiden käytön harjoittelu ja aineiden erotusmenetelmien opettelu esim. maalajien tai keittiöstä tuttujen aineiden avulla (seulomalla esim. sorahiekka, suodattamalla esim. kahvi tai tee ja haihuttamalla esim. suolaliuos) • palaminen – mitkä ovat palamisen edellytykset ja mitä palamisessa syntyy • elinympäristöön kuuluvien aineiden käyttö ja kierrätys sekä tuotteiden alkuperä ja ominaisuudet (olomuodot ja happamuus indikaattorin avulla), tuotteen elinkaari ja vaaralliset aineet • päihde- ja vaivateaineet • alkuaineiden kemiallisia merkkejä, joista keskeisiä mm. happi, typpi, vety, hiili, rauta, kulta, kupari, hopea, kalsium, fluori, pii 	<p>Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta</p> <ul style="list-style-type: none"> • kulutuksen vaikutus raaka-ainevaroihin ja ympäristöön • tuotteiden turvallinen käyttö • vaarallisten aineiden tunnistaminen ja niiden turvallinen käyttö • päihde- ja vaivateaineiden käytön ongelmat
<p>Energia ja sähkö Oppilas oppii</p> <ul style="list-style-type: none"> • kokoamaan eri lähteistä löytämänsä tietoa esimerkiksi maapallon energiavaroista tai sähkön ja lämmön tuotantotavoista ja esittämään tietoa taulukoiden ja kuvaajien avulla • tuntemaan eri jännitelähteitä kuten pariston ja akun • tekemään kokeita, joissa sähköä käytetään valon, lämmön ja liikkeen aikaansaamiseen • kokoamaan toimivan virtapiirin annettujen ohjeiden mukaan. 	<ul style="list-style-type: none"> • maapallon energiavarat (uusiutuvat ja uusiutumattomat luonnonvarat) • erilaisia sähkön ja lämmön tuotantotapoja, energian säästäminen • hankaussähkö (sähkövaraukset ja niiden väliset vuorovaikutukset), johde ja eriste • lämmön, valon ja liikkeen aikaansaaminen sähkön avulla: sähkövirta, jännitelähde, virtapiiri (rakennetaan erilaisia kytkentöjä) • sähköturvallisuus: verkkovirta, muuntaja, sähköjohto, lampun vaihto, oikosulku ja sulake, maadoitus, ukkoselta suojautuminen 	<p>Ihminen ja teknologia</p> <ul style="list-style-type: none"> • sähkön merkitys teknologisessa kehityksessä <p>Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta</p> <ul style="list-style-type: none"> • kulutuksen vaikutus raaka-ainevaroihin ja ympäristöön, energian taloudellinen käyttö <p>Viestintä ja mediataito</p> <ul style="list-style-type: none"> • sähkö nykyaikaisessa viestinnässä, viestintätekniisten välineiden käyttö tiedon etsimisessä <p>Turvallisuus ja liikenne</p> <ul style="list-style-type: none"> • kodin sähkölaitteiden tunteminen ja niiden turvallinen käyttö

Kemia vuosiluokat 7–9

Keskeiset tavoitteet

Oppilas oppii

- työskentelemään turvallisesti ja ohjeita noudattaen
- käyttämään luonnontieteellisen tiedonhankinnan kannalta tyypillisiä tutkimusmenetelmiä ja arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä
- tekemään luonnontieteellisen tutkimuksen, tulkitsemaan ja esittämään tuloksia
- ymmärtämään aineiden kiertokulkuun ja tuotteiden elinkaareen liittyviä prosesseja sekä niiden merkityksen luonnolle ja ympäristölle
- tuntemaan aineiden ominaisuuksia kuvaavia fysikaalisia ja kemiallisia käsitteitä ja käyttämään niitä
- käyttämään aineen rakennetta ja kemiallisia sidoksia kuvaavia käsitteitä ja malleja
- kuvailemaan ja mallintamaan kemiallisia reaktioita reaktioyhtälöiden avulla
- soveltamaan omia tietojaan käytännön tilanteissa ja valinnoissa
- tuntemaan kemian ilmiöiden ja sovellusten merkityksen sekä ihmiselle että yhteiskunnalle.

7. luokka		
Tavoitteet	Sisällöt	Aihkokonaisuudet*
Kemian työtapoja Oppilas oppii <ul style="list-style-type: none"> työskentelemään turvallisesti ja ohjeita noudattaen yksin ja ryhmässä maastossa ja laboratoriossa käyttämään luonnontieteellisiä tutkimusmenetelmiä ja tekemään luonnontieteellisen tutkimuksen sekä tulkitsemaan ja esittämään tulokset. 	<ul style="list-style-type: none"> turvallinen työskentely laboratoriossa luonnontieteellisen tutkimuksen tekeminen (erilaiset laboratoriotyöt) sekä tulosten esittäminen ja tulkitseminen (työselostuksen tekeminen joistakin laboratoriotutkimuksista) 	Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta <ul style="list-style-type: none"> kemikaalien turvallinen käyttö ja hävittäminen puhtaan veden välttämättömyys vesiensuojelun merkityksen ymmärtäminen Turvallisuus ja liikenne <ul style="list-style-type: none"> henkilökohtaisen suojaamisen ja puhtauden merkitys laboratoriotöissä Viestintä ja mediataito <ul style="list-style-type: none"> työselostuksen laatiminen Integrointi muihin aineisiin <ul style="list-style-type: none"> vierailu vedenpuhdistamolle vierailevan luennoitsijan käynti taloudellisen tiedotustoimiston materiaali vedestä vesiprojekti
Raaka-aineet ja tuotteet Oppilas oppii <ul style="list-style-type: none"> tutkimaan aineiden ominaisuuksia ja käyttää tuloksia alkuaineiden ja yhdisteiden luokittelussa, tunnistamisessa ja erottamisessa ymmärtämään käsitteet atomi, alkuaine ja yhdiste tavallisimpien alkuaineiden kemialliset merkit tutkimaan, mitkä tekijät vaikuttavat aineen reaktioherkkyyteen. 	<ul style="list-style-type: none"> puhdas aine ja seos: luokittelu ja erotusmenetelmät alkuaine ja yhdiste, atomi kemiallinen merkkikieli kemiallinen reaktio ja reaktionopeus 	
Ilma ja vesi Oppilas oppii <ul style="list-style-type: none"> tietämään, mitkä tekijät vaikuttavat aineiden paloherkkyyteen ja tutkimaan turvallisesti aineiden palamista tietää, mitä palamisreaktiossa tapahtuu ja osaa kirjoittaa yksinkertaisen reaktioyhtälön palamisesta tietää, mistä aineista ilma koostuu ja ymmärtää näiden aineiden merkityksen tutkimaan veden ominaisuuksia ja tietämään, millainen yhdiste vesi on. 	<ul style="list-style-type: none"> aineiden paloherkkyys, palamisreaktio ja palamistuotteet ilmakehän aineet ja niiden merkitys ihmiselle ja luonnon tasapainolle vesi ja veden ominaisuuksia esim. happamuus ja emäksisyys 	
8. luokka		
Tavoitteet	Sisällöt	Aihkokonaisuudet
Kemian elementit Oppilas oppii <ul style="list-style-type: none"> kuvaamaan atomia, kemiallisia sidoksia ja yhdisteitä asianmukaisia malleja käyttäen tekemään päätelmiä aineen reaktioherkkyydestä ja sidosten muodostumisesta kemiallisessa reaktiossa atomin uloimman elektronikuoren rakenteen tai alkuaineen paikan perusteella jaksollisessa järjestelmässä tietämään happojen ja emästen kemiallisen rakenteen ja tuntee yleisimmät kemian teollisuuden käyttämät hapot ja emäkset tuntemaan ympäristöön vaikuttavia palamistuotteita, niiden lähteitä, leviämistapoja sekä vaikutuksia ihmisen ja luonnon hyvinvointiin. 	<ul style="list-style-type: none"> jaksollinen järjestelmä ja kemialliset sidokset hapot, emäkset ja suolat happamuus ja pH-asteikko palamistuotteiden ympäristövaikutukset 	Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta <ul style="list-style-type: none"> päästöjen vaikutus luonnon tasapainoon ympäristömuutosten havaitseminen lähiluonnossa projektityö Oulun ilman laadusta

<p>Raaka-aineet ja tuotteet Oppilas oppii</p> <ul style="list-style-type: none"> tutkimaan aineiden ominaisuuksia ja käyttämään tuloksia alkuaineiden ja yhdisteiden luokittelussa, tunnistamisessa ja erottamisessa kuvaamaan atomia, kemiallisia sidoksia ja yhdisteitä asianmukaisia malleja käyttäen osaa tutkia, mitkä tekijät vaikuttavat aineen reaktioherkkyyteen. 	<ul style="list-style-type: none"> reaktioyhtälöiden tulkitseminen yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tasapainottaminen 	
9. luokka		
Tavoitteet	Sisällöt	Aih kokonaisuudet
<p>Elollinen luonto ja yhteiskunta Oppilas oppii</p> <ul style="list-style-type: none"> ymmärtämään hiilen merkityksen elollisen luonnon rakentumisessa ja osaa kuvata hiiliyhdisteitä erilaisten mallien avulla tuntemaan fotosynteesin merkityksen elollisen luonnon energiavarannolle tunnistamaan erilaisia orgaanisia yhdisteitä niiden sisältämien funktionaalisten ryhmien perusteella tietämään orgaanisten yhdisteiden ominaisuuksia, missä näitä yhdisteitä esiintyy ja käytetään tuntemaan kemianteollisuuden eri aloja ja tuotteita sekä näiden tuotteiden merkityksen jokapäiväisessä elämässä tuntee hiilen kiertokulun ja kasvihuoneilmiön. 	<ul style="list-style-type: none"> fossiiliset energialähteet, palamisreaktio ja öljynjalostus orgaaniset yhdisteet ja niiden hapettumisreaktioita sekä reaktiotuotteita, kuten alkoholit ja karboksyylihapot sekä niiden ominaisuudet ja käyttö hiilihydraatit, valkuaisaineet, rasvat, niiden koostumus ja merkitys ravintoaineina sekä teollisuuden raaka-aineina pesu- ja kosmeettiset aineet ja tekstiilit puunjalostus ja paperiteollisuus 	<p>Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta</p> <ul style="list-style-type: none"> ihmisen aiheuttamat ympäristömuutokset <p>Turvallisuus ja liikenne</p> <ul style="list-style-type: none"> päihde- ja vaikuteaineiden käytön terveysvaikutukset ravinnon merkitys hyvinvoinnille <p>Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys</p> <ul style="list-style-type: none"> tutustuminen paikallisiin kemian alan yrityksiin ja yrittäjyyteen ammattina <p>Ihminen ja teknologia</p> <ul style="list-style-type: none"> oppimisympäristön käyttö projektitöissä <p>Integrointi</p> <ul style="list-style-type: none"> vierailu lämpövoimalaan, paperi- tai selluloosatehtaalalle
<p>Raaka-aineet ja tuotteet Oppilas oppii</p> <ul style="list-style-type: none"> ymmärtämään aineiden kiertokulun ja tuotteiden elinkaareen liittyviä prosesseja sekä niiden merkityksen luonnolle ja ympäristölle tutkimaan metallien ominaisuuksia ja käyttämään tuloksia metallien tunnistamisessa ja erottamisessa tietämään metallien jännitesarjan ja sen merkityksen eri sovelluksissa tuntemaan korroosion ja korroosiolta suojaamisen merkityksen rakentamisessa ja metalliteollisuudessa. 	<ul style="list-style-type: none"> tärkeimmät maankuoresta saatavat alkuaineet ja yhdisteet ja niiden ominaisuuksia sekä tuotteiden valmistus, käyttö, riittävyys ja kierrätettävyys jalot ja epäjalot metallit, metallien jännitesarja, sähköpari, korroosio, elektrolyysi ja niiden sovellukset veden puhdistaminen kemiallisesti tuotteiden elinkaari ja vastuu elinympäristöstä 	<p>Ihminen ja teknologia</p> <ul style="list-style-type: none"> tutustuminen paikalliseen kemianteollisuuteen tai vierailevan luennoitsijan käynti oppimisympäristön käyttö projektitöissä <p>Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta</p> <ul style="list-style-type: none"> luonnonvarojen säästäminen metallien ympäristövaikutukset vierailu kaatopaikalle tai vedenpuhdistamolle

Fysiikka vuosiluokat 7–9

Keskeiset tavoitteet

Oppilas oppii

- luonnon tutkimisen taitoja, kuten kysymysten tekemistä ja ongelmien hahmottamista
- havaintojen, mittausten ja päätelmien tekemistä, vertailemista ja luokittelemista, hypoteesin esittämistä ja testaamista sekä tulosten käsittelemistä, esittämistä ja tulkitsemista
- suunnittelemaan ja tekemään luonnontieteellisen tutkimuksen, jossa vakioidaan ja varioidaan luonnonilmiöissä vaikuttavia muuttujia sekä selvitetään muuttujien välisiä riippuvuuksia
- työskentelemään ja tutkimaan luonnonilmiöitä turvallisesti yhdessä toisten kanssa
- muodostamaan yksinkertaisia malleja ja käyttämään niitä ilmiöiden selittämisessä sekä tekemään yleistyksiä ja arvioimaan tutkimusprosessin sekä tulosten luotettavuutta
- käyttämään tarkoituksenmukaisia käsitteitä, suureita ja yksiköitä kuvatessaan fysikaalisia ilmiöitä ja teknologiaan kuuluvia asioita
- käyttämään erilaisia graafisia ja algebrallisia malleja ilmiöiden selittämisessä, ennusteiden laatimisessa ja ongelmien ratkaisemisessa
- tuntemaan luonnonilmiöitä ja prosesseja sekä niissä tapahtuvia energiamuutoksia, erilaisia luonnon rakenteita ja rakenneosien vuorovaikutuksia sekä ymmärtämään ilmiöiden syy-seuraussuhteita.

7. luokka		
Tavoitteet	Sisällöt	Aihkokonaisuudet
Fysiikan työtavat ja luonnon tutkimisen taidot Oppilas oppii <ul style="list-style-type: none"> • työskentelemään turvallisesti ja tekemään luonnontieteellisen tutkimuksen ohjeita noudattaen sekä suunnittelemaan yksinkertaisia kokeita • sopimaan työnjaosta ja tehtävistä sekä asettamaan yhteisiä päämääriä • laatimaan tutkimusselostuksia ja esittämään tulokset taulukkojen avulla ja graafisesti • tulkitsemaan mittaustuloksia ja arvioimaan tulosten oikeellisuutta. 	<ul style="list-style-type: none"> • tutkimusten ja mittausten suunnittelu ja tekeminen sekä mittausten tulkitseminen 	Ihmisenä kasvamisen <ul style="list-style-type: none"> • opiskelutaitojen kehittäminen • toisten huomioon ottaminen, oikeudet ja velvollisuudet ryhmässä Turvallisuus ja liikenne <ul style="list-style-type: none"> • turvallinen työskentely maastossa ja laboratoriossa Viestintä ja mediataito <ul style="list-style-type: none"> • viestintätekniisten laitteiden monipuolinen käyttö
Värahdyys ja aaltoliike Oppilas oppii <ul style="list-style-type: none"> • tunnistamaan aaltoliikkeitä ja niille luonteenomaisia ilmiöitä • tunnistamaan erilaisia jaksollisia ilmiöitä ja värähtelijöitä ympäristössään ja niille ominaisia ilmiöitä • luonnehtimaan ilmiöitä niitä kuvaavien suureiden avulla • tutkimaan valon heijastumista ja taittumista sekä selittämään valonsädettä mallina käyttäen erilaisia näkemiseen liittyviä ilmiöitä sekä peilien ja linssien toimintaa • ymmärtämään äänen ja valon merkityksen ihmisen ja yhteiskunnan kannalta (melu ja siltä suojautuminen ja valo tiedonsiirrossa). 	<ul style="list-style-type: none"> • värähdys- ja aaltoliikkeiden perusilmiöt, aaltoliikkeen synty, vastaanottaminen, havaitseminen, heijastuminen ja taittuminen sekä niihin liittyvät ominaisuudet, suureet ja lait • äänen ja valon merkitys ja sovellukset • optisten laitteiden toimintaperiaatteita 	Viestintä ja mediataito <ul style="list-style-type: none"> • tiedonsiirto Turvallisuus ja liikenne <ul style="list-style-type: none"> • melulta suojautuminen Ihminen ja teknologia <ul style="list-style-type: none"> • teknologiset sovellukset Integrointi muihin aineisiin <ul style="list-style-type: none"> • biologia: ihmisen biologia, kuvataide ja tietotekniikka: optiset laitteet ja värijärjestelmät yritysvierailut
8. luokka		
Liike ja voima Oppilas oppii <ul style="list-style-type: none"> • tutkimaan vuorovaikutus- ja liikeilmiöitä ja kuvaamaan niitä suureiden avulla (aika, matka, nopeus ja kiihtyvyyys) • tekemään graafisia esityksiä mittaustuloksista sekä tulkitsemaan ja 	<ul style="list-style-type: none"> • vuorovaikutus, niistä syntyvät voimat, niistä aiheutuvat liike- ja tasapainoilmiöt • massa, paino, kitka, paine ja noste • liike, tasaisen ja tasaisesti 	Turvallisuus ja liikenne <ul style="list-style-type: none"> • fysiikan lakien vaikutus liikkumisessa Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta <ul style="list-style-type: none"> • uusiutuvat energiavarat

<p>käyttämään niitä</p> <ul style="list-style-type: none"> • käyttämään kappaleiden ja aineiden ominaisuuksia kuvaavia suureita ja selittämään niiden avulla havaitsemiaan ilmiöitä • tuntemaan työn ja energian välisen yhteyden • ymmärtämään liikenneturvallisuutta koskevien määräysten fysikaalisen perustan. 	<p>kiirtyvän liikkeen mallit ja kuvaajat</p> <ul style="list-style-type: none"> • voiman tekemä työ, energiamuodot ja teho • yksinkertaiset koneet, painopiste ja tasapaino 	<p>Viestintä ja mediataito</p> <ul style="list-style-type: none"> • viestintäteknisten laitteiden monipuolinen käyttö <p>Ihminen ja teknologia</p> <ul style="list-style-type: none"> • vapaa-ajan sovellukset ja harrastukset <p>Integrointi 8. luokan matematiikkaan: suoran yhtälö, suoraan ja kääntäen verrannollisuus, kuvaajien piirtäminen, suurelaskenta</p>
9. luokka		
<p>Lämpö Oppilas oppii</p> <ul style="list-style-type: none"> • tunnistamaan ympäristöstä lämmön siirtymiseen ja varastoitumiseen liittyviä ilmiöitä ja tulkitsemaan niitä • osaa luonnehtia lämpöopin perusilmiöitä kuten lämpölaajenemista ja kappaleen lämpenemistä niitä kuvaavien suureiden avulla • käyttämään lämpenemisen, olomuodon muutosten ja lämpölaajenemisen lakeja tarkastellessaan ja selittäessään ympäristössään tapahtuvia lämpöilmiöitä. 	<ul style="list-style-type: none"> • kappaleiden ja aineiden lämpenemiseen ja jäähtymiseen liittyvät ilmiöt sekä niiden kuvaaminen tarkoituksenmukaisilla käsitteillä ja laeilla • lämmön siirtyminen • lämpö ja lämpötila sekä lämpötila-asteikot • lämpöilmiöiden merkitys ja sovellukset • energian säilyminen ja huononeminen fysikaalisissa prosesseissa • lämpö energiamuotona 	<p>Turvallisuus ja liikenne</p> <ul style="list-style-type: none"> • kylmältä suojautuminen • Kastellin tutkimuskeskus (Kylmän tutkimuskeskus) <p>Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta</p> <ul style="list-style-type: none"> • uusiutuvat energiavarat lämmön tuottamisessa • vierailu lämpövoimalaan <p>Integrointi muihin aineisiin:</p> <ul style="list-style-type: none"> • biologia 9. luokka: kylmän vaikutukset • maantieto 9. luokka: Pohjolan ilmasto
<p>Sähkö Oppilas oppii</p> <ul style="list-style-type: none"> • sähkölaitteiden ja lämpöä tuottavien laitteiden turvallisen ja taloudellisen käytön periaatteet ja laskemaan sähkölaitteiden käyttökustannuksia • ymmärtämään jännitteen ja sähkövirran välisen yhteyden suljetussa virtapiirissä ja vastuksien vaikutuksen sähkövirran suuruuteen • tekemään ennusteita virtapiirin toiminnasta ja käyttämään kytkentäkaaviota virtapiirin mallina • tuntemaan sähköä hyödyntäviä sovelluksia • tuntemaan muuntajan toiminnan • selittämään energian muuntumisen voimalaitoksessa sekä arvioimaan erilaisten voimalaitosten hyötyjä ja haittoja. 	<ul style="list-style-type: none"> • kappaleiden väliset sähköiset ja magneettiset voimat • tasavirtapiiri ja virtapiirin perusilmiöt sekä näiden ilmiöiden soveltaminen turvallisesti jokapäiväisessä elämässä ja tekniikassa • sähkömagneettinen induktio ja sen käyttö energian siirroissa sekä sähköön käyttö kotona 	<p>Ihminen ja teknologia</p> <ul style="list-style-type: none"> • sähkön merkitys teknologiassa <p>Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta</p> <ul style="list-style-type: none"> • sähkön tuottaminen Suomessa nyt ja tulevaisuudessa • vierailu Merikosken voimalaitokselle <p>Viestintä ja mediataito</p> <ul style="list-style-type: none"> • sähkön merkitys viestinnässä
<p>Luonnon rakenteet Oppilas oppii</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntemaan säteilylajit ja säteilyn vaikutuksia, erottamaan vaaralliset säteilylajit vaarattomista • suojautumaan säteilyltä • hahmottamaan rakenneosien ketjun ja mittasuhteita alkeishiukkasista galakseihin • luonnehtimaan ilmiöitä niitä kuvaavien suureiden avulla. 	<ul style="list-style-type: none"> • luonnon rakenteet ja mittasuhteet • rakenneosia koossa pitävät vuorovaikutukset sekä energian sitoutuminen ja vapautuminen rakenneosien välisissä prosesseissa • radioaktiivinen hajoaminen, fission ja fuusion • ionisoiva säteily ja sen vaikutus elolliseen luontoon • säteilyltä suojautuminen 	<p>Ihminen ja teknologia</p> <ul style="list-style-type: none"> • energia- ja ympäristöongelmat • verkko-oppimisympäristön käyttö projektitöissä <p>Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta</p> <ul style="list-style-type: none"> • ydinenergian turvallinen käyttö • tilastokeskuksen oppimateriaali ydinenergiasta

7.3.8 Terveystieto

Terveyskasvatus kuuluu luontevana osana kaikkeen koulun opetukseen. Terveystiedon opetuksen tavoitteena on tukea oppilaan kokonaisvaltaista kehitystä niin, että hän ymmärtää erilaisten elämän arkitöimintöjen ja hyvinvoinnin olevan sidoksissa toisiinsa. Opetuksessa pyritään siihen, että oppilas arvostaa terveyttä ja osaa tehdä omaa terveyttään edistäviä valintoja. Hän ymmärtää omat vaikuttamisen mahdollisuutensa terveyden ja turvallisuuden edistämiseksi ja sairauksien ennalta ehkäisemiseksi. Oppilas oppii suhtautumaan asiallisesti sairauksiin sekä sairaisiin ja vammaisiin ihmisiin. Nuorelle pyritään luomaan toimintavalmiuksia omaa terveyttä uhkaaviin ja sosiaalista painetta tuottaviin tilanteisiin. Oppilasta kannustetaan etsimään ja hankkimaan omatoimisesti terveyteen liittyvää tietoa. Häntä kehoitetaan suhtautumaan tarjolla olevaan informaatioon kriittisesti. Terveystiedon opetuksessa reagoidaan ajankohtaisiin terveysteemoihin.

Terveystieto ja koulun kulttuuri

Tavoitteena on, että koulun kaikki käytännöt johdonmukaisesti tukisivat kasvatus- ja opetustyölle asetettujen tavoitteiden, myös fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen terveyden edistämisen suuntaista toimintaa. Sen mukaisesti opetuksessa käytettävien työtapojen tehtävänä on kehittää mm. oppilaiden sosiaalisia taitoja ja aktiivista osallistumista. Oikeat toiminnalliset työtavat ja osallistuva oppiminen edistävätkin merkittävästi paitsi varsinaisen terveystiedon asioiden oppimista myös koko kouluyhteisön terveyttä edistävää kulttuuria. On tärkeätä, että oppilaat pohtivat terveyteensä liittyviä asioita omien kokemustensa pohjalta monipuolisesti ja syvällisesti ja näin kehittävät myös vuorovaikutustaitojaan.

Terveystiedon OPS – verkottunut prosessi

Opetustoimen strategian verkostoyhteistyön painotusalue tarkoittaa ensisijaisesti kodin ja koulun välistä yhteistyötä, joka näyttäytyy parhaimmillaan koulun oppimisympäristössä ja toimintakulttuurissa hyvänä yhteisöllisyytenä. Oppilaiden vanhempien ohella yhteistyön verkon merkittäviä säikeitä ovat myös toiset lasten ja nuorten parissa työskentelevät henkilöt, ennen muuta sosiaali- ja terveysalan ihmiset. Tämän verkottumisen myötä terveystiedon opetus saa entistä vahvempaa pontta esim. Terveys 2015 -kansanterveysohjelman kautta. Oulun yliopisto ja Oulun ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalan yksikkö ovat myös tärkeitä verkottumisen suuntia, koska niissä on syvällisesti paneuduttu terveystiedon problematiikkaan. Verkottumisen näkökulmasta on erittäin tärkeätä, että terveystiedon opetussuunnitelman rakentaminen nähdään jatkuvana prosessina. Prosessimainen lähestymistapa tekee mahdolliseksi myös nopeahkon reagoimisen usein äkillisesti esiin nouseviin, ajankohtaisiin terveyden teemoihin. Paikallisen verkon ohella kansalliset koululaisten terveyttä ja hyvinvointia koskevat arvioinnit ovat hyödyllinen seurannan ja ajankohtaisen tiedon lähde.

Terveystieto ja aihekokonaisuudet

Terveystiedon aiheet liittyvät saumattomasti useampaan aihekokonaisuuteen. Etenkin vuosiluokilla 1–6 on terveystiedon sisällyttäminen aihekokonaisuuksiin erittäin toimiva toimintatapa, joka näin ollen antaa terveystiedolle sille kuuluvan arvon ja ajan koulun toiminnassa. Myös ylemmillä luokilla on mahdollisuus toteuttaa hyviä aihekokonaisuuksia, joissa terveystieto toimii olennaisena osana. Aihekokonaisuudet sitovat yhteen monia tärkeitä kasvatuskysymyksiä, joiden tulisi olla osa koulun jokapäiväistä toimintaa (esim. käytöstavat ja hygieniasta huolehtiminen).

- **Ihmisenä kasvaminen** -aihekokonaisuudessa käsitellään ihmisen kasvun eri ulottuvuuksia sekä fyysiseltä, psyykkiseltä että sosiaaliselta näkökannalta. Terveystiedossa esim. kasvun ja kehityksen lähes kaikki sisällöt liittyvät tähän kokonaisuuteen, ja aihekokonaisuuksien kohdasta löytyy paljon hyviä toimintamalleja näiden tavoitteiden toteuttamiseen.

- **Turvallisuus ja liikenne** -aihekokonaisuus sisältää myös paljon terveystiedon turvallisuustaitojen sisältöjä. Esim. liikennekäyttäytyminen ja vaara- ja onnettomuustilanteissa toimiminen ovat terveystiedon sisältöalueita, jotka ovat aukottomasti sidoksissa em. aihekokonaisuuteen.
- **Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys** -aihekokonaisuudessa sivutaan terveystiedon tavoitteista ainakin ihmisten välistä vuorovaikutusta (kasvu ja kehitys 1–4 luokat) sekä erilaisuutta ja suvaitsevaisuutta (kasvu ja kehitys 8. luokka)
- **Viestintä ja mediataito** -aihekokonaisuudessa kiinnitetään huomiota lasten ja nuorten kriittiseen medialukutaitoon, joka on tärkeä osa myös terveystiedon tavoitteita ja yksi perusta oman kasvun tutkimisessa.
- **Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta** -aihekokonaisuus on vahvasti sidoksissa viihtyisän ja terveellisen ympäristön rakenteellisessa kokonaisuudessa. Erityisesti kahdeksannen luokan tavoitteista löytyy kestävä kehityksen osa-alueita sekä terveellisen ja kestävä ympäristön merkityksen korostuminen.

Rakenteellinen jaottelu

Terveystieto jakautuu kolmeen osa-alueeseen, joita tässä opetussuunnitelmassa noudatetaan seuraavasti:

- Oma keho ja terveys (terveystieto, terveyden edistämisen taidot)
- Kasvu ja kehitys (yleiset oman elämän hallinnan taidot)
- Viihtyisä ja turvallinen ympäristö (turvallisuustaidot)

Opetussuunnitelman perusteissa terveystiedon tavoitteet ja sisällöt kuvaukset on jaettu vuosiluokkien kesken seuraavasti:

1–4: Terveystieto sisältyy ympäristö- ja luonnontietoon

5–6: Terveystieto opetetaan yhdessä biologia-maantiedon ja fysiikka-kemian kanssa

7–9: Terveystieto on oma oppiaine.

Oulun koulujen tuntijaossa 7–9 –luokkien terveystiedon tunnit (yht. kolme viikkotuntia) on jaettu seuraavasti: 1,5 viikkotuntia seitsemännellä luokalla sekä 1,5 viikkotuntia kahdeksannella luokalla. Yhdeksännellä varsinaisia terveystiedon tunteja ei ole, mutta teemat linkittyvät yhteen yhdeksannen luokan biologian kanssa, jonka painoituksena on ihmisen biologia. Luokilla 1–6 terveystietoa opetetaan ns. läpäisyperiaatteella, jolloin aihealueita voidaan liittää kokonaisopetuksen tyyliin mihin tahansa aineeseen.

Terveystiedon sisältöjä voidaan käsitellä myös aihekokonaisuuksien osa-alueina. Erityisesti aihekokonaisuudet Ihminenä kasvaminen, Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta sekä Turvallisuus ja liikenne sisältävät aiheita, jotka soveltuvat terveystiedon opetukseen. Terveystiedon aiheita voidaan myös nostaa koko kouluyhteisöä koskeviksi teema- ja tapahtumapäiviksi tai -viikoiksi. Lisätietoa ja sopivia linkkejä terveystiedon opetuksen tueksi löytyy myös terveystiedon omalta kotisivulta <http://edu.ouka.fi/~terveys/>.

Vuosiluokkien 1–6 taulukkoon on koottu terveystiedon tavoitteet ja sisällöt luetteloksi. Tavoitteet ja sisällöt löytyvät myös luokilla 1–2 ja 3–4 ympäristö- ja luonnontiedon oppiaineen tavoitteista ja sisällöistä ja luokilla 5–6 biologia-maantiedon ja fysiikan ja kemian oppiaineiden tavoitteista ja sisällöistä.

Luokat 1–2

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	ESIMERKKEJÄ TOIMINTATAVOISTA JA OPETUKSEN INTEGROINNISTA
Oma keho ja terveys <ul style="list-style-type: none"> fyysinen ja psyykinen itsetuntemus, itsensä ja muiden arvostaminen sekä sosiaaliset taidot omasta terveydestä huolehtiminen ja arkipäivän terveystottumukset 	<ul style="list-style-type: none"> ystävyyks, toisten kunnioitus ruoka ja ruokailutilanteet, käytöstavat vuorokausirytmii, riittävä uni hygienia; käsihygienia, intiimihygienia, (epidemiaat, esim. täit) 	<ul style="list-style-type: none"> Hygieniaan, ruokailuun ja unentarpeeseen liittyvät asiat tulevat parhaiten esille koulun jokapäiväiseen arkeen liittyvissä tilanteissa. Yhdessä keskustelemalla ja esimerkkien avulla niistä tulee oppilaalle toimiva käyttäytymismalli.
Kasvu ja kehitys <ul style="list-style-type: none"> tunnistaa kasvun ja kehityksen sekä elämänkulun eri aiheita. perussäännöt kohteliaasta käytöksestä ja ryhmässä toimimisesta. 	<ul style="list-style-type: none"> elämänkaari perhe, -rakenne, erilaiset perheet, suku ihmisen ruumiinosien nimeäminen sosiaaliset taidot, käyttäytyminen eri tilanteissa 	<ul style="list-style-type: none"> Tarkempia kuvauksia ja sopivia toimintatapoja löytyy alkuopetuksen ympäristö- ja luonnontiedon opetussuunnitelmasta.
Viihtyisä ja turvallinen ympäristö (turvallisuustaidot) <ul style="list-style-type: none"> tietää ja tunnistaa turvallisuutta uhkaavia vaaratekijöitä lähiympäristössä ja liikenteessä tietää yksilön oikeuden fyysiseen koskemattomuuteen. 	<ul style="list-style-type: none"> liikenneturvallisuus; käyttäytyminen liikenteessä kävellen, pyörällä, yleisimmät liikennemerkit oman kouluympäristön turvallisuus tunnistaa hyväksytyt ja ei-toivotut kosketuksen erot. 	<ul style="list-style-type: none"> kummioppilaat voivat toimia alkuopetusoppilaiden apuna liikennekäyttäytymisen opettelussa (esim. liikennesääntösuunnistus tai yhteinen kävelyretki). myös vanhempainillan yhteydessä voidaan pitää yhdessä Liikenneturvan kanssa turvallisuusaiheinen toimintatuokio. suorassa yhteydessä myös ”Turvallisuus ja liikenne” aihekokonaisuuteen.

Luokat 3–4

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	ESIMERKKEJÄ TOIMINTATAVOISTA JA OPETUKSEN INTEGROINNISTA
Oma keho ja terveys <ul style="list-style-type: none"> terveyden edistäminen, tuntee terveyttä edistäviä arkikäytäntöjä ja tottumuksia. terveyteen ja sairauteen liittyvät käsitteet osaa orientoitua oikein kylmän vaikutuksiin 	<ul style="list-style-type: none"> fyysinen toimintakyky, fysiologiset vaikutukset ja lihahuolto sairastaminen, tavallisimmat lasten ja nuorten sairaudet, itsehoito terveys- ja sosiaalipalveluihin tutustuminen kylmän vaikutukset ja siltä suojautuminen 	<ul style="list-style-type: none"> Liikuntatunnit ovat hyvä paikka tutustua oman kehon fysiologiseen toimintakykyyn. Kouluterveydenhoitaja on hyvä yhteistyökumppani käsiteltäessä eri sairauksia sekä tutustuttaessa oman alueen terveys- ja sosiaalipalveluihin.
Kasvu ja kehitys <ul style="list-style-type: none"> tunnistaa kasvuun ja kehitykseen liittyviä muutoksia ja ymmärtää niiden yksilöllisyyden ja merkityksen omalta kohdaltaan. osaa tunnistaa ja nimetä erilaisia tunteita 	<ul style="list-style-type: none"> murrosiän fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset muutokset. henkinen hyvinvointi ja mielenterveys tunteiden tunnistaminen 	<ul style="list-style-type: none"> Murrosikäen kannattaa tutustua jo neljännessä luokalla, jolloin ensimmäisiä muutoksia alkaa ilmetä, silloin ”kypsemät” oppilaat eivät leimaudu. Jo pelkkä keskustelu auttaa hälventämään epäluuloja ja epätietoisuutta. Usein psyykkisiä muutoksia tulee ennen fyysisiä muutoksia, joten on tärkeää käsitellä niitä koko luokan kanssa.
Viihtyisä ja turvallinen ympäristö (turvallisuustaidot) <ul style="list-style-type: none"> osaa kuvata erilaisia kiusaamisen ja väkivallan tunnuspiirteitä. 	<ul style="list-style-type: none"> kiusaamisen ja väkivallan ehkäiseminen sopimukset ja säännöt rahan käyttö 	<ul style="list-style-type: none"> Kiusaamisen ehkäisy –teemaa voi toteuttaa koululla eri tavoin. Tärkeää on sopia koko koulun yhteiset säännöt siitä, miten kiusaamistapauksissa toimitaan.

<ul style="list-style-type: none"> osaa yksinkertaisia ensiaputaitoja tietää ikäkautensa mukaisesti mikä on luvallista toimintaa ja mikä ei 	<ul style="list-style-type: none"> toisen omaisuuden kunnioittaminen tapaturmat kotona ja vapaa-aikana 	<p>Sääntöjen laatimisessa tulee kuunnella myös oppilaiden mielipiteitä, jolloin oppilaat ymmärtävät paremmin oman vastuunsa.</p> <ul style="list-style-type: none"> Myös yhteistyö vanhempien kanssa on tärkeä.
---	--	--

Luokat 5-6

TAVOITTEET	SISÄLLÖT	ESIMERKKEJÄ TOIMINTATAVOISTA JA OPETUKSEN INTEGROINNISTA
<p>Oma keho ja terveys Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> oppii tietämään perusasiat ihmisen rakenteesta ja elintoiminnoista oppii terveyden edistämiseen, terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä ja toimintatapoja sekä tekemään terveyttä edistäviä valintoja. 	<ul style="list-style-type: none"> päivittäinen liikunta, oikeat työasennot ja ryhti, liikuntavammat ja liikuntapalvelut lääkkeiden käytön perussääntöjä kehon lämpötila, pukeutuminen ihmisen rakenne, elintoiminnot, kasvu ja kehitys, lisääntyminen. 	<ul style="list-style-type: none"> Ihmisen biologiaan ja fysiologiaan liittyvät toimintatavat ja tarkemmat kuvaukset löytyvät biologian opetussuunnitelmasta. Liikuntatuntien yhteydessä voidaan tutustua myös kehon hallintaan ja ryhtiin sekä yleisimpien liikuntavammojen ensiapuun.
<p>Kasvu ja kehitys Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> osaa selittää seksuaalisen kehityksen yksilöllisiä muutoksia eri sukupuolilla sekä arvostaa kasvua ja kehitystä jokaisen henkilökohtaisena prosessina. oppii ottamaan vastuuta omista teoistaan sekä ottamaan huomioon toiset ihmiset. Tuntee omat oikeutensa ja vastuunsa. osaa kuvata tunteiden ilmaisemisen tapoja ja antaa esimerkkejä siitä, miten niiden ilmaisua voidaan säädellä. tuntee keskeisiä asioita päihde- ja huumausaineista, ymmärtää miksi ne ovat haitallisia ja osaa perustella, miksi niiden käyttöä pitää välttää. 	<ul style="list-style-type: none"> murrosiän fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset muutokset seksuaalisen kehityksen yksilöllinen vaihtelu oman kehon arvostaminen ja suojeleminen ihmissuhteisiin ja tunteiden säätelyyn liittyvät tekijät, esim. läheisydentarve ikäkauteen liittyvät oikeudet ja vastuu tervettä kasvua ja kehitystä tukevat ja haittaavat tekijät päihteet, niiden riskit, käytön seuraukset, riskien torjuminen ja oikeiden valintojen tekeminen. 	<ul style="list-style-type: none"> Biologian tunnilla käytävän murrosikämaterialin lisäksi tulee keskittyä myös murrosiän psyykkiseen ja sosiaaliseen puoleen. Yhtenä toimintatapana voi käyttää portfolio työskentelyä. Portfolioon kerätään omia töitä ja tuotoksia koko jakson ajalta. Piirustusten, kirjoitelmien ja vaikkapa valokuvakollaasien avulla oppilas voi prosessoida omia tunteitaan ja mielipiteitään yksilöllisesti. Myös uskontotunnit sopivat näiden asioiden käsittelyyn. Etiikka ja moraali liittyvät vahvasti kasvuun ja kehitykseen, ja niistä saa aikaiseksi hyviä keskusteluaiheita. Aihekokonaisuus Ihmisenä kasvamisen linkittyy myös näihin teemoihin. Aihekokonaisuudesta löytyy lisää toimintamalleja esim. tunteiden ja kasvamisen käsittelyyn.
<p>Viihtyisä ja turvallinen ympäristö (turvallisuustaidot) Opiskelun tulee innostaa ja auttaa oppilasta pohtimaan hyvän ja turvallisen ympäristön merkitystä sekä opettaa oppilasta huolehtimaan ympäristöstään ja toimimaan siinä vastuullisesti.</p> <p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> osaa ensiaputaitoja tietää miten tarvittaessa voi hakea apua itselleen ja ketkä auttavat koulussa ja lähiyhteisössä. 	<ul style="list-style-type: none"> Ympäristönsuojelu, kestävä kehitys liike- ja tasapainoilmiöiden havainnoiminen ja kuvaaminen sekä liikettä kuvaavien käsitteiden soveltaminen turvallisessa liikkumisessa ja tapaturmien ehkäisemisessä. elinympäristöön kuuluvien aineiden ja tuotteiden alkuperä, käyttö ja kierrätys. sähköturvallisuus meluhaitat ensiavun antaminen kriisit ja niistä selviytyminen 	<ul style="list-style-type: none"> Ympäristönsuojeluun, aineisiin ja sähköön liittyvistä aiheista löytyvät tarkemmat kuvaukset ja toimintamallit biologian, fysiikan ja kemian opetussuunnitelmista. Ensiaputaitoja voidaan harjoitella esim. kerran vuodessa koko koulussa järjestettävänä EA-päivänä, jonka suunnitteluun osallistuvat opettajien lisäksi mahdollisuuksien mukaan myös terveydenhoitaja ja koululääkäri. Ks. myös Ihminen ja teknologia -aihekokonaisuus.

Luokat 7–8

Tällä luokkatasolla terveystieto on oma opetettava aineensa, jolloin aihealueita on enemmän, mutta niiden tarkoituksena on muodostaa jatkumo jo alemmilla luokilla aloitettuun terveystietoon. Siksi onkin tärkeää, että opettajien yhteistyö eri luokka-asteiden välillä toimii. Monet luokilla 7 ja 8 olevista terveystiedon tavoitteista löytyvät myös mm. kotitalouden ja biologian opetussuunnitelman tavoitteista. Myös näiden luokka-asteiden kohdalla on tärkeää, että opettajat suunnittelevat yhdessä koulukohtaisesti, mitä painotusalueita kussakin aineessa on.

7. luokka

TAVOITTEET	SISÄLLÖT
1. Oma keho ja terveys (terveystieto, terveyden edistäminen)	
Ravinto	
Oppilas <ul style="list-style-type: none"> ymmärtää terveellisen ja monipuolisen ravinnon merkityksen oman hyvinvoinnin edistäjänä sekä tietää omien ruokailutottumuksiensa terveysvaikutuksia 	<ul style="list-style-type: none"> monipuolinen ja terveellinen ruokavalio ruokailutottumukset (esim. ateriarytmit ja terveelliset valinnat)
Liikunta	
Oppilas <ul style="list-style-type: none"> ymmärtää liikunnan merkityksen terveyttä ylläpitävänä ja edistävänä tekijänä löytää itselleen mielekkään tavan liikkua 	<ul style="list-style-type: none"> terveyttä ylläpitävä/edistävä liikunta oman kunnon seuranta Oulun liikuntapalveluiden hyödyntäminen
Omasta terveydestä huolehtiminen	
Oppilas <ul style="list-style-type: none"> tiedostaa riittävän levon ja rentoutumisen merkityksen vireyden ja hyvinvoinnin kannalta mieltää omasta hygieniasta huolehtimisen osaksi arkea 	<ul style="list-style-type: none"> uni, lepo ja virkistys rentoutuminen hygienia
Päihteet	
Oppilas <ul style="list-style-type: none"> osaa kertoa päihteiden käytön riskeistä ja seurauksista. ymmärtää oman valinnan merkityksen selviytyy sosiaalista painetta tuottavissa tilanteissa 	<ul style="list-style-type: none"> (tupakka), nuuska, alkoholi, imppaus, fyysinen ja psyykinen riippuvuus käytön seuraukset ja lainsäädäntö kriittinen medialukutaito Oulun kaupungin ehkäisevä päihdetyö
2. Kasvu ja kehitys (yleiset oman elämän hallinnan taidot)	
Fyysinen kasvu ja kehitys	
Oppilas <ul style="list-style-type: none"> tietää eri ikäkausien piirteitä ja elämäntapahtumia 	<ul style="list-style-type: none"> elämäntapa ikäkaudet syntymä–kuolema
Psyykinen kasvu ja kehitys	
Oppilas <ul style="list-style-type: none"> osaa kehittää itsetuntoaan ja itsetuntemustaan tuntee itsensä tärkeäksi yksilönä 	<ul style="list-style-type: none"> itsetuntemus, myönteinen minäkuva – terveyden tukipilari
Sosiaalinen kasvu ja kehitys	
Oppilas arvostaa ihmisten välisiä myönteisiä suhteita oppii työskentelemään osana yhteisöä	<ul style="list-style-type: none"> perhe ja sosiaaliset suhteet kaveruus välittäminen ja huolenpito yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot
Seksuaalinen kasvu ja kehitys	
Oppilas <ul style="list-style-type: none"> ymmärtää seksuaalisuuden henkilökohtaisen arvon ja merkityksen tiedostaa oman seksuaalisuutensa ja sen ilmenemismuodot tiedostaa seksuaalikäyttäytymisen riskit ja niiden välttämisen 	<ul style="list-style-type: none"> ihastuminen, rakastuminen seurustelu, tunteet kehittyvä seksuaalisuus raskaus ja sukupuolitaudit
3. Viihtyisä ja terveellinen ympäristö (turvallisuustaidot)	
Liikenne	

Oppilas <ul style="list-style-type: none"> tietää liikenteen yhteispelin säännöt ja noudattaa niitä. osaa liikkua ja käyttäytyä liikenteessä 	<ul style="list-style-type: none"> lähiympäristö ja liikkuminen kevyttä liikennettä koskevat liikennesäännöt, mopot ja skootterit liikenteessä
Koulu, koti ja lähiympäristö	
Oppilas <ul style="list-style-type: none"> tiedostaa lähiympäristön vaarapaikat tuntee oman koulun säännöt tunnistaa kiusaamisen ja muun väkivallan ja osaa reagoida niihin oikealla tavalla tietää, miten vaaratilanteissa toimitaan 	<ul style="list-style-type: none"> koulun säännöt koulun turvallisuussuunnitelma vaarapaikat kotona, vaaralliset aineet kiusaaminen ja väkivalta toimiminen vaara- ja hätätilanteissa
Tapaturmat ja ensiapu	
Oppilas <ul style="list-style-type: none"> osaa hoitaa fyysisiä vammoja ja ehkäistä niitä osaa yksinkertaisimmat sidokset osaa tehdä hätäilmoituksen 	<ul style="list-style-type: none"> pienet ensiaputoimenpiteet, kylmän ja kuuman riskit ja niiden hoito hätäilmoituksen teko

8-luokka

TAVOITTEET	SISÄLLÖT
Oma keho ja terveys (terveystieto, terveyden edistäminen)	
Ravinto	
Oppilas <ul style="list-style-type: none"> tunnistaa tavallisimmat erityisruokavaliot, ruoka-aineisiin liittyvät allergiat sekä syömishäiriöt tiedostaa päivittäisen energia- ja ravintoainetarpeensa 	<ul style="list-style-type: none"> erityisruokavaliot, ruoka-aineallergiat syömishäiriöt energiantarve/energiankulutus
Liikunta	
Oppilas <ul style="list-style-type: none"> tietää palautumisen merkityksen liikunnassa tunnistaa tavallisimmat liikuntavammat ja osaa välttää niitä tuntee urheilun lieveilmiöt 	<ul style="list-style-type: none"> lihashuolto ja lepo liikunnan riskit ja dopingaineet oman kunnon seuranta Oulun kaupungin liikuntapalveluiden hyödyntäminen
Omasta terveydestä huolehtiminen	
Oppilas <ul style="list-style-type: none"> osaa huolehtia omasta terveydestään ja hoitaa itseään tunnistaa tavallisimmat nuorten sairaudet ja vaivat osaa orientoitua oikein kylmän vaikutuksiin osaa käyttää Oulun kaupungin tarjoamia sosiaali- ja terveysterveyspalveluita 	<ul style="list-style-type: none"> itsehoito yleisimmät tartuntataudit nuorten vaivat oireiden tunnistaminen ja asiallinen lääkkeiden käyttö Oulun Aluetyöterveyslaitoksen kylmätutkimus Oulun kaupungin sosiaali- ja terveysterveyspalvelut
Päihteet	
Oppilas <ul style="list-style-type: none"> osaa kuvata päihde- ja vaikuteaineiden käyttöön kuuluvia riskejä. osaa käyttää eri tietolähteitä ja suhtautua niihin kriittisesti. 	<ul style="list-style-type: none"> tupakka, alkoholi, huumeet fyysinen/psykkinen riippuvuus käytön seuraukset ja lainsäädäntö kriittinen medialukutaito Oulun kaupungin ehkäisevä päihdetyö
Suomalaiset kansantaudit	
Oppilas <ul style="list-style-type: none"> osaa nimetä tavallisimmat kansantaudit ymmärtää kansantautien ja elintapojen yhteyden 	<ul style="list-style-type: none"> sydän- ja verisuonitaudit, tuki- ja liikuntaelimestön sairaudet, syöpä, mielenterveyshäiriöt
2. Kasvu ja kehitys (yleiset oman elämän hallinnan taidot)	
Psyykinen kasvu ja kehitys	
Oppilas <ul style="list-style-type: none"> ymmärtää ruumiin ja mielen tasapainon merkityksen osaa nimetä, tunnistaa ja hallita erilaisia tunteita 	<ul style="list-style-type: none"> stressinhallinta tunteet ja niiden ilmaiseminen ristiriitojen selvittäminen

<ul style="list-style-type: none"> • pystyy puhumaan mieltä painavista asioista • osaa hakea apua. 	<ul style="list-style-type: none"> • mielenterveys ja sen vaihtelut • Oulun mielenterveyspalvelut
Sosiaalinen kasvu ja kehitys	
Oppilas <ul style="list-style-type: none"> • oppii ottamaan vastuuta itsestään ja muista erilaisissa tilanteissa. • suhtautuu asiallisesti fyysisesti ja psyykkisesti erilaisiin ihmisiin 	<ul style="list-style-type: none"> • erilaisuus • suvaitsevaisuus • yksilön vastuu ja velvoitteet yhteisössä
Seksuaalinen kasvu ja kehitys	
Oppilas <ul style="list-style-type: none"> • omaksuu sukupuoliseen kanssakäymiseen liittyvän vastuun itsestä ja muista • hyväksyy ja arvostaa seksuaalisuuden ilmenemisen itsessään ja muissa • tietää seksin varjopuolista 	<ul style="list-style-type: none"> • vastuullinen seksuaalikäyttäytyminen • seksuaalisuuden eri muodot, arvot ja normit • sukupuolitaudit • porno, kaupallinen seksi, pedofilia, inesti • Oulun kaupungissa olevat tukipalvelut
3. Viihtyisä ja terveellinen ympäristö (turvallisuustaidot)	
Tapaturmat ja ensiapu	
Oppilas <ul style="list-style-type: none"> • tietää, miten toimitaan onnettomuustilanteissa • osaa antaa hätäensiapua ja elvytystä • tietää, miten toimitaan äkillisissä sairaskohtauksissa 	<ul style="list-style-type: none"> • ensiapu, auttamisvelvollisuus • vaara- ja onnettomuustilanteissa toimiminen • SPR ja muiden vastaavien kansalaisjärjestöjen toiminta
Kestävä tulevaisuus	
Oppilas <ul style="list-style-type: none"> • tiedostaa terveellisen ja kestäväen ympäristön merkityksen • tietää yksilön omakohtaisista vaikutus- ja toimimismahdollisuuksista 	<ul style="list-style-type: none"> • kestävä kehitys • jätehuolto • kierrätys • Oulun jätehuolto

TERVEYSTIEDON ARVIOINNIN PERIAATTEET

Terveystieto on laaja-alainen oppiaine. Lisäksi terveystiedon aihealueet ovat hyvin henkilökohtaisia ja sisältävät oppilaan omia eettisiä ja moraalaisia näkökantoja ja ratkaisuja. Terveystiedon arvioinnissa suositellaankin käytettäväksi toiminnallisia tapoja ja muutakin kuin numeerista arviointia.

Vuosiluokilla 1–4 terveystieto arvioidaan osana ympäristö- ja luonnontiedon oppiainetta. Vuosiluokilla 5–6 terveystiedon oppiaines sisältyy biologian ja maantiedon arviointiin. Terveystiedon oppiaines on mukana näiden aineiden hyvän osaamisen kuvauksissa. Vuosiluokilla 7–8 terveystieto arvioidaan päättöarvioinnin perusteiden mukaisesti. Päättöarvioinnin kriteerit arvosanalle kahdeksan löytyvät luvusta 9.5.

Yhtenä hyvänä arviointimenetelmänä suositellaan portfolion kokoamista. Kokoaminen voidaan aloittaa jo ensimmäisellä luokalla. Portfolioon oppilas kerää omat terveystiedon tunneilla tekemänsä tuotokset ja muut työt. Portfolio voidaan kerätä sähköisesti esim. levykkeelle tai disketille, tai portfolio kootaan konkreettiseksi kansioksi, josta löytyy eri vuosiluokkien aikana tehtyjä töitä. Tehdyt opinnäytetyöt ovat hyvänä apuna ylemmillä luokilla, kun samoihin aiheisiin palataan. Oppilas voi miettiä, kuinka omat käsitykset eri aiheista ovat vuosien aikana muuttuneet vai ovatko ne muuttuneet, ja miksi näin on tapahtunut. Terveystiedon pohdinnallisuuden vuoksi myös oppimispäiväkirja on hyvä arvioinnin keino. Oppilaita kannustetaan miettimään asioita omasta näkökulmasta ja pohtimaan omia valintojaan.

Arvioinnin on hyvä perustua yläluokilla kolmijakoon: oppilaiden aktiivisuuteen tuntityöskentelyssä, pidettyjen kokeiden arvosanoihin ja portfolio- tai oppimispäiväkirjan tuotoksiin. Näin taataan se,

että jokaisella oppilaalla on mahdollisuus tuoda esiin oma näkemyksensä yksilöllisesti, omien vahvuuksiensa kautta.

7.3.9 Uskonto

Uskonnon opetuksen keskeisenä tavoitteena on tarjota oppilaalle tietoja, taitoja ja kokemuksia, joiden pohjalle hän rakentaa omaa kulttuuri-identiteettiään ja hahmottaa uskontojen merkitystä ympäristössä. Tavoitteena on myös oppilaan elämänhallintataitojen vahvistaminen ja eettisyyteen kasvaminen. Opetuksen tavoitteena on perehdyttää oppilas omaan uskontoon, suomalaiseen katsomusperinteeseen ja tutustuttaa hänet muihin uskontoihin.

Huoltajille tiedotetaan koulunkäynnin alkaessa uskonnon opetuksen järjestämisestä ja oppilaan mahdollisuudesta osallistua oman uskontonsa tai elämäkatsomustiedon opetukseen. Myös koulun uskonnollisista tilaisuuksista ja juhlista tiedotetaan huoltajille ja oppilaille varataan vaihtoehtoisia mahdollisuuksia uskonnonvapauslain mukaisesti.

7.3.9.1 Evankelisluterilainen uskonto

Peruskoulussa on tärkeää antaa oppilaalle mahdollisimman laaja uskuntoon liittyvä yleissivistys, joka antaa hänelle aineksia oman maailmankuvan muodostamiseen ja ihmisenä kasvuun. Oman uskonto- ja kulttuuriperinteen entistä parempi tunteminen on edellytys monikulttuurisen vuorovaikutuksen onnistumiselle. Länsimaisen kulttuurimme arvopohja rakentuu keskeisesti kristillisille ja humanistisille perusarvoille, jotka ovat samalla oppilaan eettisen kehityksen välineitä. Nykyisessä maailmanpoliittisessa tilanteessa on erityisen tärkeää tiedostaa juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin keskinäinen yhteys.

Oppilaat tutustuvat uskonnon eri ilmenemismuotoihin lähtökohtana oma lähiympäristö. Luterilaisen kirkon opetusperinteestä käsin tutustutaan Jeesuksen persoonaan ja opetukseen sekä Vanhan testamentin kertomuksiin. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia keskustella aikuisten ja vertaistensa kanssa heidän omasta elämänpäiästään nousevista aiheista sekä soveltaa niihin kristinuskon keskeistä sisältöä. Erityisesti korostetaan jokaisen ihmisen arvoa riippumatta hänen ominaispiirteistään kuten esimerkiksi lahjakkuudesta, varallisuudesta tai ulkonaisesta olemuksesta.

Opetuksessa otetaan huomioon sekä suuren kaupungin kehittyvä kulttuuri että ympärillämme oleva laaja maaseutu, toisen kansankirkon läsnäolo, paikalliset herätysliikkeet sekä maahanmuuttajat kulttuuriperintöineen. Opetuksella pyritään vahvistamaan oppilaan turvallisuudentunnetta ja etsimään elämälle tarkoitusta Jumalan jatkuvan luomistyön kautta. Oppilasta rohkaistaan myös kohtaamaan omia tunteitaan ja jakamaan kokemuksia muiden kanssa.

Työtavat

Vuosiluokat 1–6

Uskonnonopetuksessa käytetään monimuotoisia, elämyksellisiä työtapoja niin, että uskonto oppiaineena koetaan mielekkääksi ja kiinnostavaksi. Mielekkyys lähtee omakohtaisista kokemuksista ja mahdollisuuksista purkaa ajatuksia ja tunteita keskustelemalla opettajan ja muiden aikuisten ja toisten samanikäisten kanssa. Kulloinkin esillä olevan tietoaikaisen mahdollisimman avoin käsittely herättää oppilaassa kiinnostuksen uskonnollisiin asioihin.

Tärkeimpinä työvälineinä uskonnonopetuksessa ovat oppikirjojen ohella kertomukset sekä Raamatusta että muista kirjoista. Perinteisen kertomisen ja lukemisen lisäksi kertomuksia voidaan nykytekniikkaa hyödyntäen kuunnella ja katsella ja tehdä omia tallenteita. Raamattu on tärkein lähdekirja, jota oppilaan tulee vähitellen oppia käyttämään itsenäisesti.

Pedagoginen draama eri muodoissaan tarjoaa monia käyttökelpoisia menetelmiä. Taiteet ovat eriomainen tapa tutkia ja tulkita asioita. Opetusta voi elävöittää taidekuvin ja tekemällä itse kuvia, laulamalla ja kuuntelemalla erilaista opetukseen soveltuvaa musiikkia ja tutustumalla kirjallisuuden avulla käsillä olevaan aiheeseen. Uskonnolliset kysymykset herättävät myös tarpeen keskustella, ja keskustelu onkin työskentelyn kenties tärkein osa. Saadut elämykset voidaan prosessoida ja sulatella itse tehtyihin töihin esimerkiksi askarrellen, muotoillen ja maalaten käyttämällä erilaisia materiaaleja ja välineitä.

Tiedon hankkimisessa käytetään perinteisten oppikirjojen ja opetuskeskustelujen lisäksi tietotekniikkaa. Verkkoysteys ja tekstinkäsittely mahdollistavat muun muassa ryhmätyöskentelyn (Riihi-ympäristö), tiedon keruun ja muokkauksen tai esimerkiksi kirjeenvaihdon maailmalla työskentelevän lähetystyöntekijän tai kummikoulun kanssa.

Vierailut erilaisiin kohteisiin (kotiseurakunta ja nähtävyydet ym.) sekä vierailijoiden kutsuminen koululle suovat oppilaalle mahdollisuuden tutkia opiskeltavia asioita aidoissa tilanteissa kysellen ja keskustellen. Yhteistyö kotiseurakunnan ja sen työntekijöiden kanssa on erityisen tärkeää.

7. luokka

Suurten maailmanuskontojen opiskelussa on tärkeää käyttää uskontojen omasta kulttuurista lähtöisin olevaa materiaalia kuten tekstejä, taidetta, musiikkia ja mahdollisesti jopa rituaaleja. Näiden avulla päästään elämykselliseen oppimiseen. Olennaista on myös uskontoihin liittyvän symbolikielen tuntemus. Oulussa on sekä buddhalaisia että islamilaisia maahanmuuttajia, joiden kanssa voi olla kanssakäymisessä.

Raamattuun tutustutaan yläasteella lähinnä Raamatun omien tekstien kautta. Tällöin on tärkeää käydä alustavasti läpi Raamatun teologiseen tutkimukseen ja tulkintaan liittyvää tietoainesta. Raamattu on länsimaisen kulttuurin perusteos, joten sen vaikutusta ei voi juuri liioitella. Tekstien yhteydessä luovan ilmaisun keinot ja taiteet eri muodoissaan auttavat syvempään kosketukseen kulttuuriperinteen kanssa. Esimerkiksi oppilaiden piirtämät sarjakuvat Raamatun henkilöistä ja kertomuksista antavat mahdollisuuden elämykselliseen oppimiseen, kunhan pidetään huolta tarpeeksi suuresta luovasta vapaudesta. Tärkeää on myös avoin keskustelu, jonka edellytyksenä ovat opettajan perustiedot teologian ja uskontotieteen alalta.

8. luokka

Kristillisen kulttuurin tunteminen opetetaan paljolti samoilla menetelmillä kuin muukin historia. Historian opiskelussa käytettävät metodit sopivat hyvin opiskeltaessa uskonnon ilmenemismuotoja myös suomalaisessa kulttuurissa. Aktiiviset yhteydet kirkon piirissä eläviin ja työskenteleviin ihmisiin tuovat ajankohtaisuutta ja havainnollisuutta opetukseen. Oulussa on monia kristillisiä kirkkokuntia, ja molempien kansankirkkojen piispanistuimet sijaitsevat täällä, joten niiden kanssa voi järjestää esimerkiksi vierailuja tai esitellä niiden katukuvassa näkyviä rakennuksia. Lisäksi on huomioitava, että valtaosa 8.-luokkalaisista käy rippikoulua. Oppilaiden omatoiminen vihkotyöskentely auttaa hahmottamaan laajoja kokonaisuuksia ja sallii yksilöllisen työskentelyn. Vihkon voi arvostella koesuorituksena.

9. luokka

Tärkein työtapana etiikkaa opiskeltaessa on pohdiskelleva keskustelu, joka avaa oppilaille eettisten arvojen ja normien taustoja sekä aatehistoriallisia lähtökohtia. Materiaalia ja aiheita saa niin tiedotusvälineistä kuin oppilaiden omasta elämänpiiristä. Draamapedagogiset menetelmät auttavat oppilaita erityisen hyvin samaistumaan toisiin ihmisiin ja kehittymään empaattisemmiksi ja myös itseään paremmin tunteviksi. Integrointi muihin oppiaineisiin on etiikan yhteydessä erityisen hedelmällistä (yhteiskuntaoppi, historia, biologia).

Maailmankuvaosiossa ei ole käytettävissä varsinaista oppikirjaa, joten oppilaan itsenäisen tiedonhankinnan taidot kehittyvät (koulujen omat kirjastot, yleiset kirjastot ja Internet). Oppilaat

tekevät vihkotyötä, laativat esityksiä tai portfoliotyyppejä kokonaisuuksia, joita syvennetään opettajajohtoisella opetuskeskustelulla.

Oppimisympäristö

Monimuotoisen oppimisen toteutuminen edellyttää opetustilojen muunneltavuutta. Lähtökohtana toimivalle kokonaisuudelle ovat sekä rauhallisen yksilöllisen työskentelyn että ryhmätyöskentelyn mahdollistavat kalusteet. Ihanteellisia olisivat liikuteltavat sermit, jotka ovat käytännöllisiä ja käteviä tilanjakajia ja käyvät hyvin myös teatteriesityksiin. Draamatyöskentelyä, kuvataiteita, askartelua ja portfolioita varten tarvitaan monenlaista välineistöä.

Käyttökelpoisia opetusvälineitä ovat edelleen opetusohjelmat ja dokumentit, kartat, pohjapiirrokset ja mahdolliset pienoismallit. Osa näistä voidaan toteuttaa yhdessä oppilaiden kanssa. Sähköisiin perusvälineisiin kuuluvat tietokone verkkoyhteyksineen ja muut AV-välineet (piirtoheitin, video- ja televisiolaitteet, CD-radionauhuri). Video- ja digikamera ovat hyviä esimerkiksi vierailujen ja erilaisten projektien dokumentointiin.

Arviointi

Uskonnon arviointi oppiaineena on haaste opettajalle. Uskonnon oppisisällöt koostuvat paitsi tiedollisista aineksista myös affektiivisista kokemuksista. Oppilas on opetuksessa mukana koko persoonallaan. Näin ollen opettajan tulee arvioida monipuolisesti oppilaan tuntityöskentelyä ja kirjallisia tuotoksia. Mitä pienemmistä oppilaista on kysymys, sitä enemmän painottuu tunnilla osallistuminen.

Oppilaan tuntityöskentelyä voi arvioida monella tapaa. Lähtökohtana on aktiivinen osallistuminen ja kiinnostus oppiainesta kohtaan. Oppilaan aktiivisuus näkyy osallistumisena opetuskeskusteluihin, ryhmätyöskentelyyn sekä ilmaisuharjoituksiin ja esityksiin. Oppilaiden kriittiset kysymykset edistävät koko luokan oppimista, joten useimmiten ne voidaan ottaa arvioinnissa positiivisesti huomioon.

Oppilaan tiedonhankinta- ja hallintataitoja arvioidaan erilaisten kirjallisten tuotosten avulla. Ryhmätyöt, portfoliot, vihkotyöskentely, raportit ja päiväkirjat kertovat tunnilla tehdyn työn tuloksista. Eri kokonaisuuksien lopussa pidetyt kokeet antavat tietoa siitä, mitä ja miten hyvin on opittu. Oppilaiden itsearvioinnista on opettajalle suuri apu.

Päätösarviointi korostaa OPH:n antamia perussisältöjä ja niitä on helpoin mitata erilaisilla kokeilla, vihkotyöskentelyllä ja tuntiaktiivisuudella. Syvyysulottuvuus on vaikeampi arvioida. Tavoitteena on mahdollisimman hyvä tasapaino yleissivistävän aineksen ja maailmankuvaa prosessoivan aineksen kesken.

Aihekokonaisuudet

Aihekokonaisuudet tulevat hyvin käsitellyiksi uskonnonopetuksessa, koska useimpien niiden sisältämät arvot nousevat suurelta osin kristinuskon arvoista. Aihekokonaisuudet painottuvat seuraavasti luokilla 1–6. (Aihekokonaisuuksista on laadittu Riihi-ympäristöön tarkkoja ja käytännönläheisiä esimerkkejä. Siksi seuraavassa tyydytään vain yleisiin mainintoihin.)

Vuosiluokka	Aihekokonaisuus
1–3	ihmisenä kasvaminen, kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys, yhteisöllisyys, turvallisuus ja vastuu ympäristöstä
4	kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys, ihmisenä kasvaminen, turvallisuus
5	kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys, viestintä ja mediataito, ihmisenä kasvaminen, teknologia ja ihminen
6	kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys, yhteisöllisyys, ihmisenä kasvaminen, viestintä- ja mediataito
7	kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys, ihmisenä kasvaminen
8	ihmisenä kasvaminen, osallistuva kansalaisuus, vastuu ympäristöstä, turvallisuus, teknologia ja ihminen sekä kulttuuri-identiteetti
9	kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys, teknologia ja ihminen, viestintä ja mediataito

Tavoitteet ja sisällöt

Alkuopetuksessa uskonnon opetusta toteutetaan pääsääntöisesti teemakokonaisuuksina. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden elämäntilanteet ja tuetaan oppilaiden eettisyyden ja vastuullisuuden kasvua. Eettinen keskustelu viriää usein arkipäivän tilanteista.

Luokat 1–2

Tavoitteet	Sisällöt
"Jumalan kämmenellä" Oppilas <ul style="list-style-type: none"> • oppii ymmärtämään elämän ainutkertaisuutta. • suhtautuu suvaitsevaisesti ja oikeudenmukaisesti toisiin ihmisiin. • pohtii oikeaa ja väärää lasten elämässä • oppii luottamaan Jumalan huolenpitoon 	<ul style="list-style-type: none"> • olemme kaikki erilaisia: erilaisia perheitä, ystävät lähellä ja kaukana (yhteys yltin tavoitteisiin ja ihmisenä kasvamisen aihekokonaisuuteen) • oppilaiden kokemuksia syntymästä ja kuolemasta, sekä kasteeseen ja hautajaisiin liittyviin tapoihin tutustumista • enkelit turvana • esimerkkejä Jeesuksen ihmeteoista
"Nyt sytytämme kynttilän" <ul style="list-style-type: none"> • Oppilas tutustuu Jeesuksen syntymään ja lapsuuteen. 	<ul style="list-style-type: none"> • adventin aika: Jeesuksen odotus • joulun aika: Jeesuksen syntymä • jouluperinteitä ja -tapoja • Jeesuksen lapsuus
"Kellot kaikuu" <ul style="list-style-type: none"> • Oppilas tutustuu kotiseurakuntaan ja sen toimintaan. 	<ul style="list-style-type: none"> • tutustutaan Raamattuun erityisenä kirjana • rukous on puhetta Jumalan kanssa • lähikirkkoon tutustuminen • seurakunnan työntekijöiden toimintaan tutustuminen • esimerkkejä oman seurakunnan lähetystyöstä
"Lensi maahan enkeli" Oppilas <ul style="list-style-type: none"> • tutustuu pääsiäisajan tapahtumiin. • ymmärtää, että itsekkin saa pyytää ja antaa anteeksi. 	<ul style="list-style-type: none"> • tutustutaan Jeesuksen kuolemaan ja ylösnousemukseen liittyviin Raamatun kohtiin • keskustellaan pääsiäiseen liittyvistä uskonnollisista tavoista ja perinteistä luterilaisessa ja ortodoksisessa kirkossa • pohditaan anteeksipyytämisen ja anteeksiantamisen merkitystä
"Jumala loi" <ul style="list-style-type: none"> • Oppilas oppii luonnon kunnioitusta. 	<ul style="list-style-type: none"> • luomiskertomukseen tutustuminen • ihmisen aseman pohtiminen • koululaisen valinnat ja vastuu kestävästä kehityksestä (yhteys yltin sisältöihin)

3. luokka

Tavoitteet	Sisällöt
<ul style="list-style-type: none"> oppilas tutustuu Vanhan testamentin tutuimpiin kohtiin VT:n henkilöiden sitominen Raamatun tutuimpiin opetuksiin oppilas rohkaistuu luottamaan Jumalan huolenpitoon 	<ul style="list-style-type: none"> Tutustutaan kertomuksiin syntiinlankeemuksesta, Nooasta, Aabrahamista, Joosefista ja Mooseksesta. Tutustutaan Daavidin ja Salomonin elämään. Keskustellaan Paimenpsalmin sisällöstä. Opetellaan Herran siunaus.
<ul style="list-style-type: none"> oppilas syventää tietojaan joulun ajan tapahtumista. oppilas oivaltaa vanhan ja uuden testamentin välisen yhteyden. 	<ul style="list-style-type: none"> Joulun tapahtumat luokan 1–2 luokan sisältöjä syventäen (messiasennustukset: Jesaja) ennustukset käyvät toteen.
<ul style="list-style-type: none"> oppilas pohtii oikeaa ja väärää ihmisen elämässä. 	<ul style="list-style-type: none"> Pohditaan kymmenen käskyn sisältöä nyky-yhteiskunnassa. Pohditaan kultaisen säännön merkitystä.
<ul style="list-style-type: none"> oppilas syventää tietojaan pääsiäisen tapahtumista. oppilas tulee tietoiseksi pääsiäisen jälkeisten tapahtumien liittymisestä kirkon syntyyn 	<ul style="list-style-type: none"> Pääsiäisen tapahtumat 1-2 luokan sisältöjä syventäen: ristiinnaulitseminen ja ylösnousemus, ilosanoma armosta. Helatorstain ja helluntain merkitys.
<ul style="list-style-type: none"> oppilas tutustuu seurakunnan lapsille ja nuorille suuntaamaan toimintaan. 	<ul style="list-style-type: none"> Tutustuminen kerhotoimintaan, leireihin, partioon, pyhäkouluun. Oppilaan kokemukset häistä sekä muista kirkollisista toimituksista ja niihin liittyvään juhlaperinteeseen tutustuminen.

4. luokka

Tavoitteet	Sisällöt
<ul style="list-style-type: none"> Oppilas tutustuu Jeesuksen elämään Uuden testamentin mukaan. Oppilas opettelee käyttämään Raamattua. 	<ul style="list-style-type: none"> Jeesuksen lapsuus ja toiminta: Jeesus ja Johannes, joulun ajan tapahtumat, Jeesuksen kaste, opetuslapset, Jeesuksen tunnustekoja, esimerkiksi Kaanaan häät, Jairuksen tytär, Kaksi sokeaa, Myrskyssä, Ruokkimisihme Tutustutaan evankeliumien kirjoittajiin (Matteus, Markus, Luukas ja Johannes).
<ul style="list-style-type: none"> Oppilas oppii Isä meidän–rukouksen ja tutustuu sen merkitykseen. 	<ul style="list-style-type: none"> Opetellaan Isä meidän -rukous.
<ul style="list-style-type: none"> Oppilas tutustuu kirkkovuoden juhlapyhiin ja niiden alkuperään. 	<ul style="list-style-type: none"> Käydään läpi kirkkovuoden pyhiä sekä eurooppalaisessa perinteessä vaikuttavia pyhimyksiä.
<ul style="list-style-type: none"> Oppilas käy vaihe vaiheelta läpi pääsiäisen tapahtumat. Oppilas pohtii pääsiäisen sanomaa ja merkitystä kristillisessä kirkossa. 	<ul style="list-style-type: none"> Pääsiäisen tapahtumat kuvataan evankeliumien mukaan opetuskeskustelun ja draaman avulla sekä kirjallisesti. Ylösnousemuksen toivoa pohditaan kristinuskon perustana esim. vierailijoiden kanssa.

5. luokka

Tavoitteet	Sisällöt
Oppilas <ul style="list-style-type: none"> tutustuu Jeesuksen opetuksiin ja vertauksiin pohtii Jeesuksen opetusten sanomaa yhdessä muiden kanssa oppii käyttämään Raamattua itsenäisesti 	<ul style="list-style-type: none"> Käsitellään vertauksia Jumalasta ja Jumalan valtakunnasta sekä rakkaudesta monipuolisin menetelmin esimerkiksi draaman, sarjakuvan tai postereiden avulla. Kertomuksina ovat esimerkiksi Sinapinsiemen, Kallis helmi, Mereen heitetty nuotta, Kadonnut lammas, Armoton palvelija, Uskotut leiviskät, Kadonnut raha, Hyvä paimen, Kylväjä.
Oppilas <ul style="list-style-type: none"> tutustuu kristinuskon syntyyn, alkuvaiheisiin ja leviämiseen 	<ul style="list-style-type: none"> Tutustutaan apostoleihin, erityisesti Pietariin ja Paavaliin sekä heidän toimintaansa Tarkastellaan kristinuskon asemaa Rooman valtakunnassa alkuseurakunnan aikana. Opetellaan uskontunnus. Pohditaan Pyhä kolminaisuuden käsite.

<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> tutustuu kristinuskon myöhempiin vaiheisiin tutustuu ainakin joiltakin osin keskiajan kirkolliseen kulttuuriin Euroopassa kertoo kokemuksistaan muista uskonnoista ja uskonnollisista yhteisöistä tutustuu lähiympäristössään kohtaamaansa uskonnollisuuteen oppii hyväksymään vakaumukseltaan erilaisia ihmisiä. 	<ul style="list-style-type: none"> Tutustutaan kristinuskon leviämiseen Euroopassa ja jakautumiseen ortodoksiseksi ja katoliseksi kirkoksi. Tutkitaan keskiajan kirkon elämää Euroopassa, esimerkiksi joitakin seuraavista: luostarit, kirkkorakennukset, musiikki, maalaustaide, paavius, ristiretket (integrointi historiaan). Keskustellaan Oulun alueen kristillisistä yhteisöistä, tehdään tutustumiskäyntejä mahdollisuuksien mukaan tai kutsutaan vierailijoita. Tutustutaan erilaisten kristillisten yhteisöjen juhlaperinteisiin Tutustutaan herätysliikkeistä herännäisyyteen ja lestadiolaisuuteen.
--	---

6. luokka

Tavoitteet	Sisällöt
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> tutustuu luterilaisen kirkon syntyvaiheisiin. vahvistaa luterilaista identiteettiään tiedostamalla reformaation suurten linjojen toteutumisesta kirkossamme ja yhteiskunnassamme pohtii luterilaisuuden merkitystä nyky-yhteiskunnassa ja omassa elämässään 	<ul style="list-style-type: none"> Tutustutaan uskonpuhdistukseen ja Lutherin opetukseen ja toimintaan. Sisältöinä ovat Lutherin keskeiset opetukset, oppi vanhurskauttamisesta, oppi kahdesta regimentistä, kansankielen merkitys, tasa-arvon korostaminen papiston ja maallikoiden välillä, virsiperinteen keskeisyys. Käsitellään luterilaisuuden syntyä ja tuloa Suomeen, samoin Agricolan merkitystä (yhteys äidinkielen ja kirjallisuuteen). Pohditaan luterilaisen kirkon vaikutusta ympäröivään yhteiskuntaan (esimerkiksi lainsäädäntö ja koululaitos); kulttuuriin (musiikki: J.C. Bach, virret, gospel); taiteeseen (kirkkoarkkitehtuuri, maalaustaide, kirkkoteistiilit), kirjallisuuteen (Katekismus, 7 veljestä, vanhat postillat); arvoihin, keskustelua perinteisistä ja moderneista arvoista
<ul style="list-style-type: none"> Oppilas tutustuu monipuolisesti luterilaisen kirkon toimintaan Oulussa (yhteistyössä paikallisen seurakunnan kanssa). 	<ul style="list-style-type: none"> Tutustutaan Oulun seurakuntiin ja kirkkoihin Tutustutaan kirkon virat ja seurakunnan päätöksenteko Tutustutaan seurakunnan toimintaan (jumalanpalveluselämä, pyhät toimitukset, diakonia ja lähetystyö, ekumenia). Oppilas hyödyntää oppimisessaan Oulun ev.lut. seurakuntien ja Tuomiokapitulin kotisivuja. Oppilas tutustuu valtakunnalliseen (Kotimaa) ja paikalliseen kirkolliseen lehdistöön (Rauhan tervehdys) sekä kirkkonettiin (www.evl.fi).
<ul style="list-style-type: none"> Oppilas tutustuu alustavasti Uuden testamentin syntyyn ja sisältöön tutustuu keskeiseen kristilliseen etiikkaan Jeesuksen opetuksista käsin pohtii ja keskustelee omaan ja ympäristönsä elämään liittyvistä eettisistä kysymyksistä (erityisen hyvä mahdollisuus integraatioon terveystiedon kanssa). 	<ul style="list-style-type: none"> Tutustutaan Jeesuksen tunnetuimpiin vertauksiin ja opetukseen (osa vertauksista on käsitelty jo 5. luokalla). Perehdytään varhaisnuoren elämän keskeisiin ja ajankohtaisiin eettisiin kysymyksiin esimerkiksi tupakka ja päihteet, seksuaalisuus, kaupallisuus ja sen muokkaama ihmiskuva, luonnon ja eläinten oikeudet, kiusaaminen, väkivalta ja väkivaltaviihde, (oppiaineiden integroinnin mahdollisuus).

Vuosiluokat 7–9

Evangelisluterilaisen uskonnon opetuksen tehtävänä on vuosiluokilla 7–9 syventää ja laajentaa oppilaan ymmärtämystä oman uskonnon ja muiden uskontojen luonteesta ja merkityksestä sekä näin tukea oppilaan oman maailmankatsomuksen ja eettisen näkemyksen rakentumista.

7. luokka

Tavoitteet	Sisällöt
<p>Oppilas tutustuu</p> <ul style="list-style-type: none"> • uskontotieteen kautta uskontoon ilmiönä ja siihen liittyvään peruskäsitteistöön • suuriin maailmanuskontoihin, niiden syntyprosessiin, jumala- ja pelastuskäsityksiin, pyhiin kirjoituksiin, kulttiin ja levinneisyyteen • Raamattuun kristittyjen pyhänä kirjana • Raamattuun länsimaisen kulttuurin perusteoksena • Raamatun tulkintatraditioihin. 	<ul style="list-style-type: none"> • homo religious, riitit, myytit, tabu ja pyhyys • uskontojen osa-alueet: tieto, tunne toiminta sekä vaikutus yksilöön, yhteisöön ja kulttuuriin • varhaiskantaiset uskonnot • hindulaisuus • buddhalaisuus • Kiinan ja Japanin uskonnot • juutalaisuus • kristinusko • islam • Raamatun syntyprosessi ja keskeinen sisältö • Raamatun luomismyytit ja patriarkkakertomukset • Vanhan ja Uuden testamentin välinen yhteys • kristinuskon pelastuskäsitys • fundamentalistinen, historialliskriittinen, pelastushistoriallinen, eksistentiaalinen sekä narratiivinen

8. luokka

Tavoitteet	Sisällöt
<p>Oppilas tutustuu</p> <ul style="list-style-type: none"> • tärkeimpiin kristillisiin kirkkokuntiin sekä niiden levinneisyyteen, elämään, uskon pääpiirteisiin sekä kirkkojen väliseen yhteistyöhön • suomalaiseen katsomusperinteeseen 	<ul style="list-style-type: none"> • kirkon kehitysvaiheet Rooman valtakunnan aikana • lännen roomalaiskatolinen kirkko • idän ortodoksinen kirkko • uskonpuhdistus ja sen synnyttämä protestanttinen liike, erityisesti luterilainen kirkko • helluntaiherätys, baptistit, metodistit, pelastusarmeija, adventistit ja vapaakirkko • shamanistinen aika • kristinuskon tulo Suomeen ja katolinen keskiaika • uskonpuhdistus Suomessa ja sen juurtuminen 1600–1700-luvuilla • luterilainen yhtenäiskulttuuri 1800–1900-luvuilla • herätysliikkeet, etenkin herännäisyys ja lestadiolaisuus • yhtenäiskulttuurista moniarvoiseen nykyaikaan

9. luokka

Tavoitteet	Sisällöt
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> tutustuu etiikan peruskäsitteisiin ja kristinuskosta nousevaan etiikkaan. pohtii keskeisiä eettisiä ongelmia liittyen ihmissuhteisiin, yksilön elämään yhteisön jäsenenä sekä ihmisen ja luonnon välisiin suhteisiin tutustuu <u>alustavasti</u> länsimaisen maailmankuvan keskeisiin kehittäjiin ja heidän vaikutukseensa uskonnolliseen ajatteluun perehtyy tieteen ja uskonnon välisen vuoropuhelun <u>suuriin linjoihin</u> omana aikanaamme tiedostaa olemassaolon mysteeri-luonteen perimmäisten kysymysten suhteen 	<ul style="list-style-type: none"> käsitteet etiikka ja moraal kristinuskon eettiset ytimet: kultainen sääntö, rakkauden kaksoiskäsky sekä vuorisaarna VT:n profeettojen yhteiskunnallinen sanoma elämän merkitys ja rajallisuus ihmisen valinnat ja hänen tekojensa seuraukset päihteiden käyttö yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien välinen jännite medialukutaito, median moraal suorituksista ja ominaisuuksista riippumaton ihmisarvo sota ja rauha seksuaalisuus ja perhe raamatun vanha maailmankuva joitakin antiikin ajan ajattelijoita: Sokrates, Platon, Aristoteles, Augustinus luonnontieteen ja filosofian keskeisiä edustajia keskiajalta: T. Akvinolainen, N. Kopernikus, G. Galilei uuden ajan keskeisiä tiedemiehiä: I. Newton, R. Descartes, C. Darwin, K. Marx, S. Freud, A. Einstein Raamatun luomiskertomus ja ”big bang” -teoria keskeisiä ihmiskäsityksiä: kristillinen, humanistinen, materialistinen ja biologinen Tieteellisen tietämisen rajoja: esim. maailmankaikkeuden ja elämän synty, ihmisen minä-tajunta, kuolema

Kirjallisuutta:

Dietrich Schwanitz. Sivistyksen käsikirja. Kaikki, mitä tulee tietää 2003

Hart Michael H. Ihmiskunnan 100 suurinta. Helsinki. 1979

Hattstein Markus. Maailman suuret uskonnot. Köln. 1997

Heininen Simo. Heikkilä Markku. Suomen kirkkohistoria. Helsinki. 1996

Järveläinen P. Kristinuskon ja moraal. Suomalaisen Teologisen Kirjallisuusseuran julkaisuja. Helsinki. 1992;

Lahdenperä P. ja Sahlén B. Syrjästä kaveruuteen. Työtapa oppilaiden asenteiden ja luokan vuorovaikutussuhteiden kehittämiseksi. Kokkola. 1994.

Mannermaa Tuomo. Pieni kirja Jumalasta. Kirjapaja. 1996

Pitkänen P. (toim.). Kasvatuksen etiikka. Helsinki. 1996

Pyysiäinen Markku ja Seppälä Jarkko (toim.). Uskonnonopetuksen käsikirja. Juva. 1998

Riekkinen Wille. Pieni Kirja Jeesuksesta. Kirjapaja. 1995.

Räsänen Heikki ja Saarinen Esko. Raamattutieto. Otava. 1995.

Sihvo Hannes ja Nurmi Esko (toim.). Raamattu suomalaisessa kirjallisuudessa. Kaunis tarina ja Jumalan keksintö. Yliopistopaino. 2001.

Sollamo R., Dundenberg I., Suokko E. ja Tuovinen R. Riitit, myytit ja Raamattu. 1997.

Sollamo R. ja Dundenberg I. Naisia Raamatussa. Viisautta ja rakkaus. Yliopistopaino. 1992.

Lukion oppikirjat; Yliopistoissa käytettävät teologian ja uskontotieteen peruskurssikirjat.

7.3.9.2 Ortodoksinen uskonto

Uskonnon opetuksen yhtenä keskeisimpänä tavoitteena on oppilaan ortodoksisen identiteetin vahvistaminen ja ylläpitäminen. Oppilasta autetaan ymmärtämään uskonnon merkitystä hänelle itselleen sekä näkemään uskonnon vaikutuksia yhteiskunnassa ja kulttuurissa. Oppilas saa tietoa vaikutuskeinoista ja mahdollisuuksista, oikeuksista ja velvollisuuksista oman seurakunnan jäsenenä.

Uskonnon opetus tukee ja vahvistaa oppilaan myönteistä minäkuvaa ja ohjaa häntä kunnioittamaan elämää sen moninaisuudessaan. Oppilas oppii arvioimaan omaa toimintaansa, perustelemaan sitä ja ottamaan vastuuta. Oppilas oppii ottamaan huomioon toiset ihmiset. Uskontotunnit antavat monia mahdollisuuksia tunteiden ja omien ajatusten käsittelyyn. Omien tunteiden ja ajatusten ilmaisu sekä osallistuminen ja vuorovaikutus ovat osa uskonnon opetusta.

Oppilaalle pyritään jakamaan mahdollisimman laajasti paitsi oman kirkon kulttuuriperinnettä myös muita erilaisia maailmankatsomuksellisia aineksia. Tämä auttaa oppilasta jäsentämään omaa maailmankatsomustaan ja ymmärtämään muita kulttuureja.

Ortodoksisen uskonnon tavoitteena on auttaa oppilasta ymmärtämään, että yksilö rakentaa valinnoillaan paitsi omaa tulevaisuuttaan myös yhteistä tulevaisuuttamme. Oppilasta ohjataan toimimaan rakentavasti kulttuurisesti ja sosiaalisesti kestävän tulevaisuuden puolesta.

Työtavoista ja opetusmenetelmistä

Opetusryhmät ovat usein pieniä ja ne koostuvat monenikäisistä oppilaista. Tämä seikka rajaa monessa uskontoryhmässä joidenkin työskentelytapojen käyttöä. Yksilölliset työt ja parityöt soveltuvat hyvin uskontotunneille.

Värikkään lisän uskontotunneille tuovat monista eri kulttuuripiireistä tulleet ortodoksilapset. Erityisesti Venäjältä saapuu Oulun alueelle paljon maahanmuuttajia. Puutteellinen kielitaito voi aluksi tuottaa ongelmia myös uskonnon tunneilla.

Ortodoksista uskontoa opetetaan yhteistyössä kotien kanssa. Tämä näkyy muun muassa siinä, että oppilaiden vanhempia voidaan kutsua mukaan koululaisjumalanpalveluksiin. Ortodoksisen uskonnon opettajan ja vanhempien välinen kanssakäyminen hoituu pääasiassa tiedotteiden, reissuvihkojen, puhelinkeskustelujen ja tapaamisten välityksellä.

Ortodoksinen uskonnon opetus alaluokilla pyritään järjestämään oppilaan omalla koululla, jonne uskonnon opettaja saapuu. Oppitunnit pidetään samanaikaisesti oppilaan oman luokan uskonnon opetuksen kanssa tai ainakin niin, ettei oppilas jää jälkeen muissa oppiaineissa.

Vuosiluokat 1–6

Alemmillä luokka-asteilla pyhyiden tuntemusta voidaan tuoda esille uskontotunnin alussa ja lopussa pidettävissä rukoushetkissä. "Kotialttarin" edessä oppilaat voivat sytyttää lampukan tai tuohuksen ja lukea rukouksia tai laulaa kirkkoveisuja. Kirkolliset juhlat ja paastot käsitellään opetuksessa. Tunneilla tutustutaan pyhien ihmisten elämään ja erityinen huomio kohdistetaan paikallisten pyhien elämäkertoihin.

Oulun ortodoksinen seurakunta on alueellisesti suurimpia seurakuntia ja se kuuluu Oulun ortodoksiseen hiippakuntaan. Hiippakunnan laajuudesta johtuen sen alueella on tiettyjä erityispiirteitä: ortodoksisuus kolttalappalaisten keskuudessa, Vienan karjalaisuus, ruotsinkielinen ortodoksisuus ja siirtokarjalaisuus Laatokan Karjalasta. Jumalanpalveluksia pidetään siis suomeksi, ruotsiksi, saameksi ja venäjäksi. Erilaiseen ortodoksiseen perinteeseen tutustuminen on olennaista.

Yhteys seurakuntaan tapahtuu jumalanpalveluselämään tutustumisen kautta. Vuoden aikana oppilaat osallistuvat koululaisjumalanpalveluksiin Oulun seurakunnan katedraalissa, muissa ortodoksisissa kirkoissa ja rukoushuoneissa. Oppilaille tarjotaan mahdollisuus osallistua seurakunnan toimintaan erilaisten tapahtumien, kerhojen, retkien ja leirien myötä. Myös oppituntien aikana tapahtuvat vierailut omaan ja muihin kristillisiin kirkkorakennuksiin ovat mahdollisia. Vieraiden kutsuminen uskontotunneille tuo mielenkiintoa oppitunteihin.

Uuden ja Vanhan testamentin tekstit ovat keskeinen osa ortodoksisen kirkon liturgisessa elämässä. Raamatun kertomuksiin syvennyttään mm. kerronnan, nukketeatterin, ikonitaiteen ja kirkkoveisujen avulla. Tunneilla opetellaan käyttämään Raamattua yhdessä ja itsenäisesti. Tietotekniikkaa voidaan käyttää yhtenä opetuksen apuvälineenä.

Ortodoksisilla uskontotunneilla erityisesti alkuopetuksessa luodaan paljon käsin esimerkiksi askartelemalla, piirtämällä ja tekemällä käsitöitä. Ortodoksinen uskonnon opetus voi toimia myös osana muuta koulutyötä. Uskontoa voidaan integroida koulun muihin oppiaineisiin kuten kuvaamataitoon, musiikkiin, historiaan, käsityöhön ja kotitalouteen. Ekumeeninen toiminta Oulun seudun kirkkokuntien välillä on herättänyt positiivista huomiota valtakunnallisella tasolla. Ortodoksipapin pitämät tilaisuudet tai uskonnon opettajan vierailutunnit voisi toteuttaa ekumeenisessa hengessä.

Vuosiluokat 7–9

Yläluokkien luokkien ortodoksioppilaat opiskelevat omana opetusryhmänään ja uskonnon opetuksessa käytetään vuorokurssijärjestelmää samoin kuin alaluokillakin. Seitsemännellä ja kahdeksannella luokalla opetuksen sisältönä on erityisesti kirkkohistoria, jolloin voidaan edetä opettajajohtoisesti oppilaiden tehdessä muistiinpanoja työvihkoonsa. Myös oppilaskeskeiset työtavat soveltuvat: ryhmätyöt ja yksilölliset työt kuten oppimispäiväkirja. Kun oppilaat tekevät esseitä ja referaatteja, he oppivat käyttämään kirjoja, sanomalehtiä, Internetiä tai muuta lähdemateriaalia tiedon hankkimiseen. Oppilaille painotetaan kriittistä media- ja viestintätaitoa.

Kuten alemmillakin luokkatasoilla jumalanpalveluksiin, sakramentteihin ja seurakunnan elämään osallistuminen voi olla osa ortodoksisen uskonnon opetusta. Vanhempien oppilaiden kanssa voidaan järjestää mahdollisuuksien mukaan esimerkiksi tutustumismatka Uuden Valamon ja Lintulan luostareihin.

Eettisten asioiden opiskelussa tärkeintä on keskustelu, jossa pohditaan yhdessä ongelmaratkaisuja. Opetuksessa huomioidaan oppilaan oma elämäntilanne. Draaman käyttö on suositeltavaa. Nykyaikaa käsittelevät hetkeä koskettavat dokumentit ja elokuvat herättävät oppilaissa erilaisia tunteita ja mielipiteitä. Paneelissa ja väittelyssä oppilaat pääsevät kertomaan ja perustelemaan mielipiteitään. Ortodoksinen etiikka nojaa opetuksessaan vahvasti Raamattuun, joten sitä käytetään paljon opetuksessa.

Aihekokonaisuudet

Ihmisenä kasvaminen

- Uskonnon opetus tukee oppilaan kokonaisvaltaista kasvua ja elämänhallinnan kehittymistä sekä yksilöllisyyden, terveen itsetunnon ja yhteisöllisyyden kehitystä. Erityisesti oppilas oppii toisten huomioon ottamista, arvioimaan toimintansa eettisyyttä ja tunnistamaan oikean ja väärän.

Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

- Uskonto on osa oppilaan henkistä ja aineellista kulttuuriperintöä. Se on kulttuuri-identiteetin osatekijä. Kirkolliset juhlapyhät ovat osa suomalaista tapakulttuuria. Tutustumalla omaan suomalaiseen uskontoperinteeseen ja tutkimalla eurooppalaisen kulttuuri-identiteetin olemusta, erilaisia kirkkokuntia ja maailman uskontoja, oppilas kehittää valmiuksiaan kulttuurien väliseen vuorovaikutukseen ja kansainvälisyyteen.

Viestintä ja mediataito

- Omien ajatusten ja tunteiden ilmaisu, osallistuminen ja vuorovaikutus ovat osa uskonnon opetusta. Tunneilla pyritään käyttämään mahdollisimman monipuolisesti viestinnän ja median välineitä. Oppilaille painotetaan kriittistä media- ja viestintätotetta. Kiinnitetään huomiota median välittämään kuvaan eettisistä asioista.

Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjäys

- Oppilas oppii ymmärtämään koulu yhteisön, julkisen sektorin, elinkeinoelämän ja järjestöjen merkitystä, toimintaa ja tarpeita yhteiskunnan toimivuuden näkökulmasta. Hän oppii osallistumaan tarkoituksenmukaisella tavalla ja ottamaan vastuuta yhteisten asioiden hoidosta.

Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta

- Oppilas oppii keinoja edistää hyvinvointia omassa yhteisössään sekä ymmärtämään hyvinvoinnin uhkia ja mahdollisuuksia globaalilla tasolla. Uskonossa oppilasta ohjataan toimimaan rakentavasti kulttuurisesti ja sosiaalisesti kestävästä tulevaisuudesta. Oppilasta ohjataan huomioimaan yksilön ja yhteisön vastuu elinympäristön tilasta ja ihmisten hyvinvoinnista.

Turvallisuus ja liikenne

- Oppilas oppii edistämään väkivallattomuutta ja toimimaan kiusaamistilanteissa rakentavasti. Oppitunneilla käsitellään myös onnettomuus- ja kriisitilanteissa tarkoituksenmukaisesti toimimista, terveyttä ja turvallisuutta.

Ihminen ja teknologia

- Oppilas oppii käyttämään teknologiaa vastuullisesti ja kriittisesti. Käsitellään erityisesti tieteen kehitykseen, teknologiaan ja tietotekniikkaan liittyviä eettisiä kysymyksiä. Käytetään tietotekniikkaa opetuksen yhtenä apuvälineenä.

Arviointi

Arviointi on jatkuvaa, tavoitteellista, yksilöllistä ja oikeudenmukaista. Oppilaan oppimisvaikeudet huomioidaan ja hänelle tarjotaan mahdollisuutta suulliseen kokeeseen tai oppimistehtäviin. Arvioinnin pohjana ovat esimerkiksi tuntiaktiivisuus, kokeet, läksynkuulustelut, esitelmät sekä ryhmä- ja projektityöt. Arvioinnin apuna voivat olla itsearviointi ja kehityskeskustelu. Oppilaan osaaminen arvioidaan 8.–9. -luokilla perusopetuksen päättöarviointin kriteerien pohjalta ja se perustuu monipuoliseen näyttöön.

Tavoitteet ja sisällöt vuosiluokittain

1. luokka	
Tavoitteet	Sisällöt
<ul style="list-style-type: none"> • Oppilas oppii tuntemaan kirkkovuotta • Oppilas tutustuu oman seurakunnan toimintaan • Oppilas tutustuu Jeesuksen kotimaahan ja Jeesuksen elämän keskeisiin vaiheisiin • Oppilas pohtii elämästä nousevia eettisiä kysymyksiä • Oppilas oppii ottamaan huomioon lähimmäisensä opetusryhmässä ja sen ulkopuolella. 	<ul style="list-style-type: none"> • kirkkovuoden juhlat: joulu, teofania ja pääsiäinen • oppilaan oma taivaallinen esirukoilija ja nimipäivä • paasto • kirkon pyhiä ihmisiä: Pyhä Nikolaos, pyhittäjät Sergei ja Herman • risti, ristinmerkki ja ikoni • rukous • seurakunnan lapsityö • sakramenteista ehtoollinen • Raamatun osat • elämää Palestiinassa • Jeesuksen elämän pääkohtia • oikea ja väärä, ystävyys ja suvaitsevaisuus
2. luokka	
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> • tutustuu kirkkovuoden kiertoon • oppii tuntemaan omaa seurakuntaa ja lähiympäristönsä kirkkoja • syventää ortodoksisen kristillisyyden peruskäsitteitä • oppii ottamaan vastuuta teoistaan • tutustuu Jeesuksen elämään ja opetukseen. 	<ul style="list-style-type: none"> • tärkeimpien juhlien perinteitä ja tapoja • oppilaan nimikkopyhä • paasto • Johannes Kastaja • kirkkorakennus ja sen esineistö • seurakunnat • seurakunnan kerhot • evankelis-luterilainen kirkko • kodin uskonnollinen elämä • liturgia-jumalanpalvelus • kasteen, ehtoollisen ja katumuksen sakramentit • anteeksipyyntö ja -anto • lähimmäisenrakkaus • Jeesuksen elämän keskeisiä tapahtumia • Jeesuksen opetuksia • Jeesuksen työn jatkuminen lähetystyön muodossa
3. luokka	
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> • tutustuu Vanhan testamentin kertomuksiin • oppii luottamaan Jumalan huolenpitoon • pohtii oikeaa ja väärää, hyvän ja pahan eroa • tarkastelee kirkon sakramenteja ja pohtii niiden merkitystä 	<ul style="list-style-type: none"> • alkukertomukset: luomiskertomus, syntiinlankeemus, vedenpaisumus • patriarkkakertomukset: Abrahamin, Isakin, Jaakobin ja Joosefin elämänvaiheita • Mooses – Israelin kansan vapauttaja • saapuminen Luvattuun maahan • ihminen Jumalan kuvana ja kaltaisena • liitto Jumalan kanssa • Jumala johdattelee Israelin kansaa • kymmenen käskyä • synti • katumus • anteeksi antaminen ja anteeksi saaminen • kaste, voitelu, ehtoollinen ja synnintunnustus
4. luokka	
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> • perehtyy Jeesuksen elämään tutustumalla evankeliumien kertomuksiin • ymmärtää kirkon perinteeseen liittyviä tapoja 	<ul style="list-style-type: none"> • Palestiina Jeesuksen aikaan • Jumala valitsee Neitsyt Marian Jumalanäidiksi • Johannes Kastaja – Herran edelläkävijä • Jeesuksen syntymä, slaaviminen • Jeesuksen ympärileikkaus (uusi vuosi), nimenanto • Jeesuksen temppeliin tuonti, kirkottaminen • Jeesuksen kaste (loppiainen), veden pyhitys

<ul style="list-style-type: none"> • perehtyy tarkasti suuren viikon ja pääsiäisen tapahtumiin • pohtii Jeesuksen julkista toimintaa • tarkastelee jumalanpalveluksia, kirkollisia tapoja ja kirkkorakennusta • perehtyy omaan seurakuntaan ja sen toimintaan • tietää luostarilaitoksen ja kirkollisia järjestöjä • tietää kirkon omia pyhiä ihmisiä 	<ul style="list-style-type: none"> • Jeesuksen kirkastuminen, ensihedelmän siunaaminen • Jeesuksen Jerusalemiin ratsastaminen (palmusunnuntai), virpominen • Jeesuksen ylösnousemus (pääsiäinen), ristisaatto, pääsiäisaika päättyy • evankeliumien syntyvaiheita • ihmeteot ja niiden merkitys • vertaukset Jumalan valtakunnasta ja Jumalasta opetuskeinona • opetuslasten tehtävä • liturgia (ehtoollisjumalanpalvelus) • kirkon esineistö • ikonostaasi • seurakunnan työntekijät • kerhotoiminta • munkki/nunna • Ortodoksisten Nuorten Liitto (ONL), Tuohustuli-lehti • Sergei ja Herman Valamolaiset • Arseni Konevitsalainen, Trifon Petsamolainen
<p>5. luokka</p> <p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> • perehtyy Jeesuksen opetustoimintaan, vuorisaarnan keskeisimpiin kohtiin • ymmärtää kirkkovuoden suurten juhlien ja paastoaikojen merkityksen kirkon elämässä • tietää kirkon marttyyreja • tuntee kirkon opin Pyhästä kolminaisuudesta • pohtii kirkon pelastusnäkemystä • tuntee lähiympäristönsä kristillisiä kirkkoja ja muita uskontoja. 	<ul style="list-style-type: none"> • lähimmäisen rakastaminen • hyväntekeväisyys • rukouksen merkitys, Isä meidän -rukous • autuuden lauseet – askelmat kohti Jumalan valtakuntaa • Jeesuksen opetus kymmenestä käskystä • kultainen sääntö • vertauksia viimeisestä tuomiosta • Jeesuksen suhtautuminen muukalaisiin, syntisiin • kirkon suuret juhlat • joulupaasto, suuri paasto, apostolien paasto ja jumalanäidin paasto • hengellinen paasto ja ruokapaasto • viikonpäivien pyhät muistot • apostolit Pietari ja Paavali • diakoni Stefanus, suurmarttyyri Georgios Voittaja • oman kirkon praasniekkapäivä eli nimipäivä - helluntai • Isä – Kaikkivaltias, Luoja • Poika - Jeesus Kristus, maailman Vapahtaja • Pyhä Henki – Jumalan armon välittäjä, kirkon elävöittäjä • taivas • kuolema • usko Jumalaan, Jumalan armo ja hyvät teot • taisteleva ja riemuitseva seurakunta • evankelisluterilainen kirkko • roomalaiskatolinen kirkko • helluntaiherätys • islam • juutalaisuus
<p>6. luokka</p> <p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> • syventyy kirkon jumalanpalveluselämään ja sakramentteihin 	<ul style="list-style-type: none"> • liturgia • vigilia • paastoliturgia

<ul style="list-style-type: none"> • perehtyy Raamattuun pyhänä ja inhimillisenä kirjana • tuntee kirkkonsa keskeisimpiä uskonopin kohtia • pohtii ortodoksisuuden merkitystä nyky-yhteiskunnassa ja omassa elämässään • perehtyy ortodoksisten kirkkojen taiteeseen ja vertailee niitä keskenään. • pääpiirteissään tuntee lännen kirkkojen kirkkotaidetta. 	<ul style="list-style-type: none"> • rukouspalvelus • hautausoimitus ja vainajien muistelu • kaste, voitelu, ehtoollinen, katumus, sairaanhoito, avioliitto, pappeus • jumalanpalveluspuvut ja muut kirkkotekstiilit • liturgiset värit • Vanhan ja Uuden testamentin syntyvaiheita • kirjoittajia • Raamatun kaanon • historialliset kirjat: kuningasten aika • profeetalliset kirjat: Jesaja, Jeremia, Hesekiel ja Daniel • Raamatun käyttö jumalanpalveluksissa: psalmit, epistola, evankeliumi • uskontunnustus • pyhä perimätieto • arvot • ikonitaide • kirkkoarkkitehtuuri • kirkkolauluperinne
<p>7. luokka</p>	
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> • tutustuu kristinuskon varhaisvaiheisiin, sen opin kehittymiseen ja kirkon järjestäytymiseen • tarkastelee kirkon myöhempiä vaiheita • tietää kirkkojen välisistä yhteyksistä ja ortodoksisuuden yleismaailmallisuudesta 	<ul style="list-style-type: none"> • kirkon synty • apostolien lähetystehtävä, apostoli Paavali • marttyyrien aika • kirkolliskokoukset • kirkon hallinto • luostarilaitoksen kehittyminen • kristinuskon leviäminen Euroopassa • kirkon jakaantuminen: ortodoksinen ja roomalaiskatolinen kirkkokunta • protestanttiset kirkot: luterilainen, reformoitu, anglikaaninen kirkko ja vapaakirkkoja • ortodoksiset paikalliskirkot • ekumeeninen liike
<p>8. luokka</p>	
<p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> • perehtyy Suomen ortodoksisen kirkon vaiheisiin ja suomalaisten uskonnollisuuteen • tutustuu kirkkonsa hallintoon ja järjestötoimintaan • tutustuu uskontoon ilmiönä ja uskonnon vaikutukseen yksilössä, yhteisössä ja kulttuurissa • tutustuu syvemmin suuriin maailmanuskontoihin. 	<ul style="list-style-type: none"> • ortodoksisen uskon juurtuminen Laatokan Karjalaan • luostarit: Valamo, Konevitsa, Petsamo ja Lintula hengellisen elämän keskuksina • Venäjän ja Ruotsin vallan aika • kirkko itsenäisessä Suomessa • siirtokarjalaisuus Oulun seudulla • herännäisyys, maallistuminen, uususkonnollisuus • Konstantinopolin patriarkaatti, kirkon hallintoelimet • seurakunnan hallinto • nuorisotoiminta: Ortodoksisten Nuorten Liitto, maailmanlaajuinen Syndesmos, seurakunnan kerhot, kristinoppileiri • aikuisjärjestöt: PSHV, Tiistaiseurat, Ortodoksinen Lähetys • symbolit, myytit, riitit, kultit, pyhän kokeminen • tiedollinen ulottuvuus, tunne ja toiminta • varhaiskantaiset uskonnot, hindulaisuus, buddhalaisuus, Kiinan ja Japanin uskonnot • juutalaisuus, islam, Kristinusko
<p>9. luokka</p>	
<p>Oppilas</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vanhan testamentin kymmenen käskyä

<ul style="list-style-type: none"> • tutustuu etiikan peruskäsitteisiin ja kristillisen etiikan yleispiirteisiin • syventyy pohtimaan yksilö- ja yhteisöeettisiä kysymyksiä ja osaa soveltaa niitä toiminnassaan. 	<ul style="list-style-type: none"> • vuorisaarnan etiikka • etiikka ja moraali • arvot ja normit • Jumalan armo • hengellisten voimien vahvistaminen: rukous, sakramentit, paasto, Raamatun luku • käsitys synnistä • vastuu omasta itsestä, lähimmäisestä ja koko luomakunnasta • henkilökohtainen suhde Jumalaan ja muihin ihmisiin • ihminen Jumalan kuvana ja pyrkimys kaltaisuuteen • bioetiikka: esim. abortti, eutanasia, itsemurha • ihmissuhteet • työ- ja talouselämä • sota ja rauha • muuttuva maailma • ihmisoikeudet
---	---

7.3.9.3 Muut uskonnot

Opetushallitus on opetussuunnitelman perusteissa määritellyt, että kaikkien uskontosidonnaisten ryhmien opetuksessa noudatetaan seuraavia periaatteita:

Uskonnon opetuksessa tarkastellaan elämän uskonnollista ja eettistä ulottuvuutta oppilaan oman kasvun näkökulmasta sekä laajempina yhteiskunnallisena ilmiönä. Uskontoa käsitellään yhtenä inhimillisen kulttuurin vaikuttavana pohjavirtana. Uskonnon opetuksessa korostetaan oman uskonnon tuntemista sekä valmiutta kohdata muita uskontoja ja katsomuksia, etenkin suomalaisessa yhteiskunnassa vaikuttavia katsomusperinteitä.

Uskonnon opetuksen tehtävänä on tarjota oppilaalle tietoja, taitoja ja kokemuksia, joista hän saa aineksia identiteetin ja maailmankatsomuksen rakentamiseen. Opetus antaa valmiuksia kohdata uskonnollinen ja eettinen ulottuvuus omassa ja yhteisön elämässä.

Opetuksen tavoite on uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys.

Opetuksen tavoitteena on

- perehdyttää omaan uskontoon
- perehdyttää suomalaiseen katsomusperinteeseen
- tutustuttaa muihin uskontoihin
- auttaa ymmärtämään uskontojen kulttuurista ja inhimillistä merkitystä
- kasvattaa eettisyyteen ja auttaa ymmärtämään uskonnon eettistä ulottuvuutta.

7.3.10 *Elämäkatsomustieto*

Elämäkatsomustieto on oppiaineena perustaltaan monitieteinen kokonaisuus, jonka lähtökohtiin kuuluu niin filosofiaa kuin yhteiskunta- ja kulttuuritieteitäkin. Elämäkatsomustiedon ihmiskäsityksen mukaan ihmiset ymmärretään kulttuuriaan uudistavina ja luovina toimijoina, jotka kokevat ja tuottavat merkityksiä keskinäisessä kanssakäymisessään. Katsomukset, inhimilliset käytännöt ja niitä koskevat merkitykset ovat yksilöiden, yhteisöjen ja kulttuuriperinnön vuorovaikutuksen tulosta. Elämäkatsomustiedossa painotetaan ihmisten järkipäistä kykyä tutkia maailmaansa ja ohjata aktiivisesti omaa elämäänsä.

Elämäkatsomustieto antaa oppilaalle aineksia kasvaa itsenäiseksi, suvaitsevaiseksi, vastuulliseksi ja arvostelukykyiseksi yhteisönsä jäseneksi. Tämä merkitsee oppilaan eettisen ajattelu- ja lukutaidon kehittämistä, vuorovaikutustaitojen harjoittelua, katsomuksellisen- ja kulttuurisen yleissivistyksen laajentamista sekä erityisesti ohjaamista maailman ja itsensä tutkimiseen, pohtimiseen ja jäsentämiseen. Elämäkatsomustiedon tavoitteita ja sisältöjä voidaan opiskella osana monia aihekokonaisuuksista.

Elämäkatsomustietoa opiskelevat ne oppilaat, jotka eivät kuulu kirkkoon tai uskonnollisiin yhdyskuntiin. Elämäkatsomustiedon opetusta järjestetään, jos opetukseen on ilmoittautunut kunnassa vähintään kolme oppilasta. Huoltajia informoidaan asiasta koulunkäynnin alkaessa.

Opetusjärjestelyistä

Ensimmäisen ja kuudennen luokan oppilailla on opetusta 2 vuosiviikkotuntia. Muilla vuosiluokilla opetusta on 1 vuosiviikkotunti. Opetus järjestetään usein yhdysluokkaryhmissä. Opetuksessa voidaan käyttää vuorokurssiperiaatetta. Vaihteleva tuntimäärä eri luokilla rajaa ryhmänä toimimista. Opettaja voi käyttää ensimmäisen luokan oman elämäkatsomustiedon tunnin opiskeltavan asian valmisteluun, perustietojen kartuttamiseen ja opiskelumenetelmien harjoitteluun (esim. keskustelu) ja muun ryhmän kanssa yhteisellä tunnilla syventää opetusta. Vaihtoehtoisesti opettaja voi keskittyä ensimmäisen luokan omalla tunnilla opetussisältöjen taulukossa **A-kirjaimella** merkittyihin teemoihin ja koko ryhmän yhteisillä tunneilla **B-kirjaimella** merkittyihin teemoihin. Kuudennen vuosiluokan ”omalla tunnilla” opiskellaan taulukossa 6A kuvattuja sisältöjä.

Työtavat

Elämäkatsomustiedon opetuksessa on mahdollisuus soveltaa monipuolisesti erilaisia opetus- ja oppimismenetelmiä opettajajohtoisesta tuntityöskentelystä oppilaan yksilöllisiin taipumuksiin ja oppimistyyliin korostaviin työtapoihin.

Työtavoissa on pyrittävä suosimaan sellaisia menetelmiä, jotka edistävät ja kehittävät oppilaan aktiivisuutta. Tiedon vastaanottajan sijasta oppilas nähdään aktiivisena tiedon etsijänä, hankkijana ja muodostajana. Häntä rohkaistaan esittämään tietojaan ja käsityksiään eri muodoissa sekä puolustamaan niitä dialogisesti. Vastuullisen oppilaan ihanteeseen kuuluu myös oppia toimimaan vuorovaikutteisesti ja yhteistoiminnallisesti.

Opetusjärjestelyissä on erityisesti otettava huomioon opetusryhmän usein heterogeeninen rakenne. Toivottavaa on, että elämäkatsomustiedossa huomioidaan jatkuva opetusjärjestelyissä.

Arviointi

Elämäkatsomustiedossa arvioidaan sisällöllistä ja elämäkatsomustiedollista tiedon ymmärtämistä ja omaksumista. Olennaista on myös oppilaan kyky tarkastella ja ilmaista katsomuksellisia aiheita erilaiset näkökulmat huomioivasti ja tietoa soveltavasti. Arvioinnissa tulee ottaa huomioon, että katsomukselliset kysymykset ovat henkilökohtaisia, mutta niiden perustana ovat ajattelun tiedolliset, yleisesti hyväksytyt kriteerit kuten kriittisyys, johdonmukaisuus ja empaattisuus.

Tavoitteet

Vuosiluokilla 1-2 oppilas oppii tiedostamaan olevansa ryhmän jäsen ja toimimaan toisten lasten kanssa rakentavasti, tunnistamaan tunteitaan ja sovittamaan lasten keskinäisiä riitoja, muodostamaan myönteistä kuvaa itsestään oppijana ja ymmärtämään oppimisen merkitystä sekä ymmärtämään itsensä osana luontoa.

Sisällöt

LK	Ihmissuhteet ja moraalinen kasvu	Itsetuntemus ja kulttuuri-identiteetti	Yhteisö ja ihmisoikeudet	Ihminen ja maailma
1-2	A Minä ja muut /toiset <ul style="list-style-type: none"> Miten tutustun toiseen? Miten tulen toimeen toisten lasten kanssa? Minä ja muut Mitä tarkoittavat hienotunteisuus, myötätunto ja toisen asemaan asettautuminen? 	A Kuka minä olen ja mitä osaan? <ul style="list-style-type: none"> Mitä leikin/harrastan? Ihmisten ulkoiset piirteet – miltä näytän? Ihmisten ominaisuuksista ja luonteesta - millainen olen, miten ajattelen? Erilaiset tunteet - milloin olen iloinen, surullinen, pelokas, vihainen, onnellinen jne.? Miten ilmaisen tunteitani? Miten huomioin toisten tunteet? 	A Koulu <ul style="list-style-type: none"> Miksi käyn koulua? Millainen on hyvä luokka/koulu? Käyvätkö kaikki lapset koulua? 	A Minä ja luonto <ul style="list-style-type: none"> Mitä kuuluu luontoon? Mitä voin tehdä luonnossa? Vuodenajat luonnossa Miten voin suojella luontoa? Miten liikun luonnossa? Kauneus luonnossa
1-2	B Hyvä, oikea ja väärä <ul style="list-style-type: none"> Mikä on hyvää/pahaa sadussa, kertomuksessa, elokuvassa jne.? Mikä on hyvää leikissä, perheessä, koulussa, luonnossa jne.? Miten voin erottaa oikean ja väärän? 	B Kasvan ja kehityn <ul style="list-style-type: none"> Mitä kuuluu kehooni ja kuinka se toimii? Miten voin huolehtia terveydestäni? Miten voin kasvaa? Mitä vaiheita kuuluu ihmisen elämään? Vanhuus, sairaus ja kuolema 	B Koti <ul style="list-style-type: none"> Minun perheeni Erlaisia perheitä Mitä perhe ja koti merkitsevät minulle? Perheeni tapoja ja juhlia Siviiliseremoniat – milloin ja miksi niitä vietetään, mitä niissä tapahtuu 	B Elämän synty ja kehitys maapallolla. Mitä on elämä? <ul style="list-style-type: none"> Elämän erilaisia muotoja, elämän arvo Miten elämä maapallolla on syntynyt? Maaplaneetta ja maailmankaikkeus Syntymä, elämä ja kuolema luonnossa

Tavoitteet: Vuosiluokilla 3–4 oppilas oppii ymmärtämään ystävyyden ja yhdessä olemisen merkitystä, ymmärtämään ja hyväksymään ihmisten erilaisuutta, toimimaan oikeudenmukaisen maailman puolesta ja toimimaan elinympäristönsä suojelemiseksi.

Sisällöt

LK	Ihmissuhteet ja moraalinen kasvu	Itsetuntemus ja kulttuuri-identiteetti	Yhteisö ja ihmisoikeudet	Ihminen ja maailma
3–4	Ystävyys <ul style="list-style-type: none"> • Kuka on ystäväni? • Mitä kuuluu ystävyyteen? • Erilaisia ystävyys-suhteita • Mikä on ystävyyden merkitys elämässäni? • Ystävyys ja rakkaus 	Erilaisuus ja suvaitsevaisuus <ul style="list-style-type: none"> • Ihmisiä erottavia seikkoja • Ihmisiä yhdistäviä seikkoja • Miten suhtaudun erilaisuuteen? • Mitä on suvaitsevaisuus? 	Yhdessä eläminen <ul style="list-style-type: none"> • Mitä teemme yhdessä, miksi? • Erilaiset säännöt ja niiden tarkoitus • Mitä ovat sopimus, sääntö, lupaus, luottamus, rehellisyys ja totuus? 	Minä ja maailma <ul style="list-style-type: none"> • Mitä maailma merkitsee minulle ja mitä siihen kuuluu? • Mitä on todellisuus? • Mitä on ihminen? • Mikä on minulle tärkeää maailmassa? • Mitä on tiede ja mitä on taide?
3–4	Oikeudenmukaisuus ja reiluus <ul style="list-style-type: none"> • Oikea/väärä teko? Mitä on reiluus? • Oikeudenmukaisuus jokapäiväisessä elämässäni • Oikeudenmukaisuuden toteutuminen maailmassa • Rikkaus ja köyhyys maailmassa 	Erilaisia elämäntapoja <ul style="list-style-type: none"> • Lasten elämää eri maissa • Erilaisia elämäntapoja ja kulttuureja. • Elämäntapojen kohtaaminen/monikulttuurisuus 	Lasten oikeudet <ul style="list-style-type: none"> • Oikeus ja laki • Oikeus ja velvollisuus • Lasten oikeudet ja niiden toteutuminen Suomessa ja muualla 	Maailman tulevaisuus <ul style="list-style-type: none"> • Mitä on aika ja mitä se merkitsee minulle? • Mikä maailmaa uhkaa? • Mihin voin vaikuttaa/mihin en voi vaikuttaa? • Voinko vaikuttaa elinympäristöni tulevaisuuteen? Miten?

Tavoitteet: 5.–6.lk oppilas oppii suvaitsevaisuutta ja arvostamaan erilaisuutta; valitsemaan ja perustelemaan hyvän elämän valintoja; ymmärtämään kulttuuriset juurensa; käyttämään oppimiaan kulttuuriin ja elämäntutkimukseen liittyviä käsitteitä ja kykenee hankkimaan tietoja erilaisista katsomuksista.

Sisällöt

LK	Ihmissuhteet ja moraalinen kasvu	Itsetuntemus ja kulttuuri-identiteetti	Yhteisö ja ihmisoikeudet	Ihminen ja maailma
5	<p>Ajattelun vapaus</p> <ul style="list-style-type: none"> Mitä on keskustelu: mielipide ja sen perustelu, olla samaa/eri mieltä, milloin voi muuttaa mieltänsä, toisen mielipiteen kunnioittaminen Miksi kaikki eivät ajattele samalla tavalla? Vapaus, uskonnonvapaus, vakaumus, suvaitsevaisuus, rasismi ja sorto. Välineitä ajatteluun. 	<p>Kulttuuri</p> <ul style="list-style-type: none"> Kulttuurin käsite Suomalainen kulttuuri Suomalaiset kulttuurivähemmistöt Maailman kulttuuriperintö 	<p>Tasa-arvo ja rauha</p> <ul style="list-style-type: none"> Mitä on tasa-arvo ja toteutuuko se? Mitä on demokratia? Väkivallan syyt, muodot ja seuraukset Rauhan uhkatekijät tämän päivän maailmassa Miten voin edistää rauhaa? 	<p>Kestävä kehitys</p> <ul style="list-style-type: none"> Kestävän kehityksen periaate Minä ja kestävä kehitys Erilaisia ympäristöjärjestöjä
6A	<p>Hyvä elämä. Miten voin vaikuttaa omaan elämään?</p> <ul style="list-style-type: none"> Arvon ja normin käsitteet, ihanteet, hyveet Mitä arvoja/ihanteita/hyveitä haluan toteuttaa elämässäni? Vastuu ja vapaus elämässäni Millainen ihminen haluan olla? Mitä onnellisuus on? 	<p>Elämäntutkimus</p> <ul style="list-style-type: none"> Uskomus/luulo/tieto/ymmärrys Maailmankuva, maailmankatsomus ja elämäntutkimus Erilaisia maailmankatsomuksia (erityisesti tieteellinen, teistinen, ateistinen, agnostinen, skeptinen) Identiteetti ja sen muuttuminen 	<p>Eettinen ongelma</p> <ul style="list-style-type: none"> Oman elämäni eettisiä ongelmia ja niiden ratkaisuja Moraaliarvostelma Moraalidilemma Miten voin arvioida teon moraalista oikeutusta? (teon tarkoitus, seuraus jne.) 	<p>Kulttuuri ja luonto</p> <ul style="list-style-type: none"> Ihminen ja luonto Kulttuurinen elinympäristö Kulttuurin ja luonnon vuorovaikutus Luonnon asema erilaisissa kulttuureissa
6 B Katso- musten maailma	<p>Katsomuksen kehittyminen</p> <ul style="list-style-type: none"> Katsomuksellinen suvaitsevaisuus Usko ja järki Pohdintaa tieteestä ja uskosta Humanismi omakohtaisena valintana ja ajattelutapana 	<p>Uskonnot ja uskonnottomuus</p> <ul style="list-style-type: none"> Kalevalainen uskonto Saamelaiset ja shamanismi Kristinusko Suomessa Maailman uskontoja ja katsomuksia mm. lähialueen uskonnollisia ja uskonottomia katsomuksia 	<p>Mitä katsomuksen, vakaumuksen, uskonnon jne. vapaus tarkoittavat?</p> <ul style="list-style-type: none"> Vapauden perustelut Kansainvälisiä ja eurooppalaisia katsomuksen vapauden kysymyksiä esim. ihmisoikeuden julistus, valistusajattelu 	<p>Luonnollinen ja yliluonnollinen</p> <ul style="list-style-type: none"> Tarkastelutapoja luontoon Ilmiöitä ja selityksiä Yliluonnollisuus, pyhyys, tabut, saastaisuus Myytit ja riitit

			• Uskonnonvapauden historiaa	
--	--	--	------------------------------	--

Tavoitteet: 7.luokan oppilas oppii suvaitsevaisuutta ja ymmärtämään erilaisia katsomuksia; laajentamaan kulttuurista yleissivistystään; oman kulttuurinsa tärkeinä pidettyjä arvoja ja niiden taustoja; tuntemaan erilaisten kulttuurien ominaispiirteitä, niiden taustoja, arvoja ja elämäntapoja; kehittämään omaa eettistä ja moraalista ajattelua.

Sisällöt

LUO KKA/ kurssi	Ihmissuhteet ja moraalinen kasvu	Itsetuntemus ja kulttuuri- identiteetti	Yhteisö ja ihmisoikeudet	Ihminen ja maailma
7 Kult- tuuri	Suvaitsevaisuus <ul style="list-style-type: none"> • Kulttuurierot • Suvaitsevaisuuden käsite • Suvaitsevaisuus rauhan tukijalkana • Oma kasvu suvaitsevaisuuteen 	Suomalaisen kulttuurin kehitys <ul style="list-style-type: none"> • Kalevalaisesta kulttuurista nykypäivään • Suomalainen korkeakulttuuri • Suomalainen työväen kulttuuri • Suomalainen nykykulttuuri • Suomalainen uskonnoton tapakulttuuri 	Kulttuuri ja yhteisö <ul style="list-style-type: none"> • Yhteisön ja kulttuurin suhde • Vähemmistön käsite • Erilaisia vähemmistöjä, esim. lähialueen vähemmistöjä 	Käsityksiä ihmisen ja luonnon suhteesta <ul style="list-style-type: none"> • Humanistinen, utilistinen, mystinen ja naturalistinen • Millaisessa maailmassa haluaisin elää? •
7 Etiikka ja hyvä elämä	Nuoren moraalinen kasvu <ul style="list-style-type: none"> • Moraalidilemma • Nuorten elämän moraalisia ongelmia ja kysymyksiä • Hyvän elämän arvovalintoja 	Monikulttuurisuus eettisenä ongelmana <ul style="list-style-type: none"> • Kulttuurien moninaisuus esim. tutustuminen eri kulttuuriperinteisiin • Länsimainen monikulttuurisuus • Monikulttuurisuus: rikkaus vai ongelma? • Relativismi • Suvaitsevaisuuden eettinen perusta 	Ihmisoikeusetiikka <ul style="list-style-type: none"> • Ihmisen arvokkuus moraalien perustana • YK:n julkilausumat • Ihmisoikeuksien lajeja • Humanistimanifestit • Oikeudet ja velvollisuudet 	Ympäristöetiikka <ul style="list-style-type: none"> • Ihmiskeskeisyys ja luontokeskeisyys • Eläinten oikeudet • Yhteisön ja yksilön vastuu

Tavoitteet: 8. luokan oppilas oppii laajentamaan yhteiskunnallista tietoisuuttaan ja yleissivistystään; näkemään erilaisia eettisiä ulottuvuuksiaan omassa elämässään, ympäristössä ja luonnossa, perustelemaan näkemyksiään, toimimaan aktiivisena ja kriittisenä kansalaisena.

Sisällöt

8 Kansalaisuus ja hyvä yhteiskunta	Toimiminen kansalaisena <ul style="list-style-type: none"> • Kansalaisaktivismi • Mikä on kansalaistottelemattomuutta? • Välinpitämättömyys ja passiivisuus 	Politiikka <ul style="list-style-type: none"> • Politiikka yhteisten asioiden hoitamisena • Poliittisia katsomuksia (liberalismi, sosialismi jne.) • Nykyisiä poliittisia katsomuksia • Nuorten toiminta 	Demokratia <ul style="list-style-type: none"> • Antiikin demokratia • Demokratian käsite ja nykymodernin piirteitä • Vapaus: positiivinen ja negatiivinen vapaus 	Kestävä kehitys <ul style="list-style-type: none"> • Kestävän kehityksen määritelmä • Luonnonvarojen uudistuminen ja tasapaino • UNESCO:n luontokohteet • Kansalaisjärjestöjen toimintaa
---------------------------------------	---	---	--	---

Tavoitteet: 9. luokan oppilas oppii kunnioittamaan ja ymmärtämään luonnon ja erilaisten elämänmuotojen tärkeyden, tiedostamaan mahdollisuuksia vaikuttaa erilaisten elämänmuotojen suojelemiseksi, erottamaan oikeaa ja väärää toimintaa eri tilanteissa, ymmärtämään globaalin etiikan tärkeyden, kehittämään eettistä ja moraalista ajatteluaan sekä kasvamaan vastuullisuuteen.

Sisällöt

9 Tulevaisuus	Miten voin toimia tulevaisuuden hyväksi? <ul style="list-style-type: none"> • Kansallinen ja globaalinen näkökulma • Hyvän kansalaisen tuntomerkit • Keinot ja mahdollisuudet toimia 	Minun tulevaisuuteni, haaveet <ul style="list-style-type: none"> • Tulevaisuuden suunnittelu • Eri ikäkausien kysymyksiä • Vertailu oman ja maailman tulevaisuuden välillä 	Tulevaisuuden yhteiskunta <ul style="list-style-type: none"> • Tulevaisuutta koskeva yhteiskunnallinen päätöksenteko • Uhkat ja mahdollisuudet • Utopia ja dystopia • Suomi 2017 ja muut skenaariot 	Luonnon tulevaisuus <ul style="list-style-type: none"> • Luonnonsuojelu • luonnonsuojelujärjestöjä • Tulevaisuuskuvia
------------------	--	--	--	---

7.3.11 Historia ja yhteiskuntaoppi

Historia ja yhteiskuntaopin tehtävänä on ohjata oppilasta kasvamaan aktiiviseksi ja vastuulliseksi toimijaksi yhteiskunnassa. Oppiaineessa kohtaavat nykyisyys ja menneisyys osana historiallista kehitysprosessia. Opetus ohjaa oppilasta ymmärtämään ja arvostamaan sekä omaa että muita kulttuureja.

Tavoitteet

Historian ja yhteiskuntaopin tavoitteena on tarjota oppilaille aineksia oman identiteetin rakentamiseen ja opettaa ymmärtämään niin henkisen että aineellisen työn arvoa. Opetuksen tarkoituksena on tukea oppilaan kasvua suvaitseväiseksi ja demokraattiseksi kansalaiseksi. Valtakunnallisten tavoitteiden lisäksi on tärkeää, että oululaiset oppilaat saavat perustiedot kotikaupungin ja oppilaan oman asuinalueen historian tärkeistä ajankohdista.

Oppilas osaa hankkia tietoa menneisyydestä ja ymmärtää historian ilmiöiden ja tapahtumien syitä ja seurauksia. Hän osaa myös arvioida oppimaansa ja pystyy perustelemaan mielipiteensä. Varsinkin yhteiskuntaopissa korostuu oppilaan kyky kriittisesti tulkita median eri muodoissa välittämää informaatiota. Oppilaalla on kyky ymmärtää yhteiskunnan ja taloudellisen toiminnan eettistä ulottuvuutta. Peruskoulun päättänyt oppilas on oma-aloitteinen ja aktiivinen, osaava ja yhteistyökykyinen ja -haluinen.

Työtavat

Historian ja yhteiskuntaopin oppiminen mahdollistaa hyvin erilaisten ja monipuolisten opetusmenetelmien käytön aina perinteisestä vihkotyöstä, liitutaulun ja kartan käytöstä nykYTEknologian sähköisten tietoverkkojen hyväksi käyttöön. Koska jokainen oppilas oppii asiat omalla oppimistyyliillään, hyvä historian opetus käyttää monipuolisia niin yksilö- kuin ryhmäkeskeisiä menetelmiä. Vuosiluokilla 5 ja 6 tulee kiinnittää erityistä huomiota tietotekstien käytön ja erilaisten opiskelumenetelmien ohjaamiseen sekä oppiaineen liittämiseen oppilaiden kokemusmaailmaan.

Tavoitteet suuntaavat opetusmenetelmiä yhä enemmän toiminnalliseen suuntaan, jolloin oppilaan osuus oppimisen subjektina, aktiivisena tiedon hankkijana, muokkaajana ja esittäjänä korostuu. Työtavoista riippumatta on tärkeää oppilaiden ja opettajan yhteistoiminnan korostuminen oppimistapahtumassa.

Historian oppimisympäristö on monipuolinen. Kirjat, kirjastot ja arkistot muodostavat perustan. Uudet sähköiset verkko-oppimisympäristöt mahdollistavat arkistomateriaalin ja dokumenttien lisääntyvän käytön. Yhteiskuntaopissa ajan tasalla olevan tiedon hankkiminen helpottuu. Kriittinen suhtautuminen käytettyjen lähteiden luotettavuuteen tulee entistä tärkeämmäksi verkkomateriaalia käytettäessä. Tieto- ja viestintäteknologia mahdollistavat historian ja yhteiskuntaopin opetuksessa lisääntyvän yhteistyön luokkien kesken niin kotimaassa kuin kansainvälisestikin.

Joustavat työtavat ja uudet oppimisympäristöt tarjoavat myös hyvän mahdollisuuden historian ja yhteiskuntaopin ja muiden oppiaineiden integraatioon. Oppiaineen luonteen ansiosta integraatio voi toteutua kaikkien koulussa opetettavien aineiden kanssa, käytettävissä oleva aika ja mielikuvitus ovat ainoat rajoittavat tekijät. Historian integroiminen on suositeltavaa erityisesti luokilla 5–6.

Aihekokonaisuudet

Aihekokonaisuudet ovat opetuksen ja kasvatustyön keskeisiä painoalueita. Historia ja yhteiskuntaoppi oppiaineena antaa mahdollisuuden erilaisten aihekokonaisuuksien luontevaan käsittelyyn erisisältökokonaisuuksissa. Aihekokonaisuuksilla voidaan helposti syventää historian ja yhteiskuntaopin osa-alueita katsomalla jotain historian tapahtumaa aihekokonaisuuden näkökulmasta.

Sisällöissä on mainittu aiheeseen sopiva aihekokonaisuus, joka voi aihepiirin käsittelytavasta ja tarkastelunäkökulmasta riippuen olla jokin muukin. Lopullinen toteutus tapahtuu aina koulussa. Koulun opetussuunnitelmassa päätetään ja yksilöidään aihekokonaisuuden toteutusmuoto ja laajuus.

Aihekokonaisuudet tulee mieltää mahdollisuuksina, joiden avulla voidaan opetusta ja kasvatusta eheyttää. Kaikkia tähän opetussuunnitelmaan sisällytettyjä aihekokonaisuuksia ei tarvitse toteuttaa, mutta on pidettävä huolta, että ne näkyvät koulun toimintakulttuurissa.

Teemat

Jokaisen koulun opetussuunnitelmassa mainitaan millä tavalla opetuksessa toteutetaan valittu teema. Teema voi vuosittain vaihdella. Kukin koulu päättää toteutuuko teema pitkän ajan kuluessa vai projektityön luonteisesti.

Arviointi

Historian ja yhteiskuntaopin arviointi perustuu havainnointiin, keskusteluun oppilaan kanssa, oppilaan ja hänen ryhmänsä tekemiin tuotoksiin sekä erilaisten kokeiden tuloksiin. Arvioinnin pohjana ovat kunkin luokan tavoitteet. Vaikka arvioinnista vastaa viime kädessä opettaja, on arviointi parhaimmillaan kaikkien osapuolien yhteistoimintaa ja vuoropuhelua.

Oppilaiden erilaisuus on haaste arvioinnille ja koko historian ja yhteiskuntaopin opettamiselle. Perinteisten kirjallisten kokeiden lisäksi oppilaille olisi hyvä antaa mahdollisuus näyttää osaamistaan myös muilla tavoilla. Suulliset esitykset, historialliset draamat, multimediatyöt, portfoliokansiot, ryhmien yhteisvasteuulliset tuokset yms. laajentavat oppilaan osaamiskapasiteetin hyödyntämistä. Arvioinnissa otetaan huomioon myös, miten vastuullisesti, aloitteellisesti, yritteliäästi, säännöllisesti ja huolellisesti oppilas työskentelee ja miten hän toimii yhteistyössä toisten kanssa.

Tarkoituksena on, että oppilas saa yksilöllistä ja totuudenmukaista palautetta edistymisestään, työskentelystään, sosiaalisesta kasvustaan, käyttäytymisestään sekä opiskelutaidoistaan. Arvioinnissa pitäisi pyrkiä myös työskentelyn aikana oppilaan positiiviseen tukemiseen ja kannustamiseen.

Sisällöt

Paikallishistorian tuntemuksen kautta tuodaan historiaa lähemmäksi oppilaan kokemusmaailmaa erityisesti opiskelun alkuvuosina Ajankohtaiset tapahtumat jollakin tietyllä sisältöalueella tai vaalit voivat olla hyvä syy poiketa järjestyksestä. Opetussuunnitelman käytännön toteutus ei ole normien sokeaa seuraamista vaan sisältöjen järkevää käyttämistä ja ryhmittämistä. Myös yleisen historian, Suomen historian, paikallishistorian, teemojen ja aihekokonaisuuksien rytmittäminen on toteutettava oppilaille mielekkäällä tavalla. Sisältöjen yhteyteen on kirjattu parhaiten sopiva aihekokonaisuus. Näkökulmasta riippuen joku toinenkin aihekokonaisuus voi sopia aivan yhtä hyvin.

Vuosiluokka 5

Tärkein tavoite on tutustuttaa oppilas uuden oppiaineen olemukseen ja oppimiseen. Historian peruskäsitteet kuten lähde, tulkinnat, aikakaudet ja muutokset opitaan aluksi lähihistorian kuten oman perheen ja lähiseudun historian avulla. Oppilaiden oman aktiivisen roolin korostaminen niin tiedon hankkijana kuin käsittelijänä on tärkeä tavoite. Oppilaat opettelevat myös luomaan kertomuksia historian tapahtumista ja selittämään tapahtumia.

Oheisten sisältöjen lisäksi 5. luokalla käydään läpi yksi seuraavista teemoista, jonka kehitystä tarkastellaan esihistorialliselta ajalta 1800-luvulle saakka:

- a) jokin Euroopan ulkopuolinen korkeakulttuuri
- b) kaupankäynnin kehitys
- c) kulttuurin kehitys
- d) liikumis- ja kuljetusvälineiden kehitys
- e) väestössä tapahtuneet muutokset.

Vuosiluokka 5

Sisältötavoitteet	Yleinen historia	Suomen historia	Oulun seudun historia	Aihekokonaisuus
Omat juuret ja historiallinen tieto <ul style="list-style-type: none"> ▪ oman perheen tai kotiseudun historia ▪ muistelujen, kirjoitusten, esineiden, kuvien ja rakennetun ympäristön merkityksien tulkitseminen 	<ul style="list-style-type: none"> • Mitä historia on? • Historian lähteet? • Historian aputieteet: • arkeologia 	<ul style="list-style-type: none"> • Oma suku ja kotiseutu • Kaupunki- ja maalaiselämää • Mahdollisesti vierailu Turkansaareissa tai Pohjois-Pohjanmaan maakuntamuseossa 	<ul style="list-style-type: none"> • Purjelaivat, tervanpoltto • Elämää jollakin vuosikymmenellä, esim. 1930-luvulla 	Ihmisenä kasvaminen Vertailu menneen ajan samanikäisen nuoren elämään. Millaisia eroja ja yhtäläisyyksiä koulussa, kotona, ajankäytössä. Millaisia ongelmia sen ajan nuoren piti ennen voittaa, entä nyt?
Esihistoriallinen aika ja ensimmäiset korkeakulttuurit <ul style="list-style-type: none"> • kivikauden ihmisten elinolot ja niissä tapahtuneet muutokset pronssin ja raudan keksimisen seurauksena • maanviljelyn aloittamisen, valtioiden synnyn ja kirjoitustaidon keksimisen vaikutukset ihmisten elämään 	<ul style="list-style-type: none"> • Ihmisen synty • Aika ennen kirjoitustaitoa • Kaksoisvirtainmaa • Egypti • maanviljelyn ”keksiminen”, kaupunkien ja valtioiden synty • ”Sivistys”, kirjoitustaito 	<ul style="list-style-type: none"> • Suomen asuttaminen • Elämää ja kauppaa muinaisaikoina • Pyyntikulttuurista • maanviljelykseen 	<ul style="list-style-type: none"> • Kivikautiset löydöt • Mahdollinen vierailu Kierikkikeskukseen 	
Eurooppalaisen sivilisaation synty <ul style="list-style-type: none"> • antiikin Ateenan ja Rooman yhteiskunta ja kulttuuri • antiikin heijastuminen tähän päivään 	<ul style="list-style-type: none"> • Kaupunkivaltiot • Ilias ja Odysseia • Ateena ja demokratia • Persialaissodat • Peloponnesolaissota • Aleksanteri Suuri • Rooma – antiikin suurvalta • Kansainvaellukset • Uskonnot, tieteet, taiteet, urheilu 	<ul style="list-style-type: none"> • Asutuksen leviäminen • Suomessa 		

Keskiaika <ul style="list-style-type: none"> uskontojen vaikutukset ihmisten elämään ja ihmisten eriarvoinen yhteiskunnallinen asema Suomen liittäminen osaksi Ruotsia 	<ul style="list-style-type: none"> Kuninkaiden ja paavien Eurooppa Islamilainen maailma Suomi liitetään Ruotsiin Suomi osana Ruotsia 	<ul style="list-style-type: none"> Viikingit Kristinuskon tulo Suomeen ja sen vaikutukset Ristiretket Katolinen kirkko ja koulu Kirkko ja koulu Säädöt Oikeusjärjestelmä 	<ul style="list-style-type: none"> Oulu keskiajalla 	Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys <ul style="list-style-type: none"> Millainen erottava ja yhdistävä tekijä uskonto on ollut ja on?
---	--	---	--	---

Vuosiluokka 6

Syvennetään jo aikaisemmin opittua. Tavoitteena on syventää historian ymmärtämistä lähiympäristöä laajempiin historiallisiin kokonaisuuksiin. Muutoksen ja jatkuvuuden tunnistaminen eri kulttuureissa ja eri aikakausina nousee esille. Lisäksi on tavoitteena oppia etsimään syitä keskeisille historian tapahtumille. Oppilas kykenee erottamaan entistä paremmin toisistaan lähteen ja siitä tehdyn tulkinnan. Hän ymmärtää myös, että historian tapahtumia voidaan tulkita eri tavoilla. Tavoittelemisen arvoisena pidetään kykyä eläytyä menneen ajan ihmisten elämään.

Sisältötavoitteet	Yleinen historia	Suomen historia	Oulun seudun historia	Aihekokonaisuus
Uuden ajan murros <ul style="list-style-type: none"> eurooppalaisen ihmisen maailmankuvan ja arvojen muutokset keskiajan ja uuden ajan taitteessa: renessanssi taiteessa, reformaatio uskonnossa, maailmankuvan avartuminen tieteessä 	<ul style="list-style-type: none"> löytöretket renessanssi tähtitiede perinteiset käsitykset murtuvat uskonpuhdistus keksinnöt 	<ul style="list-style-type: none"> yritys Pohjolan yhdistämiseksi uskonpuhdistus Mikael Agricola ja suomen kieli 	<ul style="list-style-type: none"> elämää Oulussa 	Ihminen ja teknologia <ul style="list-style-type: none"> Millä tavalla uusi tieteellinen ajattelutapa ja keksinnöt muuttivat ihmisten arkipäivää? Miten 1500–1600 luvun keksinnöt ovat rinnastettavissa nykypäivän keksintöihin?
Suomi Ruotsin valtakunnan osana <ul style="list-style-type: none"> suomalaisten elämä kuninkaan alamaisina ja suurvallan asukkaina suomalaisen kulttuurin muotoutuminen 		<ul style="list-style-type: none"> Kustaa Vaasa Ruotsin suurvalta-aika Pietari Brahen toiminta Suomessa Kalevala 	<ul style="list-style-type: none"> tervan poltto Oulun ympäristössä elämää terva-ajan Oulussa laivanrakennus Oulussa Oulu kauppapaikkana Oulusta kaupunki 	

Vapauden aate voittaa alaa <ul style="list-style-type: none"> Ranskan suuren vallankumouksen vaikutukset 	<ul style="list-style-type: none"> vuosi 1789 kenraali Korsikasta ihmisoikeuksien julistus tasavalta 		<ul style="list-style-type: none"> Oulu 1700-luvun lopussa Oulu ulkopuolisen silmin vuonna 1799: Azerbi 	Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys <ul style="list-style-type: none"> Millainen on nykyinen YK:n ihmisoikeuksien julistus? Missä päin maailmaa se toteutuu, missä ei?
--	--	--	---	--

Lisäksi 6. luokalla toteutetaan yksi seuraavista teemoista, jonka kehitystä tarkastellaan esihistorialliselta ajalta 1800-luvulle saakka:

- jokin Euroopan ulkopuolinen korkeakulttuuri
- kaupankäynnin kehitys
- kulttuurin kehitys
- liikkumis- ja kuljetusvälineiden kehitys
- väestössä tapahtuneet muutokset.

Vuosiluokka 7

Käsiteltävät aihealueet liittyvät Suomen ja maailman historiaan 1800- ja 1900-luvulla. Tavoitteena on syventää ja laajentaa oppilaan sekä historian sisältöjen että rakenteiden oppimista. Historiallisen tiedon hankkiminen ja erilaisten lähteiden käyttäminen ja vertailu ja niiden pohjalta johtopäätösten tekeminen korostuvat. Oppilas osaa yhä paremmin selittää historiallisten tapahtumien syy- ja seuraussuhteita, luomaan omia perusteltuja käsityksiään ja arvioimaan niitä.

Sisältötavoitteet	Yleinen historia	Suomen historia	Oulun seudun historia	Aihekokonaisuus
Elämää 1800-luvulla ja kansallisuusaate <ul style="list-style-type: none"> Elämää 1800-luvun Suomessa 1800-luvun alun keskeiset valtiolliset muutokset ja kansallisuusaatteen vaikutukset Euroopassa kulttuuri kansallisuusaatteen heijastajana Suomessa 	<ul style="list-style-type: none"> Napoleonin aika ja merkitys Euroopassa kansallisuusaatteen vaikutukset Euroopassa, erityisesti Saksassa ja Itävalta-Unkarissa konservatismi ja liberalismi 	<ul style="list-style-type: none"> kansallisuusaate ja suomalaiset merkkimiehet. Sääty-yhteiskunta. Suomen sota. Syyt ja seuraukset. 	<ul style="list-style-type: none"> Oulu Suomen sodassa kansalliset herättäjät ja Oulu. Oulun palot ja kehitys kaupunkina 	Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys <ul style="list-style-type: none"> Nykypäivän nationalistisia ilmiöitä Suomessa ja muualla maailmassa. Vertailu 1800-lukuun.

Teollinen vallankumous <ul style="list-style-type: none"> teollistuminen ja sen vaikutukset ihmisten elämään kaupungistuminen 	<ul style="list-style-type: none"> teollistuva Englanti teollistumisen yhteiskunnalliset seuraukset 1800-luvulla työväestö ja sosialismi 	<ul style="list-style-type: none"> metsäteollisuuden synty ja kehitys Suomessa sekä vaikutukset yhteiskuntaan muuttoliike ja kaupungistuminen 	<ul style="list-style-type: none"> tervasta puunjalostukseen Oulussa 	Teknologia ja ihminen <ul style="list-style-type: none"> keksintöjen vaikutus ihmisen hyvinvointiin eri aikoina (esim. saippua, auto, rokotteet)
Murrosten aika Suomessa <ul style="list-style-type: none"> sääty-yhteiskunnan mureneminen Suomen venäläistäminen ja sen vastustus 	<ul style="list-style-type: none"> romantiikka ja realismi Euroopasta Pohjoismaihin ja Suomeen 	<ul style="list-style-type: none"> väestörakenteen kehitys, maalaisväestön elämän murros, siirtolaisuus kansallisen identiteetin kehittyminen: kielikysymys, koululaitos, oma raha suomenkielinen lehdistö ja oma sotaväki sortokaudet: syyt ja seuraukset eduskuntauudistus 1906 	<ul style="list-style-type: none"> kulttuurimurros Oulussa; koululaitoksen kehitys, Sara Wacklin oululaisia mielialoja ja toimintaa sortokausien aikana 	Ihmisenä kasvaminen ja Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys <ul style="list-style-type: none"> Suomen kansalaisen vaikutusmahdollisuudet eri aikoina, kotikunnassa ja valtakunnan politiikassa
Suurvaltojen kilpailusta ensimmäiseen maailmansotaan seurauksineen <ul style="list-style-type: none"> imperialismi ja sen vaikutukset Euroopan suurvalloille ja siirtomaille ensimmäinen maailmansota, sen syyt ja seuraukset Venäjän keisarikunnan luhistumisen syyt ja vuoden 1917 vallankumoukset 	<ul style="list-style-type: none"> Euroopan, Aasian ja Amerikan valtioiden kehitys 1800-luvulla imperialismin syyt ja seuraukset Aasiassa Euroopan valtioiden ristiriidat ensimmäisen maailmansodan seuraukset, Kansainliitto Venäjä 1900-luvun alussa, vallankumoukset ja niiden seuraukset 	<ul style="list-style-type: none"> imperialismin vaikutukset Suomeen: Krimin sota, Venäjän–Japanin sota. 	<ul style="list-style-type: none"> Oolannin sota 	Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys <ul style="list-style-type: none"> imperialismin toteuttamisen mahdollisuudet eri maanosissa. kulttuurierot

Lisäksi 7. luokalla toteutetaan yksi seuraavista teemoista, jonka kehitystä tarkastellaan 1800-luvulta nykyaikaan saakka:

a) Euroopan hajaannuksesta sen yhdistymiseen

- b) kulttuurin kehitys
- c) tasa-arvoisuuden kehitys
- d) teknologian kehitys, esimerkiksi liikumis- ja kuljetusvälineiden kehitys
- e) Yhdysvaltojen tai Venäjän kehitys.

Vuosiluokka 8

Käsiteltävät aihealueet liittyvät Suomen ja maailman historiaan 1900- ja 2000-luvulla. Oppilas oppii selittämään ihmisen toiminnan tarkoituksensa ja vaikutuksia ja pyrkii tulevaisuuden vaihtoehtojen arviointiin historiallista muutosta koskevien tietojensa perusteella. Kyky sijoittaa historian tapahtumat kronologiseen järjestykseen syvenee, ja oppilas pystyy lukemaan erilaisia lähteitä ja tulkitsemaan niitä.

Sisältötavoitteet	Yleinen historia	Suomen historia	Oulun seudun historia	Aihekokonaisuus
<ul style="list-style-type: none"> • Suomen itsenäistyminen ja sisällissota 		<ul style="list-style-type: none"> • suomalainen yhteiskunta vuosisadan vaihteessa: kansakunnan kahtiajako • itsenäisyysjulistus ja sen tunnustaminen • kansalaissota ja sen yhteiskunnalliset seuraukset, hallitusmuoto • poliittiset suhteet naapurivaltioihin 	<ul style="list-style-type: none"> • kansalaissota Oulussa: tapahtumat ja seuraukset (Raatin vankileiri) 	<p>Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys, ihmisenä kasvaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • vähemmistöjen asema kriisien aikana (esim. kansalaissota ja 1990-luvun kriisit, vertailu)
<p>Laman ja totalitarismin aika</p> <ul style="list-style-type: none"> • maailmantalouden romahtaminen ja sen vaikutukset Eurooppaan • elämää demokratioissa ja diktatuureissa 	<ul style="list-style-type: none"> • Weimarin tasavallan heikkous: syyt ja seuraukset Euroopassa • USA:n talous ja pörssiromahdus ja sen taloudelliset ja poliittiset seuraukset • demokratian kriisi Baltian maissa • Euroopan merkittävimmät diktatuurit: Neuvostoliitto, Italia ja Saksa, syyt ja seuraukset 	<ul style="list-style-type: none"> • talouden nousu ja romahdus suomessa 1920-luvulla • tekniikan ja teollisuuden kehitys suomessa 1930-luvulla • demokratian vakiintuminen suomessa: puolueolot ja poliittiset ääri-ilmiöt (Lapuan liike) • kansallinen eheytyminen Suomessa: uusia lakeja, punamultahallitus, urheilumenestys 	<ul style="list-style-type: none"> • Oulun teollistuminen ja kasvu maailmansotien välisenä aikana 	<p>Ihmisenä kasvaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Euroopan uudet valtiot ja niissä demokratian voitot ja tappiot.

<p>Toisen maailmansodan aika</p> <ul style="list-style-type: none"> • toinen maailmansota, sen syyt ja seuraukset • Suomi toisessa maailmansodassa ja sodasta selviäminen 	<ul style="list-style-type: none"> • poliittisen diplomatian heikkous vuosina 1935-39, sodan taustatekijät • sodan keskeiset tapahtumat ja Saksan ja Japanin tappio. • totaalinen sota, keskitysleirit atomiase • sodan poliittiset seuraukset, YK:n perustaminen, tehtävät ja merkitys. 	<ul style="list-style-type: none"> • talvisotaan johtanut kehitys; Suomi suurvaltojen välissä • talvisota, välirauhan aika, jatkosota • Moskovan rauha v. 1944 ja rauhanehtojen täyttäminen • Suomen uusi ulkopoliittikka: suhteet Neuvostoliittoon, • kotirintama sotien aikana: säännöstely, evakuoinnit 	<ul style="list-style-type: none"> • Oulu sodassa: pommitukset, saksalaiset Oulussa, Lapin sota ja Oulu 	<p>Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys, ihmisenä kasvaminen, ihminen ja teknologia</p> <ul style="list-style-type: none"> • lapset sodan jaloissa kansalaissodassa ja I ja II maailmansodassa • rauhanliikkeen vaiheet YK:n perustamiseen saakka
<p>Suomi 1950-luvulta nykypäivään</p> <ul style="list-style-type: none"> • elinkeinorakenteen muutos ja sen vaikutukset ihmisten elämään • suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen 		<ul style="list-style-type: none"> • sotakorvausten maksaminen: teollisuuden monipuolinen kehitys • kansallisen identiteetin löytäminen: säännöstely päättyy, Helsingin olympialaiset • Paasikiven–Kekkonen ajan poliittinen kehitys: puolueiden valtakamppailu, suhteet itään ja länteen, puolueettomuus ja rooli YK:ssa • kaupungistuminen, elinkeinorakenteen muuttuminen, teknologian läpimurto • yhteiskunnallisen ja poliittisen ilmapiirin muutos: naispresidentti, Neuvostoliiton hajoaminen, jäsenyys EU:ssa 	<ul style="list-style-type: none"> • Oulusta merkittävä yliopisto-, teollisuus-, ja teknologiakeskus 	<p>Ihmisenä kasvaminen, kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys</p> <ul style="list-style-type: none"> • vanhemmat ja isovanhemmat • suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan rakentajina ja tiedon välittäjinä nuorille.
<p>Idän ja lännen ristiriidoista etelän ja pohjoisen vastakkainasetteluun</p>	<ul style="list-style-type: none"> • suurvallat ja poliittisten järjestelmien vastakkaisuus sodan jälkeen 	<ul style="list-style-type: none"> • Suomi suurvaltasuhteiden kehittäjänä • Suomi ja kolmas maailma, 		<p>Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys, viestintä ja mediataito</p>

<ul style="list-style-type: none"> • kylmä sota • maailman jakautuminen köyhiin ja rikkaisiin valtioihin ja siitä aiheutuvat ongelmat. 	<ul style="list-style-type: none"> • kylmän sodan syyt ja vaikutukset • Saksan kahtiajako ja uudelleen yhdistyminen • asevarustelusta aseiden riisuntaan • Neuvostoliiton hajoaminen ja sen seuraukset • Afrikan valtioiden itsenäistyminen ja poliittinen kehitys • Aasian johtavien valtioiden poliittinen ja yhteiskunnallinen kehitys • teollistuneiden länsimaiden ja kolmannen maailman erilaisuus 	kehitysapu, pakolaiset		<ul style="list-style-type: none"> • joukkoviestimet maiden poliittisen ja yhteiskunnallisen tilanteen esittäjinä ja kuvaajina (mediavertailua)
<p>Elämää 1900-luvun lopulla ja 2000-luvun alussa</p> <ul style="list-style-type: none"> • länsimaisen kulutusyhteiskunnan synty ja sen vaikutukset ihmisten elämään ja ympäristöön • tiedonvälityksen kehitys 	<ul style="list-style-type: none"> • muutos maatalousyhteisöstä jälkiteolliseen kulutusyhteiskuntaan • maailman kulttuurien yhdenmukaistuminen ja kansallinen perinne: tiedonvälityksen ja median merkityksen muuttuminen • ympäristöarvojen korostuminen: valtioiden ja green peacen toiminta • erilaisten arvomaailmojen kohtaaminen: uskonnolliset ja muut ääriliikkeet • ihmiskunnan yhteiset oikeudet ja velvollisuudet : kansainväliset järjestöt ja valtioiden merkitys 			<p>Ihmisenä kasvaminen, kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys, vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta, viestintä ja mediataito</p> <ul style="list-style-type: none"> • ympäristöarvot historian eri aikoina • sanomalehtien muuttuminen 1900-luvulla, Kaleva-lehti

Lisäksi 8. luokalla toteutetaan yksi seuraavista teemoista, jonka kehitystä tarkastellaan 1800-luvulta nykyaikaan saakka:

- cc) Euroopan hajaannuksesta sen yhdistymiseen
- dd) kulttuurin kehitys
- ee) tasa-arvoisuuden kehitys
- ff) teknologian kehitys esimerkiksi liikumis- ja kuljetusvälineiden kehitys
- gg) Yhdysvaltojen tai Venäjän kehitys.

Yhteiskuntaoppi

Vuosiluokka 9

Yhteiskuntaopin opetuksen tavoitteena on auttaa nuorta kasvamaan aktiiviseksi ja vastuulliseksi yhteiskunnan jäseneksi. Oppilas saa perustiedot sekä yhteiskunnan rakenteesta että toiminnasta. Euroopan yhteisö, Suomi ja oma kaupunkimme tulevat tutuiksi samoin kuin myös julkisten palveluiden käyttö. Talouselämän ja yrittäjyyden merkitys korostuu yhteiskuntaopissa lisääntyvän tuntimäärän myötä. Nuoren vaikutusmahdollisuudet eri yhteiskunnan osa-alueilla ovat keskeinen osa yhteiskuntaopin oppimista. Oppilas oppii myös tuntemaan tekojensa oikeudelliset seuraukset ja saa valmiuksia työnteon kunnioittamiseen. 9. luokan aihealueina ovat suomalainen yhteiskunta ja talouselämä sekä Euroopan unioni.

Sisältötavoitteet	Suomi ja EU	Oulun seutu	Aihekokonaisuus
Yksilö yhteisön jäsenenä <ul style="list-style-type: none"> • perhe, erityyppiset yhteisöt ja osakulttuurit • yksilön mahdollisuudet toimia kotikunnan jäsenenä, oman valtion kansalaisena ja EU-kansalaisena 	Perhe, perheen tehtävät, perhetyypit <ul style="list-style-type: none"> • perheen perustaminen, avioliitto ja avoliitto, lapsi perheen jäsenenä • perhetukimuodot • avioliiton purkautuminen • ihminen yhteisöjen jäsenenä: erilaisia ryhmiä ja yhteisöjä; kaveripiiri ja yhdessäoloryhmä; yhdistykset ja seurat • viiteryhmät, ala- ja vastakulttuurit • EU:n nuorille tarjoamia mahdollisuuksia 	<ul style="list-style-type: none"> • oululaisen nuoren vaikutusmahdollisuuksia 	Ihmisenä kasvaminen Osallistuva kansalaisuus Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys

<p>Yksilön hyvinvointi</p> <ul style="list-style-type: none"> hyvinvointiyhteiskunnan eri ulottuvuudet tasa-arvo ja kestävä kehitys sekä muut keinot hyvinvoinnin edistämiseksi 	<p>Yhteiskunta käsitteen</p> <ul style="list-style-type: none"> yhteiskunta muuttuu: agraaritasavallasta jälkitekolliseen informaatioyhteiskuntaan yhteiskunnan moninaiset rakenteet: ammatillinen rakenne; sosiaalinen rakenne; miehet, naiset ja tasa-arvo; vähemmistöt demokratia ja hyvinvointivaltio: sosiaaliset turvaverkot meillä ja muualla. suomen sijoittuminen sosiaalisella maailmankartalla 	<ul style="list-style-type: none"> Oulun kaupungin sosiaalinen rakenne 	<p>Osallistuva kansalaisuus</p> <ul style="list-style-type: none"> Tutkitaan tilastojen avulla, miten tasa-arvoisia miehet ja naiset todella ovat. Mitataan esim. kotona viikon ajalta, kuinka paljon eri sukupuolta olevat perheenjäsenet tekevät eri tehtäviä, tutkitaan tilastokeskuksen palkkatilastoja.
<p>Vaikuttaminen ja päätöksenteko</p> <ul style="list-style-type: none"> kansalaisten mahdollisuudet vaikuttaa demokratia, vaalit ja äänestäminen politiikan ja hallinnon toimijat kunnallisella, valtakunnallisella ja EU:n tasolla 	<ul style="list-style-type: none"> demokratia ja valtainstituutiot valtiotyyppejä kansalaisen perusoikeudet äänestäminen ja vaalit puolueet ja eturyhmät eduskunta, hallitus, presidentti EU:n päätös- ja toimielimet kunta mediat ja informaatioyhteiskunta 	<ul style="list-style-type: none"> kunnallisvaalit Oulussa esimerkiksi vierailu Oulun kaupunginvaltuustoon on istunnossa 	<p>Osallistuva kansalaisuus</p> <ul style="list-style-type: none"> Valitaan jokin oppilaita kiinnostava aihe tai ongelma Oulussa ja ryhdytään yhdessä ratkaisemaan sitä esim. yleisönosastokirjoituksin, viranomashaastatteluin. <p>Viestintä ja mediataito</p>
<p>Kansalaisen turvallisuus</p> <ul style="list-style-type: none"> oikeusjärjestelmä, erityisesti 15 vuotta täyttäneen oikeudellinen vastuu turvallisuuspolitiikka: ulkopoliittika, maanpuolustus liikenneturvallisuus 	<p>Laki ja oikeus, laki ohjaa ja oikeuttaa</p> <ul style="list-style-type: none"> EU:n vaikutukset lainsäädäntöön rikokset ja rangaistukset; tuomioistuimet ja oikeudenkäyttö; poliisi Turvallisuuspolitiikka maanpuolustus, asevelvollisuus ja siviilipalvelus, puolustusvoimat Rauhan turvaaminen työtä rauhan puolesta (rauhankasvatus) 	<ul style="list-style-type: none"> Oulun kärjäoikeus 	<p>Turvallisuus ja liikenne</p>
<p>Taloudenpito</p> <ul style="list-style-type: none"> yksityisen taloudenpidon periaatteet työnteko ja yrittäjyys 	<p>Talouden perustekijät ja toimialat</p> <ul style="list-style-type: none"> työ ja muut tuotannontekijät toimialat: marjametsästä tietotyöhön 	<ul style="list-style-type: none"> Oulun elinkeinoelämän rakenne 	<p>Yrittäjyys</p> <p>Ihminen ja teknologia</p>
<p>Kansantalous</p> <ul style="list-style-type: none"> yksilö ja kotitaloudet kuluttajina ja talouden toimijoina ulkomaankaupan ja globaalitalouden merkitys 	<p>Talous Suomessa, Suomen talouden rakenne</p> <ul style="list-style-type: none"> palkansaaja, yrittäjyys, yritystoiminta, yritystyyppit ja kilpailu työmarkkinat työmarkkinajärjestöt ja tulopolitiikka työsuhde ja työturva, työtaistelut Raha ja pankkijärjestelmä, rahan tehtävät 	<ul style="list-style-type: none"> Oulun seutu osana Suomen kansantaloutta Oulussa toimivat pankit 	<p>Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys</p> <ul style="list-style-type: none"> Oppilaat perustavat yrityksen. Oppilaat haastattelevat oululaisia yrittäjiä. oppilaat sijoittavat pörssiosakkeisiin esim.

	<ul style="list-style-type: none"> • pankkien rooli ja tehtävät • Euroopan keskuspankki ja euro • kansainvälinen työnjako ja ulkomaankauppa • julkinen talous, verotus, palvelutuotanto • globalisoituvaa maapalloa, uhkia ja mahdollisuus • valtiot ja globaalit toimijat, Suomi globalisaatiossa 	<ul style="list-style-type: none"> • globalisaation vaikutukset Oulun seutuun, uhkia ja mahdollisuuksia 	<p>kuvitteelliset miljoona euroa ja seuraavat vuoden mittaan, miten heidän salkulleen käy.</p>
<p>Talouspolitiikka</p> <ul style="list-style-type: none"> • Talouden suhdannevaihtelut, työttömyys ja inflaatio sekä niiden vaikutukset yksityistalouksiin • julkinen talous ja verotus. 	<ul style="list-style-type: none"> • innovaatiot • markkinavoimat • suhdannevaihtelut • inflaatio • harmaa talous • työttömyys 		<p>Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys</p>

7.3.12 Musiikki

Musiikin opetuksen tehtävänä on innostaa ja harjaannuttaa oppilasta monipuoliseen musiikilliseen ilmaisuun. Musiikkikasvatuksessa pyritään kannustavuuteen ja toiminnallisuuteen. Erityisesti alkuopetuksessa otetaan huomioon lasten erilainen lähtötaso, ja koko perusopetuksen ajan musiikkikasvatuksessa tarjotaan elämyksiä ja haasteita eri tasoilla oleville oppilaille.

Musiikin opetuksessa laulaminen, soittaminen, musiikkiliikunta ja musiikin kuuntelu tukevat toinen toistaan. Jokaisen oppilaan on saatava osallistua näiden taitojen harjoittamiseen oman kykynsä mukaan. Musiikkikasvatuksessa on ensiarvoisen tärkeää harjoittaa kuuntelemisen taitoa, joka on musiikin oppimisen perusta. Oppilasta ohjataan myös havainnoimaan ja hahmottamaan ympäristön äänimaailmaa sekä rohkaistaan kuvailemaan sen virittämiä ajatuksia.

Musiikkikasvatuksessa tarjotaan oppilaalle monipuolisia musiikkielämyksiä, joiden tarkoituksena on auttaa häntä löytämään oma musiikillinen kiinnostuksen kohteensa. Musiikkikasvatuksessa rohkaistaan oppilasta musiikilliseen ilmaisuun ja kehitetään vuorovaikutustaitoja. Opetuksen tavoitteena on antaa oppilaalle monipuoliset musiikkivalmiudet ja opettaa hänet ymmärtämään erilaisia kulttuureja ja suhtautumaan kriittisesti mediatarjontaan.

Oppilaan valmiutta tarkastella musiikkia harjoitetaan laulun, soiton, musiikkiliikunnan, musiikin teorian ja musiikillisen keksinnän avulla. Nämä osa-alueet eivät ole pelkästään erilaisia oppisisältöjä eri luokilla, vaan on olennaista löytää niille keskeiset opetusmenetelmät, mielekkäät vuorovaikutustilanteet ja opettajan ja oppilaiden mahdollisuudet oppimisympäristön kehittäjinä. Näissä osa-alueissa on otettava huomioon jatkuvuus ja oppisisältöjen syveneminen edettäessä vuosiluokalta toiselle. Koulun toimintakulttuuri ja paikalliset vahvuudet on otettava huomioon musiikinopetuksessa.

Oppimisympäristön kuvaus

Musiikin erilaiset työtavat asettavat opetustilalle ja oppimisympäristölle muusta koulutyöstä poikkeavia vaatimuksia. Tilan on oltava muunneltavissa saman tunnin aikana avoimesta tilasta erilaisiin ryhmäjärjestelyihin. Musiikkiluokassa on oltava tilaa soittimille, kuorokorokkeille ja musiikkiliikunnalle. Erilaisissa oppimistilanteissa tarvittavien materiaalien on oltava helposti saatavilla, esimerkiksi opetustilan yhteydessä olevissa varastoissa, jotka voivat toimia myös harjoitustiloina. On tärkeää, että opetuksessa voidaan hyödyntää erilaisia tiloja, jotka mahdollistavat oppilaiden eriyttämisen.

Musiikin opetuksen perusvarustukseen kuuluvat piano, säestyssoittimet (kitarat, laattasoittimet) bändisoittimet, perkussiot, äänentoisto- ja AV-laitteet sekä musiikin tallennukseen, dokumentointiin ja editointiin tarvittava laitteisto. Kuljetuslaatikot ja -välineet edistävät opetustilan muunneltavuutta. Toimiva musiikkikirjasto, joka sisältää muun muassa keskeisen laulumateriaalin, edistää oppilaiden itsenäistä työskentelyä ja tiedonhankintaa.

Oppilaan on pystyttävä hahmottamaan erilaisten työtapojen vaatimukset, ja hän voi olla osaltaan kehittämässä niin fyysistä kuin psyykkistäkin oppimisympäristöä. Oppilaita ohjataan tähän kouluvuosien alusta lähtien. Oppimisympäristön tuleekin olla kannustava, toiminnallinen ja omatoimisuutta tukeva.

Oppilaan arviointi

Oppilasta ohjataan alusta alkaen oman ja toisten työskentelyn arviointiin. On tärkeää, että oppilas näkee oman musiikillisen kehittymisensä, ja suhtautuu myönteisesti saamaansa palautteeseen. Oppilasta kannustetaan myös toveriarviointiin. Yhteisten musiikkiprojektien arvioinnissa on toisaalta kysymys yksilön suorituksesta, mutta myös yhteisestä suorituksesta, jonka arvioinnissa korostuvat vuorovaikutustaidot ja rakentava kritiikin antaminen ja vastaanottaminen. Opettajan antama palaute on jatkuvaa ja tapahtuu pääasiassa jokapäiväisissä tunti-ilanteissa suullisesti. Arviointi voi perustua myös kirjalliseen näyttöön (kokeet ja testit) sekä itsearviointiin (erilaiset itsearviointikaavakkeet, portfoliot). Arvioinnilla pyritään tukemaan oppilaan itsetuntoa ja antamaan oppilaalle valmiuksia nähdä realistisesti omat valmiutensa.

Musiikki vuosiluokilla 1–9

Musiikki oppiaineena pohjaa omaan kulttuuriin ja on vahvasti sidoksissa koulun vuodenkiertoon. Näistä edetään kohti muita kulttuureja. Oppisisällöt perustuvat kuitenkin musiikin peruskäsitteiden (rytmi, melodia, harmonia, muoto, sointiväri, dynamiikka) hahmottamiseen ja oppimiseen sekä musiikin erilaisten ilmenemismuotojen tutkimiseen. Näiden kautta palataan takaisin omaan kulttuuriin, läheisiin ja vieraampiinkin kulttuureihin ja niiden tutkimiseen. Oululaiset kulttuurilaitokset tarjoavat mahdollisuuksia päästä tutustumaan näihin aiheisiin.

Tavoitteet ja sisällöt

Vuosiluokat 1–2		
Tavoitteet	Sisällöt	Aih kokonaisuudet
<ul style="list-style-type: none"> innostuneisuus, ilmaisun ilo, onnistumisen kokemukset ilmaisuun rohkaiseminen rytmitajun kehittäminen, rytmin ja tempon vaihtelujen tunnistaminen musiikin peruskäsitteiden havainnoiminen ja hahmottaminen oppi kuuntelemaan musiikkia keskittyneesti ja käyttämään mielikuviaan, joilla rikastuttaa kuuntelukokemuksiaan oman kulttuurin musiikkiin tutustuminen 	<p>Musisointi</p> <p>Laulaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> koulun elämään ja vuodenkiertoon liittyviä lauluja, peruslaulumateriaalia yksiääninen laulu luonnollisen äänenkäytön harjoittamista <p>Soittaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> pulssin, perusrytmin ja melodiarytmin harjoittaminen esimerkiksi kaikutehtävillä <p>Musiikillinen keksintä</p> <ul style="list-style-type: none"> äänten sekä rytmisten ja melodisten aiheiden käyttäminen musiikillisen keksinnän aineksina ääniympäristön havainnoiminen, esimerkiksi lähiympäristön äänimaailma (ruokala, välitunnin äänet) omien rytmi- ja melodiakuvioiden keksiminen ja ilmentäminen rytmisoittimien ja kehorytmiikan avulla <p>Musiikin kuuntelu</p> <ul style="list-style-type: none"> musiikin herättämien mielikuvien purkaminen liikkeen, piirtämisen ja kerronnan avulla ääni- ja musiikkisadut keskittynyt musiikin kuuntelu, mielikuvien käyttö kuuntelukokemuksien rikastuttamiseksi rentoutuminen hiljaisuuden huomaaminen <p>Musiikin tuntemus</p> <ul style="list-style-type: none"> perinteiset suomalaiset lastenlaulut, kansanlaulut ja vuodenkiertoon liittyvät laulut 	<p>Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys</p> <ul style="list-style-type: none"> Kulttuuri-identiteetti vahvistuu vuosien myötä sekä oman että muiden maiden musiikkikulttuureihin tutustuttaessa. <p>Ihmisenä kasvaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> Itsetuntemus kasvaa ilmaisun kautta.

	<ul style="list-style-type: none"> • musiikin peruskäsitteisiin tutustumista Musiikkiliikunta <ul style="list-style-type: none"> • laululeikit • liikkeen tuottaminen rytmin ja melodian pohjalta (esimerkiksi tasajakoisuus, säveltaso, melodian kulku, musiikin sävyn ja voiman vaihtelut) • improvisointi- ja ilmaisuharjoituksia 	
Vuosiluokat 3–4		
Tavoitteet	Sisällöt	Aihekokonaisuudet
<ul style="list-style-type: none"> • musiikin peruskäsitteiden syventäminen • erilaisiin soittimiin tutustuminen • vastuullinen toimiminen musiikkiryhmässä • Suomen naapurimaiden ja muiden Euroopan maiden musiikkiin tutustuminen • eri aikakausien ja eri musiikin tyylihin tutustuminen • musiikillisen maailman monimuotoisuuden ymmärtäminen 	Musisointi Laulaminen <ul style="list-style-type: none"> • artikulointi • oman suorituksen kuunteleminen suhteessa kokonaisuuteen, apuna voi olla myös videointi tai äänitys • kaikulaulu, kaanon • moniäänisyys Soittaminen <ul style="list-style-type: none"> • yhteissoitto, koulusoittimet (rytmisoittimia, melodiasoittimia) • soolo ja tutti • nuotit, tauot ja rytmimet • asteikko ja kolmisointu • musiikin muotorakenteita (parillinen, kahdenpuolinen ja jonomainen rakenne, rondo) Musiikillinen keksintä <ul style="list-style-type: none"> • kysymys- ja vastausharjoitukset Musiikin kuuntelu <ul style="list-style-type: none"> • oman ja muiden tuottaman musiikin kuunteleminen, kuuleminen ja tarkastelu • musiikkielämyksen sanallistaminen • eurooppalainen musiikki Musiikin tuntemus <ul style="list-style-type: none"> • pohjoismaisia ja eurooppalaisia lauluja • maakuntalauluja • ooppera Musiikkiliikunta <ul style="list-style-type: none"> • suomalaisia kansantansseja, esimerkiksi katrilli • liikkeen tuottaminen rytmin ja melodian pohjalta 	Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys <ul style="list-style-type: none"> • Suomalainen kansanperinne vahvistaa kulttuuri-identiteettiä.
Vuosiluokat 5–6		
Tavoitteet	Sisällöt	Aihekokonaisuudet
<ul style="list-style-type: none"> • länsimaisen taidemusiikin tyylisuuntiin tutustuminen • musiikin teorian peruskäsitteiden syventäminen • soitintuntemuksen 	Musisointi Laulaminen <ul style="list-style-type: none"> • melodia: nuottiavain, nuottinimet, muunnesävelet, asteikot, sävellajit • ihmisääneen tutustumista: äänen värähtely, äänen väri Soittaminen <ul style="list-style-type: none"> • rytmi, tempo: nuottiarvot, tauot, pisteellisyys, tahtilaji, tempo • intervallit ja soinnut: sointumerkit, basson sävel • musiikin muoto: rakenne, kertausmerkit, 	Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys <ul style="list-style-type: none"> • Peilaamalla omaa musiikkikulttuuriamme muihin kulttuureihin kasvatamme oppilaita suvaitsevaisuuteen.

<p>laajentaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • suomalaisiin säveltäjiin tutustuminen • maailman musiikkiin tutustuminen • kuulonhuolto 	<p>maalit</p> <ul style="list-style-type: none"> • kitara, sähköbasso, syntetisaattori, kosketinsoittimet, rumpusetti, rytmisoittimia, laattasoittimia <p>Musiikillinen keksintä</p> <ul style="list-style-type: none"> • laulun tunnelman ilmentäminen rytmisoittimin • omien rytmi- ja melodiakuvioiden keksiminen <p>Musiikin kuuntelu</p> <ul style="list-style-type: none"> • näytteitä taidemusiikin eri tyylisuunnista • etelän rytmejä • oikeat kuuntelutottumukset <p>Musiikin tuntemus</p> <ul style="list-style-type: none"> • keskiaikainen musiikki, renessanssi, barokki, klassismi, romantiikka, kansallisromantiikka, 1900-luvun musiikki • suomalaisia säveltäjiä, esimerkiksi Sibelius, Merikanto, Kuula, Sallinen, Rautavaara, Saariaho • sinfoniaorkesteri (soittimet, sointiväri) <p>Musiikkiliikunta</p> <ul style="list-style-type: none"> • kehosoitinrytmejä • suomalaisia piiritansseja • tansseja eri maista 	
Vuosiluokat 7–9		
Tavoitteet	Sisällöt	Aihekokonaisuudet
<ul style="list-style-type: none"> • musiikin peruskäsitteiden kertaaminen • musiikillinen esittäminen ja tuottaminen • kyky esittää perusteltuja musiikillisia näkemyksiä • musiikin eri tyylisuuntien tuntemuksen syventäminen • erilaisiin laulutapoihin perehtyminen • rakentavaan kriittisyyteen kasvattaminen • tutustuminen musiikkiteknologian tarjoamiin mahdollisuuksiin • kuulonhuolto 	<ul style="list-style-type: none"> • ääni, äänenkäyttö ja -huolto, ääniluokat, äänenvoimakkuus ja kuulonhuolto, kuorotyypit • musiikin eri tyylisuunnat: barokki, klassismi, romantiikka, 1900-luku • eri maiden kansanmusiikkia, kansantansseja, esimerkiksi polska, hambo ja troika • musiikkiarvostelujen laatiminen • kriittinen musiikin kuuntelu, oman mielipiteen muodostaminen • näyttämömusiikkia: operetti, musikaali, elokuvamusiiikki, ooppera ja baletti • jazzin tyylisuunnat ja tunnetuimmat artistit • vuodenkiertoon liittyvä musiikki (mm. joulukuukokki ja kevät) • popmusiikin kehitysvaiheet Suomessa ja ulkomailla <p>Työtavat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • laulaminen: yksi ja moniäänistä laulua, mikrofonilaulutekniikka, • soittaminen: bändisoiton alkeet • kuuntelu: kriittinen musiikin kuuntelu, oman mielipiteen muodostaminen ja sen perusteleva • musiikillinen keksintä: omien musiikillisten ideoiden kokeilua improvisoiden, säveltäen ja sovittaen esimerkiksi ääntä, laulua, soittimia, liikettä ja musiikkiteknologiaa käyttäen 	<p>Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys</p> <ul style="list-style-type: none"> • Peilaamalla omaa musiikkikulttuuriamme muihin kulttuureihin kasvatamme oppilaita suvaitsevaisuuteen. <p>Ihmisenä kasvaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Elämyksellisyys ja musiikilliset kokemukset kasvattavat itsetuntoa ja vahvistavat minäkuvaamme. <p>Viestintä ja mediataito</p> <ul style="list-style-type: none"> • Omien tuotosten (esim. CD) tallentaminen ja analysoiminen sekä nuotintaminen notaatio-ohjelmia apuna käyttäen.

Musiikin eri osa-alueiden oppimista tuetaan kerhotoiminnalla. Tavoitteena on antaa virikkeitä musiikin harrastustoimintaan ja syventää soitto- ja laulutaitoja sekä antaa valmiuksia yhteismusisointiin. Mahdollisuuksien mukaan henkilökohtaisen instrumentin

hallintaa harjoitellaan esim. kitara-, basso- tai rumpukerhoissa. Kuorokerhossa harjoitellaan monipuolista laulutaitoa ja tervettä äänenkäyttöä. Soitto- ja laulutaidoissa pitemmälle edistyneet voivat harjoitella yhteissoittoa bändikerhossa.

Musiikinopetuksen tavoitteisiin kuuluu erilaisten soitto- ja lauluesitysten valmistaminen koulun yhteisiin päivänavauksiin ja juhliin.

7.3.13 *Kuvataide*

Perusopetuksen aikaisen kuvataideopetuksen tehtävänä on tukea oppilaan kuvallista ajattelua, antaa valmiuksia omaan kuvalliseen ilmaisuun sekä tukea esteettisen ja eettisen tietoisuuden kehittymistä. Keskeistä kuvataideopiskelussa on oppia ymmärtämään visuaalisen kulttuurin ilmenemismuotoja: taidetta, mediaa ja ympäristöä.

Kuvataiteen opetuksen lähtökohdaksi tulee olla kuvallisen ilmaisun ja kuvallisen ajattelun kehittäminen oppilaan lahjakkuustasosta riippumatta. Etsivät, kokeilevat ja tutkivat työtavat poistavat oppimisen esteitä. Elämyksellisyys ja prosessiluonteisuus vähentävät lopputulokseen tähtäävää suorituspainetta. Keskeistä on oppilaan omien ajatusten, mielikuvien, havaintojen ja kysymysten välinen vuorovaikutus. Kuvailmaisulla on mahdollisuus purkaa tunteita, jäsentää tietoa ja etsiä vastauksia. Taidekasvatus on oppilaan kasvun ja kehityksen tukija eli sillä on tärkeä tehtävä oppilaan henkisen hyvinvoinnin vahvistajana. Tärkeää on myös erilaisuuden arvostaminen. Oppilaalle tulee mahdollisuuksien mukaan antaa vapaus valita ilmaisutapa oman persoonansa lähtökohdista.

Kuvataide voidaan jakaa tekemisen ja näkemisen oppimiseen. Tekemisen oppimisen tavoitteena on tutustua ja oppia käyttämään monipuolisesti eri kuvataiteen tekniikoita eli saada välineitä omaan kuvalliseen ilmaisuun. Tavoitteena on kehittää oppilaan luovan ongelmanratkaisun sekä tutkivan oppimisen taitoja. Näkemisen oppimisen tavoitteena on havaintojen ja kuvallisten muistiinpanojen tekeminen ympäristöstä eli opitaan tarkastelemaan kuvataidetta, tutustutaan taidehistoriaan ja tunnustetaan ympäristön esteettisiä arvoja.

Kuvataiteen opetuksessa olennaista on pyrkimys teemallisuuteen, joka mahdollistaa kiireettömän opiskelun ja pitkäjänteisen työskentelyn. Integraatio muiden oppiaineiden kuten historian, ympäristötiedon, musiikin kanssa on suositeltavaa. Myös käsityön opetus voidaan luontevasti integroida kuvataiteen opetukseen, koska monet opetussuunnitelman alueista suosittavat pajatyöskentelyä.

Kuvataiteen opiskelu edellyttää tarkoituksenmukaista oppimisympäristöä, ts. asianmukaisia työtiloja ja työvälineistöä, monipuolista työstettävää materiaalia, alan kirjallisuutta ja TVT-välineistöä.

Arviointi

Arvioinnin kohteena tulee olla oppilaan kokonaisvaltainen toiminta, työskentelyprosessi ja valmis työ. Työn edetessä oppilaan kanssa käytävät keskustelut ovat usein tarpeellisia. Opettaja voi ohjata oppilaan itsearviointia esimerkiksi seuraavilla kysymyksillä:

- Missä onnistuin erityisesti työssäni?
- Minkä koin työssäni vaikeaksi?
- Mitä haluaisin parantaa tai tehdä toisin?
- Mitä opin työtä tehdessäni?
- Mitä haluaisin seuraavaksi oppia?

- Saavutinko itselleni asettamani tavoitteet?

Itsearviointia ja ryhmäarviointia tulee olla riittävän usein, jotta oppilas saa paljon palautetta ja oppii kehittämään toimintaansa. Palautteen annossa on tärkeää erilaisuutta hyväksyvä ilmapiiri. Kannustava palaute rohkaisee oppilasta luovaan ilmaisuun. Oppilaan itsetuntoa kohottaa myös näytteille asetetut työt. Niistä syntyy jälkeenkäinkin keskustelua ja kysymyksiä eli prosessi jatkuu edelleen. Arvioinnin tehtävänä on osaltaan vahvistaa positiivista suhtautumista kuvataiteisiin yleensä. Sanallinen, kannustava arviointi sopii erityisesti kuvataiteeseen, sillä jokaisen luovuudesta löytyy positiivista. Arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan kuvallisen kehityksen vaihe. Tärkeää on kuitenkin arvioinnin rehellisyys, positiivisen palautteen tulee olla ansaittua.

Pitkällä aikavälillä voidaan kuvataiteessa oppimisen ja arvioinnin välineenä käyttää portfoliota. Portfolioon kerätään kaikki oppijakson, teeman tai lukuvuoden aikana tehdyt luonnokset ja valmiit työt. Tavoitteena on, että oppilas oppii tarkastelemaan omaa oppimistaan ja ymmärtää työskentelyn prosessimaisuuden sekä sen, että hän itse voi vaikuttaa oppimiseensa. Portfolion muotoja voivat olla salkku, kansio, kirja, cd-rom, video tai dia- ja valokuvasarja. Portfoliossa tulee näkyväksi prosessi, joka ilmenee luonnoksissa, valmiissa töissä, oppimispäiväkirjoissa ja -raporteissa. Portfolio on myös tärkeä viestittäjä vanhemmille oppilaan vaihtaessa luokkaa, opettajan vaihtuessa tai oppilaan muuttaessa toiseen kouluun.

Kuvataiteen arvioinnin keskeiset osa-alueet:

- Arvioidaan, miten oppilaan työssä toteutuu tavoitteiden suuntaisesti yhtenäisyys yksityiskohdat värivalinnat taitavuus omaperäisyys.
- Arvioidaan oppilaan kykyä keskittyä tehtävään tehdä omia oivalluksia osallistua tehtävästä käytävään keskusteluun itsenäiseen ja ryhmässä työskentelyyn.
- Arvioidaan oppilaan kuvallisen ajattelun kehittymistä kykyä muuntaa havaintoja ja kokemuksia kuviksi.
- Arvioidaan oppilaan kykyä tutkia ja tulkita taideteoksia, median kuvamaailmaa, rakennettu ympäristöä ja luonnonympäristöä sekä ympäristön esinemaailmaa.
- Arvioidaan oppilaan kykyä havainnoida ja arvioida omaa oppimistaan vuorovaikutustilanteita opettajan ja muiden oppilaiden kanssa.

Aihekokonaisuudet

Kaikille oppiaineille yhteiset aihekokonaisuudet ovat kuvataiteessa oppiaineen sisällöissä. Aihekokonaisuuksia käsitellessä voi erityisesti ottaa huomioon paikalliset yhteistyötahot.

Esimerkkejä aihekokonaisuuksien käsittelystä

Ihmisenä kasvaminen	Oma kuvailmaisuus tukee yksilöllisyyttä. Kuvan tekemisen kautta voi ilmentää omaa tunne-elämää ja ajatusmaailmaa sekä ottaa kantaa itselle tärkeisiin asioihin. Samoin erilaisten kuvien tarkastelun avulla voi ymmärtää muiden tunteita ja mielipiteitä. Kuvataiteessa töiden luonteesta usein kuvastuu jatkuvuus, joka kehittää oppilaan pitkäjänteisyyttä. Näin ollen kuvataiteen projekteissa voi nähdä oman kehittymisen konkreettisesti lyhyessäkin ajassa.
Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys	Suomalaiskansallisiin taidearteisiin tutustuminen opettaa kuvan kautta suomalaista kulttuuriperintöä ja nykytaiteen tunteminen kertoo ihmisten tämänhetkisistä ajatuksista. Samoin kuvista voi oppia vieraiden kulttuurien vaihteita. Nykytaide on osa kansainvälistymistä. Se kertoo eri kulttuurien nykyhetkestä ja toimii yhtenä vuorovaikutuskeinona kulttuurien välillä.
Viestintä ja mediataito	Viestintä voi olla omaa kuvallista ilmaisua, kuvien tuottamista. Tämän lisäksi kuvataiteessa annetaan valmiudet kuvan lukemiseen ja kriittiseen tarkasteluun, johon kuuluvat kuva-analyysi, kuvasta keskustelu ja taidekritiikki. Tähän aihekokonaisuuteen on helposti sisällytettävissä kuvataiteen perinteiset osa-alueet: sarjakuva, valokuva, elokuva ja video. Valokuvaa voidaan käsitellä sekä median osana että taiteen muotona, lisäksi tutustutaan valokuvauksen keinoihin ja kuvankäsittelyyn. Elokuvaa voidaan analysoida, tulkita ja arvioida ja lisäksi tutustua elokuvan kuvakerrontaan, kuvaamiseen

	ja editointiin. Tärkeää on myös tutkia tv-ohjelmia ja analysoida omia katselutottumuksia. Lisää tuottamisen ja analysoinnin mahdollisuuksia kuvataiteeseen antavat Internet, erilaiset kuvankäsittely- ym. tietokoneohjelmat sekä esimerkiksi kotisivujen tekeminen. Kuvataiteessa kuvaviestintä kulkee eri tasoilla: tutustutaan eri kulttuurien kuvamaailmaan ja taidehistorian ja nykytaiteen kuviin, pohditaan taiteen arvostamista ja ymmärtämistä, tutustutaan taidenäyttelyihin sekä omalla paikkakunnalla että Internetissä sekä toimitaan yhteistyössä eri taideinstituutioiden kanssa. Kuvataiteen työn tulokset on mahdollisuus arvioida esimerkiksi portfolioarviointina. Tässä on mahdollisuus käyttää esimerkiksi Riihi-oppimisympäristöä.
Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys	Taide toimii sekä yhteiskunnan tilan kuvastajana ja keskustelufoorumina eri tahojen välillä. Kuvataiteen keinot ovat osana luomassa yrityskuvaa ja brändejä. Kuvataide löytyy myös yrittäjyydestä, sillä kuvataiteen osa-alueet (esim. muotoilu, sommittelu- tai värioppi) kuuluvat eri käsityön ammattialueiden, suunnittelijoiden tai taiteilijoiden työhön.
Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä kehityksestä	Tähän aihekokonaisuuteen liittyy kuvataiteen osalta materiaalien tarkoituksenmukainen ja ekologinen käyttö (esineen elinkaari, materiaalien uusiokäyttö, ympäristömerkki, tuoteseloste), kulutuskritiikki ja omien valintojen merkitys kestävän kehityksen kannalta.
Turvallisuus ja liikenne	Ympäristön näkeminen ja kokeminen, eritasoinen havaitseminen kuuluu osana kuvataiteen sisältöihin. Erilaiset muoto- ja värisymbolit kuuluvat olennaisena osana liikenne- ja turvallisuuskasvatukseen.
Teknologia ja ihminen	Uuden teknologian käyttö kuvan tekemisessä on osa kuvataiteen opetussuunnitelmaa, digitaalinen kuva ja videokuva, kuvankäsittely- ja editointiohjelmat sekä niiden myötä kuvamanipulaatio. Kuvataiteessa on mahdollisuus tehdä itse ja tulkita kuvaa vastuullisesti ja kriittisesti. Erityisen tärkeäksi muodostuu tekijänoikeuksien ymmärtäminen.

Tavoitteet ja sisällöt

Vuosiluokat 1–2

Kuvataiteen opetuksessa tulee harjoittaa monipuolisesti aistihavaintojen tekoa ja mielikuvituksen käyttöä. Lähestymistapa on leikinomainen. Kuvailmaisun perustaidot sekä kuvataiteelle ominaisten työtapojen ja materiaalien käyttö ovat opetuksen perussisältöä. Opetuksessa painotetaan kuvataiteellista prosessia, jonka osia ovat suunnittelu, luonnostelu, työn toteuttaminen ja arviointi. Oppilasta kannustetaan töidensä viimeistelyyn ja niiden säilyttämiseen.

Taulukoiden esimerkit ovat mahdollisuuksia, joita opettajat voivat käyttää opettaessaan kyseistä asiaa. Kaikkia taulukoiden esimerkkejä ei tarvitse käyttää.

Tavoitteet

Oppilas

- oppii ilmaisussa tarvittavia taitoja ja tietoja: tekee havaintoja ja pohtii niitä
- harjoittelee luovaa ongelmaratkaisua ja käyttää mielikuvitusta
- saa elämyksiä ja uusia kokemuksia kuvan tekemisessä ja rakentelussa
- oppii kuvataiteen eri tekniikoita ja tutustuu erilaisiin materiaaleihin
- tutustuu kuvataiteen keskeisiin käsitteisiin
- oppii tarkastelemaan töitä ja keskustelemaan niistä
- tutustuu erilaisiin näkemyksiin taiteesta ja kuvallisesta viestinnästä
- oppii ymmärtämään todellisen ja kuvitteellisen maailman eroja
- tutustuu kotipaikkansa taiteeseen, rakennuksiin ja luonnonympäristöön

Sisällöt

Kuvailmaisu ja kuvallinen ajattelu

Tekniikka	Keskeistä	Esimerkkejä
Piirustus	erilaisten piirtimien käyttö	lyijykynä, hiili, värikynät, tussit, vahaliidut luonnostelu
Maalaus	eri maalaustekniikoiden käyttö sopivan maalauspohjan valinta	vesiväri, valmispeitevärit, pastelliliidut, sekatekniikat (batiikkitekniikka ym.) ja kollaasi paperin kestävyys ja karheus eri laaduissa (esim. koulupaperi, litoposter) akvarellipaperi, pahvit pää- ja välivärit, vastavärit, lämpimät ja kylmät värit
Grafiikka	erilaisten painomenetelmien käyttö työvälineiden ja työvaiheiden nimitykset painotuotteen erottaminen maalauksesta/piirroksesta	leimasinpainanta, kohopainomenetelmät (lino, collagrafia, pressprint) , monotypia ja kaavainpainanta tela, painolaatta, vedos, vedostaminen, vedosten merkitseminen
Keramiikka ja kuvanveisto	saven työstön perusteet rakentelun ja muovailun materiaaleja ja keinoja kuvanveiston perinteet	peukalo-, makkara- ja levytekniikka pahvit, paperimassa, rautalanka, puu, kierrätysmateriaalit, romutavara, luonnonmateriaalit , muovailuvaha, lumi liittäminen, punominen, taitteleminen jne. materiaalit: savi, puu, kivi, metalli käsitteistöä: mm. massa, rytmi, reliefi tekniikoita: lisäys ja poistotekniikat

Taiteentuntemus ja kulttuurinen osaaminen

Asia	Keskeistä	Esimerkkejä
Kuvataiteen tarkastelu	taideteosten tarkastelu ja niistä keskustelu	tutustuminen taidenäyttelyihin ja kirjojen taidekuviin
	erilaisen taiteen arvostaminen ja ymmärtäminen	taiteen eri tekniikat eri maiden taide
	omien töiden arvostaminen	viimeistely, säilytys, näyttelyn rakentaminen

Ympäristöestetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu

Asia	Keskeistä	Esimerkkejä
Rakennettu ympäristö ja luonnonympäristö	rakennetun ja luonnonympäristön erottaminen toisistaan	erilaiset rakennukset ihmisen kädenjälki luonnossa (viljely, tiestö)
	lähiympäristöön tutustuminen	kodin ja koulun ympäristö (rakennukset, metsät, polut jne.) oma huone majan rakentaminen
	ympäristön esteettiset, eettiset ja ekologiset arvot	
	pienoismallit	pahvi- ja tikkutalot
Muotoilu	kodin ja koulun esineympäristöön tutustuminen	kaunis ja ruma esine tarpeellinen ja turha esine
	käsityön ja teollisesti valmistetun esineen erottaminen toisistaan	oman esineen suunnittelu

Media ja kuvaviestintä

Asia	Keskeistä	Esimerkkejä
Erilaiset kuvat	valokuva, elokuva, sarjakuva, uutiskuva, mainoskuva ja taidekuva televisio-ohjelmat	tutustutaan erilaisiin kuviin verrataan erilaisten kuvien ominaisuuksia kuvan ja tekstin yhdistäminen omien TV-katselutottumusten analysointia
Sarjakuva	sarjakuvan keinot ja tekeminen	luetaan ja piirretään sarjakuvaa

Vuosiluokat 3–4

Kuvataiteen opetuksessa tulee harjoittaa monipuolisesti aistihavaintojen tekoa ja mielikuvituksen käyttöä. Lähestymistapa on leikinomainen. Kuvailmaisun perustaidot sekä kuvataiteelle ominaisten työtapojen ja materiaalien käyttö ovat opetuksen perussisältöä. Opetuksessa painotetaan kuvataiteellista prosessia, jonka osia ovat suunnittelu, luonnostelu, työn toteuttaminen ja arviointi. Oppilasta kannustetaan töidensä viimeistelyyn ja niiden säilyttämiseen.

Taulukoiden esimerkit ovat mahdollisuuksia, joita opettajat voivat käyttää opettaessaan kyseistä asiaa. Kaikkia taulukoiden esimerkkejä ei tarvitse käyttää.

Tavoitteet

Oppilas

- oppii asettamaan itselleen tavoitteita, tekemään valintoja sekä perustelemaan niitä
- oppii tuntemaan ja käyttämään tarkoituksenmukaisesti erilaisia materiaaleja kuvan tekemisessä ja rakentelussa
- oppii hahmottamaan tilaa
- oppii tarkastelemaan taidetta ja kuvallista viestintää ja arvostamaan niissä erilaisia näkemyksiä
- tutustuu nykytaiteeseen ja oululaisten taiteilijoiden töihin
- oppii käyttämään kuvataiteellisia käsitteitä
- oppii nauttimaan taiteesta

Sisällöt

Kuvailmaisuus ja kuvallinen ajattelu

Tekniikka	Keskeistä	Esimerkkejä
Piirustus	erilaisten piirtimien monipuolinen käyttö	lyijykynän eri vahvuudet, hiili, värikynät, grafiittikynä, tussit, vahaliidut luonnostelu
Maalaus	eri maalaustekniikoiden monipuolinen käyttö sopivan maalaus pohjan valinta värioppi	laveeraaminen, vesiväri, guassi, tussi, valmispeitevärit, pastelliliidut, akryyli, sekatekniikat (batiikkitekniikka ym.) ja kollaasi, paperin kestävyys ja karheus eri laaduissa (esim. koulupaperi, litoposter, akvarellipaperi) pää- ja välivärit, vastavärit, lämpimät ja kylmät värit
Grafiikka	erilaisten painomenetelmien käyttö työvälineiden ja työvaiheiden nimitykset painotuotteen erottaminen maalauksesta/piirroksista	leimasinpainanta, kohopainomenetelmät (lino, collagrafia, carborundum, pressprint, puupiirros), monotypia ja kaavainpainanta tela, painolaatta, vedos, vedostaminen, vedosten merkitseminen
Keramiikka ja kuvanveisto	saven työstön perusteet rakentelun ja muovailun materiaaleja ja keinoja kuvanveiston perinteet	peukalointi, makkaratekniikka, levytekniikka paperimassa, muovailuvaha, selluvilla, kipsi, rautalanka, puu, lumi, kierrätysmateriaalit, romutavara, luonnonmateriaalit liittäminen, punominen, taitteleminen jne. materiaalit: savi, puu, kivi, metalli käsitteistöä: mm. massa, volyyymi, rytmi, reliefi lisäys ja poistotekniikat, valaminen
Muut ilmaisukeinot	tilataide taide ympäristössä ympäristötaide kuvallisen median teknologian ja materiaalien käyttö ilmaisun välineinä	installaatiot, liike, ääni ja valo osana teosta lähiympäristön taideteokset taiteen keinoin rakennetun ja luonnon ympäristön tutkimista, hahmottamista ja siihen vaikuttamista (taiteilijoita ja esimerkkejä) valokuva, elokuva, digitaalinen kuva, videoteokset, kopiokone ilmaisun apuna, leikemateriaali esim. lehdistä

Taiteentuntemus ja kulttuurinen osaaminen

Asia	Keskeistä	Esimerkkejä
------	-----------	-------------

Kuvataiteen tarkastelu	taideteosten tarkastelu ja niistä keskustelu	tutustuminen taidenäyttelyihin ja -museoihin kirjojen taidekuvat
	kuvataiteen käsitteistöön tutustuminen	
	suomalaiskansallisiin taidearteisiin tutustuminen	
	taiteilijan työhön tutustuminen hyödyntäen paikallisia yhteistyötahoja.	keskusteleminen taiteilijan/taidemuseon tai taidegallerian työntekijän kanssa
	monenlaisen taiteen arvostaminen ja ymmärtäminen	taiteen eri tekniikat eri maiden taide
	omien töiden arvostaminen	viimeistely, kehystys, säilytys, näyttelyn rakentaminen

Ympäristöestetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu

Asia	Keskeistä	Esimerkkejä
Rakennettu- ja luonnonympäristö	rakennetun ja luonnonympäristön erottaminen toisistaan	erilaiset rakennukset ihmisen kädenjälki luonnossa rakennetun ja luonnonympäristön vuorovaikutus
	lähiympäristöön tutustuminen ja sen suunnittelua	luokkahuone koulupiha, oma koti, asuinalue
	ympäristön esteettiset, eettiset ja ekologiset arvot	
	pienoismallit	rakennuksia ympäristöineen
	arkkitehtuurin perinteitä	suomalainen kulttuurimaisema tärkeimpiä suomalaisia kulttuurirakennuksia ja niiden tunnuspiirteitä
Muotoilu ja esinekulttuuri	kodin ja koulun esineympäristöön tutustuminen	esineiden vertailua
	käsityön ja teollisesti valmistetun esineen erottaminen toisistaan	oman esineen suunnittelu esineiden vertailua
	materiaalien tarkoituksenmukainen ja ekologinen käyttö	esineen elinkaari, materiaalien uusiokäyttö, ympäristömerkki, tuoteseloste
	kulutuskritiikki	omien valintojen merkitys kestävän kehityksen kannalta

Media ja kuvaviestintä

Tekniikka	Keskeistä	Esimerkkejä
Valokuvaus	valokuva mediassa ja taiteena valokuva oman elämän kuvittajana	uutiskuvan, mainoskuvan, muotokuvan ja taidekuvan ominaisuudet ja symboliikka mustavalkokuva, värikuva, diakuva, digitaalinen kuva mahdollisuuksien mukaan valokuvan kehitys valmiiden valokuvien tarkastelu
Elokuva ja video	elokuvan ja videokuvauksen perusteita elokuvan analysointia	kuvanrajaaminen kuvakulmat, kuvakerronta, kuvakoot, tehosteet, animaatio
Televisio viestintävälineenä	televisio-ohjelmien ja omien katselutottumusten analysointia televisiomainonnan keinot	
Graafinen suunnittelu	kuvan ja tekstin yhdistäminen kuvitus ja taitto merkit, tuotemerkit	kuvakollaasi
Sarjakuva	sarjakuvan ilmaisukeinoja ja tyylejä	kuvakulmat, kuvakerronta, kuvakoot

Vuosiluokat 5–6

Tavoitteet edellisiä syventäen

Taulukoiden esimerkit ovat mahdollisuuksia, joita opettajat voivat käyttää opettaessaan kyseistä asiaa, kaikkia taulukoiden esimerkkejä ei tarvitse käyttää.

Oppilas

oppii käyttämään kuvataiteen keskeisiä käsitteitä keskustellessaan kuvista tarkastelee ja arvioi taidetta, kuvaviestintää ja ympäristöä eri näkökulmista oppii tuntemaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja ja käyttämään keskeisiä kuvaviestinnän välineitä tutustuu taidehistoriassa suomalaisen kultakauden ajan taiteeseen ja alustavasti keskeisimpiin tyyliin.

löytää ja tunnistaa erilaisia esteettisiä arvoja arvioi omaa ja toisten kuvallista ilmaisua ja työtapoja.

Sisällöt

Kuvailmaisussa rohkaistaan oppilasta ilmaisemaan itseään, omia havaintojaan, ajatuksiaan ja mielikuviaan, erilaisin kuvallisin keinoin. Kuvallisessa ilmaisussa käytetään hyväksi opittuja tietoja

- sommittelun elementeistä (esim. viiva, väri, muoto)
- kuvallisista muuttujista (esim. piste, viiva, pinta, tekstuuri, valo ja varjo, tila)
- väreistä (pää- ja välivärit, värin taittaminen ja murtaminen, kylmät ja lämpimät värit) ja
- kuvataiteen tyylistä ja symboleista.

Oma työskentelyprosessi pyritään hahmottamaan kokonaisuudessaan: luonnostelusta itse työn tekemiseen, työn tarkasteluun ja siitä keskusteluun. Keskustelussa hyödynnetään kuvataiteen käsitteistöä.

Kuvailmaisu ja kuvallinen ajattelu

Tekniikat	Keskeistä	Esimerkkejä
Piirustus	erilaisten piirtimien monipuolinen käyttö	lyijykynän eri vahvuudet, hiili, värikynät, grafiittikynä, tussit, vahaliidut jne.
Maalaus	eri maalaustekniikoiden monipuolinen käyttö sopivan maalauspuhjan valinta	vesiväri, guassi, tussi, valmispeitevärit, pastelliliidut, akryyli, sekatekniikat (batiikkitekniikka ym.) ja kollaasi paperin kestävyys ja karheus eri laaduissa; esim. koulupaperi, litoposter, akvarellipaperi
Grafiikka	erilaisten painomenetelmien käyttö työvälineiden ja työvaiheiden nimitykset painotuotteen erottaminen maalauksesta/piirroksista	leimasinpainanta, kohopainomenetelmät (lino, collagrafia, carborundum, pressprint, puupiirros), monotypia ja kaavainpainanta tela, painolaatta, vedos, vedostaminen, vedosten merkitseminen
Keramiikka ja kuvanveisto	saven työstön perusteet rakentelun ja muovailun materiaaleja ja keinoja kuvanveiston perinteet	peukalointi, makkaratekniikka, levytekniikka paperimassa, muovailuvaha, selluvilla, kipsi, rautalanka, puu, lumi, kierrätysmateriaalit, romutavara, luonnonmateriaalit liittäminen, punominen, taitteleminen jne. materiaalit : savi, puu, kivi, metalli käsitteistöä: mm. massa, volyyymi, rytmi, reliefi tekniikoita: lisäys ja poistotekniikat, valaminen
Muut ilmaisukeinot	tilataide taide ympäristössä ympäristötaide	installaatiot, liike, ääni ja valo osana teosta lähiympäristön taideteokset taiteen keinoin rakennetun ja luonnon ympäristön

	kuvallisen median teknologian ja materiaalien käyttö ilmaisun välineinä	tutkimista, hahmottamista ja siihen vaikuttamista (taiteilijoita ja esimerkkejä) valokuva, elokuva, digitaalinen kuva, videoteokset, kopiokone ilmaisun apuna, leikemateriaali esim. lehdistä.
--	---	---

Taiteentuntemus ja kulttuurinen osaaminen

Asia	Keskeistä	Esimerkkejä
Kuvataiteen tarkastelu	taideteosten tarkastelu ja niistä keskustelu	tutustuminen taidenäyttelyihin ja museoihin, kirjojen taidekuvat, taideteosten sanoman pohtiminen
	oman tekemisen kautta tutustuminen eri kulttuurien kuvamaailmaan, taidehistoriaan ja nykyaikaiseen	taidekuvasuurennot
	taidehistorian tyyllisyyttä ja ilmiöitä meillä ja muualla	ismit, kuvasymboliikka (mm. väri- ja muutosymboliikka) nykyaikainen taide, suomalais-kansallisia mestareita ja teoksia
	taiteilijan työhön tutustuminen hyödyntäen paikallisia yhteistyötahoja.	keskusteleminen taiteilijan/taidemuseon tai taidegallerian työntekijän kanssa
	länsimaisen taiteen perinteet	suhteessa johonkin muuhun kulttuuriin (Aasia, Intia, Japani, Etelä-Amerikka tms.)
	monenlaisen taiteen arvostaminen ja ymmärtäminen	taiteen eri tekniikat, eri maiden taide
	omien töiden arvostaminen	viimeistely, kehystys, säilytys, näyttelyn rakentaminen

Ympäristöestetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu

Asia	Keskeistä	Esimerkkejä
Rakennettu- ja luonnonympäristö	rakennetun ja luonnonympäristön erottaminen toisistaan	ihmisen kädenjälki luonnossa rakennetun ja luonnonympäristön vuorovaikutus
	lähiympäristöön tutustuminen ja sen suunnittelua	luokkahuone, koulupiha, oma koti, asuinalue
	ympäristön esteettiset, eettiset ja ekologiset arvot	
	pienoismallit	rakennuksia ympäristöineen
	arkkitehtuurin perinteitä	suomalainen kulttuurimaisema, tärkeimpiä suomalaisia kulttuurirakennuksia ja niiden tunnuspiirteitä, integrointi historiaan
Muotoilu ja esinekulttuuri	kodin ja koulun esineympäristöön tutustuminen	esineen ja paikan suhde (esim. mikä ero koulun ja kodin esineistöllä)
	käsityön ja teollisesti valmistetun esineen erottaminen toisistaan	oman esineen suunnittelu, esineiden vertailua
	muotoilun tyyllisyyttä ja	

	tärkeimpiä suomalaisia edustajia	
	materiaalien tarkoituksenmukainen ja ekologinen käyttö	esineen elinkaari, materiaalien uusiokäyttö, ympäristömerkki, tuoteseloste
	kulutuskritiikki	omien valintojen merkitys kestävän kehityksen kannalta

Media ja kuvaviestintä

Tekniikka	Keskeistä	Esimerkkejä
Valokuvaus	valokuva mediassa ja taiteena teknologia ja valokuva valokuva oman elämän kuvittajana	uutiskuvan dokumenttiarvo, mainoskuva, muotokuva, taidekuva mustavalkokuva, värikuva, diakuva, digitaalinen kuva mahdollisuuksien mukaan valokuvan kehitys erilaiset kamerat ja kuvankäsittely neulanreikäkamera, digitaalinen kuva, kopiokoneen ja tulostinten mahdollisuudet kuvien tuottamisessa ja muokkaamisessa valmiiden valokuvien tarkastelu ja työstö (mm. fotomontaasi)
Elokuva ja video	elokuvakerronnan perusteita elokuvan analysointia videokuvaus videotaide	kuvakulmat, kuvakerronta, kuvakoot, animaatio lajityyppejä, kohtausanalyysi videokameran käyttö, suoraan kameralla leikkaaminen, jälkikäsitteily (editointi kahdella nauhurilla, editointipajalla, tietokoneella)
Televisio viestintävälineenä	televisio-ohjelmien ja omien katselutottumusten analysointia, televisiomainonnan keinot	
Graafinen suunnittelu	kuvan ja sanan yhdistäminen kuvitus, typografia ja taitto mainonnan ilmaisukeinoja ja kanavia merkit, tuotemerkit	
Sarjakuva	sarjakuvan ilmaisukeinoja ja tyylejä	kuvakulmat, kuvakerronta, kuvakoot, tehosteet

Vuosiluokat 7–9

Tavoitteet edellisiä syventäen

- ilmaisee omia havaintoja, mielikuvia, tunteita ja ajatuksia kuvallisin keinoin
- tarkastelee kuvataiteen ilmiötä ajassa ja eri kulttuureissa
- tutustuu taidehistoriassa länsimaisen taiteen perinteeseen
- tarkastelee omia ja toisten töitä sekä taidekuvia sisällöllisen ja muodollisen analyysin avulla
- käyttää keskeisiä kuvaviestinnän välineitä omien ajatustensa ilmaisemiseen mediassa
- ymmärtää taiteen tapoja käsitellä elämän erilaisia ilmiöitä
- oppii hyödyntämään kulttuuripalveluja ja sähköisiä viestimiä oman työskentelyn, tiedonhankinnan ja elämysten lähteinä.

Taulukoiden esimerkit ovat mahdollisuuksia, joita opettajat voivat käyttää opettaessaan kyseistä asiaa. Kaikkia taulukoiden esimerkkejä ei tarvitse käyttää.

Sisällöt

Kuvailmaisussa rohkaistaan oppilasta ilmaisemaan itseään, omia havaintojaan, ajatuksiaan ja mielikuviaan, erilaisin kuvallisin keinoin. Kuvallisessa ilmaisussa käytetään hyväksi opittuja tietoja

- sommittelun elementeistä (esim. viiva, väri, muoto, tila, liike ja aika sekä kultainen leikkaus)
- kuvallisista muuttujista (esim. piste, viiva, pinta, tekstuuri, valo ja varjo, tila)
- väreistä (pää- ja välivärit, värin taittaminen ja murtaminen, väririnnastukset)
- kuvataiteen tyyleistä ja symboleista.

Oma työskentelyprosessi pyritään hahmottamaan kokonaisuudessaan: luonnostelusta itse työn tekemiseen, työn tarkasteluun ja siitä keskusteluun. Keskustelussa hyödynnetään kuvataiteen käsitteistöä.

Tekniikka	Keskeistä	Esimerkkejä
Piirustus	erilaisten piirtimien monipuolinen käyttö groquis	lyijykynän eri vahvuudet, hiili, värikynät, grafiittikynä, tussit, vahaliidut jne.
Maalaus	eri maalaustekniikoiden monipuolinen käyttö sopivan maalaus pohjan valinta	vesiväri, guassi, tussi, valmispeitevärit, pastelliliidut, akryyli, tempera, sekatekniikat (batiikkitekniikka ym.) ja kollaasi paperin kestävyys ja karheus eri laaduissa; esim. koulupaperi, litoposter, akvarellipaperi, pahvit ja levyt pohjustettuina
Grafiikka	erilaisten painomenetelmien käyttö työvälineiden ja työvaiheiden nimitykset painotuotteen erottaminen maalauksesta/piirroksista	leimasinpainanta, kohopainomenetelmät lino, collagrafia, carborundum, pressprint, puupiirros, monotypia, syväpaino (kuivaneula) ja kaavainpainanta (serigrafia) tela, painolaatta, vedos, vedostaminen, vedosten merkitseminen
Keramiikka ja kuvanveisto	saven työstön perusteet rakentelun ja muovailun materiaaleja ja keinoja kuvanveiston perinteet	peukalointi, makkaratekniikka, levytekniikka, muottitekniikka paperimassa, muovailuvaha, selluvilla, kipsi, rautalanka, puu, lumi, kierrätysmateriaalit, romutavara, luonnonmateriaalit liittäminen, punominen, taitteleminen materiaalit: savi, puu, kivi, metalli käsitteistöä: massa, volyyymi, rytmi, reliefi tekniikoita: lisäys ja poistotekniikat, valaminen
Muut ilmaisukeinot	tilataide taide ympäristössä ympäristötaide kuvallisen median teknologian ja materiaalien käyttö ilmaisun välineinä	installaatiot, liike, ääni ja valo osana teosta lähiympäristön taideteokset taiteen keinoin rakennetun ja luonnonympäristön tutkimista, hahmottamista ja siihen vaikuttamista (taiteilijoita ja esimerkkejä) valokuva, elokuva, digitaalinen kuva, videoteokset, kopiokone ilmaisun apuna, leikemateriaali esim. lehdistä.

Taiteentuntemus ja kulttuurinen osaaminen

Asia	Keskeistä	Esimerkkejä
Kuvataiteen tarkastelu	taideteosten tarkastelu ja niistä keskustelu	tutustuminen taidenäyttelyihin ja -museoihin kirjojen taidekuvat taideteosten sanoman pohtiminen
	oman tekemisen kautta tutustuminen eri kulttuurien kuvamaailmaan,	taidekuvasuurennot

	taidehistoriaan ja nykytaiteeseen	
	taidehistorian tyylisuuntia ja ilmiöitä meillä ja muualla	ismit kuvasymboliikka (mm. väri- ja muotosymboliikka) nykytaide suomalais-kansallisia mestareita ja teoksia
	taiteilijan työhön tutustuminen hyödyntäen paikallisia yhteistyötahoja	keskusteleminen taiteilijan/taidemuseon tai taidegallerian työntekijän kanssa
	länsimaisen taiteen perinteet	suhteessa johonkin muuhun kulttuuriin (Aasia, Intia, Japani, Etelä-Amerikka tms.)
	monenlaisen taiteen arvostaminen ja ymmärtäminen	taiteen eri tekniikat eri maiden taide taiteen merkitys erilaisten elämän ilmiöiden kuvaajana
	taidekriittikki	taidekuvien tarkastelua sisällöllisen ja muodollisen analyysin avulla
	omien töiden arvostaminen	viimeistely, kehystys, säilytys, näyttelyn rakentaminen

Ympäristöestetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu

Asia	Keskeistä	Esimerkkejä
Rakennettu- ja luonnonympäristö	rakennetun ja luonnonympäristön erottaminen toisistaan	ihmisen kädenjälki luonnossa rakennetun ja luonnonympäristön vuorovaikutus
	lähiympäristöön tutustuminen ja sen suunnittelua	piha asuinalue kaavoitus
	ympäristön esteettiset, eettiset ja ekologiset arvot	
	pienoismallit	rakennuksia ympäristöineen maisemasuunnittelu
	arkkitehtuurin perinteitä	suomalainen kulttuurimaisema tärkeimpiä suomalaisia kulttuurirakennuksia ja niiden tunnuspiirteitä integrointi historiaan
	lähiympäristön rakennustaiteen ajalliset kerrostumat ja keskeisten rakennustyylien tunnuspiirteet	rakennussuojelu, rakennusten elinkaari
Muotoilu ja esinekulttuuri	kodin ja koulun esineympäristöön tutustuminen	esineen ja paikan suhde
	käsityön ja teollisesti valmistetun esineen erottaminen toisistaan	oman esineen suunnittelu esineiden vertailua
	muotoilun tyylisuuntia ja tärkeimpiä suomalaisia edustajia	
	materiaalien tarkoituksenmukainen ja ekologinen käyttö	esineen elinkaari, materiaalien uusiokäyttö, ympäristömerkki, tuoteseloste
	kulutuskriittikki	omien valintojen merkitys kestävä kehityksen kannalta

	muotoilun prosessit	suunnittelu, käyttö ja näyttöarvo, teollinen valmistaminen
	tekninen piirtäminen	kohtisuorat projektiot

Media ja kuvaviestintä

	Keskeistä	Esimerkkejä
Valokuvaus	valokuva mediassa ja taiteena valokuvan kehitys pimiötyöskentely (fotogrammi) teknologia ja valokuva valokuva oman elämän kuvittajana	uutiskuvan dokumenttiarvo, mainoskuva, muotokuva, taidekuva mustavalkokuva, värikuva, diakuva, digitaalinen kuva erilaiset kamerat ja kuvankäsittely neulanreikäkamera, digitaalinen kuva, kopiokoneen ja tulostinten mahdollisuudet kuvien tuottamisessa ja muokkaamisessa valmiiden valokuvien tarkastelu ja työstö (mm. fotomontaasi)
Elokuva ja video	elokuvakerronnan perusteita elokuvan analysointia videokuvaus videotaide	kuvakulmat, kuvakerronta, kuvakoot, animaatio, otos, leikkaus lajityyppejä, kohtausanalyysi videokameran käyttö, suoraan kameralla leikkaaminen, jälkikäsitteily (editointi kahdella nauhurilla, editointipajalla, tietokoneella) liikkuva kuva taideteoksena
Televisio viestintävälineenä	televisio-ohjelmien ja omien katselutottumusten analysointia televisiomainonnan keinot	
Graafinen suunnittelu	kuvan ja sanan yhdistäminen mainonnan ilmaisukeinoja ja kanavia merkit, tuotemerkit	kuvitus, typografia ja taitto
Sarjakuva	sarjakuvan ilmaisukeinoja ja tyylejä	kuvakulmat, kuvakerronta, kuvakoot, tehosteet

Paikalliset linkit, yhteistyötahot ja tapahtumat

Opetuksessa voi käyttää apuna erilaista kulttuuritarjontaa. Tarjonnasta löytyy tietoa alla olevista osoitteista sekä Opettajan kulttuurikalenterista. Opettajan kulttuurikalenteriin on koottu tiedot oululaisten taidelaitosten ja kulttuurijärjestöjen toiminnasta. Kalenterissa on tietoa Oulun kaupungissa järjestettävistä näyttelyistä, teatteriesityksistä, konserteista, kulttuuritapahtumista, työpajoista ja koulutuksesta. Opettajan kulttuurikalenteri ilmestyy painettuna kahdesti vuodessa tammikuussa ja elokuussa.

[Arktiset valot](#), Tiernakaupunki Oulu, lumenvaisto; [Elokuvat](#) Oulussa; Taiteilijaseuran kotisivut; [Kaleva](#); [Koulun pieni kulttuurikirja](#); Kävelyreitit Oulussa -kirja; Lasten ja nuorten elokuvafestivaalit; Lasten ja nuorten elokuvakoulu; [Lasten ja nuorten teatteripäivät](#); [Musiikkivideofestivaalit](#)
[Nuoriso- ja kulttuurikeskus](#); [Oulun kansainväliset lastenelokuvien festivaalit](#); [Oulun kaupunginkirjasto](#); Oulu-kirja; [Oulun Koulun Kohinaa -lehti](#); [Oulun Taidekoulu](#); [Oulun Taidemuseo](#); [Pohjoinen valokuvakeskus](#); [Pohjois-Pohjanmaan museo](#); [Riihi -oppimisympäristö](#); Sanomalehtiwiikit; Taidegalleriat; [Taikalamppu](#)

7.3.14 Käsityö

Käsityössä on kysymys kokonaisvaltaisesta toimintaprosessista, joka toteutetaan suunnitelmallisesti ja luovasti erilaisilla materiaaleilla, työvälineillä ja toteutustekniikoilla. Työskentelyssä painotetaan omaa ajattelua, kokeilua, oivaltamista ja ongelmanratkaisutaitoja. Opittava asia kytketään oppilaan kokemusmaailmaan ja toteutetaan ongelmalähtöisesti, yksin tai ryhmässä toimien. Kädentyön merkitys nähdään tärkeänä eheyttävänä tekijänä lapsen ja nuoren kokonaisvaltaisessa kehityksessä.

Oppilaan kasvaminen pitkäjänteiseen työntekoon lähtee suunnittelutaitojen oppimisesta. Työskentelyssä tulee pyrkiä jatkuvan suunnittelun periaatteeseen. Ennakoivan suunnittelun lisäksi karttuneiden tietojen ja taitojen avulla muutetaan tarvittaessa alkuperäistä suunnitelmaa paremman lopputuloksen saavuttamiseksi. Työn edistymistä dokumentoidaan ja raportoidaan koko työskentelyprosessin ajan.

Käsityökasvatuksen tavoitteena on oppilas, joka osaa arvostaa itse suunniteltua, yksilöllistä tuotetta ja käsityöperinnettä paikallisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla. Opetuksessa pyritään oppimisen kokonaisvaltaisuuden yhteistyössä eri oppiaineiden kanssa.

Opiskeluympäristö

Käsityön opetuksen perustana on opiskeluympäristö, jossa ilmapiiri on turvallinen, kiireetön ja hyväksyvä. Ryhmäköön tulee tukea edellä mainittuja vaatimuksia. Yhtä lailla tärkeää on, että fyysinen opiskeluympäristö, luokka, on koneiltaan ja laitteiltaan ajanmukainen sekä tilana työturvallisuussäännöt täyttävä. Yksityiskohtaiset ohjeet löytyvät Peruskoulun käsityön opetustilojen suunnitteluoppaasta 2002 (Tapanainen) ja Käsityön Työturvallisuusoppaasta 2004 (Aadeli ym.).

Laajemmin opiskeluympäristöön kuuluu paikallisen, oululaisen – niin modernin teknologiakaupungin kuin perinteisen tervaporvariajan – käsityökulttuurin hyödyntäminen esimerkiksi erilaisten vierailukäyntien (käsityöalan yrittäjät ja yritykset, yliopisto, käsityöalan oppilaitokset), yhteistyöprojektien sekä kirjasto- ja museokäyntien avulla. Lähialueen luontoa voidaan hyödyntää suunnittelussa ja toteutuksessa.

Tieto- ja viestintäteknikkaa käytetään käsityön opetuksessa sekä oppimisen tukena että vuorovaikutuksen välineenä. Luokan TVT-välineistöön kuuluu mahdollisuuksien mukaan 1–2 oppilastietokonetta, joissa on verkkoyhteys sekä eri käsityötekniikoihin suunnattuja työvälineohjelmia, tulostin, skanneri sekä oppilastöiden ja työprosessien dokumentointiin ja oppimateriaalin tuottamiseen digitaalikamera. Esimerkillinen yhteistyökanava verkossa on Käspaikka-sivusto (www.kaspaikka.fi), jonka virtuaalista opiskeluympäristöä voidaan hyödyntää monipuolisesti esim. etsiä ideoita, tietoja ja työohjeita työn suunnitteluun ja valmistukseen. Vastavuoroisesti sivuille voidaan tuottaa itse materiaalia esim. esitellä omia projekteja, töitä ja valmistusprosesseja, toisten käyttöön. Tämä mahdollistaa yhteistyöhankkeet koulujen välillä sekä maailmanlaajuisestikin. Tietokonetta voidaan hyödyntää myös teknisessä piirtämisessä, arvioinnissa, "sähköisinä portfolioina" esim. Riihi-ympäristössä sekä materiaalien hankinnassa.

Käsityössä korostuvat aihekokonaisuudet

Ihminen ja teknologia

Käsityön avulla on luontevaa kasvattaa oppilaiden tietämystä teknologian eri osa-alueilla. Teknologiasvatuksen lähtökohdalla on antaa jokaiselle lapselle mahdollisuus omaksua riittävä teknologinen yleissivistys, jonka avulla teknologisia sovelluksia opetellaan ymmärtämään, käyttämään, arvioimaan ja kehittämään. Teknologia on osa tämän päivän arkea, johon sisältyvät mm. asumukset, vaatteet, liikkumisvälineet, kodinkoneet ja leikkikalut. Oppilasta tulee auttaa näkemään, kuinka olemme teknologian avulla helpottaneet jokapäiväistä elämäämme ja ymmärtämään ihmisen riippuvuutta nykyaikaisesta teknologiasta.

Teknologiakasvatuksen tavoitteena käsityössä voidaan pitää oppilaan mahdollisuutta oppia tunnistamaan teknologisen maailman epäkohtia eri aihepiireistä ja oppia etsimään myönteisiä ratkaisumalleja niihin. Tämän taidon kehittymistä tuetaan kannustamalla oppilasta omaperäisiin ratkaisumalleihin erilaisissa ongelmanratkaisutilanteissa. Toimivaksi oppimistavaksi ovat osoittautuneet ongelma-keskeinen lähestymistapa, toiminnallisuus sekä siihen liittyvät matemaattis-luonnontieteellisten tietojen ja taitojen soveltaminen.

Alkuopetuksessa voidaan huomioida teknologia tutustumalla arkipäivän erilaisiin ilmiöihin oppilaan näkökulmasta ja ottaa se yhdeksi lähestymistavaksi aloitettaessa ja työstettäessä aihepiirejä. "Miten lelut toimivat?" Voisiko niitä korjata ja miten?" Kuinka sadetakki voi suojata sateelta?" Entä "Miten ryppyinen vaate onkin yhtäkkiä sileä?" Lapselle suodaan oikeus omaan oivaltamiseen, mihin sisältyy lupa erehtyä, kokeilla, kuvitella, hassutella ja tuntea. Alkuopetuksen käsityön tulee luoda oppimistilanteita, joissa oppilas rakentaa omaa kokemusmaailmaansa ja oppii uusia asioita liittämällä niitä jo oppimaansa kokeilemalla, ajattelemalla ja tietojaan soveltamalla. Koska käsityön perusidea on toimintaprosessin merkitys ihmiselle, on opetuksessa vältettävä pelkäästä tekniikoiden opettamista ja mallia toistavaa käden taitoa.

Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta

Käsityön toimintaprosessiin sisältyy myös vastuu ympäristöstä ja kestävästä tulevaisuudesta. Oppilas oppii ympäristömyötäisten tuotteiden valmistusta ottamalla työskentelyssä huomioon materiaalien tarkoituksenmukaisuuden, alkuperän, kestävyuden ja ympäristövaikutukset. Jätteiden syntyä vähennetään hyödyntämällä materiaali tarkkaan, jäännösmateriaalien kierrätyksellä sekä ongelmajätteiden asianmukaisella käsittelyllä. Oppilaiden kulutuskäyttämistä voidaan ohjata mm. harkitun ostokäyttämisen, tuotteiden huoltamisen ja korjaamisen opettamisella.

Käsityön yleiset tavoitteet

Käsityön tavoitteet ja sisällöt nivELYvät luokka-asteelta toiselle ja pohjautuvat aiemmin opittuun ja sitä monipuolistaen ja syventäen. Tavoitteena on käsityöprosessi, jossa on huomioitu oppilaan ikätaso ja oppimispolku.

Käytössä olevien resurssien hahmottaminen

- omien kykyjen tiedostaminen
- käytettävissä olevien koneiden ja laitteiden hyödyntäminen
- resurssien rajallisuuden tiedostaminen
- muissa oppiaineissa opitun tiedon soveltaminen

Suunnitteluprosessi

- oppilaan erilaiset persoonallisuuden alueet: tieto, taito, tunne ja sosiaalisuus
- oman alkuidean kehittäminen ja testaamista erilaisten materiaalien ja työvälineiden avulla
- ongelmaratkaisutaitojen kehittäminen soveltamalla tunnettuja ratkaisuja ja/tai etsimällä uusia
- esteettisyys

Riittävä materiaalien ja toteutustekniikoiden tuntemus

- materiaalit ja niiden ominaisuudet
- materiaalien ja toteutustekniikoiden yhdistely tarkoituksenmukaisella tavalla
- käytössä olevien koneiden ja työvälineiden toimintaperiaatteiden ymmärtäminen

Kyky arvioida omia ratkaisuja ja taitoja

- oman ja toisen työn arvostaminen
- oman työskentelyprosessin arviointia mm. oma oppiminen, vastuullisuus ja vuorovaikutustaidot
- ratkaisumallin toimivuuden arviointi ja kehittäminen
- palveleeko valmistettu tuote alkuperäistä tarvetta

Dokumentoinnin taitaminen

- raportoinnin ja itsearviointin perustaitojen hallinta
- tietotekniikan soveltaminen ja käyttö apuvälineenä
- suunnittelun visualisointi tarkoituksenmukaisin keinoin

Turvallinen ja tehokas työskentely

- työturvallisuuden tiedostaminen ja noudattaminen
- kyky työskennellä pitkäjänteisesti tavoitteen saavuttamiseksi
- tarkoituksenmukaisimman työmenetelmän valinta

Prosessin vaikutus ympäristöön

- tuotteen elinkaaren ymmärtäminen
- tuotteen elinkaaren jatkaminen korjaamalla ja huoltamalla
- valmistusvaiheen aikana syntyvä ympäristön kuormitus
- valmiin tuotteen käyttö vastuullisesti

Luokat 1–2

Alkuopetuksessa käsityön oppiaines liitetään kiinteästi muuhun opetukseen ja aihepiirit muodostetaan oppilaita kiinnostavilta alueilta. Työskentelyssä korostuu leikinomaisuus ja tekemisen ilo. Oppilaita rohkaistaan ja kannustetaan omaehtoiseen ideointiin ja ongelmanratkaisuun aihepiirien toteutuksessa tutkimaan, keksimään, suunnittelemaan ja toteuttamaan itse. Näin myös lopputulos on lapsen maailmasta – "lapsen näköinen". Luokilla 1–2 käsityön opetus toteutetaan kaikille oppilaille samansisältöisenä sekaryhmissä.

Tavoitteet luokilla 1–2

Kädentaitoja kehittämällä oppilas oppii ajattelun taitoja, havaintojen tekoa, mielikuvien prosessointia, ongelmanratkaisutaitoja ja valintojen teon taitoja

Oppilas

- kokee työn tuomaa iloa ja saa uskoa omin käsin tekemiseen
  - oppii arvostamaan omaa ja toisen työtä
  - pohtii, millainen on tarkoituksenmukainen tuote
  - tutustuu kestävän kehityksen periaatteisiin tuotteen elinkaaren näkökulmasta
  - tutustuu erilaisiin ongelmiin ja ilmiöihin teknologiaa ja mahdollisesti tietotekniikkaa hyödyntäen
  - oppii työvälineiden turvallista käyttöä ja työskentelytilan turvallisuustekijöitä
  - tutustuu suomalaiseen ja lähiympäristönsä käsityöperinteeseen
- Oppilaalle annetaan mahdollisuus tutustua omaan yhteisöön, muista kulttuureista tulleiden tai Suomen vähemmistökulttuurien käsityöperinteeseen.

Sisällöt luokilla 1–2

Osa-alueet	Tekninen työ	Tekstiilityö
Visuaalinen ja tekninen suunnittelu	<ul style="list-style-type: none"> • mallintaminen plastisesti sekä rakentelemalla että askartelemalla eri materiaaleilla • ääriiviivapiirustus, jossa näkyy esteettisiä arvoja (perusmuodot, järjestys) sekä tuotteen idean toimintaperiaate • kirjaaminen piirustukseen ja raportointi suullisena kertomuksena • ongelmanratkaisussa eri vaihtoehtojen punnitseminen ja valitseminen 	<ul style="list-style-type: none"> • eri vaihtoehtojen pohtiminen (luonnostelu) ja valitseminen • alkuidean kirjaaminen piirustuksen ja eri materiaalien keinoin: mikä, tehtävä, millainen, muoto, koko värit • raportointi suullisena kertomuksena
Toteutus	<ul style="list-style-type: none"> • materiaaleihin ja käsityökaluihin tutustuminen. • perustekniikoiden harjoittelua (leikkaus, sahaus, naulaus, taivutus, poraus, liimaus, hionta) • työturvallisuuden perustaitoja • materiaaleina pahvit, puu, lohkolevyt, muovit ja muut eri luonnonmateriaalit • sähkötekniikan (yksinkertainen virtapiiri ja komponentit), mekaniikan (vivut, rattaat, akselit, epäkesko ja tasapaino-vastapaino) ja automaation (robotiikka) alkeistietoja ja -taitoja 	<ul style="list-style-type: none"> • materiaaleihin ja käsityövälineisiin tutustuminen • perustekniikoiden (mm. leikkaaminen, solmujen tekeminen, käsin ompelu, erilaiset lankatekniikat, kankaan kuviointi, huovutus harjoittelua) • materiaaleina mm. erilaiset kuidut, langat, kankaat, paperit, luonnonmateriaalit ja kierrätysmateriaalit • kuitujen ja materiaalien testausta ja tutkimista • työturvallisuuden perustaitoja • työvälineiden toimintaperiaatteita

Arviointi vuosiluokilla 1–2

Kannustavan ja rohkaisevan arvioinnin lähtökohtana on oppilaan kokonaisvaltainen työskentelyprosessi ja valmis työ. Oppilas arvioi itse edistymistään vuorovaikutuksellisesti koko prosessin ajan. Arvioinnin kuluessa harjaannutetaan oppilaan taitoa kyetä tarkastelemaan työskentelyään ja oppimistaan, osoittamaan prosessin aikana tapahtuneita heikkouksia ja vahvuuksia sekä taitoa muuttaa toimintaansa palautteen mukaisesti.

Luokat 3–4

Luokilla 3–4 käsityön opetus toteutetaan kaikille oppilaille samansisältöisenä sekaryhmissä. Neljännen luokan keväällä oppilas valitsee joko teknisen työn tai tekstiilityön luokille 5–6.

Alkuopetuksessa saatua kosketusta käsityöhön syvennetään ja tavoitteena on luoda oppilaalle perustiedot ja -taidot käsityön eri osa-alueille. Työskentelyssä korostetaan edelleen tekemisen iloa sekä onnistuneita oppimiskokemuksia. Oppilaan opiskeluympäristö laajenee ja monipuolistuu, mikä lisää oppilaan vastuuta omasta työskentelystä. Käsityössä lisääntyvät koneet, työvälineet ja toteutustekniikat vaativat työturvallisuuden ymmärtämistä ja noudattamista. Työskentelyprosessissa jätetään mahdollisimman paljon tilaa lapsen mielikuvitukselle, omalle oivallukselle ja tutkimiselle. Oppilasta ohjataan vähitellen kohti kokonaisvaltaista työskentelyprosessia. Koko prosessin ajan käydään kannustavaa vuorovaikutteista palaute- ja arviointikeskustelua. Oppilas kehittää työskentelyssä omia dokumentointi- ja arviointitaitojaan.

Käsityön tavoitteet luokilla 3–4

Turvalliset työskentelytaidot ja asenne käsityötä kohtaan	Oppilas <ul style="list-style-type: none"> • kokee työn iloa ja asennoituu positiivisesti käsitöihin • omaksuu myönteisen suhtautumisen turvalliseen työskentelyyn • oppii turvalliset työskentelytaidot • oppii huolehtimaan työvälineistään ja tilojen siisteydestä.
Materiaalien ja toteutustekniikoiden tuntemus	Oppilas <ul style="list-style-type: none"> • oppii tuntemaan käsityössä käytettäviä yleisimpiä materiaaleja • oppii tuntemaan ja harjaantuu käyttämään käsityöhön liittyviä välineitä ja menetelmiä • oppii perustekniikat yleisimmille materiaaleille.
Laitteet ja systeemit	Oppilas <ul style="list-style-type: none"> • tutustuu erilaisiin teknologisiin sovelluksiin ja järjestelmiin • oppii ymmärtämään yksinkertaisten laitteiden ja systeemien toimintaa • oppii rakentamaan yksinkertaisia sovelluksia.
Suunnittelu ja dokumentointi	Oppilas <ul style="list-style-type: none"> • oppii suunnittelutaitojen perusteet, joiden avulla pyrkii kohti tarkoituksenmukaista, esteettistä ja toimivaa tuotetta • tutustuu tietoteknisten välineiden antamiin mahdollisuuksiin, alkaen tiedonhankinnasta kohti tietokoneavusteista suunnittelua ja dokumentointia.
Käytössä olevien resurssien hahmottaminen	Oppilas <ul style="list-style-type: none"> • oppii tietämään eri työmenetelmissä vaadittavia taitoja ja menetelmiä • oppii tunnistamaan eri työkalujen käyttötilanteita • oppii tiedostamaan omien resurssien rajallisuuden.
Prosessin vaikutus ympäristöön	Oppilas <ul style="list-style-type: none"> • oppii tiedostamaan tuotteen esteetiikan merkityksen • oppii ymmärtämään, että tuotteella on elinkaari • oppii, että tuotteen elinkaarta voidaan jatkaa huoltamalla ja korjaamalla • tutustuu prosessissa syntyneiden jätteiden käsittelyyn ja kierrättämiseen.
Työskentelyprosessin ja tuotteen arviointi	Oppilas <ul style="list-style-type: none"> • oppii arvioimaan omaa työskentelyprosessia ja lopputulosta • oppii arvostamaan omaa sekä muiden työtä.

Käsityön työskentelyprosessin sisällöt luokilla 3–4

Osa-alueet	Tekninen työ	Tekstiilityö
Visuaalinen ja tekninen suunnittelu	<ul style="list-style-type: none"> • opetellaan ideointia ja ymmärretään luonnostelun merkitys tuotteen onnistumisessa • mallinnetaan askartelemalla • tehdään ääriiviipiiirustuksia mitoituksineen • kuvataan tuotteen tehtävä • huomioidaan tuotteen esteettisyysvaatimukset (mihin tuote on tarkoitettu ja millaiseen ympäristöön tuote sijoitetaan) 	<ul style="list-style-type: none"> • luonnostelun merkityksen ymmärtäminen ja luonnostelutaitojen kehittäminen: muoto, väri, rytmi, liike, tila • eri materiaalien ja tekniikoiden pohtiminen ja tarkoituksenmukainen valintojen tekeminen ohjatusti • yksityiskohtaisen suunnitelman merkityksen ymmärtäminen ja suunnitelman tekeminen aiheeseen sopivalla tavalla (esim. piirtäminen, maalaus, muotoilu, rakentelu) • esteettisyyden huomioiminen
Työmenetelmät ja toteutus	<ul style="list-style-type: none"> • harjoitellaan luomaan turvallinen työilmapiiri • opitaan työtilaan liittyvät turvallisuustekijät ja säännöt • ymmärretään henkilökohtaisten suojavälineiden käytön merkitys • opetellaan erilaisten materiaalien käyttökohteita • tutustutaan puumateriaaleihin ja niiden ominaisuuksiin • kokeillaan perustekniikoita monipuolisesti ja harjoitellaan erilaisilla materiaaleilla: sahaus, viilaus, talttaus, höyläys, poraaminen, • opetellaan naula- /ruuviliitoksen tekeminen, liimaaminen, taivuttaminen • tutustutaan metallisiin ohkolevyihin ja lankoihin • opetellaan mittavälineiden käyttöä: mittaviivaimen ja suorakulman käyttö, merkitseminen ja tarkistusmittaus • opitaan työn viimeistelyn eri tekniikoita • pintakäsittellään vesiohenteisilla pintakäsittelyaineilla • opitaan huoltamaan työvälineet perustietoutta sähköstä: tasavirta/vaihtovirta, virtalähteet, johteet, eristeet ja vastus • rakennetaan yksinkertainen virtapiiriin, johon voidaan liittää esim. katkaisin, lamppu, summeri tai moottori • opetellaan pehmyt juotos • tutustutaan voimansiirtotapoihin, akseleihin, hihnoin, ja hammasrattaisiin • tasapaino–vastapaino • mekaanisten laitteiden huoltaminen, esim. polkupyörä, lelut 	<ul style="list-style-type: none"> • opetellaan työhön keskittymistä ja toisten huomioon ottamista • opetellaan työskentelemään yksin ja ryhmässä turvallisesti ja vastuullisesti • opitaan ottamaan vastuu oman työn valmistumisesta ja huolellisesta viimeistelystä • vahvistetaan, laajennetaan ja syvennetään olemassa olevia perustaitoja (esim. käsin ompeleminen, saksilla leikkaaminen) • harjoitetaan käden motoriikkaa (tarkkuus, vakaus) sekä silmän ja käden koordinaatiota • opetellaan käsityön keskeisiä käsitteitä mm. kaava, sauma, käänne, päärme, huolittelu, saumanvara, langansuunta, neule - silmukka, kangas - loimi, kude jne. • syvennetään opittuja tietoja ja taitoja työskentelyyn sopivin erikoistekniikoin ja materiaalein: esim. huovutus, kankaan kuviointi käsin ja konekirjonnalla, värjäten, painaen • tutustutaan uusiin työvälineisiin esim. mittaliisa, mittanauha, ratkoja, erilaiset neulat, puikot ja koukut • tutustutaan uusiin koneisiin ja laitteisiin esim. ompelukone • opitaan työvälineiden vastuullinen käyttö • tutustutaan luonnonkuituihin esim. villa, puuvilla • tutustutaan luonnonmateriaaleihin esim. paju • hahmotetaan kulttuuriperintö-käsitettä esim. tutustumalla lähiympäristön sekä suomalaisen ja muista kulttuureista olevien oppilaiden kodin esineistöön ja tekstiileihin • perehdytään tuotteen elinkaareen esim. korjaamisen ja kierrätyksen kautta
Dokumentointi ja arviointi	<ul style="list-style-type: none"> • ylläpidetään oppimispäiväkirjaa (uusien asioiden kirjaaminen, työn edistyminen ja arvio työn jatkamisesta) • arvioidaan sanallisesti valmista tuotetta ja omaa työskentelyä suunnitelman avulla 	<ul style="list-style-type: none"> • opitaan arvioimaan omaa työskentelyä ja valmista tuotetta sanallisesti • kehitetään dokumentointi- ja itsearviointitaitoja

Arviointi vuosiluokilla 3–4

Arviointi pohjautuu koko työskentelyprosessin ja valmiin työn tarkasteluun. Arvioinnin tulee olla rohkaisevaa ja kannustavaa. Arviointi perustuu opetussuunnitelman perusteissa esitettyyn hyvän osaamisen kuvaukseen.

Luokat 5–6

Perusopetuksen viidennen ja kuudennen luokan oppilas on valinnut painotuksen joko tekstiilityöhön tai tekniseen työhön. Tämän valinnan mukaan hän työskentelee pääasiallisesti joko tekstiilityössä tai teknisessä työssä. **Opetukseen sisällytetään kaikille oppilaille sekä teknisen työn että tekstiilityön sisältöjä** esimerkiksi lyhyinä vaihtojaksoina tai käsityön yhteisinä projekteina.

Käsityön opettamisen ydintehtävänä vuosiluokilla 5–6 on monipuolistaa oppilaan perustietoja ja taitoja käsityön eri osa-alueilla. Työskentelyssä rohkaistaan itseohjautuvaan toimintaan, pyrkimykseen ratkaista itse eteen tulevia ongelmia ja itsenäiseen tiedonhankintaan, sekä ilmaisemaan omaa näkemystään toteutettavasta aiheesta. Oppilasta ohjataan ymmärtämään hyvän työyhteisöhengen merkitystä ja huomioimaan muita yhteisön jäseniä omassa työskentelyssään. Keskeistä on oppilaan ohjaaminen vastuullisuuteen omasta työstään ja työympäristöstään. Opetuksessa tutustutaan mahdollisuuksien mukaan tietoteknisten välineiden antamiin mahdollisuuksiin suunnittelussa ja dokumentoinnissa. Tavoitteena on kehittää perusvalmiuksia hallita kokonainen käsityöprosessi, jossa edetään alkuideasta suunnittelun ja ongelmaratkaisun kautta kohti lopullista tuotetta. Koko työskentelyprosessin ajan käydään kannustavaa ja vuorovaikutteista palaute- ja arviointikeskustelua.

Käsityön yleiset tavoitteet luokilla 5–6

Turvallisuus, työskentelytaidot ja asennoituminen käsityöhön	Oppilas <ul style="list-style-type: none"> • oppii käyttämään turvallisuus- ja suojavälineitä • oppii työskentelemään turvallisesti eri työvälineillä • omaksuu myönteisen suhtautumisen työskentelyyn • ymmärtää hyvän työyhteisöhengen merkityksen ja oppii sen kautta huomioimaan muita yhteisön jäseniä • oppii kantamaan vastuuta työvälineistään ja tilojen siisteydestä.
Suunnittelu ja dokumentointi	Oppilas <ul style="list-style-type: none"> • tutustuu teknologiseen ympäristöön ja oppii taitoja sen kehittämiseen etsimällä tarpeiden ja ongelmien ratkaisuja • ymmärtää tuotesuunnittelun merkityksen omien ideoiden työstämisessä tarkoituksenmukaiseksi, toimivaksi ja esteettiseksi tuotteeksi • kehittyy avaruudellisessa hahmottamisessa • oppii työskentelyn dokumentointia ja raportointia • tutustuu tietoteknisten välineiden antamiin mahdollisuuksiin tiedonhankinnassa, suunnittelussa ja dokumentoinnissa.
Käytössä olevien resurssien hahmottaminen	Oppilas <ul style="list-style-type: none"> • oppii tietämään eri työmenetelmissä vaadittavia taitoja ja menetelmiä • oppii tiedostamaan omien resurssien rajallisuuden • oppii hyödyntämään käytettävissä olevia työvälineitä ja koneita • oppii soveltamaan muissa oppiaineissa opittua tietoa.
Materiaalituntemus ja toteutustekniikat	Oppilas <ul style="list-style-type: none"> • oppii työskentelyssä esiintyviä keskeisiä käsityön ja teknologian käsitteitä • tunnistaa käsityön tavallisimmat materiaalit esim. teknisessä työssä: puu-, metalli- ja muovimateriaalit, tekstiilityössä tekstiili- ja luonnonmateriaalit sekä niiden keskeisiä ominaisuuksia ja käyttökohteita • oppii joidenkin erikoismateriaalien yhdistämistä perusmateriaalien kanssa tuotteen valmistamisessa • kehittyy käsityöhön liittyvien välineiden ja menetelmien käytössä • harjaantuu yleisimpien materiaalien työstämisen perustekniikoissa • oppii valitsemaan tarkoituksen mukaisimman työmenetelmän.

Laitteet ja systeemit	Oppilas <ul style="list-style-type: none"> tutustuu erilaisiin teknologisiin sovelluksiin ja järjestelmiin oppii ymmärtämään yksinkertaisten laitteiden ja systeemien toimintaa ja soveltamaan niistä saatua tietoa työskentelyssään.
Prosessin vaikutus ympäristöön	Oppilas <ul style="list-style-type: none"> tiedostaa tuotteen estetiikan merkityksen ymmärtää, että tuotteella on elinkaari jota voidaan jatkaa huoltamalla ja korjaamalla tutustuu prosessissa syntyvän jätteen käsittelyyn ja kierrättämiseen.
Työn ja työskentelyn arviointi	Oppilas <ul style="list-style-type: none"> oppii arvioimaan oman työskentelyn prosessia ja lopputulosta oppii arvostamaan omaa ja toisten tekemää työtä osaa arvioida, palveleeko tuote alkuperäistä tarvetta oppii arvioimaan oman toimintansa vaikutusta työyhteisössä.

Käsityön kaikille yhteiset sisällöt luokilla 5–6

- opitaan työtilaan ja työmenetelmiin liittyvät turvallisuustekijät ja säännöt esim. henkilökohtaisten suojavälineiden käyttö
- pyritään luomaan turvallinen työilmapiiri
- oman työskentelyn ja oman toiminnan yksinkertaista arviointia esim. ylläpitämällä oppimispäiväkirjaa, täyttämällä arviointilomake tai laatimalla kirjallinen loppuraportti
- hyödynnetään prosessin kuvaamisessa mahdollisuuksien mukaan TVT-laitteita
- tulkitaan yksinkertaisia ja selkeitä työohjeita
- opetellaan tuotteen elinkaaren jatkamista korjaamalla, huoltamalla ja uudistamalla

Käsityön työskentelyprosessin sisällöt luokilla 5–6

Tekninen työ	Tekstiilityö
Visuaalinen ja tekninen suunnittelu	
<ul style="list-style-type: none"> tehdään piirustusharjoituksia ideoidaan ja käydään ideointikeskusteluja syvennetään luonnostelutaitoja opitaan teknistä piirustusta eri mittakaavoissa (mm. muotoviivat, reiän paikan merkitseminen ja mitoitus, projektiot) syvennetään luonnostelutaitoja 	<ul style="list-style-type: none"> opitaan valmistamaan yksityiskohtainen suunnitelma esim. sommittelu, värien käyttö opitaan valitsemaan materiaali ja tekniikka ohjatusti ja itsenäisesti opitaan laatimaan työjärjestys ohjatusti opitaan huomioimaan tuotteen esteettisyys huomioidaan tuotteen ja toteutuksen tarkoituksenmukaisuus
Työmenetelmät ja toteutus	
<ul style="list-style-type: none"> opitaan työvälineiden turvallinen ja oikea käsittely sekä tarkoituksen mukaisten suojavälineiden käyttö opitaan tuntemaan tavallisimmat puumateriaalit ja puulajit ja tutustutaan niiden tärkeimpiin ominaisuuksiin ja käyttökohteisiin tutustutaan muoveihin ja niiden tärkeimpiin ominaisuuksiin opitaan tavallisimpien metallien nimitykset ja tunnistetaan niiden ominaisuuksia ja käyttökohteita opitaan muiden materiaalien yhdistämistä em. materiaalien kanssa (esim. tekstiilit, nahka, kivet) opitaan valitsemaan tarkoituksen mukainen materiaali opitaan suunnitelman mukaisen kappaleen tai osan mittaaminen sekä merkitseminen eri materiaaleihin opitaan merkityn kappaleen katkaisu sahaamalla tai leikkaamalla, työstetään kappaleita määrämittaen tarkoituksen 	<ul style="list-style-type: none"> opitaan ymmärtämään jännitteen merkitys, sähkövirran synty ja resistanssin vaikutus sekä jännitteen, virran ja resistanssin mittaaminen virtapiirissä opitaan tunnistamaan elektroniikan yksinkertaisempia komponentteja sekä niiden ominaisuuksia ja käyttötarkoituksia tutustutaan automaatioon mahdollisuuksien mukaan (esim. Robotics Invention System -rakennussarjan ja Picaxe- mikrokontrollerin avulla) tehdään mahdollisuuksien mukaan hydrauliseen tai pneumaattiseen voimansiirtoon perustuvia koeluontoisia tehtäviä (kokeiluvälineinä esim. polkupyörän pumppu, lääkeruiskut ja silikoniletkut) opitaan käsitteet painopiste, tasapaino – vastapaino -käsitteet tutustutaan viputyyppeihin, väkipyörään, ruuviin ja niiden sovelluksiin huolletaan mekaanisia laitteita (esim. lelut ja polkupyörä) syvennetään ja monipuolistetaan tekniikoiden,

<p>mukaisella menetelmällä (sahaamalla, höyläämällä, leikkaamalla, sorvaamalla, taivuttamalla, muovaamalla, viilaamalla tai hiomalla)</p> <ul style="list-style-type: none"> • opetellaan tarkistusmittaus • opitaan hukkakappaleiden käsittelyperiaate • opetellaan reiän poraaminen eri materiaaleihin, oikean laitteen ja terän valinta • perehdytään kappaleiden kiinnittämiseen eri liitostavoilla • opitaan pinnan laadun viimeistelyä hiomalla ja kiillottamalla • tutustutaan pintakäsittelyyn erilaisilla välineillä ja aineilla, välineiden huolto • opitaan avoimen ja suljetun virtapiirin käsitteet 	<p>koneiden ja välinetuntemuksen hallintaa (esim. työssä tai koneessa ilmenneiden ongelmien ratkaiseminen)</p> <ul style="list-style-type: none"> • tutustutaan uusiin koneisiin ja laitteisiin (esim. saumuri) • opitaan kappaleiden ja muotojen hahmottamista (esim. kaavoitus) • tutkitaan ja testataan tekstiilimateriaalien ominaisuuksia ja rakennetta, esim. polttokokeen, venytys- ja palautuskokeiden avulla • monipuolistetaan tietoja luonnonkuiduista ja tutustutaan tekokuituihin, niiden eroavaisuuksiin esim. ompeluteknisesti ja hoito-ominaisuuksiltaan • kiinnitetään erityistä huomiota ongelmaratkaisutaitojen kehittymiseen soveltamalla tunnettuja ratkaisuja ja/tai etsimällä uusia • opitaan kulttuuriperinnön huomioimista esim. tutustumis- ja näyttelykäytien muodossa ja teeman lähtökohtana
Dokumentointi ja arviointi	
<ul style="list-style-type: none"> • dokumentoidaan ideoita • arvioidaan omaa ja toisten oppilaiden työskentelyprosesseja • kehitetään omaa toimintaa palautteen mukaisesti 	<ul style="list-style-type: none"> • kehitetään itsearviointi- ja dokumentointitaitoja • arvioidaan omaa ja toisten oppilaiden työskentelyprosessia ja valmista tuotetta • opitaan kehittämään omia tietoja ja taitoja palautteen suuntaisesti

Arviointi vuosiluokilla 5 ja 6

Arviointi pohjautuu edelleen koko työskentelyprosessiin ja valmiin työn tarkasteluun. Oppilaan itsearviointi- ja dokumentointitaitoja kehitetään oppimispäiväkirjan tai portfolion avulla. Arvioinnissa keskitytään arvioimaan oppilaan oppimista ja kehittymistä työskentelyprosessin aikana. Arviointi on kannustavaa, myönteistä ja itsetuntoa vahvistavaa palautetta. Oppilasta ohjataan tarkastelemaan omaa oppimistaan ja työskentelyään realistisesti. Oppilas oppii vähitellen muodostamaan kuvan omista taidoistaan ja oppii kehittämään omia vahvuuksiaan ja heikkouksiaan palautteen mukaisesti.

Käsityön kaikille yhteinen opetus vuosiluokilla 7–9 (3 vuosiviikkotuntia)

Seitsemännelle vuosiluokalle siirtyvä oppilas valitsee joko teknisen työn tai tekstiilityön painotuksen. Opetukseen voidaan sisällyttää kaikille oppilaille sekä teknisen työn että tekstiilityön sisältöjä lyhyinä vaihtojaksoina. Työskentelyssä pyritään käsityölliseen prosessiin, jossa oppilas oppii tunnistamaan tarpeen ja luomaan ratkaisumalleja sen tyydyttämiseksi olemassa olevien ratkaisujen pohjalta, niitä soveltaen, kehittäen ja uusia keinoja luomalla. Työskentelyssä kehitetään oppilaan kykyä soveltaa aiemmin eri oppiaineissa opittuja tietoja ja taitoja sekä kykyä käyttää jo opittua uusissa yhteyksissä. Prosessissa hyödynnetään käsityömenetelmiä, teknologisia laitteita, luonnontiedon lainalaisuuksien tuntemusta, kulttuuriperinnettä ja esteettistä tajua sekä uusia ja perinteisiä opiskeluympäristöjä.

Oppilasta ohjataan työskentelemään itseohjautuvasti ja kannustetaan tekemään entistä itsenäisemmin materiaali-, työtapa- ja työvälinevalintoja käsityöprosessin eri vaiheissa. Oppilas hyödyntää oppimaansa tehdessään valintoja kuluttajana ja ympäristönsä kehittäjänä. Keskeisenä tavoitteena on myönteisen asenteen säilyminen käsillä tekemiseen sekä oman että toisten työn arvostaminen. Ryhmän jäsenenä työskentely kasvattaa oppilasta yhteisvastuullisuuteen ja kehittää vuorovaikutustaitoja. Oppilaan itsearviointi- ja dokumentointitaitoja kehitetään oppimispäiväkirjan tai portfolio työskentelyn avulla. Tietoteknisiä laitteita hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan sekä suunnittelussa että dokumentoinnissa esim. digi-kuvaus, skannaus, digitaalinen portfolio.

Käsityön opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Turvallisuus, työskentelytaidot ja asennoituminen käsityöhön	Oppilas <ul style="list-style-type: none"> • asennoituu myönteisesti työhön ja opiskeluun • harjaantuu työskentelemään turvallisesti eri työvälineillä ja käyttämään tarkoituksenmukaisia suojavälineitä • pyrkii pitkäjänteiseen ja oma-aloitteiseen työskentelyyn • ottaa huomioon muut ryhmän jäsenet ja ymmärtää hyvän työyhteisöhengen merkityksen • ottaa vastuun omista ja yhteisistä työvälineistä ja tilojen siisteydestä.
Suunnittelu ja dokumentointi	Oppilas <ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää tuotesuunnitteluprosessin merkityksen omien ideoiden työstämisessä tarkoituksenmukaiseksi, toimivaksi ja esteettiseksi tuotteeksi • oppii erilaisia suunnittelumenetelmiä (esim. elämyksellinen oppiminen) • hahmottaa tuotteen kolmiulotteisen konstruktion ja oppii muokkaamaan ja työstämään sitä • raportoi ja dokumentoi työskentelyään sovitulla tavalla, esim. tieto- ja viestintätekniikkaa hyödyntäen • hyödyntää TVT:tä monipuolisesti tiedonhankinnassa, suunnittelussa ja dokumentoinnissa.
Käytössä olevien resurssien hahmottaminen	Oppilas <ul style="list-style-type: none"> • tiedostaa ja hyväksyy omien resurssiensa rajallisuuden • hyödyntää käytettävissä olevia materiaaleja, työvälineitä ja laitteita tarkoituksenmukaisesti ja luovasti • soveltaa muissa oppiaineissa opittua työskentelyssään.
Materiaalituntemus ja toteutustekniikat	Oppilas <ul style="list-style-type: none"> • syventää työskentelyssä esiintyvien käsityön ja teknologian käsitteiden tuntemustaan • laajentaa materiaalituntemustaan ko. käsityön alueella (esim. hoito- ja käyttöominaisuudet, käyttökohteet) • harjaantuu käsityöhön liittyvien välineiden käytössä • harjaantuu yleisimpien materiaalien työstämisen perustekniikoissa.
Laitteet ja systeemit	Oppilas <ul style="list-style-type: none"> • perehtyy erilaisiin teknologisiin sovelluksiin ja järjestelmiin • oppii ymmärtämään laitteiden ja systeemien toimintaa ja soveltamaan niistä saatua tietoa työskentelyssään
Prosessin vaikutus ympäristöön	Oppilas <ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää esteettisyyden tuotteen ominaisuudeksi • tiedostaa tuotteen elinkaaren ja huomioi sen työssään • laajentaa tietouttaan kierrätyksestä ja jätteiden käsittelystä
Työn ja työskentelyn arviointi	Oppilas <ul style="list-style-type: none"> • harjaantuu arvioimaan työskentelyprosessiaan ja valmista tuotetta ja oppii ottamaan vastaan palautetta • oppii arvostamaan omaa ja toisten tekemää työtä • osaa arvioida itseään ryhmän jäsenenä

Käsityöntyön työskentelyprosessin sisällöt vuosiluokat 7–9

Tekninen työ	Tekstiilityö
Visuaalinen ja tekninen suunnittelu	
<ul style="list-style-type: none"> • tutustutaan projektiioihin, mittakaavaan, viivatyyppeihin, aksonometriaan ja CAD-sovelluksiin • tutustutaan 3D-mallinnukseen • opitaan suunnitteluprosessi: kehitetään alkuidea ja mielikuva tuotteesta valmiiksi ideaksi, suunnitellaan valmistusprosessi, valitaan tuotteeseen parhaiten 	<ul style="list-style-type: none"> • harjoitellaan tuotteen kolmiulotteisen muodon konstruointia esim. kaavan muokkaaminen, kaavoituksen perusteita • opitaan materiaalien tarkoituksenmukaista ja luovaa käyttöä • hyödynnetään oman ja muiden kulttuurien käsityötä virikkeellisesti suunnittelussa

<p>sopivat materiaalit, mietitään tuotteen esteettisyyttä</p> <ul style="list-style-type: none"> • opitaan suunnittelussa ottamaan huomioon materiaalimenekki ja materiaalin tarkoituksenmukainen käyttö • syvennetään tekstiilisuunnittelun perusmenetelmiä: sommittelu, muoto, rytmi, tila, värien käyttö ja mielikuvituksen kehittäminen • opitaan suunnitteluprosessi: alkuidea, mielikuva tuotteesta, materiaalien ja työvälineiden kokeileminen ja tutkiminen, ympäristön havainnointi, oman idean kehittäminen ja testaaminen 	<ul style="list-style-type: none"> • ymmärretään tuotteen esteettisyys, symbolinen merkitys ja viesti • käytetään tietoteknisiä sovelluksia suunnittelussa
Työmenetelmät ja toteutus	
<ul style="list-style-type: none"> • opitaan käytettyihin materiaaleihin liittyvät turvallisuusohjeet (liuottimet, kemikaalit jne.) • opitaan työpistekohtaiset työturvallisuusohjeet • hyödynnetään eri materiaalien ominaisuuksia • tutustutaan eri materiaalien työmenetelmien asettamiin vaatimuksiin • tutustutaan materiaalien ominaisuuksien muuttamiseen (esim. lämpökäsittelyt) • syvennetään mitoituksiin liittyviä tietoja ja taitoja • opitaan erilaisia liitosmenetelmiä (esim. liimaus, pehmyt- ja kovajuotto, hitsaus) • opitaan lastuavan työstön periaatteita (esim. koneellinen työstö, käsityökoneet, kierteytyt) • opitaan erilaisia muotoamisen menetelmiä (esim. taivuttaminen, taonta, lämpömuovaaminen, tyhjömuovaaminen) • perehdytään erilaisiin pintakäsittelyihin esim. maalaus, vahaus ja lakkaus • opitaan suureet: virta, jännite, teho ja resistanssi kokeilemalla, mahdollisesti rakenteluun liittyen 	<ul style="list-style-type: none"> • tutustutaan sähköturvallisuuteen ja kodin sähkökytkentöihin • perehdytään laitteiden huoltoon ja korjaamiseen (pyörät, mopot, kodinkoneet) • harjoitellaan lukemaan ja ymmärtämään työohjeita (esim. käsityölehdet) • sovelletaan perinteisiä ja uusia materiaaleja sekä tekniikoita erilaisiin tehtäviin tarkoituksenmukaisesti • vahvistetaan ja syvennetään koneiden, laitteiden ja työvälineiden tuntemusta ja käyttöä (esim. ompelukone, saumuri) • sovelletaan eri oppiaineissa opittuja tietoja ja taitoja tekstiilityössä • syvennetään aiemmin opittua tekstiilituotteiden hoidosta, huollosta ja kierrätyksestä • opitaan tuotteen elinkaaren jatkamista korjaamalla ja uudistamalla • laajennetaan ja syvennetään tekstiilikuitujen tuntemusta esim. hoito- ja käyttöominaisuudet • syvennetään työturvallisuustietämystä sekä työympäristön ja -välineiden vastuullista käyttöä
Dokumentointi ja arviointi	
<ul style="list-style-type: none"> • laaditaan kirjallinen raportointi ja arviointi tuotteen valmistusprosessista • opetellaan kuvien ja piirrosten liittämistä osaksi dokumenttia • syvennetään ja kehitetään itsearviointi- ja dokumentointitaitoja esim. tieto- ja viestintäteknikkaa hyödyntäen 	<ul style="list-style-type: none"> • harjoitellaan vertaisarviointia • opitaan kehittämään omia tietoja ja taitoja palautteen suuntaisesti

Arviointi vuosiluokilla 7–9

Oppilas harjoittelee ohjatusti tarkastelemaan omaa oppimistaan ja työskentelyään. Hän asettaa itselleen tavoitteita työskentelyprosessin alussa ja pyrkii määrätietoisesti niiden saavuttamiseen. Itsearviointin avulla kehitetään oppilaan vastuuta omasta oppimisesta. Oppilas peilaa oppimistaan alussa asettamiinsa tavoitteisiin. Itsearvioinnissa oppilas arvioi mm. oppimistaan, asennoitumistaan, vastuullisuuttaan, työskentelyprosessiaan, valmista tuotetta ja vuorovaikutustaitojaan. Oppilas kehittää käsityöprosessin arvioinnissa kritiikinsietokykyä ja hän osoittaa halunsa suunnata toimintansa palautteen mukaisesti. Oppilas oppii muodostamaan realistisen kuvan taidoistaan ja pyrkii kehittämään omia vahvuuksiaan. Opettaja arvioi oppilaan kehitysprosessia huomioiden oppilaan omat tavoitteet suhteessa päättöarviointin kriteereihin.

Valinnaisena oppiaineena opiskeltavaan käsityöhön laaditaan koulukohtainen erillinen opetussuunnitelma.

7.3.15 Liikunta

Liikuntakasvatuksen tavoitteena on kehittää monipuolisesti oppilaan fyysistä kuntoa, motorisia taitoja ja oppimisvalmiuksia. Sosiaalisten taitojen, kehollisen ilmaisun ja luovuuden kehittyminen ovat myös tärkeä osa liikuntakasvatusta. Oppilaalle tulee luoda mahdollisuuksia kokea liikunnan iloa ja onnistumisia kannustavassa ilmapiirissä hänen omien edellytystensä mukaisesti. Opetusta eriytetään tarpeen mukaan ottaen huomioon koulun käytettävissä olevat tilat ja resurssit.

Liikunnan opetuksessa otetaan huomioon vuodenaikojen vaihtelu sekä koulun sijainti, tilat, välineet, resurssit, teemat ja tapahtumat. Liikunta on oppiaine, jossa leikin ja taitojen oppimisen kautta pyritään luomaan lapsille ja nuorille valmiudet ja halu liikunnalliseen elämäntapaan ja omasta hyvinvoinnista huolehtimiseen.

Leikit, pelit ja erilaiset ryhmätilanteet kehittävät oppilaan yhteistoiminnan taitoja ja sosiaalisuutta. Toiminnallisena oppiaineena liikunta antaa tilaa oppilaan aktiivisuudelle, mielikuvitukselle ja oivallukselle ilman keskinäisen kilpailun vaatimusta.

Liikuntatuntien yhteydessä oppilaita ohjataan pukeutumaan tarkoituksenmukaisesti liikuntatunneille ja opetetaan huolehtimaan omasta hygieniastaan. Puhtaudesta huolehtiminen korostuu erityisesti alaluokilla, mutta sen tärkeyttä korostetaan joka vuosiluokalla, erityisesti murrosikäisten oppilaiden liikunnanopetuksessa.

Tanssinopetus toteutetaan koulussa yhteistyössä OAMK:n tanssinopettajakoulutuksen kanssa. Opetusharjoittelijat pitävät harjoitusluokalleen tunnin viikossa. Luokanopettajan tehtävä on ohjata harjoittelijaa yhdessä OAMK:n opettajan kanssa. Toimintaan kuuluu tanssinäytöksiin ja esityksiin osallistuminen.

Tanssinopetuksen tavoitteet rytmittäjän kehittämisen, luova ilmaisu, oman kehon monipuolinen hallinta, musiikin tulkitseminen eri keinoin, tilankäyttötajun kehittäminen, sosiaalisuus, valmius esiintymään.

Koulussamme toimii yksi tai useampi liikuntaluokka. Liikuntaluokilla oppilailla on mahdollisuus syventyä eri liikuntalajeihin perusopetusta monipuolisemmin ja liikunnallisille lapsille tarjotaan mahdollisuus liikkua enemmän. Liikuntaluokkien avulla korostetaan alueellisuutta.

Keskeiset tavoitteet

Oppilas

- kokee liikunnan iloa ja saa virikkeitä monipuoliseen liikunnan harrastamiseen
- oppii tiedostamaan liikunnan terveydellisen merkityksen sekä oppii kehittämään omaa hyvinvointiaan ja toimintakykyään
- harjaantuu havaintomotorisissa ja motorisissa taidoissa kuten tasapaino- ja liikkumistaidoissa sekä välineiden käsittelytaidoissa
- oppii toimimaan pitkäjänteisesti ja suhtautumaan realistisesti omiin suorituksiinsa
- oppii turvalliset liikuntatavat ja uimataidon sekä turvallisen liikennekäyttäytymisen
- oppii hyvää käytöstä, sovittujen sääntöjen noudattamista ja reilun pelin hengen toteutumista
- oppii liikuntaharjoitusten yhteydessä itsenäisen työskentelyn ja ryhmätyöskentelyn taitoja sekä kehittyy vastuullisuudessa ja toisten ihmisten huomioon ottamisessa
- tottuu pukeutumaan tarkoituksenmukaisesti liikuntaa varten
- tottuu peseytymään liikuntasuorituksen jälkeen

- oppii käyttämään yhteiskunnan tarjoamia liikuntapalveluja
- osallistuu oman toimintansa suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin

Arvioinnin perusteet

Liikunnan arviointikriteereinä ovat liikunnanopetuksen osa-alueet: **jaksaminen**, **osaaminen**, **sosiaalisuus** ja **luovuus**. Näitä osa-alueita arvioidaan seuraavista näkökulmista:

- **JAKSAMINEN:** Kestävyys ja lihaskunto testataan vuosittain erilaisilla mittareilla (vuosiluokat 7–9), terveystietäytyminen, asenne ja aktiivisuus havainnoidaan.
- **OSAAMINEN:** Kunkin vuosiluokan perusliikunta- ja lajitaidot arvioidaan (esim. jatkuva näyttö, lajitestit, portfoliot).
- **SOSIAALISUUS:** Otetaan huomioon ryhmässä toimiminen, vuorovaikutustaidot ja reilu peli sekä suhtautuminen palautteeseen, onnistumiseen ja epäonnistumiseen.
- **LUOVUUS:** Otetaan huomioon omaperäiset ratkaisumallit, esiintyminen ja taiteellisuus.

Opettajan tärkeä rooli arvioinnin ohjauksessa on realististen tavoitteiden asettaminen oppilaantuntemuksen pohjalta oppilaan lähtötaitojen perusteella. Arviointiin liittyy ohjaavan ja korjaavan palautteen antaminen, mikä tukee lapsen taitojen oikeasuuntaista kehittämistä. Palautteen tulee olla välitöntä, korjaavaa ja kannustavaa, mutta painottua myös oman, sisäisen palautteen kehittämiseen. Siinä oppilas arvioi suorituksen onnistumisia omaksumiensa suoritustekniikoiden ja tuntemuksensa mukaan. Liikunnanopettajat kehittävät yhdessä käyttämiään testejä ja arviointikäytänteitä.

Eheyttäminen ja aihekokonaisuudet

Ihmisenä kasvaminen: terveen itsetunnon ja realistisen minäkäsityksen muodostuminen, erilaisuuden hyväksyminen itsessä ja muissa

Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys: suomalainen urheilukulttuuri; pesäpallo, kansantanssi, kyykkä, tervahiihto ja -soutu

Viestintä ja mediataito: kehon kieli, kriittinen suhtautuminen liikunnan ”lieveilmiöihin”

Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys: liikuntatapahtumien suunnittelu ja toteutus, tapahtumiin osallistuminen

Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta: luonto- ja lähipaikkaliikunta, liikunta elämänhallinnassa

Turvallisuus ja liikenne: liikenneturvallisuus, tarkoituksenmukainen pukeutuminen ja varusteet

Ihminen ja teknologia: oman lajin löytäminen ja liikuntapalveluiden hyödyntäminen

Paikallisten palvelujen käyttö liikunnanopetuksessa

Oulun kaupunki tarjoaa koulujen käyttöön erilaisia liikuntapalveluja. Opetuksessa voidaan käyttää hyväksi kaupungin laatimia suunnistus-, retkeily- ja pyöräilyreitikkarttoja. Pyöräily- ja luontopolkukarttoja voi tilata teknisen viraston Neuvokkaasta. Suunnistuskarttoja saa myös liikuntavirastosta. Alueellisia karttoja saa teknisen viraston karttapalvelusta.

Liikuntatunteja voidaan toteuttaa muun muassa Ouluhallissa, Värtön palloiluhallissa, Linnanmaan jää- ja palloiluhallissa, Urheilutalossa, Raksilan jää- ja uimahallissa, Pesäpallostadionilla, Raatissa ja muilla kaupungin ylläpitämillä urheilualueilla. Uinninopetuksesta ja sen arvioinnista vastaavat uimaopettajat ja koulun opettajat yhteistyössä. Turvallisuudesta uintiopetuksen aikana vastaa uimahallin henkilökunta. Oppilaan oma opettaja seuraa uimaopetuksen etenemistä koko oppitunnin ajan altaan viereltä tai osallistuu itse uimaopetukseen. Uintivuorolistat ja tarkemmat ohjeet uintiviikkoon liittyen toimitetaan kouluille uimaopettajien toimesta. Tanssin opetuksessa voi hyödyntää ammattikorkeakoulun kulttuurialan yksikön tanssinopetuksen opiskelijoiden asiantuntemusta.

Oulun kaupungissa toimii useita urheilu- ja liikuntaseuroja, joiden kanssa opettajat voivat tehdä yhteistyötä ja luoda yhteisiä toimintamalleja uusien harrastusten löytämiseksi. Monipuolisella oppilaita huomioon ottavalla pihasuunnittelulla ja lähiliikuntapaikkoja hyödyntämällä tuetaan oppilaiden omaehtoista liikuntaa välituntisin ja vapaa-ajalla.

Liikunnan opetus vuosiluokilla 1–4

Perusopetuksen luokkien 1-4 liikunta on edellytysten luomista monipuoliselle liikunnalle ja myöhemmin hankittaville lajitaidoille. Opetuksessa tulee ottaa huomioon oppilaan valmiudet sekä yksilölliset kehitysmahdollisuudet. Opetus toteutetaan leikinomaisesti kannustavassa ilmapiirissä kohti lajitaitoja. Opetuksessa tulee antaa tilaa oppilaan aktiivisuudelle, mielikuvitukselle ja oivallukselle. Oppilaita ohjataan alusta asti oikeisiin suoritustekniikoihin, liikuntaan sopivaan pukeutumiseen ja peseytymiseen.

Vuosiluokat 1–2

PAINOPISTEET/TAVOITTEET: leikki, perusmotoriikka, hygienia, sosiaalisuus	
SISÄLLÖT	
A. Voimistelu	perus- ja kuntovoimistelu: monipuolisia käsi-, jalka- ja vartaloliikkeitä, hyppelyjä ja hyppyjä sekä em. yhdistelmiä mielikuvien avulla. välinevoimistelu: välineiden tyypillisiä liikkeitä esim. hyppynaru, voimistelupallo, hernepussi, vanne, omat välineet jne. omia kokeiluja, keksimis- ja rytmit tehtäviä
B. Telinevoimistelu	permanto: pyörimis- ja tasapainoliikkeitä esim. kuperkeikka, alkeiskärrynpyörä penkki, puomi: käynti, hyppyjä, hyppelyitä, tasapainoliikkeitä esim. varpailla käynti, tasahyppy, jänishyppy, polvivaaka hyppy: valmistavia harjoitteita ponnistuslautaa apuna käyttäen esim. hyppy kyykkyyhyn hyppyarkulle, erilaisia alastuloharjoitteita esim. jännehypyy köydet, renkaat, rekki: heilunta- ja riipuntaliikkeitä, muita liiketehtäviä esim. oikonoja rekillä
C. Yleisurheilu	juoksu- ja liikuntaleikkejä: rytmiä ja suuntaa muutellen, reaktioleikit juokseminen: koordinaatio, juoksuasento erilaisia hyppyharjoituksia: ponnistaminen vauhditta ja vauhdista, yhdeltä kahdelle jalalle, eteenpäin/ylöspäin pallonheitto: heittoasento, yläkautta heitto
D. Uinti	alkeisselkäuinti alkeiskrooli
E. Suunnistus/ maastoliikunta	ympäristön hahmottamista kartalta: kartamerkkejä, kartan suuntaaminen, mittakaavan alkeita, luokka-, piha- ja valokuvasuunnistus retkeily ja luontoliikkuminen, maastoleikit
F. Palloilu	perustaitojen harjoittelua erilaisilla ja erikokoisilla palloilla (pompottelu, kuljetus, heitot, syötöt, vierittämiset, kiinniotot, potkut) pallonkäsittelytaitojen varmentamista ja kehittämistä leikkejä ja viitepelejä hyväksikäyttäen
G. Hiihto	totuttautumista välineisiin, hiihtoasento, sauvoitta hiihto, tasapaino (liuku, potku), kaatuminen ja ylösnousu, kiipeäminen, mäenlaskun harjoittelu (laskuasento), hiihtoleikit
H. Luistelu/ jääpelit	luistinten jalkaan laittaminen, nauhojen solmiminen luisteluasento: lähtö, liuku, kaatuminen, alkeisjarrutukset, taaksepäin luistelun kehittäminen, jääpelit ja -leikit
I. Tanssi/ musiikkiliikunta	laulu- ja rytmileikit, lastentanssit oma keho musiikin elementtien ilmaisijana (nopea–hidas, korkea–matala, tasajakoinen–kolmijakoinen, duuri–molli) luovan liikunnan harjoitteet, keksimistehtäviä

Vuosiluokat 3–4

PAINOPISTEET/TAVOITTEET: aktiivisuus, taitojen oppiminen	
SISÄLLÖT	
A. Voimistelu	perus- ja kuntovoimistelu: monipuolisia käsi-, jalka- ja vartaloliikkeitä, hyppelyitä ja hyppyjä sekä em. yhdistelmiä liikesarjoiksi musiikin mukaan välinevoimistelu, välineiden tyypillisiä liikkeitä esim. seuraavilla välineillä: hyppynaru, voimistelupallo, vanne, nauha, omat välineet; liikkeiden yhdistäminen liikkeitä pieniksi sarjoiksi musiikin mukaan; lisäksi omia kokeiluja, temppeja välineillä
B. Telinevoimistelu	permanto: pyörimis- ja tasapainoliikkeitä esim. kuperkeikka taaksepäin, niskaseisonta, alkeiskäsisoisonta, käärynpöytä penkki ja puomi: hyppyjä ja hyppelyitä, tasapainoliikkeitä, alastuloja esim. polvennostohyppy, kulmaistunta, kerähyppy hyppy: (hyppyarkku, pukki, 50–60 cm korkea mattokasa) ponnistuslaudalta esim. jänisloikka, haarahyppy, lentokuperkeikka köydet, renkaat, rekki: heilunta- ja riipuntaliikkeitä esim. kipeäminen, kievahdus, heiluntaa korkealla rekillä, muita liiketehtäviä esim. oikonojasta päinistunta
C. Yleisurheilu	juokseminen: pikajuoksu (pystylähtö ja juoksurytmi) hypyt, loikat: perustekniikat, pituushyppy heitot: vauhditon ja vauhdillinen heitto (pallonheitto, turbokeihäs)
D. Uinti	selkäuinti; kroolin hengitys, krooliuinti; alkeisrintauinti
E. Suunnistus/ maastoliikunta	kartan suuntaaminen ja olinpaikan määrittäminen kartan värit ja tavalliset karttamerkit karttarekky
F. Palloilu	
Koripallo	perussyötöt, -heitot; kuljetus, pysähtyminen (tukijalka) viite- ja pienpelit, (vapaan paikan haku), yhden korin koris
Lentopallo	sormilyönti, heitto- ja sormilyöntialoitus liikkuminen viite- ja pienpelit eri kosketuksilla (koppipeli)
Jalkapallo	sisäteräsyöttö ja –potku, kuljetukset ja haltuunotto jalalla peliajatuksen kehittäminen, viite- ja pienpelit
Pesäpallo	peruslyönti, pystymailanäpäys yläheitto, kiinniotto ilmasta ja maasta viite- ja pienpelit, pitsku
Muut	salibandy, sulkapallo, käsipallo, tennis (tutustumista mahdollisuuksien mukaan)
G. Hiihto	pukeutuminen; eri tyylien tekniikat rytmi (työntö, potku, liuku, painonsiirto)
H. Luistelu/ jäähypyt	luistelun perustekniikka (luistelupotku, liuku, painonsiirto) kaarreluistelu/kehäkierto eteenpäin, taaksepäin luistelu suoraan, jarrutukset alkeishyppy ja pyörimiset; pienpelit ja ringette
I. Tanssi/ musiikkiliikunta	piirileikit lastentanssi: muotitansseja soveltaen, pienten sarjojen kehittelyä luovan liikunnan harjoitteet: asennot, liikkuminen eri tasoissa, musiikin elementtien hyödyntäminen liikkeissä esim. rauhallinen–voimakas

Liikunnan opetus vuosiluokilla 5–9

Perusopetuksen vuosiluokkien 5–9 opetuksessa painotetaan liikunta- ja lajitaitojen oppimista, niiden soveltamista ja fyysisen kunnon kehittymistä. Tavoitteena on innostaa oppilaita päivittäiseen liikkumiseen ja liikunnan harrastamiseen. Opetuksessa tulee ottaa huomioon oppilaan yksilölliset valmiudet, sukupuolten väliset erot sekä kasvun ja kehityksen erot. Siirryttäessä kuudennelta luokalta seitsemännelle luokalle tulee ottaa huomioon oppilaiden heterogeenisyys.

Vuosiluokat 5–6

PAINOPISTEET/TAVOITTEET: taitavuus, kestävyys	
SISÄLLÖT	
A. Voimistelu	perus- ja kuntovoimistelu: monipuolisia käsi-, jalka- ja vartaloliikkeitä, hyppelyitä ja hyppyjä sekä voimistelullisia liikesarjoja musiikin mukaan välinevoimistelu: välineiden tyypillisiä liikkeitä esim. seuraavilla välineillä: hyppynaru, voimistelupallo, vanne, nauha, keilat, omat välineet; liikkeiden yhdistäminen pieniksi sarjoiksi musiikkiin; lisäksi omien sarjojen keksimistä
B. Telinevoimistelu	permanto: pyörimis- ja tasapainoliikkeitä esim. haarakuperkeikka, päälläseisonta, käsinseisonta, vauhdillinen käärynpöytä penkki ja puomi: hyppyjä ja hyppelyitä, tasapainoliikkeitä, alastuloja esim. laukkahyppy, vaaka, arabialainen hyppy: (hyppyarkku, pukki, 50–60 cm korkea mattokasa) ponnistuslaudalta esim. kuperkeikkahyppy, haarahyppy, lautakaato köydet, renkaat, rekki: heilunta- ja riipuntaliikkeitä esim. turma- ja haarataittoriipunta, heiluntaa polviriipunnassa, kieppi
C. Yleisurheilu	juokseminen: pikajuoksu ja aitajuoksun alkeet, kestävyysjuoksu hypyt, loikat: korkeushyppy heitot: turbokehäs, kuula
D. Uinti	rintauinti, uintilajien kertaus, vesipelastus ja 200 m uintisuoritus
E. Suunnistus/ maastoliikunta	reitINVALINTA, mittakaava, kompassinkäytön alkeet
F. Palloilu	
Koripallo	heitto- ja syöttötekniikat; kuljetus ja tukijalan käyttö puolustuksen alkeet, paikkapuolustus viite- ja pienpelit
Lentopallo	hihalyönti, ala-aloitus; peli-idea, liikkuminen viite- ja pienpelit
Jalkapallo	perustaitojen kehittäminen; peliajatusten ymmärtäminen viite- ja pienpelit
Pesäpallo	perustaidot: perustaitojen kehittäminen, vaakanäpy liikkuminen; viite- ja pienpelit, säännöt
Muut	salibandy, sulkapallo, käsipallo, tennis (tutustumista mahdollisuuksien mukaan)
G. Hiihto	eri hiihtotyyliden tekniikan harjoittelu nousu- ja laskutekniikka
H. Luistelu/ jäähypyt	kehäkierto (t) /kaarreluistelu taaksepäin käännökset: kolmoiskäännös, askelhyppy omien sarjojen kehittäminen mailatekniikka: kuljetus ja syöttö
I. Tanssi/ Musiikkiliikunta	suomalaisia ja ulkomaalaisia kansantansseja lastentanssi: muotitansseja soveltaen, omat tanssisommitelmat luovan liikunnan harjoitteet: erilaisissa ryhmissä ilmaisua annettujen aiheiden mukaan

Vuosiluokat 7–8

	7. LUOKAN PAINOPISTEET/ TAVOITTEET: taitavuus, kestävyys	1. LUOKAN PAINOPISTEET/ TAVOITTEET: lihaskunto, itsetunto
SISÄLLÖT		
7. ja 8. luokan sisällöt ovat pitkälti yhteneviä. 8. luokalla sisältöjä syvennetään oppilaiden taitojen ja motivaation perusteella.		
A. Voimistelu	lihaskuntoliikkeiden suorittavat kuntopiiriharjoittelu aerobicin perusaskeleet tanssillinen voimistelu (liikesarjat)	Lihaskuntoharjoittelua Kuntopiiriharjoittelua Aerobic Tanssillinen voimistelu (liikesarjat)
B. Telinevoimistelu	voimistelun suorittustaulukon mukaan	Voimistelun suorittustaulukon mukaan

	monipuolisia telineratoja permanto hyppy rekki	Monipuolisia telineratoja Permanto Hyppy Rekki
C. Yleisurheilu	Oulun koulujen kilpaurheilulajien mukaan kestävyyssjuoksu pituus/ korkeushyppy; kuula	Oulun koulukilpaurheilulajien mukaan Viestijuoksu Kolmi- ja moniloikat, korkeus Keihäs
D. Uinti	uintitekniikan kehittäminen hengenpelastus merkkisuoritukset (uimakandidaatti)	Uintitekniikan kehittäminen Hengenpelastus Merkkisuoritukset (uimakandidaatti)
E. Suunnistus/ maastoliikunta	pelkistävä kartanluku kompassin käyttö; rastin haku polkupyöräsuunnistus tai muu suunnistus	Oman reitin suunnittelu Rastivälisuunnittelu Polkupyörä- ja maastosuunnistus
F. Palloilu		
Koripallo	perustekniikan kehittäminen pelaajavartiointi set-up pienpelit	Harhautukset Nopea hyökkäys Set-up pelitilanteessa Pienpelit
Lentopallo	perustekniikan kehittäminen pienpelit	Passipeli; Yläaloitus Pienpelit
Jalkapallo	perustaitojen ja -pelijatuksen syventäminen, pienpelit	erikoistilanteet pienpelit
Pesäpallo	perustaitojen syventäminen: erilaiset lyönnit, lyönnin suuntaaminen, ulkopeli, liikkuminen, varmistaminen pienpelit, säännöt	perustaitojen syventämistä pelijatuksen kehittämistä pienpelit
Muut	sulkapallo, käsipallo, tennis, salibandy, reppapallo	sulkapallo, käsipallo, tennis, salibandy, reppapallo
G. Hiihto	suksien huolto kunto- ja virkistys-hiihto	hiihtoa monipuolisesti retki- ja partiohiihto
H. Luistelu/ jääpelit	luistelutekniikan kehittäminen kehäkierto (T), hyyt (T) muodostelma- ja jumppaluistelu (T) mailatekniikka: laukaisu	syventäen 7. luokan taitoja
I. Tanssi/ musiikkiliikunta	seuratanssit (valssi, jenka) muotitanssit luovan liikunnan harjoitteet	foxtrot muotitanssit luovan liikunnan harjoitteet

Vuosiluokka 9

PAINOPISTEET/TAVOITTEET: terveys, luovuus, hyvinvointi	
SISÄLLÖT	
A. Voimistelu	kuntoharjoittelu/aerobic: kuntosaliharjoittelu luovuus, taiteellisuus ohjelmien teossa: tanssillinen voimistelu
B. Telinevoimistelu	syventäen 7.–8. luokan taitoja
C. Yleisurheilu	aitajuoksu: moniottelut syventäen 7.–8. luokan tekniikoita
D. Uinti	kuntouinti: vesijumppa ja vesipelit
E. Suunnistus/ maastoliikunta	kuntosuunnistus: tutustuttaminen esim. Oulu-rasteihin kulttuurisuunnistus
F. Palloilu	
Koripallo	pelitaitojen soveltaminen: pienpelit
Lentopallo	torjunta; iskulyönti: pienpelit
Jalkapallo	pelitaitojen soveltamista: taktiikka; pienpelit
Pesäpallo	pelitaktiikka: pienpelit
Muut	salibandy, sulkapallo, käsipallo, tennis, reppapallo
G. Hiihto	retki- ja kuntohiihto

H. Luistelu/jääpelit	syventäen 7.–8. luokan taitoja: kuntoluistelu
I. Tanssi musiikkiliikunta	lattarit, humppa muotitansseja

Liite: Ajankäyttösuunnitelma

7.3.16 Kotitalous

Vuosiluokat 7–9

Kotitalousopetus perustuu käytännön toimintaan ja ryhmässä työskentelyyn. Se antaa oppilaalle mahdollisuuden hankkia erilaisissa arkipäivän tilanteissa tarvittavia tietoja ja taitoja: käytännön toimintataitoja, tiedonhankinta- ja käsittelytaitoja sekä yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja. Taidon käsite sisältää konkreettisten työsuoritusten lisäksi ihmissuhdetaidot sekä eettisyyteen ja esteettisyyteen ohjaavat taidot. Yksittäisen sisältöalueen korostamista tulisi välttää, koska opetuksessa kaikki sisältöalueet ovat oppimisen kohteena samanaikaisesti. Työtä tehdään kuten kotonakin, jossa eri sisältöalueiden toimintoja toteutetaan yhtä aikaa. Tulevaisuutta tulisi ennakoida pohtimalla, mikä on olennaista ns. ydinoppiainesta tulevaisuuden maailmassa. Yhteistyötä tehdään erityisesti terveystiedon ja biologian kanssa.

Oppimisympäristö

Oppimisympäristön tulee tukea opetussuunnitelman perusteiden mukaan oppilaan oppimismotivaatiota ja uteliaisuutta sekä hänen aktiivisuuttaan, itseohjautuvuuttaan ja luovuuttaan. Tavoitteena on avoin, rohkaiseva, kiireetön ja myönteinen ilmapiiri, johon pyrkivät sekä opettaja että oppilaat omalla toiminnallaan. Kotitalousluokan lisäksi fyysiseen oppimisympäristöön voivat kuulua esimerkiksi koulun ATK-luokka, kouluravintola, koulun puhtaanapito, lähikaupat, luonto, näyttelyt, kauppatori ja halli, erilaiset oppilaitokset, kierrätyskeskukset sekä monet Oulun kaupungin liikelaitoksista. Myös ravintolassa käymistä voidaan harjoitella ja tehdä eväsretkiä. Työtapojen tulisi ohjata oppilaita omatoimisuuteen, itseohjautuvuuteen ja omatoimiseen, jopa itsenäiseen tiedonhankintaan.

Tieto- ja viestintäteknikkaa voidaan käyttää kotitalousopetuksessa sekä oppimisen että vuorovaikutuksen tukena. Kotitalousluokassa tulisi mahdollisuuksien mukaan olla tietokone Internet-yhteyksineen ja erilaisine työvälineohjelmineen sekä tulostin. Oppilaiden työprosessien dokumentoimiseen sekä oppimateriaalin tuottamiseen tulisi kotitalousopettajilla olla käytössään digikamera. Sen avulla voidaan valokuvata erilaisia projekteja valmisteluvaiheineen kuten esimerkiksi juhlia. Digi- ja videokameraa voidaan käyttää myös erilaisten työvaiheiden havainnollistamiseen. Internetistä voidaan etsiä tietoja ja ideoita projektien suunnitteluvaiheessa, erityisesti valinnaiskursseilla sekä perusopetuksesta lähtien hyödyntää eri palvelimien laajat ”keittokirjat”. Myös työpäiväkirjoja, projektitehtäviä ja portfolioita voidaan tehdä luokkakoneilla. Verkossa voidaan esitellä omia projekteja, valmiita tuotoksia sekä niiden valmistusprosesseja. Vastavuoroisesti verkosta voidaan saada palautetta omista töistä, vaihtaa kokemuksia ja välittää ideoita. Yhteistyöhankkeita eri koulujen välillä voidaan toteuttaa sekä kotimaassa että maan rajojen ulkopuolella.

Arviointi

Kotitaloudessa arvioinnin tehtävänä on ohjata ja kannustaa oppimista sekä motivoida oppilasta pyrkimään asetettuihin tavoitteisiin. Arvioinnin kohteena ovat käytännön toimintataidot, tiedonhankinta- ja tiedonkäsittelytaidot sekä yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot.

Kotitaloutta arvioidaan monipuolisesti. Oppilaan aktiivista roolia tulisi korostaa niin oppimisessa kuin arviointissakin. Itsearviointia, pariarviointia ja ryhmän sisäistä arviointia (esim. 3–4 oppilasta) voidaan toteuttaa esimerkiksi seurantalomakkeiden, taulukoiden ja arviointikeskustelujen avulla. Kokeet, projektityöt, tutkielmat, portfoliot ja oppimispäiväkirja voivat olla oppilaan arvioitavia kirjallisia tuotoksia. Käytännön tuntityöskentelyä on mahdollista seurata esimerkiksi kirjaamalla havaintoja systemaattisesti lomakkeille tai vihkoon. Kotitalouden arviointiin voivat kuulua myös kotona suoritettavat käytännön tehtävät esim. ruoanvalmistuksen tai puhtaanapidon alueelta. Näihin tehtäviin voidaan myös liittää vanhemmilta pyydettävä palaute. Persoonallisuuden kehittymistä ja sosiaalistumista voidaan tukea henkilökohtaisen palautteen avulla. Näin oppilaan käsitys itsestään oppijana ja kasvavana ihmisenä kehittyy yksilöllisen, totuudenmukaisen ja monipuolisen palautteen myötä. Arviointitietojen tallentamiseen opettaja voi käyttää tietokonetta. Näin oppilaskin voi helposti seurata oppimistaan sekä arvioida itseään. Kotitalouden arvioinnissa noudatetaan valtakunnallisia kotitaloudelle laadittuja hyvän osaamisen kuvauksen kriteerejä.

Keskeiset tavoitteet	Keskeiset sisällöt	Aihekokonaisuudet
Perhe ja yhdessä eläminen Oppilas <ul style="list-style-type: none"> • käyttää luovuuttaan ja mielikuvitustaan • kokee onnistumista käytännön kotitaloustöiden harrastamiseen • kehittää arjen hallinnan taitojaan • tunnistaa omat tarpeensa ja arvostuksensa sekä niiden yhteydet valintoihin ja arkipäivän toimintoihin • arvostaa suomalaista perinnettä osana kansainvälistä maailmaa. 	<ul style="list-style-type: none"> • hyvät tavat, erityisesti ruokailutavat ja asiallinen kielenkäyttö • toisten oppilaiden huomioiminen työskentelyssä, yhteistyö- ja neuvottelutaitojen kehittäminen • tasapuolinen työn jako, oman vastuun tiedostaminen • suomalainen tapakulttuuri, myönteinen asenne muiden maiden tapakulttuureihin • tasa-arvon merkitys perheessä, koulussa, kotona ja työelämässä 	Ihmisenä kasvaminen <ul style="list-style-type: none"> • töiden tasapuolinen jako ja muiden huomioonottaminen joka kerta
Ravitseminen ja ruokakulttuuri Oppilas <ul style="list-style-type: none"> • käyttää luovuuttaan ja mielikuvitustaan • kokee onnistumista käytännössä ja innostuu kotitaloustöiden harrastamiseen • kehittää arjen hallinnan taitojaan • ymmärtää terveellisen ruuan merkityksen hyvinvoinnilleen ja tekee terveyttä edistäviä valintoja • arvostaa suomalaista ruokaperinnettä osana kansainvälistyvää maailmaa • toimii luontoa mahdollisimman vähän kuluttaen ja ympäristöstä huolehtien. 	<ul style="list-style-type: none"> • erilaiset ravitsemussuositusmallit ja terveellisen ruuan valinta käytännössä • ravintoaineet (energia- ja suojaravintoaineet) • hygienian ruuan valmistusprosessissa • tavallisempien elintarvikkeiden tunnustus ja käyttö suomalaisten perus-ruokien ja leivonnaisten valmistuksessa eri vuodenaikojen raaka-aineita hyödyntäen • täysipainoisten aterioiden suunnittelu ja toteutus ravintosuositusten mukaisesti • käyttäytyminen erilaisissa ruokailutilanteissa (arkiateria, juhla, pikaruokailu) • matkustelun ja maahanmuuttajien vaikutus ruokakulttuuriin • lähiruoka-ajattelu: vastuu ympäristöstä, jätteiden lajittelu jokakertainen ja turhan pakkaamisen välttäminen 	Kultturi-identiteetti ja kansainvälisyys <ul style="list-style-type: none"> • suomalaiset juhlat, perusruuat ja leivonnaiset Viestintä ja mediataito <ul style="list-style-type: none"> • pakkausmerkinnät Ihminen ja teknologia <ul style="list-style-type: none"> • ruoanvalmistus koneiden turvallinen käyttö
Kuluttaja ja muuttuva yhteiskunta Oppilas <ul style="list-style-type: none"> • kehittää arjen hallinnan taitojaan • tunnistaa omat tarpeensa ja arvostuksensa sekä niiden yhteydet valintoihin ja arkipäivän toimintoihin • toimii luontoa mahdollisimman vähän kuluttaen ja ympäristöstä huolehtien 	<ul style="list-style-type: none"> • lyhyen ajan budjetti, oman rahankäyttösuunnitelman laadinta • kuluttaja oikeudet ja velvollisuudet (esim. maksamattoman laskun seuraukset) • kuluttaja-asiatietous • vertailun merkitys hankinnoissa (esim. ostetun tavaran/palvelun hinta ja laatu -suhteessa itse tuotettuun) • ostopäätösten tarpeellisuus, turvallisuus ja taloudellisuus, kestävä kehitys, mainosten vaikutuskeinot 	Vastuu ympäristöstä, luonnosta ja kestävästä tulevaisuudesta <ul style="list-style-type: none"> • kertakäyttöhyödykkeet • itse tehdyn arvostus Osallistuva kansalaisuus <ul style="list-style-type: none"> • kuluttajan oikeudet, velvollisuudet
Koti ja ympäristö <ul style="list-style-type: none"> • Oppilas 	<ul style="list-style-type: none"> • kodin, erityisesti oman huoneen ylläpitopuhdistus 	Vastuu ympäristöstä,

<ul style="list-style-type: none"> • kokee onnistumista käytännön työskentelyssä ja innostuu kotitalousteiden harrastamiseen • käyttää luovuuttaan ja mielikuvitustaan • kehittää arjen hallinnan taitojaan • tunnistaa omat tarpeensa ja arvostuksensa sekä niiden yhteydet valintoihin ja arkipäivän toimintoihin • toimii luontoa mahdollisimman vähän kukuttaen ja ympäristöstä huolehtien 	<ul style="list-style-type: none"> • pyykinpesuaineen ekologinen ja järkevä valinta, tekstiilihoito-ohjemarkkien tunnistaminen, tavallisimmat pyykinpesu- ja jälkikasittelymenetelmät • ekologinen elämäntapa • mahdollisuudet lajitteluun ja kierrätykseen Oulussa • veden ja energian säästö • koneiden ja laitteiden turvallinen ja ergonominen käyttö ja kestävyys 	<p>luonnosta ja kestävästä tulevaisuudesta</p> <ul style="list-style-type: none"> • pesuainevalinnat, veden ja energian säästö <p>Ihminen ja teknologia</p> <ul style="list-style-type: none"> • koneiden ja laitteiden hankinta ja turvallinen käyttö
---	---	--

7.3.17 Valinnaiset aineet

4.-luokalla oppilaille on yksi vuosiviikkotunti valinnaisainetta. Valinnaisaine voi olla myös ryhmäkohtainen. Vuosittaiset valinnaisaineet päätetään syksyn suunnittelukokouksessa.

7.3.18 Oppilaanohjaus

Oppilaanohjauksella tuetaan oppilaan persoonallista kasvua ja kehitystä siten, että oppilaan opiskelunvalmiudet ja sosiaaliset taidot kehittyvät ja elämönhallintataidot lisääntyvät. Ohjauksen tuella oppilas tekee omiin kykyihinsä ja kiinnostuksiinsa perustuvia opiskelua, koulutusta, arkielämää ja elämänuraa koskevia ratkaisuja. Oppilaanohjauksen tarkoituksena on edistää koulutyön tuloksellisuutta, lisätä hyvinvointia koulussa sekä ehkäistä syrjäytymistä. Sen avulla edistetään myös koulutuksellista, etnistä ja sukupuolten välistä tasa-arvoa. Monikulttuurisuuteen kasvaminen, kansainvälistyminen ja erilaisuuden arvostaminen otetaan huomioon ohjauksessa. Kunkin vuosiluokan tärkeitä oppilaanohjauksen kysymyksiä käsitellään oppilaan, huoltajan ja opettajan välisissä arviointikeskusteluissa.

Perusopetuksen alkuvaiheesta alkaen luodaan pohja oppilaanohjauksen tavoitteiden toteutumiselle. Tavoitteet täydentyvät ja syvenyvät siirryttäessä vuosiluokalta toiselle. Opintopolun nivelvaiheissa oppilasta tuetaan turvalliseen siirtymiseen oppilaanohjaajien ja opettajien sekä tulevan oppilaitoksen ohjaushenkilöstön välisellä yhteistyöllä.

Koulun opetussuunnitelman luvuissa 2.5.1.1 ja 2.5.2 kuvataan koulun opettajien, opinto-ohjaajien ja muun henkilöstön yhteistyö oppilaan ohjaamisessa yhtenäisen opintopolun eri vaiheissa. Työnjako eri henkilöiden kesken kirjataan opetussuunnitelmaan.

Eheyttäminen ja aihekokonaisuudet

Aihekokonaisuuksista oppilaanohjauksessa painottuvat eniten ihmisenä kasvaminen, osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys sekä kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys.

<p>Oppilaanohjauksen yleiset tavoitteet kaikilla vuosiluokilla</p> <p>Oppilas</p> <ul style="list-style-type: none"> • oppii itsenäisyyteen, vastuullisuuteen ja itsetuntemukseen • oppii yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja • oppii kehittämään oppimisvalmiuksiaan ja tunnistamaan oppimisvaikeuksiaan sekä etsimään apua ongelmatilanteissa
--

- oppii kehittämään opiskelutaitojaan ja oman toiminnan arviointitaitojaan
- saa tukea ja ohjausta koulutuksen eri nivelvaiheissa perusopetuksen sisällä ja perusopetuksen päättövaiheessa
- oppii etsimään tietoja ja hankkimaan taitoja opiskelua, tulevaisuutta sekä elämää koskevia suunnitelmia ja valintoja varten käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologian tarjoamia mahdollisuuksia
- oppii kehittämään päätöksentekotaitojaan sekä toteuttamaan ja arvioimaan tulevaisuudensuunnitelmiaan
- saa tukea ja ohjausta ammatillisessa suuntautumisessa, myös sukupuolirajat ylittävissä oppiaine, koulutus- ja ammatinvalinnoissa
- oppii hankkimaan tietoja yhteiskunnasta, työelämästä ja yrittäjyydestä sekä kasvamaan monikulttuurisuuteen ja kansainvälisyyteen

Vuosiluokat 1–2

Oppilaanohjauksen tavoitteena alkuopetuksessa on tukea oppilaan kasvua ja kehitystä hänen siirtyessään esiopetuksesta/päivähoidosta/kotoa kouluun. Oppilaanohjaus toteutetaan eri oppiaineiden ja koulun muun toiminnan yhteydessä. Oppilaanohjauksessa keskitytään auttamaan oppilaan sopeutumista koulu yhteisöön mm. opettamalla hänelle opiskelun perustaitoja ja koulun sääntöjä sekä tukemalla sopeutumista omaan luokkaan. Oppilaanohjauksen tarkoituksena on vähitellen kehittää oppilaan vastuuta omasta työstään ja ympäristöstään sekä ohjata häntä omatoimisuuteen ja aktiivisuuteen opiskelussaan. Oppilasta ja hänen vanhempiaan ohjataan 2. luokalla tapahtuvien valintojen tekemisessä. Alkuopetuksen aikana voidaan tutustua oppilasta lähellä oleviin ammatteihin: oman perheen ja suvun ammatteihin sekä koulu yhteisössä oleviin ammatteihin.

Vuosiluokat 3–6

Vuosiluokkien 3–6 aikana oppilaanohjauksen tehtävänä on ohjata oppilasta itsenäistymiseen, vastuullisuuteen ja yritteliäisyyteen koulutyössä ja tehtävien tekemisessä. Oppilasta ja hänen huoltajiaan ohjataan perusopetuksen nivelvaiheisiin liittyvissä valinnoissa. Ohjauksen tehtävänä on lisäksi ohjata oppilasta kehittämään tiedonhankinnan valmiuksia ja taitoja, käyttämään monipuolisia työtapoja sekä löytämään oman oppimistyylinsä. Oppilasta tulee ohjata myös yhteistoiminnallisuuteen ja toisten ihmisten huomioon ottamiseen sekä erilaisuuden arvostamiseen.

Oppilaanohjausta toteutetaan vuosiluokkien 3–6 aikana pääasiassa eri oppiaineiden opetuksen ja koulun muun toiminnan yhteydessä. Ohjaukseen voidaan myös varata oppitunteja koulun opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Lisäksi oppilaan tulee saada henkilökohtaista ohjausta opiskelunsa ja valintojensa tukemiseksi sekä erilaisissa arkielämän kysymyksissä omalta opettajaltaan, koulun erityisopettajalta ja terveydenhoitajalta. Kuudennella luokalla oppilas tutustuu 7.–9. luokkien opiskeluun. Mikäli oppilaan koulu vaihtuu, tutustuu oppilas myös tulevaan kouluunsa. Luokanopettaja ja opinto-ohjaajalla keskustelevat oppilaista nivelvaiheessa. Vuosiluokkien 3–6 aikana jatketaan tutustumista ammatteihin ja työelämään ja aloitetaan tutustuminen yrittäjämäisiin toimintatapoihin.

Vuosiluokat 7–9

Perusopetuksen 7–9 vuosiluokkien oppilaanohjaus järjestetään siten, että se tarjoaa oppilaalle kokonaisuuden, joka muodostuu

- henkilökohtaisesta ohjauksesta
- pienryhmäohjauksesta
- luokkamuotoisesta ohjauksesta
- työelämään tutustumisesta.

Henkilökohtaisessa ohjauksessa oppilaalla on mahdollisuus keskustella opintoihinsa, koulutus- ja ammatinvalintoihinsa sekä elämäntilanteeseensa liittyvistä kysymyksistä opinto-ohjaajan kanssa. 7. luokalla henkilökohtaisen ohjauksen keskeisiä teemoja ovat uuteen oppimisympäristöön

siirtyminen, opiskelutaitojen kehittyminen, opiskelun suunnittelu ja valinnaisaineiden valinta. 8. luokalla henkilökohtaisessa ohjauksessa painottuu itsetuntemuksen lisääntyminen ja opiskelutaitojen kehittyminen ja 9. luokalla näiden lisäksi jatko-opintojen ja urasuunnittelun ohjaus.

Piennyhmäohjauksessa oppilas oppii käsittelemään ryhmässä kaikille yhteisiä ja kunkin ryhmään osallistuvan opiskelijan henkilökohtaisia, muiden oppilaiden kanssa jaettavissa olevia ohjauksellisia kysymyksiä.

Luokkamuotoisessa ohjauksessa käsitellään kaikkia oppilaita koskevia yhteisiä asioita. Luokkamuotoista ohjausta on 7. luokilla 0,5 viikkotuntia, 8. luokilla 0,5 viikkotuntia ja 9. luokilla 1 viikkotunti. Tavoitteet ja sisällöt kuvataan taulukossa.

Työ- ja elinkeinoelämän sekä koulun yhteistyön tavoitteena on, että oppilas hankkii tietoa ammattialoista, ammateista ja työelämästä sekä saa virikkeitä yrittäjyydestä. Työelämän edustajien vierailut luokkatunneilla, työpaikkakäynnit, projektityöt ja työelämään tutustuminen (TET) ovat keskeinen osa tätä yhteistyötä.

Työelämään tutustumisen jaksoilla oppilas saa omakohtaisia kokemuksia työelämästä ja ammateista aidoissa työympäristöissä. Näitä kokemuksia oppilas voi hyödyntää urasuunnittelussaan. TET:n yhteyteen oppilaalle järjestetään mahdollisuus arvioida hankkimiaan tietoja ja kokemuksia. Työelämään tutustumista järjestetään kaikilla luokka-asteilla vähintään seuraavasti: 7. luokilla yksi päivä, 8. luokilla kolme päivää ja 9. luokilla viisi päivää. Yhdeksännen luokan TET järjestetään opetusviraston, koulujen ja yritysten yhteistyönä.

Oppilaanohjauksen tavoitteet vuosiluokilla 1–6

Tavoitteet	Sisällöt	Ideoita toteutukseen
Esikoulu–1. luokka		
Oppilas • saa tukea koulun alkaessa	• tulevaan kouluun tutustuminen	• vierailu koululla • esikoululaiset ruokailevat koululaisten kanssa päivittäin
	• lähtötilanteen kartoitus, tuen tarve koulun alkaessa	• tiedonsiirto: siirtolomakkeet, siirtokokoukset
1. luokka		
Oppilas • saa tukea koulun alkaessa	• oppilaan tuntemus, alkukartoitus/ erityisopettaja • koulun/luokan säännöt (ohjeet)	• kummiluokat • ylempien luokkien oppilaat tukena kouluun tutustumisessa ja ensimmäisten kouluvuosien aikana
• oppii koulutyöhön	• turvallinen kouluympäristö • opiskelutekniikka	• tutustuminen koulun pihaan ja tiloihin • läksyjen luvun opettaminen, ohjattu läksyjen teko • koulutarvikkeista huolehtiminen
• oppii vuorovaikutustaitoja ja • omassa ryhmässä toimimista	• turvallinen paikka omassa ryhmässä • yhteistyötaidot omassa ryhmässä	• pelit , leikit ja vuorovaikutusharjoitukset eri oppiaineissa
2. luokka		
Oppilas • oppii omatoimista opiskelua • harjoittelee tiedon hankintaa	• perustaitojen vahvistaminen • koulutyötä tukevia asioita, esim. kirjaston käyttöön oppiminen	• koulukirjasto, lähikirjasto • tietoverkkoon tutustuminen
• saa tukea opetuksen nivelvaiheessa	• kielivalinnat, uudet oppiaineet • erikoisluokat	• erityisoppilaiden huomioiminen • kahden tunnin kielikylvyt • Oulussa koulussa -opas, vanhempien informointi
• saa tietoja työelämästä	• ammatteja	• lähellä oleviin ammatteihin tutustuminen (oma perhe, suku, koulu)
3.–6. luokat		

<ul style="list-style-type: none"> • saa tukea opiskelun nivelvaiheessa (mahdollisesti opettajan/koulun vaihdos) • oppii kehittämään opiskelutaitojaan ja oman toiminnan arviointitaitojaan 	<ul style="list-style-type: none"> • uusi oppimisympäristö, tuen tarve • kuvaamataidon, tekstiilityön ja teknisen työn luokissa toimiminen, työturvallisuus • reaaliaineet alkavat, kieliopinnot 	<ul style="list-style-type: none"> • siirtokeskustelut • kummioppilaat/opiskelutekniikoissa • projekti: suunnittelu, toteutus, arviointi • sanojen opiskelutekniikkatuokiot • läksyjen luku: miten luetaan reaaliaineita, kielissä sanojen opettelu
<ul style="list-style-type: none"> • itsetuntemus 	<ul style="list-style-type: none"> • oman oppimistyylin arviointi 	<ul style="list-style-type: none"> • malleja erilaisista oppimistavoista • esim. kertotaulurap, draamapedagogiikka
<ul style="list-style-type: none"> • päätöksentekotaidot 	<ul style="list-style-type: none"> • valinnaiset aineet (1 vuosiviikkotunti/vuosiluokilla 4–6) • toinen A-kieli 	
<ul style="list-style-type: none"> • oppii tunnistamaan oppimisvaikeuksiaan ja etsimään apua ongelmatilanteissa 	<ul style="list-style-type: none"> • mistä apua saa ja miten toimitaan 	<ul style="list-style-type: none"> • osaa pyytää tukiopetusta: ohjataan tekemään töitä asian oppimiseksi • erityisopetuksen näkyväksi tekeminen/miten voin saada apua? • asiantuntijan käyttö/koululääkäri tai terveydenhoitaja
5.–6. luokat		
<ul style="list-style-type: none"> • oppii etsimään tietoja opiskelua koskevista asioista 	<ul style="list-style-type: none"> • erikoisluokat • yläkouluun siirtyminen 	<ul style="list-style-type: none"> • Oulusa koulusa -opas, koulujen www-sivut • vanhempainillat
<ul style="list-style-type: none"> • saa tukea ja ohjausta opiskelun nivelvaiheessa (6 luokka) 	<ul style="list-style-type: none"> • oppilaan tuntemus • yläluokilla opiskelu, aineopettajajärjestelmä, ainevalinnat 7. luokalle 	<ul style="list-style-type: none"> • siirtokokoukset • yhteinen VESO yläluokkien opettajien kanssa aiheena esim. erityisoppilaiden huomioiminen • oppilasvierailut yläkoululla ja yläkoulun esittely, opettajien tapaaminen, vanhempainillat • kykyprojekti, kukin oppilas esittelee asian, jossa hän on hyvä

Luokkamutoisen oppilaanohjauksen tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Oppilas

- muodostaa kokonais käsityksen opetuksesta ja koulun toimintatavoista
- oppii käyttämään erilaisia opiskelumenetelmiä ja tiedonhankintakanavia sekä arvioimaan omia opiskelutaitojaan
- oppii tuntemaan hänelle sopivia opiskelustrategioita
- tuntee Suomen koulutusjärjestelmän pääpiirteet ja oppii etsimään tietoa jatko-opiskelumahdollisuuksista
- hankkii perustietoa työelämästä ja eri ammattialoista ja
- opettelee etsimään tietoa opiskelusta ja työnteosta ulkomailla.

KESKEISET SISÄLLÖT	7. luokka: 0,5 viikkotuntia	8. luokka: 0,5 viikkotuntia	9. luokka: 1 viikkotunti
1 kouluyhteisössä toimiminen, perusopetuksen rakenne, eteneminen ja oppilaan arviointi	uusi ympäristö: tavat, säännöt, käyttäytyminen opintojen eteneminen ja arviointi	vastuu nuoremista, tukioppilastoiminta perusopetuksen rakenne, eteneminen, arviointi	koulun päättymisen, arviointi ja eteneminen, päättötodistus
2 opiskelun taidot	opiskelutekniikka: oppimistyyli, tiedonhaku	opiskelutekniikan kertaus, oman oppimisen arviointi, tiedonhaku	opiskelutekniikan kertaus, tiedonhaku, lähdekritiikki
3 itsetuntemus ja ammatillinen kehitys	nuori yhteisössä, vuorovaikutustaidot, luokkahenki, toisen huomiointi	itsetuntemus, opiskelun itsearviointi	realistinen kuva itsestä jatko-opintoja ajatellen: omat kyvyt ja mahdollisuudet
4 tulevaisuuden suunnittelu- ja päätöksentekotaidot	päätöksentekoprosessi: valinnaiset ja tulevaisuus	päätöksentekoprosessi: oma opiskelu, elämänvalinnat	päätöksenteko: jatko-opinnot
5 työelämä tietous, elinkeinorakenne ja ammattialat, yrittäjyys	TET, ammatteja lähellä, Oulun työpaikkoja yritteliäs koululainen	TET, ammattialoja, elinkeinorakenne, yrittäjyys asenteena	TET, ammattialoja, elinkeinorakenne, yrittäjyys ammattina
6 Suomen koulutusjärjestelmä	opiskelu yläluokilla	koulujärjestelmä: yleiskuva	koulujärjestelmä: 2. aste, korkea-aste, elinikäinen oppiminen
7 jatko-opintomahdollisuudet peruskoulun jälkeen ja hakeutuminen jatko-opintoihin	valintaperusteet 2. asteelle	jatko-opinnoista 2. asteella	jatko-opintojen selkeyttäminen, hakeutuminen 2. asteelle, valintaperusteet, jatko-opintoihin liittyvät ainevalinnat
8 opiskelu ja työskentely ulkomailla	monikulttuurinen kouluympäristö	monikulttuurinen työympäristö	kansainväliset opiskelu- ja työmahdollisuudet
9 ohjaus-, tiedotus- ja neuvontapalvelut	koulun ohjaus- neuvonta- ja tukipalvelut vapaa-ajan palvelut ja harrastustoiminta	työhallinnon tietopalvelut (www)	työhallinnon tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelut
10 tasa-arvo yhteiskunnassa ja työelämässä	tasa-arvo: valinnaiset opinnot, erilaisuuden hyväksyminen	tasa-arvoisuus työelämässä	tasa-arvoiset jatkokoulutusmahdollisuudet